

PROVINCIE FLEVOLAND

Jaarstukken 2020

Aan Provinciale Staten van Flevoland

Voor u liggen de Jaarstukken 2020, bestaande uit het Jaarverslag (de programmaverantwoording en paragrafen) en de Jaarrekening. In deze jaarstukken leggen wij verantwoording af over het uitgevoerde beleid en de realisatie van vooraf gestelde doelen. We gaan in op wat we bereikt hebben (doelen en prestaties), wat we daarvoor gedaan hebben en wat dat heeft gekost. De basis hiervoor wordt gevormd door de Programmabegroting 2020 (na wijziging).

De jaarstukken zijn ingericht conform het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Dit betekent dat de opzet van de Jaarstukken 2020 aansluit bij de Programmabegroting 2020.

Deze jaarstukken beginnen met een bestuurlijke samenvatting (deel I). In deel II hebben we onze verantwoording over de programmaonderdelen opgenomen. Deel III bestaat uit de door het BBV voorgeschreven paragrafen en deel IV bevat de Jaarrekening 2020.

Wij verwachten dat u met deze jaarstukken goed inzicht krijgt in de gerealiseerde doelen in 2020. Een digitale webversie is te raadplegen via <https://flevoland.jaarverslag-2020.nl>.

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

De secretaris,

de voorzitter,

Origineel getekend door
H. Tijl

Origineel getekend door
L. Verbeek

Inhoudsopgave

I Samenvatting.....	6
I. Algemeen.....	6
II. Jaarresultaat 2020.....	6
III. Weerstandsvermogen.....	7
IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten.....	8
V. Leeswijzer.....	9
II Programmaverantwoording.....	12
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen & water.....	13
1.0 Inleiding.....	14
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap.....	17
1.2 Water.....	21
1.3 Totale lasten en baten.....	22
2 Landbouw, visserij en natuur.....	23
2.0 Inleiding.....	24
2.1 Landbouw & Visserij.....	27
2.2 Natuur & landelijk gebied.....	30
2.3 Totale lasten en baten.....	37
3 Economie.....	38
3.0 Inleiding.....	39
3.1 Economische ontwikkeling.....	42
3.2 Gebiedsopgaven.....	46
3.3 Totale lasten en baten.....	52
4 Aantrekkelijk FLevoland & Krachtige Samenleving.....	53
4.0 Inleiding.....	54
4.1 Recreatie en toerisme.....	57
4.2 Cultuur en erfgoed.....	58
4.3 Krachtige samenleving.....	60
4.4 Totale lasten en baten.....	63
5 Energie, duurzaamheid en milieu.....	64
5.0 Inleiding.....	65
5.1 Regionale energiestrategie.....	68
5.2 Duurzaamheid en circulaire economie.....	70
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid.....	71
5.4 Totale lasten en baten.....	73

6 Mobiliteit	74
6.0 Inleiding	75
6.1 Openbaar vervoer	78
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	81
6.3 Infrastructuur	84
6.4 Totale lasten en baten.....	87
7 Vernieuwend bestuur	88
7.0 Inleiding	89
7.1 Bestuur	92
7.2 Provinciale Staten.....	96
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	98
7.4 Bedrijfsvoering	100
7.5 Reserves.....	102
7.6 Totale lasten en baten.....	106
III Paragrafen	107
1 Lokale heffingen	108
1.1 Beleid ten aanzien van heffingen	108
1.2 Kwijtscheldingsbeleid	109
1.3 Overzicht tarieven	109
1.4 Lokale lastendruk	109
1.5 Opbrengst van de lokale heffingen	110
2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	112
2.1 Algemeen.....	112
2.2 Risicobeleid en risicomangement.....	112
2.3 Risicoprofiel	113
2.4 Weerstandsvermogen	115
2.5 Toelichting op de risico's	116
2.6 Niet financiële risico's	125
2.7 Financiële kengetallen BBV	126
3 Onderhoud kapitaalgoederen	127
3.1 Algemeen.....	127
3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud	128
3.3 Middelen	129
4 Financiering	132
4.1 Algemeen.....	132
4.2 Ontwikkelingen.....	132
4.3 Performance en uitzettingen.....	132
4.4 Risicobeheer	134

4.5 Renteschema	135
5 Bedrijfsvoering.....	136
5.1 Algemeen.....	136
5.2 Sturing en beheersing.....	136
5.3 Onderdelen bedrijfsvoering	138
6 Verbonden partijen	142
6.1 Algemeen.....	142
6.2 Overzicht verbonden partijen	143
7 Grondbeleid.....	154
IV Jaarrekening	156
1 Jaarrekening 2020 op hoofdlijnen.....	157
1.1 Omvang resultaat	157
1.2 Analyse resultaat	157
1.3 Financiële kengetallen.....	159
2 Overzicht baten en lasten in de jaarrekening	161
2.1 Detaillering baten en lasten per programma	161
2.2 Specificatie diverse baten en lasten.....	162
2.3 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)...	166
3 Balans (incl. toelichting)	168
3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	169
3.2 Toelichting op de balans (activa).....	171
3.3 Toelichting op de balans (passiva).....	178
3.4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	183
Bijlagen	186
1. Toelichting reserves en voorzieningen.....	187
2. Verdeling van de lasten en baten over de taakvelden	204
3. Specificatie van incidentele lasten en baten.....	207
4. Single information Single audit (SiSa).....	211
5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	216
6. Lijst met afkortingen	222

I Samenvatting

I. Algemeen

Bij velen zal het jaar 2020 in het geheugen gegrift blijven staan. Hoewel de eerste weken wel wat verontrustende berichten uit China en later Italië kwamen over een onbekend virus, hadden weinigen van ons op dat moment voorzien dat medio maart alles anders dan anders zou worden.

Het nieuwe normaal deed zijn intrede. Termen als ‘anderhalve-metersamenleving’, ‘intelligente lockdown’ en ‘mondkapjesplicht’ zijn in korte tijd ingeburgerd geraakt. Thuiswerken is sinds maart 2020 de norm; ‘Zoomend’, ‘Skypend’ en ‘Teamsend’ komen we de dagen door. Scholen sloten de deuren, waardoor ouders noodgedwongen ook nog thuiswerkende juf of meester werden. Het verenigingsleven ligt al bijna een jaar nagenoeg stil en sporten in georganiseerd teamverband is al maanden uit den boze. Alles om het coronavirus er samen onder te krijgen en de overbelaste zorg zo veel als mogelijk te ontzien.

Sectoren als de horeca, de vrijetijdssector en de detailhandel zijn zwaar getroffen door de maatregelen. De coronapandemie heeft de hele wereld al een jaar in zijn greep en dat heeft grote gevolgen voor de economie. Aanvullend op landelijke maatregelen van het Rijk heeft de provincie Flevoland daarom het Corona Noodfonds van € 4 mln. in het leven geroepen. Met dit fonds heeft de provincie onder meer de culturele sector, de vrijetijdssector en het bedrijfsleven proberen een steuntje in de rug te bieden.

Door corona en de onzekerheid die de pandemie met zich meebracht werd alles anders dan anders. Zo ook de P&C-cyclus van de provincie Flevoland. Behalve de coronacrisis hadden sinds het vaststellen van het coalitieakkoord in 2019 ook de stikstofproblematiek en de woningbouwopgave zich aangediend. Deze drie hoofdthema's vroegen om een integrale heroriëntatie van het provinciale beleid voor de nabije toekomst, maar vooral door corona was het te vroeg om daar in het voorjaar al invulling aan te geven. Derhalve werd gekozen voor perspectievenbrief met een doorkijkje naar een beleidsarme Programmabegroting 2021. Het zwaartepunt van de kaderstelling door Provinciale Staten verschoof vorig jaar eenmalig naar de najaarsnota. Provinciale Staten bevestigden bij de vaststelling van de beleidsarme Programmabegroting 2021 en de Najaarsnota 2020 dat naast het coalitieakkoord de drie bovengenoemde onderwerpen hoofdthema's voor de komende jaren zijn.

Juist vanwege de economische en maatschappelijke onzekerheid is ervoor gekozen om te blijven investeren in de toekomst. Er is pakweg € 25 mln. extra beschikbaar gesteld voor de verdere ontwikkeling van de provincie Flevoland met de focus op majeure opgaven als het verzachten van de economische gevolgen van corona en de aanpak van het stikstofdossier en de uitvoering van het coalitieakkoord.

Met het afsluiten van het jaar 2020 is helaas het boek ‘coronapandemie’ nog niet gesloten. Ten tijde van het schrijven van deze jaarstukken zitten we nog midden in de zwaarste lockdown die we als land sinds het uitbreken van de pandemie hebben gehad. Duidelijk is dus dat de sporen van de coronacrisis ook de komende jaren nog zichtbaar zullen zijn.

II. Jaarresultaat 2020

In het jaar 2020 is een positief resultaat gerealiseerd van € 11,1 mln. Dit resultaat, en het verschil ten opzichte van de Begroting 2020 na wijziging, wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de voortgang van een aantal projecten en programma's uiteindelijk lager was dan verwacht, de bedrijfsvoeringslasten beperkt konden worden gehouden en doordat de baten, met name de provinciefondsuitkering, hoger zijn uitgevallen dan was voorzien. De verschillen zijn nader gespecificeerd en toegelicht bij de desbetreffende programma's.

Tabel 1.1: Opbouw resultaat

Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	171.839	194.233	198.268	182.037	16.231
Baten	-191.141	-183.329	-190.639	-195.738	5.100
Saldo van lasten en baten	-19.301	10.904	7.629	-13.701	21.330
Stortingen in reserves	85.170	87.868	68.813	74.417	-5.604
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-98.773	-76.443	-71.791	-4.651
Saldo van reservemutaties	6.458	-10.904	-7.629	2.626	-10.255
Gerealiseerd resultaat (- = overschot)	-12.843	0	0	-11.075	11.075

x € 1.000

In de Jaarrekening 2020 (onderdeel IV van deze jaarstukken) gaan we bij de diverse programmaonderdelen in op de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting 2020 (na wijziging) en het ontstaan van het rekeningresultaat 2020.

III. Weerstandsvermogen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft een overzicht van de belangrijkste risico's van de provincie. Het risicoprofiel van de provincie is ten opzichte van de voorlaatste versie van de paragraaf (zoals opgenomen in de Programmabegroting 2021) gedaald van € 10,4 mln. naar € 9,3 mln. De weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Programmabegroting 2021 toegenomen van € 7,5 mln. naar € 13,8 mln. De dekkingsgraad neemt daarmee toe van 0,7 naar 1,5. Deze bevindt zich daarmee binnen de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023'.

IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten

De samenstelling van het college (inclusief bijbehorende portefeuille) is als volgt:

Naam	Portefeuille
Dhr. L. (Leen) Verbeek <i>Commissaris van de Koning</i>	Voorzitter Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten met in portefeuille: Rijksheertaken, Burgemeesterszaken, Aangelegenheden Koninklijk Huis, Koninklijke onderscheidingen en predicaten, Integriteit, Bemiddelingsverzoeken, Bezwaar en beroep, Openbare orde en veiligheid, Ondernijning, Veiligheid/Crisisbeheersing, Veiligheidsregio Flevoland, Archiefinspectie.
Dhr. J. (Jan) de Reus	Gedeputeerde met in portefeuille: Ruimtelijke ordening, Wonen, Landschap, Almere 2.0 (incl. RRAAM, Schaalsprong Almere, handelingsperspectief, Fonds Verstedelijking Almere en afronding IFA), Amsterdam Lelystad Airport (incl. Lelystad Airport Businesspark en OMALA incl. Airport Garden City C.V.), Mobiliteit (incl. infrastructuur, OV, verkeersveiligheid, IJsseldelta Zuid en Smart Mobility), MITC, Personeel & Organisatie, BAC DROW, BAC Mobiliteit, BAC Werkgeverszaken en 100.000 woningen. 1e loco commissaris van de Koning.
Mw. C.W. (Cora) Smelik	Gedeputeerde met in portefeuille: Duurzaamheid (incl. stuurgroep Duurzaamheid, Het Goede Voorbeeld en beleid circulariteit/circulaire economie), Milieu (incl. bodem, klimaatadaptatie, VTH, omgevingsdiensten en Afvalzorg), Omgevingsvisie (incl. samenwerkingsagenda, Ruimte voor Initiatief, opgave gericht werken en Omgevingswet), Bestuurlijke vernieuwing, Inkoop & Aanbesteding en BAC VTH. 2e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.N.J. (Jan-Nico) Appelman	Gedeputeerde met in portefeuille: Economie (ruimtelijk-economisch beleid, uitvoering circulaire economie, Topsectoren en MKB, Horizon, Lelystad Airport Businesspark, OMALA, EFRO en Interreg), Floriade, Agrofood (Landbouw & Visserij), Landbouw Meerdere Smaken, Maritieme strategie (incl. Flevokust Haven, Maritieme Service Haven en Kornwerderzand), Human Capital-Agenda (incl. Hoger onderwijs), GR Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief (beleid), Facilitaire zaken en BAC Economie. 3e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.A. (Jop) Fackeldey	Gedeputeerde met in portefeuille: Energietransitie (coördinatie Klimaatakkoord, energiebesparing, warmtetransitie, windenergie, zonne-energie, energie-innovatie en EEF), Krachtige Samenleving (incl. gezondheid/zorg en Fonds Krachtige Samenleving), Toerisme & recreatie (incl. gebiedspromotie), Kwaliteit openbaar bestuur (incl. bestuurlijke zaken, Regiegroep MRA, Coördinatie Regio Zwolle, IPO-bestuur en coördinatie IBT), Communicatie & ICT, BAC Energie en Corona. 4e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H.J. (Harold) Hofstra	Gedeputeerde met in portefeuille: Natuur (incl. natuurbeheer, N2000, natuurontwikkeling, Nieuwe Natuur, ontwikkeling Oostrand, GLB en POP), Vitaal Platteland (Fonds Vitaal Platteland), Water (incl. drinkwaterbescherming, Kaderrichtlijn Water, kaderstelling Waterschap, Markermeer-IJmeer), Financiën (incl. financieel toezicht gemeenten, Rijksvastgoedbedrijf en deelnemingen), Sport, BAC Vitaal Platteland, BAC Financiën en Stikstof. 5e loco commissaris van de Koning.
Dhr. M.A. (Michiel) Rijsberman	Gedeputeerde met in portefeuille: Kunst en cultuur (incl. musea, landschapskunst en programmalijn 4 Fonds Verstedelijking Almere), Verhaal van Flevoland, Nationaal Park Nieuw Land (incl. uitvoering N2000 Beheerplan Oostvaardersplassen en rapport Van Geel, Marker Wadden en Oostvaardersoever), Europa (incl. Comité van de Regio's, vertegenwoordiger EU-netwerken en Huis Nederlandse Provincies), Lelystad Next Level en BAC Cultuur. 6e loco commissaris van de Koning.
Dhr. H. (Hans) Tijl	Provinciesecretaris/algemeen directeur

Gedeputeerde Staten van Flevoland verrichten naast hun bestuurlijke functie een aantal nevenfuncties. Zie voor een volledig overzicht: www.flevoland.nl

V. Leeswijzer

Doelstelling jaarstukken

De jaarstukken zijn een belangrijk instrument voor Provinciale Staten (PS). Hierin leggen Gedeputeerde Staten (GS) verantwoording af over gerealiseerde doelstellingen, uitgevoerde activiteiten en de inzet van de financiële middelen die de provincie Flevoland ter beschikking stond. De jaarstukken zijn daarmee ook een belangrijk instrument om inhoud te geven aan de controlerende rol van PS.

Plaats jaarstukken in de planning & controlcyclus

In de Programmabegroting 2020 wordt vastgelegd wat provincie Flevoland wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De programmabegroting wordt door PS vastgesteld. Een en ander wordt in financiële zin verder uitgewerkt in de productenraming, die door GS wordt vastgesteld.

Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld aan actuele ontwikkelingen. Dat kan integraal als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via nota's (waaronder de zomernota), maar ook separaat op basis van tussentijds door PS en GS genomen besluiten. Indien deze bijstelling financiële consequenties kent dan wordt met dat besluit eveneens een begrotingswijziging door PS vastgesteld (of in mandaat door GS, conform de financiële verordening).

In de Jaarstukken 2020 wordt eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities, zoals verwoord in de Programmabegroting 2020 en eventueel bijgesteld bij de najaarsnota ¹ of separate voorstellen. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over daarvoor uitgevoerde activiteiten en de inzet van financiële middelen. Dit document dient ter ondersteuning van de controlerende rol van PS.

Structuur jaarstukken

De structuur van de jaarstukken wordt bepaald door wettelijke en niet wettelijke vormeisen.

Wettelijke vormeisen: het BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat vormeisen voor de jaarstukken. Deze dient de volgende onderdelen te bevatten:

- De programmaverantwoording, waarin per beleidsprogramma een verantwoording wordt gegeven over de beoogde doelen en maatschappelijke effecten, en de wijze waarop getracht is deze te verwezenlijken.
- De paragrafen, bedoeld als nadere toelichting op onderwerpen die van wezenlijk belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Zij geven een verantwoording over de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen weer. De wettelijk verplichte paragrafen zijn: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid. Daarnaast kan besloten worden om additionele paragrafen op te nemen, hier is (vooralsnog) geen gebruik van gemaakt.
- Een jaarrekening die opgebouwd is uit een jaarrekening op hoofdlijnen, een overzicht van baten en lasten, dat alle baten en lasten van de in de programmaverantwoording opgenomen activiteiten bevat, en een balans met toelichting. De jaarrekening vormt de basis voor de controle op de rechtmatigheid en het getrouwe beeld door de accountant.
- De bijlage met het overzicht van de geraamde lasten en baten per taakveld en de specificatie van incidentele lasten en baten.

Niet-wettelijke vormeisen

Ieder hoofdstuk uit de programmaverantwoording begint met een korte introductie op het hoofdstuk, een beschrijving van de met het programma beoogde effect, een overzicht van de indicatoren (eigen indicatoren alsmede verplichte BBV-indicatoren) en de doelenboom. Per programmaonderdeel worden vervolgens de doelen, doelrealisatie en de daarbij uitgevoerde activiteiten beschreven. Waar van toepassing is dit aangevuld met een duiding van de strategische risico's en beheersmaatregelen die realisatie van dit doel in de weg kunnen staan. Tot slot volgt een overzicht van de aangewende middelen en een verklaring bij het verschil tussen de rekening en de begroting na wijziging. Met deze werkwijze sluiten we aan bij het voorschrift van het

---

¹ In afwijking van de reguliere cyclus is in 2020 eenmalig geen zomernota uitgebracht, maar een najaarsnota.

BBV om binnen de programmaonderdelen onderscheid te maken in de 3 W-vragen (Wat hebben we bereikt, Wat hebben we daarvoor gedaan, Wat heeft het gekost).

Nieuw en gewijzigd in 2020

- Vanaf de Programmabegroting 2020 wordt het Coalitieakkoord 2019-2023 'Ruimte voor de Toekomst' toegepast. De structuur en inhoud van de begroting is aangepast om zo goed als mogelijk hierbij aan te sluiten. De indeling van de programma's en programmaonderdelen is daardoor gewijzigd. Ook zijn de indicatoren, doelen en activiteiten hierop bijgesteld. De Jaarstukken 2020 kennen een verantwoording volgens deze nieuwe programmastructuur (met zeven inhoudelijke programma's). Deze opzet voldoet daarmee aan het BBV. Dat stelt dat de jaarstukken een gelijke indeling moet kennen als de begroting.
- De planning & controlcyclus (P&C) is afgelopen jaar anders verlopen dan andere jaren. Dit vanwege de vele onzekerheden die de coronacrisis en andere ontwikkelingen zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave met zich meebrengen. Deze en andere ontwikkelingen vroegen om een heroriëntatie op het provinciale beleid voor de eerstkomende jaren. Zodoende werd in overleg met PS besloten eenmalig de zomernota en perspectiefnota te laten vervallen en een 'brede' Najaarsnota 2020 uit te brengen. Deze najaarsnota bevatte, naast een rapportage over afwijkingen in 2020, ook keuzes en voorstellen voor de jaren 2021-2024. De besluiten over de Najaarsnota 2020 hebben dan ook invloed op deze Jaarstukken 2020 en zijn via een 1e begrotingswijziging 2021 verwerkt. Een en ander is nader toegelicht in de perspectievenbrief die op 24 juni 2020 in PS is behandeld.

Autorisatie

PS heeft een kaderstellende en controlerende taak. In de Provinciewet is opgenomen dat PS de begroting (inclusief programmaplan, paragrafen en financiële begroting) vaststellen. Het financiële autorisatieniveau van de programmabegroting ligt per programmaonderdeel op het totaal van lasten en baten. Dit houdt in dat GS per programmaonderdeel niet meer mogen besteden dan het voor dat onderdeel geraamde totaal van de lasten (begroting na wijziging). Dit bedrag kan - meestal op grond van een voorstel van GS - via begrotingswijziging door PS worden gewijzigd. In deze jaarstukken verantwoorden wij in hoeverre wij in 2020 binnen de geautoriseerde bedragen zijn gebleven.

Mandaatverlening

Door eerdere besluitvorming van PS zijn er uitzonderingen ontstaan op de algemene lijn zoals hiervoor beschreven. Deze uitzonderingen hebben betrekking op gedelegeerde reserves en gemandateerde begrotingswijzigingen.

1. Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Bij het vaststellen van de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023' (Provinciale Staten van 13 november 2019) zijn een aantal nieuwe reserves gevormd, zoals; 'Fonds Vitaal Platteland', 'Artistieke experimenten', 'Krachtige samenleving' en 'Regiodeal Noordelijk Flevoland'. Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan PS. Dit houdt in dat eerst een voorstel aan PS dient te worden voorgelegd, alvorens verplichtingen ten laste van reserves mogen worden aangegaan. Daarnaast is besloten de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor de uitvoeringsreserves en de egalisatiereserves bij GS neer te leggen om de doelmatigheid en slagvaardigheid van de provincie te vergroten. De besteding van deze reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die PS daarvoor hebben vastgelegd. De hiermee verband houdende gemandateerde begrotingswijzigingen worden via de reguliere procedure ter kennisneming aan PS aangeboden.

2. Gemandateerde begrotingswijzigingen

Provinciale Staten hebben - via de Financiële verordening provincie Flevoland 2018 - het college gemandateerd om de onderstaande begrotingswijzigingen door te voeren. Dit heeft tot doel om het aantal begrotingsmutaties dat in de loop van een begrotingsjaar via een begrotingswijziging ter vaststelling aan Provinciale Staten wordt voorgelegd, te beperken. In veel gevallen gaat het om technische (detail)wijzigingen of wijzigingen waarbij de provincie geen beïnvloedingsmogelijkheden heeft. Het gaat daarbij om de volgende typen wijzigingen:

- Doorgeven bijdragen van derden met specifiek doel.
- Reeds genomen Statenbesluiten.
- Gedelegeerde onttrekkingen aan reserves (zie hierboven).
- Begrotingsvoordelen uit lagere uitgaven en/of hogere inkomsten.

Om Provinciale Staten volledig op de hoogte te stellen van de gemandateerde begrotingswijzigingen, stellen wij haar van gemandateerde wijzigingen in kennis (via de besluitenlijst).

Verklaring resultaat per programmaonderdeel

Bij de toelichting op de middelen geven wij conform de vereisten in het BBV - indien van toepassing - een verklaring bij het verschil tussen de gerealiseerde baten & lasten en de begroting na wijziging. Conform de bestendige gedragslijn zijn alle verschillen groter dan € 100.000 van een verklaring voorzien. Ter verhoging van de informatiewaarde hebben wij hieraan toegevoegd of de afwijking effect heeft op een reserve of op het rekeningsaldo. Door afronding in duizendtallen kunnen kleine afrondingsverschillen ontstaan in en tussen de verschillende tabellen.

II Programmaverantwoording

1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water

1.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de ruimtelijke ontwikkelingen in Flevoland.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie en de uitwerking daarvan willen dat we vanuit een brede blik kijken naar wat goed is voor provincie Flevoland. We werken allemaal steeds meer vanuit het gedachtegoed van de Omgevingsvisie. De opgaven die in de vastgestelde Omgevingsvisie zijn geïdentificeerd zijn uiterst relevant en ontwikkelen zich. De opgaven zijn geïntegreerd in de reguliere taken en werkwijzen en zijn te herkennen in de verschillende programma's.

De visie geeft een heldere ambitie voor de ruimtelijke ontwikkeling van Flevoland op de lange termijn en de rol van de provincie daarin, zowel inhoudelijk als in de samenwerking met partners uit de omgeving. Daarnaast gaat de Omgevingsvisie over bestuurlijke samenwerking en ruimte voor initiatief (hoofdstuk 7).

Dit jaar stond in het teken van de nadere uitwerking. Zo is in april de 'Uitwerkingsagenda 2020 - 2025 Omgevingsvisie Flevoland Straks' vastgesteld. Is er, met het oog op een nieuwe Tweede Kamer en een volgende kabinet, samen met onze mede-overheden in Flevoland een manifest 'Wij zijn Flevoland!' opgesteld, wat als aanzet kan worden gebruikt voor de dialoog met het Rijk. Het gaat daarbij met name over wat Flevoland kan en wil bijdragen aan de ontwikkeling van Nederland. En heeft de tweede conferentie 'Samen Maken We Flevoland' op 10 november 2020 plaatsgevonden, waar we met onze mede-overheden het gesprek hebben gevoerd over samenwerking en grote regionale vraagstukken.

Ruimtelijke ontwikkeling en landschap

Flevoland kenmerkt zich door ruimte voor groei en ontwikkeling. Met de beschikbare ruimte die Flevoland zo kenmerkt willen we zorgvuldig omgaan omdat als gevolg van schaarste ook de druk op Flevoland toeneemt. We hebben een dubbele rol. Enerzijds maken we nieuwe ontwikkelingen mogelijk en vangen we ruimte vragende functies op, terwijl we anderzijds toezien op zorgvuldig ruimtegebruik en zorg voor ruimtelijke kwaliteit. Het blijft hierbij een zoektocht naar de juiste balans. De druk blijft toenemen. Daarom hebben we ons ervoor ingezet om opgaven met elkaar te combineren en te zoeken naar manieren waarop een integrale aanpak tot een verbetering van de ruimtelijke inrichting zal leiden.

Lelystad Next Level

Lelystad heeft zich anders ontwikkeld dan ooit op de tekentafel was bedacht. De bevolkingsontwikkeling is minder snel gegaan en delen van de oorspronkelijke plannen zijn niet uitgevoerd. Daardoor zijn extra uitdagingen voor de stad ontstaan. Daarom hebben rijk, provincie en gemeente gezamenlijk een plan ontwikkeld om ervoor te zorgen dat Lelystad zich verder ontwikkelt als een aantrekkelijke, economisch dynamische en duurzame stad die financieel gezond en zelfstandig is: Lelystad Next Level.

Lelystad Next Level is erop gericht kansen te benutten, voorwaarden te scheppen en belemmeringen weg te nemen op de terreinen 'Sociaal sterk', 'Onderscheidend onderwijs', 'Uitstekende woonmilieus', 'Next Level economie' en 'Natuur, recreatie & toerisme'.

Almere 2.0

Met het programma 'Almere 2.0' geven provincie, gemeente en Rijk uitvoering aan de afspraak die in 2013 is vastgelegd in de RRAAM-overeenkomst (Rijk-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer) over de verdere verstedelijking van Almere met een groei van in principe 60.000 woningen. Via het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) wordt op basis van een meerjarenprogramma geïnvesteerd in sleutelprojecten die het verschil maken in de ontwikkeling van Almere inclusief de regio en zo bijdragen aan de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad. In 2020 is een Handelingsperspectief MRA Oostflank (Metropoolregio Amsterdam) opgesteld. Hierin zijn afspraken gemaakt over de verdere ontwikkelingsrichting die past bij de ambities van het RRAAM, rekening houdend met de nieuwe omstandigheden en inzichten.

100.000 woningen

In februari 2020 is in de Tweede Kamer de motie Koerhuis c.s. aangenomen (32847, nr. 621), waarin de regering wordt verzocht met de regio te onderzoeken of in Flevoland 100.000 woningen kunnen worden gebouwd. Provinciale Staten (PS) van provincie Flevoland hebben daarop unaniem een motie aangenomen (26 februari 2020, motie nr. 2) waarin staat dat het moet gaan om 'een volwaardige, leefbare en duurzame

gebiedsontwikkeling'. De provincie heeft de eerste stappen gezet om samen met de gemeenten en het Rijk de mogelijkheden, ambities en voorwaarden in beeld te brengen. Uit de gesprekken blijkt dat alle Flevolandse gemeenten ambities hebben om (fors) te groeien. Naast groei (in kwantiteit en kwaliteit) gaan de gesprekken op korte termijn ook over versnelling van het bouwtempo.

Omgevingswet

De invoering en implementatie van de Omgevingswet is een belangrijke wetgevingsoperatie die over meer gaat dan alleen het omkatten van regels, het heeft ook invloed op de rol en bevoegdheden van de provincie. Het is een beleidsmatige en cultuurverandering die ertoe dwingt keuzes te maken. De invoering van de Omgevingswet is vertraagd en zal naar verwachting ingaan op 1 januari 2022.

Van de provincies wordt verwacht dat zij hun beleid en regels voor inwerkingtreding van de Omgevingswet in lijn brengen met het nieuwe stelsel van instrumenten. In dat kader is begin 2019 het provinciale beleid en regelgeving voor de fysieke leefomgeving technisch omgezet naar instrumenten van de Omgevingswet (Omgevingsprogramma Flevoland en Omgevingsverordening Flevoland). Deze 'basis' is in 2020 verder ontwikkeld.

Voor een goede samenwerking binnen de provincie is ambtelijk en bestuurlijk afgestemd met Flevolandse ketenpartijen via het (ambtelijk) Platform Omgevingswet Flevoland en de Bestuurderstafel Omgevingswet Flevoland.

Onder de Omgevingswet wordt gewerkt met een digitaal stelsel. Voor het digitaal stelsel dat landelijk beschikbaar wordt gesteld (DSO-LV) is in december 2018 een beheerakkoord gesloten tussen Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UvW) over het beheer en de doorontwikkeling ervan. Aan het digitaal werken in de keten zal dan ook samen met de ketenpartners invulling gegeven worden. De provincies gezamenlijk werken aan informatieproducten die via het DSO-LV ontsloten zullen worden. Het Rijk heeft nog niet de benodigde standaarden voor het opstellen van beleid en regels (de STOP/TPOD's) opgeleverd, waardoor de aansluiting op het DSO-LV vertraagd is en pas in 2021 tot stand zal komen.

Water

Waterberging, droogte, kwaliteit van (grond)water en drinkwatervoorziening en -bescherming zijn de komende periode de opgaven die spelen in Flevoland. De provincie heeft daarvoor de kaders gesteld waarbinnen het waterschap zijn werk doet. In nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland zijn we aan de slag gegaan met maatregelen die Flevoland beter voorbereiden op extreme weerpieken. Daarbij is het uitgangspunt dat Flevoland een robuust, veilig en schoon (drink-)watersysteem behoudt.

Maatschappelijk effect

Behoud van het gevarieerde aanbod van de leefomgeving door een evenwichtige en duurzame doorontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied als aandeel in de regionale ontwikkeling.

Effect van ons beleid

Er is goed afgewogen waar voor welke ontwikkelingen ruimte is in provincie Flevoland en dat is helder en makkelijk te vinden voor alle betrokkenen.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Evenwichtige en duurzame doorontwikkeling	<p><i>Harde planvoorraad bedrijventerreinen: in 2030 < 6 jaar</i></p> <p><i>Bron: IBIS</i></p> <p><i>Toelichting: Indicator conform RO Visie Werklocaties Flevoland 2015 en Convenant: tijd die nodig is om harde planvoorraad uit te geven (harde voorraad /gemiddelde uitgifte per jaar)</i></p>	18 jaar	16 jaar	15 jaar	14 jaar	14 jaar

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
	Leegstand kantoren in provincie Flevoland (als percentage van de oppervlakte in m2) Bron: CBS	8%	6%	5%	<5%	6%
	Ontwikkeling woningvoorraad Bron: CBS Toelichting: het aantal dat jaarlijks aan de woningvoorraad is toegevoegd minus het aantal dat aan de voorraad is onttrokken, plus correcties	2.258	2.750	2.988	≥ 2.988	2.422*
	Percentage regionale keringen dat voldoet aan de normen Bron: Provincie Flevoland	98%	98%	90%	90%**	90%
	Percentage gerealiseerde Natuurvriendelijke oevers langs provinciale hoofdvaarten Bron: provincie Flevoland	n.b.	n.b.	47%	40%	47%
Almere 2.0	Met vastgestelde jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan het <u>Meerjarenprogramma 2017-2021</u> van Almere 2.0	20%	40%	80%	100%	94%

* In 2020 daalde landelijk het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen, en ook in Flevoland zien we een daling. Het CBS verklaart de landelijke daling door de stikstof- en PFAS-problematiek, in combinatie met minder bouwplannen. In vergelijking met andere provincies groeide de woningvoorraad door nieuwbouw relatief het hardst in Flevoland, met 1,5 procent.

** In 2018 is het aantal regionale keringen teruggebracht naar 10. De waterkering tussen de Kadoelersluis en Blokzijl voldoet als gevolg van 'piping' niet meer aan de norm (de dijk lekt). Het is geen onveilige situatie, waardoor herstel gepland staat voor 2025. Daarom is een streefcijfer van 100% tot die tijd niet realistisch.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Waterkwaliteit (oppervlakte-water)	Percentage van de waterlichamen met een ecologische kwaliteit*: <ul style="list-style-type: none"> • goed • matig • ontoereikend • slecht Bron: Waterkwaliteitsportaal, KRW-rapportages	0%	0%	0%	0%	0%
		83%	83%	72%	<72%	72%
		17%	17%	28%	<28%	28%
		0%	0%	0%	0%	0%

* Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) moeten elke 6 jaar de doelen en maatregelen geactualiseerd worden op basis van de meest recente voortschrijdende inzichten. Tevens wordt op landelijk niveau de KRW-beoordelingsmethodiek verbeterd op basis van nieuwe inzichten (met dezelfde gegevens wordt dan tot andere KRW-scores gekomen). Eind 2019 zijn de Nederlandse overheden hiermee gestart. Deze beleidsactualisatie leidt ertoe dat er in 2020 geen KRW-scores meer gegenereerd worden op basis van de oude beoordelingsmethodiek. Omdat de nieuwe beoordelingsmethodiek nog geen vigerend beleid betreft, is ervoor gekozen om in 2020 de gegevens van 2019 over te nemen.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
1. Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	De 'Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland' is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd
		De invoering van de Omgevingswet is voorbereid
		Opstellen van een landschapsprogramma
		Almere 2.0: realiseren ambities met betrekking tot de ontwikkeling van Almere op basis van Handelingsperspectief MRA Oostflank
	De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd	
	1.2 Water	Het watersysteem is beter toekomstbestendig

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek heeft uitvoering gegeven aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van water. Zij droeg daarmee bij aan het doel van het behoud van een robuust watersysteem.

De aandeelhouders van Vitens zijn gemeenten en provincies. Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven voor de borging van een goede drinkwatervoorziening. Dit belang is verankerd in de statuten van Vitens waar het doel van verbonden partij omschreven is als: de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt. Twee keer per jaar is er een aandeelhoudersvergadering. Dan wordt er gestemd over nieuwe tariefvoorstellen en wordt het jaarverslag besproken.

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap

Portefeuillehouder

J. de Reus
C.W. Smelik (Uitwerkingsagenda, Omgevingswet)
M.A. Rijsberman (Lelystad Next Level)
H.J. Hofstra (Agenda IJsselmeergebied 2050)

Doel (2019-2023)

De Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland is uitgevoerd, geëvalueerd en geactualiseerd.

Doelrealisatie

De 'Uitwerkingsagenda Samen Maken We Flevoland 2020 -2025' is vastgesteld, waarbij is uitgewerkt hoe provincie en partners gezamenlijk uitvoering geven aan de opgaven uit de Omgevingsvisie.

Activiteiten 2020

- We hebben uitvoering gegeven aan de activiteiten uit de 'Uitwerkingsagenda Samen maken we Flevoland 2020 - 2025' in samenwerking met onze partners.
- We zijn gestart met het opzetten van een monitor van de Omgevingsvisie op hoofdlijnen.
- Op 10 november 2020 heeft de tweede conferentie 'Samen Maken We Flevoland' plaatsgevonden waar we met onze mede-overheden het gesprek hebben gevoerd over samenwerking en grote regionale vraagstukken. De uitkomsten van de conferentie en de inhoud van het 'Manifest Wij zijn Flevoland!' zijn de basis voor een vervolg in 2021. Dit doen we met een kopgroep van bestuurders die uit het traject van de conferentie en Manifest is ontstaan. Provinciale Staten zullen betrokken worden voor het bepalen van richting en prioriteiten. Ook het traject met betrekking tot de strategische agenda zal hierin meegenomen worden.
- Voor financieringsvraagstukken is een Handreiking financieringsinstrumenten opgesteld.

Doel (2019-2023)

De invoering van de Omgevingswet is voorbereid, zodanig dat de provincie kan sturen op effectief beleid ten behoeve van duurzame leefkwaliteit.

Doelrealisatie

Het Rijk heeft de inwerkingtreding van de Omgevingswet een jaar uitgesteld. Een voorstel (in de vorm van een Koninklijk Besluit) om de wet 1 januari 2022 van kracht te laten worden is ingediend bij de Eerste en Tweede Kamer. Een ontwerp van Omgevingsprogramma en de daarbij behorende Omgevingsverordening zijn vastgesteld. De aansluiting op het Digitale Stelsel (DSO-LV) is vertraagd, doordat het Rijk nog niet de benodigde standaarden voor het opstellen van beleid en regels (de STOP/TPOD's) heeft opgeleverd.

Activiteiten 2020

- Vanwege uitstel van de Omgevingswet is samen met de provincies Utrecht en Gelderland een aanvraag voor toepassing van de Crisis en Herstelwet ingediend om zonodig met de omgevingsverordening vooruit te kunnen lopen op de Omgevingswet. Om dit mogelijk te maken heeft het Rijk de 23^e tranche van de Crisis en Herstelwet in procedure gebracht.
- Provinciale Staten hebben een ontwerp van de Omgevingsverordening Flevoland vastgesteld en ter inzage gelegd zodat de verordening tijdig voldoet aan de Omgevingswet.
- We hebben een eerste inventarisatie gemaakt wanneer de provincie betrokken wil worden bij ruimtelijke initiatieven.
- Samen met de medeoverheden (ketenpartijen) zijn voorstellen gemaakt voor het gezamenlijk afhandelen van vergunningsaanvragen en het inrichten van omgevingstafels. Zo ook voor het geval dat de provincie wil ingrijpen bij een gemeentelijk omgevingsplan met een reactieve interventie. Deze worden in 2021 bestuurlijk voorgelegd.
- In 2020 hebben de gemeenten 44 ontwerp-bestemmingsplannen gepubliceerd. Op drie hiervan heeft de provincie een zienswijze ingediend: twee plannen van de gemeente Noordoostpolder voor zon en één plan van de gemeente Urk voor een bedrijventerrein.

Doel (2019-2023)

We hebben een landschapsprogramma opgesteld dat uitgaat van landschap als integraal onderdeel van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Doelrealisatie

Het opgestelde programma 'Landschap van de Toekomst' geeft richting aan bij het handhaven van karakterbepalende landschapselementen.

Activiteiten 2020

In nauwe samenwerking en afstemming met gemeenten en terreinbeherende organisaties is het programma 'Landschap van de Toekomst' opgesteld. De concepten zijn meermaals besproken met Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Volgens planning wordt het programma in 2021 vastgesteld.

Doel (2019-2023)

In Flevoland is een verbeterde, prettige en gevarieerde woonomgeving/woonvoorraad gerealiseerd.

Doelrealisatie

Een evenwichtiger ontwikkeling van de woonagenda is regionaal voorbereid / vastgesteld. Hiertoe continueren we het beleid en starten we twee projecten: 'woonagenda' (meer kwalitatief en agenderend) en '100.000' (meer kwantitatief en realiserend).

Activiteiten 2020

- Met de gemeenten hebben we overleg gevoerd en onze inzet afgestemd om tot een evenwichtige ontwikkeling van de woonmarkt te komen die ruimte biedt voor verschillende doelgroepen.
- We hebben regionaal samengewerkt aan de opstelling van een gemeenschappelijke regionale woonagenda.
- We hebben innovatief en duurzaam (ver)bouwen gestimuleerd en partners bijeengebracht.
- We bevorderen kennis in de regio.
- In februari 2020 nam de Tweede Kamer de motie Koerhuis c.a. aan, waarin het kabinet wordt gevraagd om samen met de regio te verkennen of in Flevoland 100.000 woningen kunnen worden gebouwd. Provinciale

Staten namen als reactie daarop een motie aan, waarin staat dat sprake moet zijn van 'een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling, waarbij (OV)-bereikbaarheid, werkgelegenheid, voorzieningen, ruimte voor natuur en kwaliteit van wonen als belangrijke uitgangspunten gelden'. Deze motie is leidraad voor ons handelen. In overleg met de gemeenten hebben we input geleverd voor de reactie van het kabinet, die in november 2020 aan de Tweede Kamer is gestuurd. We zien ruimte om tot 2050 in de drie polders 90.000-115.000 woningen te realiseren. In november heeft Lelystad haar 'bod' verder verhoogd van 15.000 naar 40.000 woningen. Het kabinet erkent in de reactie op de motie dat een samenhangende besluitvorming over de woningbouw, ecologische maatregelen en de aanleg van infrastructuur nodig is. Diverse nadere verkenningen zijn aangekondigd om dit uit te werken.

Doel (2019-2023)

De internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad is verbeterd door verdere ontwikkeling van Almere, waarbij de woningbouwopgave van Almere is bepaald en er zicht is op realisatie en cofinanciering van de IJmeerverbinding.

Doelrealisatie

Het Meerjarenprogramma 2017-2021 van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) is in uitvoering. En dit jaar hebben Provinciale Staten en de gemeenteraad van Almere het Jaarprogramma 2021 en het nieuwe Meerjarenprogramma 2021-2025 vastgesteld.

Activiteiten 2020

- Het Handelingsperspectief MRA Oostflank is in het BO-MIRT aangeboden aan de minister als onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie voor de MRA. Het vormt een actualisatie van de RRAAM-afspraken (2013) waarin naast woningbouw, economie en bereikbaarheid ook nieuwe onderwerpen aan de orde komen als circulaire economie, stedelijke vernieuwing en energie. In het Handelingsperspectief zijn afspraken gemaakt met het Rijk en regionale partners over de verdere ontwikkelingsrichting aan de Oostkant van Amsterdam, meer specifiek over Almere, Lelystad en de regio. Het Handelingsperspectief vormt een basis voor een verdere uitwerking in een Uitvoeringsagenda.
- Er is een nieuw Meerjarenprogramma voor het FVA 2021-2025 vastgesteld. Op basis hiervan heeft Provinciale Staten eveneens het Jaarprogramma 2021 geaccordeerd.
- We hebben het Jaarprogramma FVA 2020 uitgevoerd. De coronacrisis heeft beperkt invloed gehad op de uitvoering van de FVA-projecten. De effecten waren met name te merken op geplande bijeenkomsten. In 2020 is onder meer gestart met de verbouwing van het station Almere Centrum en zijn onderdelen van het Rondje Weerwater gerealiseerd: de eerste fase van de Esplanade en de track bij Stedenwijk zijn opgeleverd. De aanbesteding van de Flevo Campus is afgerond. De bouw van de Aeres Hogeschool is gestart, evenals die van het Food Forum. In het najaar heeft de Village tijdens de (digitale) Flevo Campus live zijn deuren geopend voor jonge ondernemers. Ook de aanbesteding van de internationale school is afgerond. In het kader van het project 'Citylab' is onder meer het zeer succesvolle Steigerfestival georganiseerd. In maart is de kwartiermaker voor de museale voorziening enthousiast aan de slag gegaan. Zij heeft onder andere een plan van aanpak en activiteitenprogramma opgesteld en aan Gemeenteraad en Provinciale Staten gepresenteerd. De aanbesteding voor De Kunstruimte op het Floriade-terrein is afgerond. Het winnende ontwerp heeft veel media-aandacht gekregen. Kers op de taart afgelopen jaar was de toekenning van de BIS-subsidie voor het Kunstmuseum Flevoland. De geplande activiteiten in het sleutelproject 'Nationaal Park Nieuw Land - Almeerse Poort' hebben vertraging opgelopen. Deels omdat publieksactiviteiten niet door konden gaan door de coronamaatregelen, deels door bezwaarprocedures tegen vergunningen. In de Kustzone Poort is gestart met de aanleg van het evenementenstrand. Het Atelier StrandLAB heeft zo veel mogelijk alternatieve invullingen gezocht voor culturele activiteiten. In de programmalijn 'Vernieuwend Wonen' is onder meer concreet gestart met de bouw van de eerste WikiHouses. Tot slot hebben we binnen alle programmalijnen gewerkt aan de voorbereiding van nieuwe projecten uit het nieuwe meerjarenprogramma 'FVA 2021-2025'.

Doel (2019-2023)

De positie van Lelystad als aantrekkelijke, gezonde en duurzame stad is verbeterd.

Doelrealisatie

Gemeente Lelystad, provincie en rijk hebben gezamenlijk een uitvoeringsprogramma 'Lelystad Next Level' (LNL) opgesteld, waarmee de positie van Lelystad wordt verbeterd als een aantrekkelijke, economisch dynamische en duurzame stad die financieel gezond en zelfstandig is.

Activiteiten 2020

- Als partner in 'Lelystad Next Level' hebben we zowel een inhoudelijke als een financiële bijdrage geleverd in de uitwerking van de uitvoeringsstrategie voor het programma 'Lelystad Next Level'. In de najaarsnota zijn hiertoe de middelen meerjarig beschikbaar gesteld voor de te maken proceskosten en als uitvloeisel van het voornemen in de begroting.
- We hebben als strategisch partner deelgenomen aan de regietafel en het programmabureau en we leveren ambtelijke capaciteit bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma. In het najaar is met partners een stap gemaakt over de richting van de uitvoeringstrategie.
- De samenwerkingsagenda vanuit de Omgevingsvisie geeft richting aan hoe de provincie inhoudelijk kan bijdragen aan de programmalijnen 'Uitnodigende Stad', 'Veerkrachtige Samenleving' en 'Ondernemende Stad' van het Uitvoeringsprogramma; daartoe maken we concrete afspraken.

Middelen

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	8.478	13.470	14.770	13.976	794
Baten	-133	-22	-307	-241	-66
Saldo	8.345	13.448	14.463	13.735	728

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Omgevingswet	84	67	17
2. Woonagenda	63	0	62
3. Waterlab	109	50	59
4. Flevoland bouwt aan Nederland	410	410	0
Overige kleine verschillen Almere 2.0	15	-5	20
Overige kleine verschillen Ruimtelijke ontwikkeling en landschap	113	0	113
Totaal lasten	794	523	271
Baten			
3. Waterlab	-59	0	-59
Overige kleine verschillen	-7	0	-7
Totaal baten	-66	0	-66

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is in het voorjaar van 2020 uitgesteld tot 1 januari 2022. Het aansluiten op en oefenen met het digitaal stelsel is naar achteren geschoven en zal vooral in 2021 gaan plaatsvinden. Verder zijn vanwege corona veel bijeenkomsten online vormgegeven en zijn de gelden niet allemaal in 2020 besteed. Hierdoor heeft een lagere onttrekking aan de 'Brede Bestemmingsreserve', oormerk 'Omgevingswet' plaatsgevonden.

2. Opstellen woonagenda

De besteding van de gelden voor het opstellen van een regionale woonagenda is lager dan geraamd. De onderbesteding ontstaat om de volgende reden: We maken nu een woonagenda waar we samen met gemeenten onderzoeken wat de gemeenten willen agenderen op basis van hun woonvisies en op basis van interviews en gesprekken met ambtenaren en bestuurders over deze woonvisies. Zodra de agenda klaar is wordt deze voorzien van een programma met benodigde gelden. Dat is nu nog niet zo ver.

3. Waterlab

De uitvoering van het Waterlab was in 2020 budgetneutraal, de lasten van € 0,7 mln. zijn gedekt uit (vooruit ontvangen) bijdragen van derden. Zie ook de toelichting op de balans, vooruit ontvangen doeluitkeringen. De lasten zijn € 0,11 mln. lager dan begroot doordat kosten in latere jaren plaats zullen vinden, bijvoorbeeld in het project 'Circulair Water' waar een EU-subsidie voor wordt ontvangen.

4. Flevoland bouwt aan Nederland

In 2020 zijn voorbereidingen uitgevoerd voor het programma 'Flevoland bouwt aan Nederland'. Het programma zal in 2021 verder uitgewerkt en uitgevoerd worden. Van het budget van € 0,50 mln. is in 2020 € 0,09 mln. besteed. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Procesgelden gebiedsontwikkeling'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.1.1 Ruimtelijke ontwikkeling en landschap	1.685	-22	1.663
1.1.2 Almere 2.0	12.202	-219	11.983
1.1.3 Lelystad Next Level	0	0	0
1.1.4 Flevoland bouwt aan Nederland	90	0	90
Totaal	13.976	-241	13.735

x € 1.000

1.2 Water

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

Het watersysteem is beter toekomstbestendig.

Doelrealisatie

In nauwe samenwerking met Waterschap Zuiderzeeland en andere partijen zoals gemeenten, Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek (OFGV) en het drinkwaterbedrijf is voortdurend gewerkt aan maatregelen die provincie Flevoland verzekeren van een robuust, veilig en schoon (drink-) watersysteem.

Activiteiten 2020

We hebben aan het waterprogramma gewerkt conform de startnotitie die in het najaar van 2019 aan Provinciale Staten is voorgelegd. Hierin is waar nodig het waterbeleid herzien en geactualiseerd, waaronder het drinkwaterbeleid en het waterkwaliteitsbeleid. Het programma zal in 2021 worden vastgesteld.

Middelen

1.2 Water	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	452	581	581	553	29
Baten	-521	-470	-470	-545	75
Saldo	-69	112	112	8	104

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
Overige kleine verschillen	29	0	29
Totaal lasten	29	0	29
Baten			
Overige kleine verschillen	75	0	75
Totaal baten	75	0	75

x € 1.000, - = nadeel

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.2.1 Waterbeheer en -kwaliteit	553	-545	8
Totaal	553	-545	8

x € 1.000

1.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Lasten	8.478	13.470	14.770	13.976	794
	Baten	-133	-22	-307	-241	-66
	Saldo	8.345	13.448	14.463	13.735	728
1.2 Water	Lasten	452	581	581	553	29
	Baten	-521	-470	-470	-545	75
	Saldo	-69	112	112	8	104
Totaal programma 1	Lasten	8.930	14.052	15.352	14.529	823
	Baten	-653	-492	-777	-786	9
	Saldo	8.276	13.559	14.574	13.743	832

x € 1.000

2. Landbouw, visserij en natuur

2.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de sociaal-economische ontwikkeling van het landelijke gebied en de toename van de natuur-en recreatieve waarden waarbij de internationale natuurwaarden zijn beschermd.

Landbouw: meerdere smaken

Een van de opgaven uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks is 'Landbouw Meerdere Smaken' (LMS). De provincie heeft daarin bijgedragen aan een meer diverse, wendbare, weerbare en duurzame agrofoodsector, die in de wereld bekend staat als praktijklaboratorium voor vernieuwing. We hebben bijvoorbeeld geparticipeerd in de agro-experttraad, we hebben een bijdrage gegeven voor proeftuinen en ondersteunden het proces door condities te optimaliseren.

Bodem en Landbouw

Bodemdaling, klimaatverandering en intensief grondgebruik leiden samen tot achteruitgang in de kwaliteit van het bodem- en watersysteem en de biodiversiteit in het landelijk gebied. We hebben ons ingezet om samen met onze gebiedspartners voor blijvend en duurzaam grondgebruik, door de uitvoering van pilots, gebiedsontwikkeling en verduurzaming van de landbouwsector.

Visserij

De visserijsector is innovatief en heeft laten zien te kunnen innoveren om moeilijke tijden te overwinnen. Doorontwikkeling en verduurzaming van de visserij is vanuit economisch en ecologisch perspectief de komende jaren belangrijk om een blijvend rendabele en duurzame visserijsector te realiseren. Vooral de verwerkende industrie en de handel zijn groeiende en goed ontwikkeld. Met de verduurzaming van de visserij wordt de vangstcapaciteit in het IJsselmeer afgestemd op de hoeveelheid verantwoord te onttrekken vis. Dit doet recht aan de ruimtelijke ingrepen in het kader van het Deltaplan en de IJsselmeeragenda 2050 om de natuurkwaliteit van het IJsselmeer te versterken.

Onder leiding van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) werken de provincies Noord-Holland, Fryslân, Flevoland en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) samen om via een uitkoopregeling en flankerende maatregelen te komen tot een vangstreductie op schubvis. Hierover hebben deze partijen overeenstemming bereikt in een bestuursovereenkomst. Het ministerie van LNV toetst de uitkoopregeling bij de Europese commissie voor staatssteun voordat deze regeling wordt opengesteld voor de IJsselmeervissers. De Provincie Flevoland draagt zorg voor de voorbereiding van de uitvoering van sociaaleconomisch flankerend beleid voor beroepsvissers in het IJsselmeergebied die stoppen met vissen en voor beroepsvissers die minder afhankelijk willen worden van hun visserij-activiteiten.

Natuur

Het fundament van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de Natura 2000-gebieden. Binnen dit netwerk staan de natuurwaarden voorop en heeft de provincie zich samen met gebiedspartners ingezet voor bescherming, beheer en kwaliteitsverbetering die samengaat met een toename van de bekendheid en de toegankelijkheid. Dit heeft er toe geleid dat er een robuuste, aantrekkelijke en beleefbare natuur bestaat. Ook buiten het Natuurnetwerk zijn natuurwaarden aanwezig, voor behoud en versterking hiervan is faunabeheer en agrarisch natuurbeheer toegepast.

Nationaal Park Nieuw Land

Onder onze regie hebben we samen met de partners gewerkt aan Nationaal Park Nieuw Land op basis van de ontwikkelingsvisie met als doel de ontwikkeling van een uniek gebied dat zich kenmerkt als vogelparadijs van internationale betekenis en dat als zodanig kan worden beleefd. We laten het Nationaal Park uitgroeien tot een begrip in binnen- en buitenland. Ook het project 'Oostvaardersoever' maakt deel uit van het Nationaal Park.

Markermeer-IJmeer

Binnen het programma 'Markermeer-IJmeer' hebben we gewerkt aan de verbetering van de natuur- en waterkwaliteit in samenhang met ruimtelijk-economische ontwikkeling zoals recreatie en de IJmeerverbinding.

Floriade

De Floriade biedt grote kansen voor de Flevolandse economie in de volle breedte en om de Flevolandse innovatiekracht internationaal uit te dragen. Zowel in het provinciale paviljoen Food Forum op het Floriade-

terrein als in de hele regio is dat zichtbaar. Samen met Agrofood bedrijfsleven hebben we gewerkt aan de blijvende versterking van de economie en de kenniseconomie in het bijzonder met de kenniscampus rond stedelijke voedselvraagstukken en door het opzetten van proeftuinen in Flevoland.

Nieuwe Natuur

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' worden gerealiseerd en dragen bij aan de versterking van de kwaliteit van de woon-, werk- en leefomgeving in heel Flevoland. De lessen die we hierbij getrokken hebben, hebben we geïntegreerd in het reguliere natuurbeleid.

Landelijk Gebied

We hebben een nieuwe invulling aan de agenda 'Vitaal Platteland' en het daarbij behorende fonds vitaal platteland, zodat die beter aansluit op de doelen van Krachtige Samenleving, Leader/POP en de provinciale kerntaken, zoals (sociale) innovatie op het gebied van bereikbaarheid en educatie.

Maatschappelijk effect

Een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied met een vitale en aantrekkelijke natuur waar het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren is.

Effect van ons beleid

De sociaal-economische ontwikkeling van het landelijk gebied is verbeterd, de natuur- en recreatieve waarden zijn toegenomen. De internationale natuurwaarden zijn voldoende beschermd.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Landbouw	Aantal werknemers in de agrofoodsector <i>Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland</i>	18.595	19.858	20.953	≥ 20.953	21.410
Natuur	Aantal hectaren Nationaal Natuurnetwerk <i>Bron: Provincie Flevoland/Voortgangsrapportage Natuur (VRN)</i>	26.273	26.273	26.274	≈ 26.000	26.271
Floriade	Het Innovatiepaviljoen is gebouwd en in gebruik	20%	40%	60%	100%	90%
Nationaal Park Nieuw Land	Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie	n.v.t.	n.v.t.	10%	25%	25%
	In samenwerking met gebiedspartners is de MIRT-verkenning Oostvaardersoever afgerond en besluitvorming (voorkeursbeslissing) door ministerie is voorbereid	n.v.t.	20%	40%	80%	80%
Markermeer-IJmeer	Marker Wadden fase 1 is gerealiseerd	75%	95%	99%	100%	100%*
Nieuwe Natuur	De initiatiefnemers zijn gestart met de fysieke inrichting van gehonoreerde projecten	18%	18%	47%	57%	58%

* Het betreft hier de realisatie van de eerste vijf eilanden. De zogenaamde E-eilanden waarvoor via de Najaarsnota 2020 middelen zijn gelabeld, maken hier geen deel vanuit.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Beheerde natuur	Het beheer van natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), met contract. <i>Toelichting: dit betreft het oppervlakte grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het Subsiestelsel Natuur en Landschap</i>	23.464	23.515	23.606	≈ 23.500	23.691
Ontwikkelde nieuwe natuur	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden uitgedrukt in hectare binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN). <i>Toelichting: dit betreft het oppervlakte verworven en ingerichte natuur vanuit de landelijke opgave voor realisatie van het NNN. De indicator richt zich in dit geval alleen op ingericht natuurgebied</i>	0	0	0	25	25

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
2. Landbouw, visserij en natuur	2.1 Landbouw en visserij	De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald
		De agrofoodsector landbouw is verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden
		Kringlooplandbouw is beter bekend
		Bodemkwaliteit is verbeterd
		Een geïntegreerde benadering voor gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling is ontwikkeld
		We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw
		Benutten van kansen die Floriade biedt voor de Flevolandse (kennis)economie
		De IJsselmeer-visserij op Urk is geherstructureerd
	2.2 Natuur en landelijk gebied	De natuurwaarden zijn behouden en de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen
		De kwaliteit van natuur en biodiversiteit in het landschap is verbeterd
		Uitvoering geven aan de eerste bouwstenen van de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land
		Afronden van MIRT-verkenning en voorbereiding voor besluitvorming realisatie Oostvaardersoever
		In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld
		Nieuwe Natuur: toegankelijke natuur met ruimte voor recreatie is ontwikkeld
Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (POP)		

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek heeft uitvoering gegeven aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor toezicht en handhaving op het gebied van natuur. Zij droeg daarmee bij aan het doel om de natuurwaarden te behouden.

2.1 Landbouw & Visserij

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman
H.J. Hofstra
C. Smelik (ABW)

Doel (2019-2023)

De bijdrage die de provincie kan leveren aan de transitie van de landbouw is bepaald, waarbij op basis van proeftuinen de optimale condities voor de landbouwtransitie zijn verkend.

Doelrealisatie

Via de programmasporen strategie, optimale condities en proeftuinen wordt de bijdrage van de provincie verkend.

Activiteiten 2020

- We hebben de provinciale rol in het creëren van optimale condities voor de transitie van de landbouw verder uitgewerkt. We hebben daarvoor een voorstel voorbereid voor een kennisnetwerk en we hebben een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de Boerderij van de Toekomst en de daaraan gelieerde voucherregeling voor innovatie.
- Er is een voorstel voor herijking van het provinciaal beleid opgesteld door middel van de actualisatie van de Uitwerkingsagenda Samen maken we Flevoland.
- We hebben via het IPO input geleverd en binnen NSP meegewerkt aan de totstandkoming van Europees en Rijksbeleid voor landbouw. Daarnaast hebben we meegewerkt aan de totstandkoming van rijksbeleid voor landbouw via het nieuwe nitraatbeleid, de experimenten kringlooplandbouw en de pilots grondgebruik.

Doel (2019-2023)

Met behulp van proeftuinen en kennisnetwerken innovaties is de agrofoodsector landbouw verder geïnnoveerd, verduurzaamd en meer circulair geworden. We hebben stappen gezet in het promoten van streekproducten, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw en gaan zo ook voedselverspilling tegen.

Doelrealisatie

We werken aan de doelen met behulp van 9 proeftuinen. In het netwerk 'Voedsel Verbindt' en het Interregprogramma 'Foodchains4EU' werken we aan promoten van streekproducten, verkorten van ketens en hergebruik van restproducten. Daarvoor hebben we onder andere de app 'Voedsel Verbindt' ontwikkeld.

Activiteiten 2020

- Vanuit Landbouw Meerdere Smaken jagen we concrete programma's aan die bijdragen aan:
  - Innovaties.
  - Sluiten en verkorten van de ketens in de landbouw.
  - Natuurinclusieve landbouw en biodiversiteit.
  - Versterking van de precisielandbouw.
  - Kringlooplandbouw (hergebruik van restproducten en tegengaan voedselverspilling).
  - Voedselkwaliteit en gezonde voeding.

We ondersteunen inmiddels 7 proeftuinen op bovenstaande thema's. Informatie is te vinden in de [infographic](#) op www.omgevingsvisieflevoland.nl. Er is ruimte voor 10 proeftuinen, echter de coronacrisis heeft tot meer werk en vertraging geleid bij het opstarten van de benodigde samenwerkingsverbanden.

- We participeren in de Agro-Expertraad en hebben diens adviezen in Provinciale Staten besproken. De Agro-Expertraad heeft 4 adviezen aan het gebied uitgebracht, waarvan één met het Flevolandse netwerk is besproken. Hiervoor waren ook de Statenleden uitgenodigd. De bijeenkomst over de daaropvolgende adviezen kon helaas als gevolg van corona niet doorgaan. In 2021 wordt dit alsnog digitaal georganiseerd.

Doel (2019-2023)

De kringlooplandbouw is beter bekend.

Doelrealisatie

De kringlooplandbouw is beter bekend doordat we in samenwerking met het ministerie met een drietal projecten - tot nu toe onder de vlag van het Actieplan Bodem en Water (ABW) - als onderdeel van de Experimenteerruimte Kringlooplandbouw zijn gestart. In overleg met het ministerie wordt - in samenhang met onder andere de proeftuinen van LMS - gewerkt aan uitbreiding hiervan.

Activiteiten 2020

We hebben geparticipeerd in projecten die het gebruik van streekproducten stimuleren, het verkorten van de ketens richting de consument en het hergebruik van restproducten binnen de landbouw en zijn zo ook voedselverspilling tegen gegaan. In de experimenten hebben we gewerkt met gebiedspartners aan sluiten van kringlopen in de samenwerking tussen akkerbouwers en veehouders; aan betere benutting van stikstof en aan inzet van maaisel als grondverbeteraar.

Doel (2019-2023)

De bodemkwaliteit is verbeterd als basis voor een toekomstbestendige en duurzame landbouw, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor bodemdaling en meervoudig ruimtegebruik.

Doelrealisatie

Op basis van de evaluatie van het Actieplan Bodem en Water (ABW) is besloten extra aandacht te blijven besteden aan toekomstbestendige en duurzame landbouw door middel van een vervolg op het ABW.

Activiteiten 2020

- We hebben geparticipeerd in pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik in een stadsrandgebied.
- We ontwikkelen een geïntegreerde benadering voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling om met vrijwillige kavelruil de grondmobiliteit te vergroten.
- Voor het gebiedsproces bodemdaling ten zuidwesten van Emmeloord is vanuit de provincie een procesleider aangesteld, die samen met de gebiedspartijen het gebiedsproces en de pilot vormgeeft. Afgelopen jaar is onder de vlag van het ABW in samenwerking met vier jonge ondernemers en de andere betrokken partijen een begin gemaakt met de pilot 'Bodemkwaliteit en pacht', waarbij het 1^e pachtperceel vanuit RVB ter beschikking is gekomen voor deze pilot.

Doel (2019-2023)

We hebben een bijdrage geleverd aan een netwerk waarin de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Doelrealisatie

De evaluatie van het Actieplan Bodem en Water is in 2020 afgerond. In GS is besloten tot voortzetting van het ABW en er wordt gewerkt aan de afronding van het programma voor de komende jaren.

Activiteiten 2020

We hebben gezamenlijk met gebiedspartijen uitvoering gegeven aan het Actieplan Bodem en Water, zodanig dat er zich een netwerk ontwikkelt waar de agrofoodsector werkt aan een duurzamer systeem als basis voor een toekomstgerichte landbouw.

Doel (2019-2023)

De Flevolandse economie is versterkt, waarbij de kansen die de Floriade biedt in de volle breedte zijn benut en de kenniseconomie is toegenomen.

Doelrealisatie

Het paviljoen Food Forum is in aanbouw en Aeres Hogeschool bouwt een nieuwe school op de Flevo Campus. De programmering in het paviljoen wordt voorbereid. Als aanzet werken telers en verwerkers aan ketensamenwerking met veldbonen en verse soja. De Flevolandse korte voedselketen krijgt een krachtige impuls met de ontwikkeling van de Vereniging Flevo Food.

Activiteiten 2020

- We creëren rond de Flevo Campus een internationaal netwerk met een kennis- en innovatieagenda, gebruiken de expo in 2022 en de aanloop ernaartoe om dit netwerk vorm te geven. Onze werkzaamheden hebben bijgedragen aan het fysiek gestalte geven aan de campus met Food Forum, de Aeres Hogeschool en The Village voor start-ups in agro & food.
- Het paviljoen Food Forum is in aanbouw en zal begin 2021 opengaan. Tijdens de Floriade gebruiken we de benedenverdieping voor de Flevolandse expositie en gebruiken we de bovenverdieping voor een B2B-programmering, gericht op ontwikkeling van een kennis- en innovatieagenda.
- We hebben met onze provinciale cofinanciering projecten op en rond de Floriade uitgevoerd die optimaal bijdragen aan de Flevolandse economie. Naast de programmering in ons paviljoen richt onze cofinanciering zich op de thema's 'Duurzaamheid', 'Culturele Programmering', 'Attracties', 'Congressen' en 'Floriade in de Regio'.
- De twee biobased bruggen zijn in aanbouw en we zijn een internationale Interreg-samenwerking aangegaan voor een biocomposietbrug die door universiteiten en bedrijven op het Floriade-terrein wordt geplaatst.

Doel (2019-2023)

De visserij op schubvis in het IJsselmeer is geherstructureerd waarbij de vangstrechten worden afgestemd op het niveau dat het ecosysteem duurzaam kan genereren en er een duurzaam ontwikkel- en arbeidsmarktperspectief blijft bestaan.

Doelrealisatie

Een herstructurering inclusief flankerende maatregelen en vangstreductie is voorbereid.

Activiteiten 2020

- We hebben gewerkt aan een gedragen bestuursovereenkomst.
- We hebben samen met de partners aan een herstructureringsplan gewerkt, dat uit een uitkoopregeling en sociaaleconomisch flankerend beleid bestaat.

Middelen

2.1 Landbouw & Visserij	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	1.389	2.211	1.706	1.232	475
Baten	-314	-260	-150	-148	-2
Saldo	1.075	1.951	1.556	1.084	473

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Opgave 'Landbouw Meerdere Smaken'	286	0	286
2. Pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik	166	145	21
Overige kleine verschillen	23	19	4
Totaal lasten	475	164	311
Baten			
Overige kleine verschillen	-2	0	-2
Totaal Baten	-2	0	-2

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Opgave 'Landbouw Meerdere Smaken'

Landbouw Meerdere Smaken (LMS) richt zich op de ondersteuning en opschaling van innovaties van onderop en het versterken van de condities voor provincie Flevoland als praktijklaboratorium voor toplandbouw. Corona maakte de verschillende samenwerkingen flink moeilijker en zorgde ook bij een deel van de initiatiefnemers voor tijdelijk andere prioriteiten. Sommige initiatieven komen pas in 2021 tot uitvoering. Anderzijds is wel meegelift op de belangstelling voor regionaal voedsel, door extra te investeren in samenwerking in de korte keten. Helaas zijn niet alle projecten ook al in 2020 financieel rondgekomen. Vrijwel alle netwerkactiviteiten alsook de publieke bijeenkomsten van de Agro Expert Raad zijn vooruitgeschoven in de tijd. Verder is gebleken dat financiering van projecten in de landbouw juridisch complex en tijdrovend is. Ook dit heeft tot vertraging geleid. We beogen dit op te vangen door een financieel instrument in te richten, waarna sneller en gerichter tot financiering gekomen kan worden.

2. Pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik

De provincie voert enkele experimenten kringlooplandbouw uit. De kosten voor de provincie vallen tot op heden mee. De totstandkoming van de pilots grondgebruik met het Rijksvastgoedbedrijf loopt stroef en loopt daarom vertraging op. Communicatie-activiteiten binnen Actieplan Bodem en Water zijn niet doorgestaan. In 2020 is een groot beroep gedaan op beleidsmatige inzet vanuit het team LMS. Dit heeft consequenties gehad voor de inzet op de programma-activiteiten. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Bodem'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.1.1 Landbouw en visserij	814	0	814
2.1.2 Bodem en landbouw	239	0	239
2.1.3 Floriade	179	-148	31
Totaal	1.232	-148	1.084

x € 1.000

2.2 Natuur & landelijk gebied

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

M.A. Rijsberman (uitvoering Nationaal Park Nieuw Land, inclusief Oostvaardersoevers)

Doel (2019-2023)

De natuurwaarden zijn behouden en zo mogelijk versterkt, de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen en de economische activiteiten in natuurgebieden ondersteunen een succesvol beheer zonder de natuurwaarden te bedreigen. En de activiteiten van het programma dienen te voldoen aan de vereisten van de nieuwe Wet Natuurbescherming.

Doelrealisatie

Het natuurbeheer is op orde door ons natuurbeleid en de uitvoering daarvan door een breed scala aan gebiedspartners.

Activiteiten 2020

- We hebben, in lijn met de nationale ontwikkeling over het bosbeheer, in 2020 een startnotitie over bosontwikkeling in Flevoland voorgelegd aan Provinciale Staten. In 2021 vindt besluitvorming over de provinciale visie plaats.
- We combineren de economische activiteiten in natuurgebieden voor zover deze een succesvol beheer ondersteunen en de natuurwaarden niet bedreigen.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit in het landschap is verbeterd, waarbij combinaties worden gezocht met natuurinclusieve landbouw en met recreatie en toerisme.

Doelrealisatie

Door uitvoering van de eerste acties in het kader van het Actieplan Biodiversiteit, pilots Landbouw: Meerdere Smaken, Actieplan Bodem en Water, de inzet voor Nationaal Park Nieuw Land en andere combinaties met recreatie en toerisme zijn de eerste stappen gezet voor verbetering van de natuur en biodiversiteit in het landschap en de beleving daarvan. Hiermee zijn wij op weg naar 'Flevoland Natuurinclusief'.

Activiteiten 2020

- We hebben met betrokken gebiedspartners een concept Actieplan biodiversiteit in 2020 opgesteld en leggen deze in 2021 voor besluitvorming voor aan Provinciale Staten. Hierin wordt meegenomen dat bermen worden benut voor wilde flora en fauna en wordt gestimuleerd dat akkerranden daar ook voor worden gebruikt.
- De contouren van een nieuw programma 'Flevoland Natuurinclusief' zijn in de najaarsnota opgenomen. In 2021 wordt dit programma verder uitgewerkt, waarbij principes van initiatieven uit de samenleving en integrale aanpak worden toegepast.

Risico

Invasieve exoten

Het Rijk heeft in 2018 de taak om Invasieve Uitheemse Soorten (IUS) te bestrijden en/of onder controle te houden overgedragen aan provincies zonder extra financiële middelen. De provincie ontwikkelt een programma voor invasieve exoten. Samen met gemeenten, waterschappen, faunabeheereenheid, terrein- en wegbeheerders worden binnen het regulier beheer zoveel mogelijk IUS bestreden of beheerst, door middel van toezicht en controle. De provincie heeft een coördinerende taak voor nieuwe soorten (bijvoorbeeld wasbeerhond). Zij benadert de terreineigenaren om uitvoeringsmaatregelen te nemen of geeft een derde partij opdracht om dat te doen om de soorten van het begin af aan uit te roeien. Lasten hiervoor worden gedragen door de provincie en zijn niet begroot. In 2021 wordt een plan van aanpak vastgesteld inclusief de daarvoor benodigde financiering. Exotenbestrijding van de fauna is al meegenomen in het faunabeheerplan.

Faunaschade

Agrariërs kunnen te maken krijgen met schade die veroorzaakt is door natuurlijk in het wild levende dieren. Faunaschade kan opgelopen worden aan gewassen of dieren. Voor faunaschade heeft de provincie jaarlijks € 0,18 mln. begroot. In de achterliggende jaren bleek dit voldoende, echter in 2018 is op één perceel voor € 0,1 mln. aan schadevergoeding uitgekeerd. Mocht dit meerdere keren in één jaar voorkomen dan is het gereserveerde bedrag niet toereikend.

Doel (2019-2023)

Aan de eerste bouwstenen uit de ontwikkelingsvisie van het Nationaal Park is uitvoering gegeven.

Doelrealisatie

De partners in Nationaal Park Nieuw Land (NPNL) werken actief aan de ontwikkeling van NPNL vanuit de gezamenlijke stuurgroep NPNL, waarin bestuurlijke vertegenwoordigers van elk van de partners zitting hebben en die wordt ondersteund door een projectgroep met ambtelijke vertegenwoordigers van de partners. De acht partners hebben onlangs een intentieovereenkomst ondertekend. Als vervolg hierop willen de partners toewerken naar het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst, waarin de samenwerking verder wordt uitgewerkt en geformaliseerd, zowel organisatorisch als voor wat betreft de financiën.

Met de oplevering van de eilandengroep A t/m D van het project eind 2020 zijn de eerste bijdragen aan de doelen van het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem voor het Markermeer-IJmeer zichtbaar geworden.

Activiteiten 2020

- Op de vier onderwerpen uit de ontwikkelingsvisie onder 'Kennis en waarden delen' zijn belangrijke stappen gezet: er is een marketing- en communicatiestrategie voor NPNL, een NPNL-educatiestrategie en de eerste contouren van een kennis- en onderzoeksagenda zijn opgesteld. De provincie trekt op deze onderwerpen in gelijkwaardigheid met de andere partners van NPNL op. De beoogde inhaalslag op het gebied van nationale en internationale branding is gerealiseerd, binnen de beperkingen van de coronamaatregelen.
- De provincie, de gemeenten Almere en Lelystad en Staatsbosbeheer werken aan de poortontwikkeling bij Almere en Lelystad op basis van de uitvoeringsplannen. De beide projecten zitten in de fase van de voorbereiding van de uitvoerende werkzaamheden: planuitwerking, aanvragen van vergunningen, voorbereiden van aanbestedingen, etc. Verder hebben we vanuit de beide poortprojecten LEADER-aanvragen opgesteld en ingediend.
- Op de Marker Wadden is de nederzetting geopend als onderdeel van de oplevering en van de recreatieve arrangementen. Deze nederzetting ligt op het Haveneiland, het enige van de vijf natuureilanden dat toegankelijk is voor publiek. Deze bestaat uit hoogwaardige architectonische gebouwen en is duurzaam en qua energiebehoefte zelfvoorzienend. De gebouwen zijn bestemd voor beheer en toezicht, onderzoek door natuuronderzoekers, opvang van bezoekers en vier eilandhuisjes voor de recreatieve verhuur.
- Het voorziene NPNL-congres ter gelegenheid van de tweede verjaardag van Nieuw Land op 1 oktober 2020 is niet doorgegaan als gevolg van de coronamaatregelen. Dit congres stond in het teken van ondernemen in NPNL. In plaats daarvan is nu een traject voor Gastheer van het landschap voorzien, waarvoor een subsidie in het kader van de Tijdelijke regeling ondersteuning nationale parken is verworven. Dit traject start in de eerste helft van 2021.
- In het kader van het programma 'Nieuwe Natuur Oostvaardersplassengebied' zijn in de deelgebieden Trekweg, Ibisweg Noord, Hollandse Hout (zuid) en Zanddepot in 2020 onder meer poelen aangelegd, beplanting aangebracht, uitkijkpunten gerealiseerd en natuurvriendelijke oevers gerealiseerd.
- In het kader van de realisatie van maatregelen uit het Beleidskader beheer Oostvaardersplassen is voor de moerasreset de kade versterkt die het moeras van het omringende grasland scheidt. Belangrijk onderdeel van de werkzaamheden voor de moerasreset was het herstellen van de scheiding (de drempel) tussen het oostelijk en westelijk deel van het moeras. Dit werk is in oktober 2020 afgerond. Met het streven om de waterstand in het westelijk moerasdeel verder te verlagen is er in het afgelopen jaar circa 75 ton vis, vooral karpers, zorgvuldig weggevangen uit het westelijk moeras en uitgezet in het Markermeer. Vanaf begin november 2020 is, in overleg met Waterschap, gestart met het verlagen van het waterpeil. Verder hebben we aan Staatsbosbeheer een subsidie verstrekt voor het aanleggen van twee vispassages in het grazige deel van het kerngebied van de Oostvaardersplassen, het graven van poelen, het aanleggen van een visslenk van de Lage Vaart naar de Waterlanden, het omvormen van een deel van het grazige deel van de Beemdslanden in ondiep water en nat grasland en het versterken van de mogelijkheden om de natuur te beleven.

Doel (2019-2023)

Over de mogelijke ontwikkeling van de Oostvaardersoever als natuurlijke verbindingzone is besloten.

Doelrealisatie

De conceptbeoordeling plan-MER en de eerste ideeën richting een Voorkeurseindbeeld en Voorkeursalternatief waren eind 2020 beschikbaar.

Activiteiten 2020

- Als vervolg op de in november 2019 door de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) genomen Startbeslissing Oostvaardersoever hebben we in de eerste helft van 2020 de eerste fase van de Verkenning

afgerond met de publicatie van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, inclusief de drie onderzoeksalternatieven die het speelveld van de verkenning bepalen.

- Rond de zomer zijn we gestart met uitwerkingen en studies met als doel om een compleet Plan-Milieueffectrapportage (MER) op te kunnen stellen. In de MER worden de alternatieven beoordeeld op de mate waarin zij bijdragen aan doelbereik, haalbaarheid en milieueffecten. De conceptbeoordeling plan-MER en de eerste ideeën richting een Voorkeurseindbeeld en Voorkeursalternatief waren eind 2020 beschikbaar.

Doel (2019-2023)

In het Markermeer-IJmeer zijn natuur- en recreatiemogelijkheden ontwikkeld als onderdeel van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) en ontstaan er kansen voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen.

Doelrealisatie

De recreatiemogelijkheden in het Markermeer - IJmeer zijn verder vergroot met de afronding van de eilandengroep A t/m D van de eerste fase Marker Wadden. Het project 'Zandige Markerwaarddijk/Trintelzand' is gereedgekomen. Samen met Marker Wadden draagt dit bij aan de realisatie van het TBES.

Activiteiten 2020

- Mede namens de gebiedspartners hebben we in Stuurgroep Markermeer-IJmeer-verband een inhoudelijke bijdrage geleverd aan het gecombineerde MIRT-Onderzoek Amsterdam Bay Area/Handelingsperspectief Oostflank MRA. Hierin worden de mogelijkheden en voorwaarden voor de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied onderzocht.
- Met gebiedspartners hebben we de afronding van de eilandengroep A t/m D van de eerste fase Marker Wadden ondersteund. Er is deze zomer een veerdienst onderhouden naar het hoofdeiland dat vorig jaar is opengesteld voor bezoek. Belangrijke toevoeging dit jaar is onze ondersteuning aan de ingebruikname van de Nederzetting Marker Wadden die recreatieve- en onderzoeksfaciliteiten biedt. Hieraan is zowel door de provincie als door LEADER-Flevoland financieel bijgedragen.
- We hebben opdracht gegeven tot het opstellen van de derde uitlezing van de Natuurthermometer Markermeer - IJmeer over de periode 2018 - 2020.
- Eind 2020 heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld voor de aanleg van de zogenaamde E-eilanden van de Marker Wadden. Daarbij is verzocht om regionale cofinanciering van € 2,0 mln. Natuurmonumenten heeft besloten € 1,0 mln. beschikbaar te stellen. Provinciale Staten hebben via de najaarsnota besloten om de ontbrekende € 1,0 mln. in de 'Brede Bestemmingsreserve' te oormerken. Besluitvorming over definitieve cofinanciering heeft plaatsgevonden in januari 2021.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

De verdere realisatie van het TBES is vanwege de natuurlijke omstandigheden niet volledig te garanderen. Daarom monitoren verschillende partijen de effecten van maatregelen zoals Marker Wadden en de kwaliteit van het Markermeer-IJmeer.

Doel (2019-2023)

De projecten van het programma 'Nieuwe Natuur' zijn gerealiseerd en dragen bij aan de combinatie natuur en recreatie, het natuurnetwerk, de biodiversiteit en structurele verandering naar duurzame landbouw.

Doelrealisatie

De 17 resterende Nieuwe Natuur-projecten zijn in uitvoering. Afspraken over de uitvoering als ook over het beheer en de verantwoording staan in de realisatieovereenkomsten inclusief de borging van de realisatie van de opgenomen natuurcompensaties. De realisatieovereenkomsten passen binnen het beschikbare programmavermogen. De provinciale gronden binnen het programmavermogen zijn ingezet.

In de najaarsnota is opgenomen om het programma 'Nieuwe Natuur' om te buigen naar een programma 'Natuurinclusieve Samenleving' en hiertoe het eventueel resterende programmavermogen in te zetten. In 2021 werken we dit nader uit onder andere via het opstellen van een bestuursopdracht.

Activiteiten 2020

- Alle provinciale eigendommen in het voormalig plangebied OostvaardersWold hebben we ingezet voor het programma. De provincie heeft hier geen eigendommen meer in beheer.

- De compensatieverplichtingen (totaal 365 ha) voor onder meer de Hanzelijn, verbreding A6 en foerageergebieden hebben we in de gesloten realisatieovereenkomsten opgenomen waarbij een deel inmiddels gerealiseerd is in het project 'Kop op het Horsterwold'. In de andere projecten vindt uitvoering plaats.
- We hebben de projecteigenaren gefaciliteerd bij het verder concretiseren van de planuitwerkingen projecten Nieuwe Natuur.
- We hebben de dynamiek in het programma 'Nieuwe Natuur' gefaciliteerd en hebben ingespeeld op ontwikkelingen binnen de projecten.
- Via voortgangsrapportages en periodieke overleggen hebben we de criteria die aan de projecten zijn gesteld, gemonitord evenals de uitvoering van de gehonoreerde projecten Nieuwe Natuur.
- In diverse gremia hebben we presentaties verzorgd over het programma 'Nieuwe Natuur' en de sturingsfilosofie.

Risico('s) en beheersmaatregel(en)

Binnen het programmavermogen wordt rekening gehouden met onvoorziene tegenvallers tijdens de realisatiefase van de projecten. Het betreft alleen risico's die betrekking hebben op de rol als beheerder van het programma. Projectrisico's zijn neergelegd bij de initiatiefnemers. Het nog beschikbare programmavermogen is voldoende om de risico-inschatting af te dekken.

Voor het project 'Oostkant Dronten' hebben we de grondrouting verder uitgewerkt en hebben de eerste leveringen aan de eindbeheerders plaatsgevonden. We houden rekening met een aanvullende bijdrage aan dit project binnen de kaders van het programma. De risicobuffer binnen het programma bevat voldoende middelen. Daarom is er geen aanleiding om de buffer aan te passen.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van het Plattelandsontwikkeling Programma (POP) zijn optimaal benut.

Doelrealisatie

POP3-subsidies zijn verstrekt met gebruikmaking van overprogrammering. Hiermee heeft de agrarische sector een impuls gekregen, is verbetering van de bodem- en waterkwaliteit in gang gezet en zijn bestaande en nieuwe netwerken binnen het Flevolandse platteland beter op elkaar aangesloten.

Activiteiten 2020

- We hebben het gebruik van POP3-subsidies gestimuleerd en deze subsidies verstrekt.
- We hebben aangesloten bij de kaders van het Fonds Leefbaarheid Landelijk Gebied en toegewerkt naar een maximaal multipliereffect.

Middelen

2.2 Natuur & landelijk gebied	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	13.944	21.258	21.408	19.902	1.506
Baten	-1.869	-1.550	-1.550	-2.388	839
Saldo	12.074	19.708	19.859	17.514	2.345

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Stikstof	292	0	292
2. Natura 2000	261	261	0
3. Afwikkelingsverschillen	-216	-216	0
4. Cofinanciering Leader	-200	-200	0
5. Oostvaardersplassen	140	68	72
6. Beheer natuur	108	108	0
7. Beheer agrarisch Natuurbeheer	78	78	0
8. Actieplan biodiversiteit	48	0	48
9. Nationaal Park Nieuw Land	1.043	1.055	-12
10. Platteland Ontwikkeling Programma (POP3)	-315	-315	0
Overige kleine verschillen	267	207	60
Totaal lasten	1.506	1.046	460
Baten			
10. Platteland Ontwikkeling Programma (POP3)	204	204	0
11. Programma 'Nieuwe Natuur'	597	597	0
Overige kleine verschillen	38	0	38
Totaal baten	839	801	38

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Stikstof

In het voorjaar van 2020 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de bemensing van de stikstoforganisatie alsmede voor de gebiedsgerichte aanpak stikstof in 2020. In 2020 is het stikstofteam ingericht en in april 2020 is de gebiedsgerichte aanpak van start gegaan. In de zomer zijn gebiedspartijen aan drie gebiedstafels samengekomen om mogelijkheden voor emissiereductie en natuurversterking in kaart te brengen. De middelen zijn niet uitgeput. Dat komt enerzijds omdat er minder externe inhuur heeft plaatsgevonden dan begroot (capaciteit is deels intern, later of niet ingevuld) en anderzijds omdat er minder 'quick wins' uit de gebiedstafels naar voren kwamen dan aanvankelijk gehoopt.

2. Natura 2000

Provincie Flevoland is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Natura 2000-beheerplannen. In 2020 zijn de noodzakelijke N2000-maatregelen in de Oostvaardersplassen in uitvoering gebracht, waarvan de moerasreset een groot deel uitmaakte. De moerasreset (waterstandsverlaging en -verhoging) is de belangrijkste maatregel uit het beheerplan 'Natura 2000 Oostvaardersplassen'. Deze maatregel zorgt voor een groter en vitaler rietmoeras. Een beperkt deel van de geprogrammeerde werkzaamheden heeft niet plaatsgevonden door weersomstandigheden en de beschermingszone van een zeearendnest. De niet bestede middelen van € 0,26 mln. blijven beschikbaar in de reserve 'Beheer en ontwikkeling natuur'.

3. Afwikkelingsverschillen

Dit bedrag heeft betrekking op de afwikkeling van faunaschade over 2019, waarvan de afrekening in 2020 heeft plaatsgevonden via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Afwikkeling vindt plaats via de reserve 'Beheer en ontwikkeling natuur'.

4. Cofinanciering Leader

Voor projecten Natuur & Recreatie (in relatie tot het Nationaal Park en Oostvaardersplassen) is provinciale cofinanciering beschikbaar. De administratieve afhandeling hiervan verloopt via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Nadat projecten worden goedgekeurd en een beschikking krijgen via de RVO, dient de uitvoerende organisatie declaraties in bij de RVO. De RVO brengt dit ten slotte in rekening bij de provincie. Het beschikbare budget is bij de najaarsnota afgeraamd, vanuit de verwachting dat er nog geen projecten in de fase van afrekening zouden zijn. Eind 2020 heeft er toch één afrekening plaatsgevonden. Deze is ten laste gebracht van het oormerk dat hiervoor is aangebracht binnen de 'Brede Bestemmingsreserve'.

5. Oostvaardersplassen

De proceskosten voor de Oostvaardersplassen blijven hoog, met name door de juridische procedures. Bij de najaarsnota zijn hier middelen voor bijgeraamd. Deze extra middelen zijn niet volledig ingezet in 2020; de inhuur van juridische expertise (waaronder de landsadvocaat) loopt door in 2021.

6. Beheer Natuur

De provincie verleent subsidies voor het reguliere beheer van natuurterreinen aan de beheerorganisaties. Dit wordt via de 'Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer Flevoland' (SNL) vormgegeven. Het beschikbare budget voor 98% beschikt aan de terreinbeherende organisaties.

Het voordeel op dit budget wordt toegevoegd aan de reserve 'Beheer en ontwikkeling natuur'.

7. Beheer agrarisch natuurbeheer

Voor de lasten van het Agrarisch Natuurbeheer wordt een vergoeding ontvangen vanuit de Europese Commissie (POP3-subsidie). In de begroting is gerekend op een vergoeding van 50%, echter in de eerste jaren wordt 75% ontvangen en voor het onderdeel water wordt met ingang van 2019 zelfs 100% vergoed vanuit Europa. De niet bestede middelen zijn gestort in de reserve 'Beheer en ontwikkeling natuur'.

8. Actieplan Biodiversiteit

Een deel van het budget voor het Actieplan Biodiversiteit is besteed aan proceskosten om te komen tot het Actieplan Biodiversiteit en een aantal inhoudelijke pilots/projecten.

9. Nationaal Park Nieuw Land

Voor de ontwikkeling van Poort Lelystad aan de rand van het Nationaal Park Nieuwland is een bedrag van € 3,0 mln. beschikbaar gesteld, als onderdeel van een convenant tussen provincie Flevoland, gemeente Lelystad en Staatsbosbeheer. Voor 2020 was een deelbetaling van € 1,0 mln. begroot, maar dat is niet betaald omdat het project nog in voorbereiding is. De toegezegde middelen blijven beschikbaar in de 'Brede Bestemmingsreserve' met het oormerk 'NP Nieuw Land'.

Daarnaast was er aanvullend procesgeld toegekend in 2020, waarvan € 0,1 mln. is besteed. Het verschil van € 0,06 mln. is met het oormerk 'Nieuw Land' verrekend.

10. Plattelands Ontwikkeling Programma (POP3)

De totale lasten van het programma zijn € 0,32 mln. lager dan begroot:

- De uitvoeringskosten over 2020 zijn € 0,08 mln. hoger. De reden daarvan is dat er in 2020 voor RVO.nl sprake was van nagekomen werkzaamheden over 2019 en dat er in 2020 veel declaraties van gesubsidieerde organisaties zijn behandeld. Dat beeld komt overeen met het volgende punt.
- In voorgaande jaren bleef de cofinanciering achter op de prognoses. In 2020 is actie ondernomen om de uitvoerende organisaties een (tussentijdse) declaratie in te dienen. De cofinanciering vanuit de reserve 'POP' is € 2,02 mln. wat € 0,52 mln. hoger is dan was begroot. Deze versnelling leidt er toe dat we bijdragen aan de landelijke declaratie bij de EU.
- De contrafinanciering aan watergerelateerde projecten was daarentegen € 0,27 mln. lager, doordat een groot deel van de projectkosten binnen de al bestaande budgetten uitgevoerd konden worden.
- Enkele kleine afwijkingen met een omvang van € 0,004 mln. lager dan begroot.

De baten van het programma zijn in 2020 € 0,2 mln. hoger vanwege een gewijzigde systematiek voor de declaratie van de technische bijstand. Eerder zat daar een vertraging in van twee jaar, waardoor nu voor circa 3 jaar aan baten verantwoord is. Het bedrag zal in 2021 betaald worden.

11. Programma 'Nieuwe Natuur'

De totale baten van het programma zijn € 0,6 mln. hoger dan begroot. Dat is een saldo van drie onderdelen:

- In 2020 zijn nog enkele percelen van de provincie voor het programma 'Nieuwe Natuur' verkocht. Deze verkopen waren in de begroting niet voorzien. Totale verkoopbaten in 2020 zijn € 1,94 mln. wat als onderdeel van het programmakapitaal Nieuwe Natuur wordt ingezet voor het beschikbaar stellen van de toegekende bijdragen aan de Nieuwe Natuur-projecten.
- Door tijdelijke verpachting is in 2020 nog voor € 0,15 mln. aan aanvullende inkomsten gerealiseerd.
- Wij waren uitgegaan van in te zetten bijdragen voor boscompensatie aan de initiatiefnemers, maar die is in 2020 nog niet beschikbaar gesteld. Daardoor zijn de baten € 1,5 mln. lager dan begroot, doordat de vooruitontvangen middelen voor boscompensatie niet vrij vallen vanaf de balans. Deze middelen blijven nog wel beschikbaar, zie ook de toelichting op de balans (overlopende passiva).

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
2.2.1 Natuurbeheer	11.865	-75	11.790
2.2.2 Nationaal Park Nieuw Land	635	-12	622
2.2.3 Markermeer-IJmeer	1.914	0	1.914
2.2.4 Nieuwe Natuur	2.272	-2.097	175
2.2.5 Europese programma's: landbouw (POP)	3.174	-204	2.970
2.2.6 Leefbaarheid landelijk gebied	43	0	43
Totaal	19.902	-2.388	17.514

x € 1.000

2.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
2.1 Landbouw en visserij	Lasten	1.389	2.211	1.706	1.232	475
	Baten	-314	-260	-150	-148	-2
	Saldo	1.075	1.951	1.556	1.084	473
2.2 Natuur en landelijk gebied	Lasten	13.944	21.258	21.408	19.902	1.506
	Baten	-1.869	-1.550	-1.550	-2.388	839
	Saldo	12.074	19.708	19.859	17.514	2.345
Totaal programma 2	Lasten	15.332	23.469	23.114	21.134	1.981
	Baten	-2.183	-1.810	-1.700	-2.536	837
	Saldo	13.149	21.659	21.415	18.597	2.817

x € 1.000

3. Economie

3.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan economische structuurversterking, het stimuleren van innovatie, groei, het vinden van personeel, internationalisering en de profilering van de vrijetijdseconomie.

Gebiedsopgaven

De ontwikkeling van Lelystad Airport, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) en Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse zijn voorbeelden van gebiedsontwikkeling waaraan de provincie bijdraagt. Met lef en in samenwerking met onze partners werken we aan het realiseren van onze ruimtelijk-economische ambities. Dit doen we met aandacht voor: Fysieke omgeving, Innovatie en Talent. Via concrete projecten en initiatieven geven we zo economische structuurversterking vorm voor verbreding van de welvaart.

Lelystad Airport/OMALA, het bedrijventerrein Lelystad Airport Businesspark en de overslaghaven Flevokust Haven zijn van bovenregionaal belang en versterken de economische structuur van de regio. Met deze ontwikkelingen wordt gewerkt aan een krachtig logistiek knooppunt in de regio. Ook zijn deze ontwikkelingen van belang voor de economie van Nederland en de Metropoolregio Amsterdam omdat deze regio een belangrijke schakel vormt tussen West- en Oost-Nederland en het achterland (o.a. Duitsland). Het openstellingsbesluit van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer (vakantievluchten) is ook in 2020 nog niet genomen door het kabinet. De coronacrisis en de stikstofproblematiek zijn hier grotendeels debet aan. De containerterminal en overslagkade van Flevokust Haven zijn gedurende geheel 2020 verhuurd voor activiteiten op het gebied van agrofood, logistiek, maakindustrie en circulaire economie.

Met het Rijk en regiopartijen hebben we in de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' langs de lijnen fysieke ontwikkeling, innovatie en talent afspraken gemaakt over de versterking van het Maritieme Cluster op Urk én de ontwikkeling van een Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) in Marknesse.

In 2020 zijn voor het Maritieme Cluster op Urk - met name op het gebied van talent - betekenisvolle stappen gezet. Daartegenover staat dat op de fysieke ontwikkeling van de maritieme servicehaven slechts beperkte voortgang is geboekt vanwege de stikstofproblematiek.

Rond het nieuwe MITC ontvouwt zich een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken bij smart mobility. De verplaatsing van de Rijksdienst Wegverkeer (RDW) en de uitbreiding van haar testfaciliteiten is qua businesscase rond. Met nieuwe toetreders wordt gesproken over participatie in de samenwerking. De ontwikkeling van een Dicity met bijbehorende campus krijgt langzaam meer vorm. Het doel is om op het MITC-terrein ruimte te bieden aan bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden. De upgrade van de Duits-Nederlandse Windtunnels (DNW) verloopt volgens plan. De realisatie van de in opdracht gegeven upgrade vindt naar verwachting in 2022 plaats. De upgrade van DNW en de wens van de RDW om op het vlak van emissies een rol van betekenis te spelen, hebben er al toe geleid dat beide partijen met elkaar verkennen of en hoe er een emissielab op het terrein gerealiseerd kan worden.

Flevoland: ecosysteem voor ondernemerschap

In 2020 is verder uitvoering gegeven aan het Economisch Programma. Daarmee versterken we ondernemerschap en groei van het midden- en kleinbedrijf (MKB), uitgaande van de behoefte van de ondernemer en het ecosysteem. Het doel is groei van de regionale economie en verbetering van het vestigingsklimaat waardoor nieuwe banen worden gecreëerd. Het Economisch Programma kent vier programmalijnen: 'Financiering & Support', 'Internationalisering', 'Ondernemerscultuur' en de 'Human Capital-agenda'.

In de loop van 2020 zijn we gestart met de voorbereiding van de herijking van het Economisch Programma, waarbij we rekening houden met de Brede Welvaart Indicatoren en de Sustainable Development Goals. Hieraan hebben we de uitdaging verbonden om te komen tot Bestuurlijke Vernieuwing.

Circulaire economie

Duurzaamheid is in ons economisch beleid een belangrijk overkoepelend thema. Het thema 'Circulaire economie' is verder uitgewerkt in hoofdstuk 5. Energie, duurzaamheid en milieu.

Vrijetijdseconomie

De vrijetijdseconomie is in 2020 bijzonder hard geraakt door de beperkende voorwaarden in het kader van het

coronavirus. Er is sprake van omzetverlies door gehele sluiting mede door de contactrijke activiteiten die plaatsvinden zowel in verblijf als vermaak. Ondernemerschap in de vrijetijdsector is een onderdeel wat valt binnen ons economisch beleid. Het thema 'Recreatie en vrijetijdsector' is verder uitgewerkt in hoofdstuk 4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving.

Impact coronacrisis

De impact van corona/COVID-19 op de Flevolandse economie is groot en acuut. Vrijwel alle sectoren zijn geraakt door de maatregelen om snelle verspreiding van het virus tegen te gaan. Sommige sectoren liggen nagenoeg stil. In andere sectoren wordt de productie geraakt doordat werknemers niet inzetbaar zijn, er geen consumentenvraag meer is of de aanvoer van onderdelen hapert. In sectoren als de zorg is de druk groot om met inachtneming van de beperkingen toch zoveel mogelijk te blijven functioneren.

Maatschappelijk effect

Het ondernemersklimaat en de verdien capaciteit van provincie Flevoland zijn versterkt door het stimuleren van innovatie, groei, scholing, internationaal ondernemen en gebieds promotie.

Effect van ons beleid

De provinciale stimuleringsmaatregelen voor innovatie, groei, vinden van personeel en internationalisering hebben zichtbaar gewerkt voor de ondernemers.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Rekening 2020
Lelystad Airport/OM ALA	Maximaal rendement uit de aan Lelystad Airport gerelateerde gebiedsontwikkeling	0%	25%	25%	50%	30%
	Uitgifte Lelystad Airport Businesspark <i>Toelichting: In totaal 100 hectare uit te geven terrein</i>	n.v.t.	35%	35%	50%	50%
Flevokust Haven	Flevokust Haven functioneert zelfstandig op afstand van provincie en gemeente door de oprichting van Havenbedrijf Flevokust	-	-	20%	70%	50%
	Besluitvorming spooraansluiting/overslagperron	0%	0%	0%	25%	10%
Noordelijk Flevoland	De Maritieme Servicehaven is gereed voor ondernemers om hun bedrijfspanden te realiseren:					
	- planologisch mogelijk	90%	90%	25%	75%	75%
	- aanbesteding afgerond				0%	0%
	- fysiek gerealiseerd					0%
	<i>Toelichting: Tijdens het schrijven van de begroting was nog niet bekend dat de Raad van State het eerste inpassingsplan voor de Maritieme Servicehaven zou vernietigen. Daarmee is er vertraging van ruim een jaar opgetreden.</i>					
	Uitvoering Regiodeal				35%	35%
	Realisatie maritieme campus				25%	25%

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Rekening 2020
	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland Herstructurering IJsselmeervisserij				40%	70%
	De vorming van het Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2023 gerealiseerd:				10%	10%
	- De nieuwe testbaan van RDW in Marknesse is gerealiseerd dan wel in de afrondingsfase					
	- Er is een krachtig, breed cluster van bedrijven, onderwijs- en onderzoeksinstituten betrokken bij het MITC					
	- De DigiCity op het MITC-terrein biedt ruimte aan bedrijven die zich met innovaties op het vlak van slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden					
	Besluiten over besteding ZZL/NF-gelden <i>Toelichting: Het percentage van de afgegeven beschikkingen ten opzichte van de beschikbare middelen</i>	42%	85%	100%	100%	100%
Economisch Programma	Percentage groeiende vestigingen Flevoland Bron: Vestigingenregister Provincie Flevoland <i>Toelichting: Beleidsdoelstelling 'Meer groeiende bedrijven' - Economisch Programma. Betreft aantal vestigingen met groei in werkzame personen in laatste jaar</i>	n.b.	26,1%	25,3%	>25,3%	14,6*
	Aantal bedrijven dat gebruik maakt van de Voucherregeling Ondernemerschap Bron: Provincie Flevoland <i>Bron: Monitoring Economisch Programma</i>	n.v.t.	58	106	>100	114

* Door de coronacrisis zien we minder groeiende vestigingen in 2020 dan in voorgaande jaren.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streef-cijfer 2020	Rekening 2020
Bruto Regionaal Product	Percentage toename van het Bruto Binnenlands Product Flevoland/Bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar.	4,1%	3,3%	3,1%	> 0%	n.n.b.*
Werkgelegenheid	Percentage banen ten opzichte van de totale beroepsbevolking <i>Bron: CBS</i>	71,7	72,4%	72,3%	> 72,3%	72,6%

* In april 2021 stelt het CBS (voorlopige cijfers) over 2020 beschikbaar. Wel heeft het CBS op basis van een nieuwe methode in februari 2021 reeds een raming gepubliceerd van de regionaal-economische groeicijfers in

2020. Deze cijfers gaan echter met een hogere mate van onzekerheid gepaard dan gebruikelijk. Voor provincie Flevoland wordt voor 2020 een krimp geraamd van -2%, waarmee het in vergelijking met andere provincies relatief de kleinste terugval van de economie heeft ervaren (bron: CBS).

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
3. Economie	3.1 Economische ontwikkeling	De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat is verbeterd en het ondernemerschap is versterkt
		Verder ontwikkelen Horizon voor het stimuleren van bedrijvigheid in Flevoland
		Ontwikkelen Human Capital-visie
		Meer zichtbare (inter)nationale bedrijvigheid en vestiging van internationale bedrijven
		Meer groeiende bedrijven en het lerend vermogen van partijen is vergroot
		Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (KvW/Interreg)
	3.2 Gebiedsopgaven	Lelystad Airport is operationeel
		De overslaghaven Flevokust Haven is een belangrijke schakel in mainportlogistiek van de Metropoolregio Amsterdam, met een onderscheidend profiel
		Het Maritieme Cluster op Urk is versterkt en toekomstbestendig
		Het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum in Marknesse is operationeel en biedt ruimte aan bedrijven die zich met slimme, duurzame en veilige mobiliteit bezighouden
		De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt

Verbonden partij(en)

Horizon B.V. is door de provincie opgericht en opereert als de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland. Het doel van de vennootschap is het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in de provincie Flevoland. Horizon zet zich in om ondernemers te laten groeien en tegelijkertijd maatschappelijke opgaven te realiseren. Daarbij laat zij zich leiden door voorspoed voor de inwoners van Flevoland. De provincie is enig aandeelhouder in Horizon. De vennootschap is aandeelhouder in diverse Flevolandse fondsen, zoals het 'MKB Fonds Flevoland B.V.', het 'Technofonds Flevoland B.V.' en 'De Aanjager B.V.'. Met deze fondsen worden Flevolandse bedrijven ondersteund.

Het Technologisch MKB Innovatie Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. is door de provincie opgericht. Deze vennootschap heeft als doel om (gebruikmakend van middelen uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en Rijks cofinanciering) via participaties en/of (achtergestelde) converteerbare leningen te voorzien in een deel van de financieringsbehoefte van Flevolandse innovatieve MKB-ondernemingen. De provincie heeft een aandeel van € 1 in het fonds en is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit.

3.1 Economische ontwikkeling

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Doel (2019-2023)

De regionale economie is versterkt, het vestigingsklimaat in Flevoland is verbeterd en het ondernemerschap, met name in het MKB, is versterkt.

Doelrealisatie

We hebben Flevolandse ondernemers geholpen bij het realiseren van hun groeiambities.

Activiteiten 2020

- We zijn gestart met de voorbereiding van de herijking van het Economisch Programma, rekening houdend met de Brede Welvaart Indicatoren en de Sustainable Development Goals. Hieraan hebben we de uitdaging verbonden om te komen tot Bestuurlijke Vernieuwing.
- We hebben de voucherregeling Ondernemerschap Flevoland op onderdelen herzien. Medio 2020 is besloten de openstelling van de voucherregeling met een jaar te verlengen tot en met 31 december 2021.
- We hebben aan Horizon een exploitatiesubsidie toegekend die het Horizon mogelijk maakt om ondernemers te steunen bij het realiseren van hun groeiambities.

Doel (2019-2023)

Horizon is als Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) volop doorontwikkeld tot een krachtige partner bij het stimuleren van de bedrijvigheid in Flevoland en is uitgebreid met een groeifonds.

Doelrealisatie

De toegang tot kapitaal is vergroot door vouchers aan ondernemers te verstrekken, financieringen vanuit het TMI Proof of Conceptfonds Flevoland te verstrekken en afstemming tussen financiers te bevorderen.

Activiteiten 2020

- We zijn met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) overeengekomen dat het ministerie medeaandeelhouder wordt van Horizon en structureel zal bijdragen aan de exploitatie van Horizon.
- We hebben voorbereidingen getroffen voor de inrichting van een nieuwe BV waarin het beheer van het groeifonds zal worden ondergebracht. Het groeifonds wordt in het eerste kwartaal van 2021 worden gelanceerd.
- We hebben in goed overleg met het ministerie van EZK een nieuwe kredietfaciliteit ontwikkeld, de Corona Overbruggingslening (COL). Naast de rijksregeling hebben wij ook een eigen provinciale regeling ontwikkeld. Het beheer van deze kredietfaciliteit is ondergebracht bij Horizon.
- We hebben de continuering van het MKB-Doorstartfonds mogelijk gemaakt.

Doel (2019-2023)

Een brede Human Capital-visie met uitvoeringsprogramma ontwikkelen.

Doelrealisatie

We hebben de afstemming en samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven gefaciliteerd en verbeterd.

Activiteiten 2020

- We hebben een aanvraag voor een MKB-deal voorbereid en ingediend bij het ministerie van EZK. Deze aanvraag is in november 2020 gehonoreerd.
- We zijn gestart met de voorbereiding van de totstandkoming van een brede Human Capital-visie. De visievorming is onderdeel van de herijking van het Economisch Programma en het bestuurlijke vernieuwingstraject.
- We zijn samen met onze partners (o.a. in Regionaal Werkbedrijf Flevoland-verband) crisisherstelmaatregelen gestart om diverse doelgroepen te ondersteunen bij het vinden van stages, (om)scholing en werk.
- We hebben voor het financieren van deze (Human Capital) crisisherstelmaatregelen een budget beschikbaar gesteld: 'Flevolands scholingsfonds'.
- We zijn gestart met de uitrol van het project 'Talent Kleurt Flevoland'.

Doel (2019-2023)

De internationale bedrijvigheid van Flevolandse ondernemingen is zichtbaarder geworden en hun aantal producten en vestigingen is gestegen

Doelrealisatie

Buitenlandse bedrijven die zich in Nederland willen vestigen, zien provincie Flevoland als een potentiële vestigingslocatie en overwegen zich in provincie Flevoland te vestigen. Een groeiend aantal Flevolandse bedrijven ziet kansen om de afzet in het buitenland te vergroten.

Activiteiten 2020

- Met een exploitatiesubsidie hebben wij Horizon opgedragen Flevolandse ondernemers te stimuleren om internationaal ondernemen.
- We hebben de Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland uitgebreid met een voucher ter stimulering van internationaal ondernemen voor Flevolandse ondernemers.
- We hebben in het kader van Investor Relations Programma onze relatie met de al in Flevoland gevestigde buitenlandse bedrijven actief onderhouden.
- We zijn pro-actief in het internationale acquisitietraject gestapt om samen met de Netherlands Foreign Investment Agency, Horizon Flevoland en gemeente Zeewolde de vestiging van een hyperscale datacenter in Flevoland mogelijk te maken.

Doel (2019-2023)

De samenhang en samenwerking van partijen in het economisch ecosysteem is vergroot.

Doelrealisatie

We hebben de samenwerking bevorderd tussen de verschillende partijen die ondernemers met raad en daad ondersteunen.

Activiteiten 2020

- Met de exploitatiesubsidie aan Horizon hebben wij het economisch ecosysteem versterkt via de Groeimakelaars en de Groeibuzz.
- We hebben de werkwijze en de resultaten van Win4All geëvalueerd en op basis daarvan besloten onze bijdrage aan Win4All met één jaar te verlengen.
- Samen met onze partners hebben we succesvol ondernemerschap uitgedragen, onder meer door bijdragen aan het Flevopenningengala en een bijeenkomst van de Flevolandse zakenvrouwen.

Doel (2019-2023)

De (financierings)mogelijkheden van de Europese subsidieprogramma's en de interregionale samenwerking in grensoverschrijdende programma's zijn optimaal benut.

Doelrealisatie

In 2020 zijn de laatste middelen uit de beschikbare fondsen grotendeels gecommiteerd. De Interreg-projecten zijn uitgevoerd conform de projectaanvragen.

Activiteiten 2020

- In totaliteit is circa 95% van de Europese Fondsen (Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling) besteed. De realisatie van de projecten loopt tot en met 2023. Het Steunpunt Flevoland heeft projectaanvragers bij hun aanvragen ondersteund.
- We hebben de Interreg-projecten conform de projectaanvragen uitgevoerd.
- We zijn betrokken in de werkgroepen van Interreg Duitsland-Nederland.

Middelen

3.1 Economische ontwikkeling	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	3.932	5.122	7.303	5.527	1.777
Baten	-980	-1.213	-1.213	-1.889	676
Saldo	2.951	3.909	6.090	3.637	2.453

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Financiering & Support	431	423	8
2. Markt & Culture	251	251	0
3. Human Capital agenda	145	145	0
4. Assembly of European Regions (Eurodysey)	203	0	203
5. Afwikkelingsverschillen	323	323	0
6. Europese programma's EFRO	403	403	0
Overige kleine verschillen	21	21	0
Totaal lasten	1.777	1.566	211
Baten			
6. Europese programma's EFRO	-79	-2	-77
7. Financiering & Support	755	755	0
Totaal baten	676	753	-77

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Financiering & Support

De programmalijn 'Financiering & Support' van het Economisch programma onderschrijft de begroting met een bedrag van € 0,43 mln. Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderuitputting (€ 0,27 mln.) van het budget dat dient ter verantwoording van de lasten samenhangend met de uitvoering van de Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland.

Daarnaast wordt een onderschrijding van € 0,08 mln. binnen de programmalijn 'Financiering & Support' voor een bedrag van € 0,05 mln. verklaard door het feit dat een verwachte subsidieverlening aan Stichting MKB-Doorgaan.nl niet in 2020, maar één jaar later is gestart.

Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de programmalijn 'Financiering & Support' is voor een bedrag van € 0,37 mln. gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma'.

Daarnaast is een bedrag van € 0,05 mln. als gevolg van de gerealiseerde onderschrijding minder onttrokken aan voornoemde reserve. Het resterend budgettair voordeel valt vrij ten gunste van het rekeningsaldo.

2. Markt & Culture

De programmalijn 'Markt & Culture' van het Economisch programma onderschrijft de begroting met een bedrag van € 0,25 mln. Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderuitputting (€ 0,17 mln.)

van het budget dat dient ter verantwoording van de lasten samenhangend met de bevordering van de internationale bedrijvigheid door Flevolandse ondernemers en het verhogen van de zichtbaarheid van deze ondernemers. De onderschrijding wordt verklaard door het feit dat er in 2020 als gevolg van de wereldwijde coronapandemie geen inkomende en uitgaande handelsmissies hebben plaatsgevonden. Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de programmalijn 'Markt & Culture' is voor een bedrag van € 0,06 mln. gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma'. Daarnaast is een bedrag van € 0,19 mln. als gevolg van de gerealiseerde onderschrijding minder onttrokken aan voornoemde reserve.

3. Human Capital agenda

De programmalijn 'Human Capital agenda' van het Economisch programma onderschrijft de begroting met een bedrag van € 0,15 mln. Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderuitputting van het budget 'Voucher MKB scan arbeidsvitaliteit' met een bedrag van € 0,1 mln. In 2020 hebben geen directe bestedingen plaatsgevonden in het kader van voornoemd onderwerp. Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen de programmalijn 'Human Capital agenda' is voor een bedrag van € 0,11 mln. gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma'. Daarnaast is een bedrag van € 0,04 mln. als gevolg van de gerealiseerde onderschrijding minder onttrokken aan voornoemde reserve.

4. Assembly of European Regions (Eurodysey)

Naar aanleiding van de in 2019 uitgevoerde verkenning zijn in 2020 de mogelijkheden onderzocht om de gewenste ambities gericht op talentontwikkeling en -instroom voor het bedrijfsleven van Flevoland via het Assembly of European Regions (AER) te behalen. Uitkomst hiervan is dat de kosten en baten niet met elkaar in balans zijn en dat het de voorkeur heeft om de gewenste doelen via een alternatieve methode te bewerkstelligen. Dit budgettair voordeel valt vrij ten gunste van het rekeningsaldo.

5. Afwikkelingsverschillen

Het budgettair voordeel is voornamelijk gevormd doordat in 2020 vaststelling van de exploitatiesubsidie aan Horizon over 2019 heeft plaatsgevonden. Deze afrekening heeft geleid tot een door Horizon niet besteed subsidiebedrag (als gevolg van doorgeschoven activiteiten naar 2021 en 2022) ten opzichte van de in de subsidieverleningsbeschikking opgenomen (en in eerdere jaren in de provinciale jaarrekening verantwoorde) last. Dit tijdelijk budgettair voordeel is gestort in de bestemmingsreserve 'Economisch programma'.

6. Europese programma's EFRO

Het totale saldo van baten en lasten op de economische EU programma's is € 0,32 mln. positief, bestaande uit de volgende onderdelen:

- *Lasten:* In 2020 is € 0,54 mln. besteed aan cofinanciering van externe projecten in de provincie en € 0,8 mln. aan projecten waar de provincie partner in is. Dit is in totaal € 0,36 mln. lager dan begroot. Deze middelen zijn wel geprogrammeerd (vastgelegd in subsidiebeschikkingen) en zullen in volgende jaren alsnog tot besteding komen. Deze gelden blijven beschikbaar in de reserve 'Cofinanciering EU-projecten 14-20'.
- Doordat ook voor de eigen projecten nog niet alle kosten gedeclareerd konden worden is de ontvangen subsidie in 2020 € 0,8 mln. lager dan begroot.
- Overige kleine verschillen op de lasten van € 0,04 mln. (lager) en de baten van € 0,002 mln. (hoger).

7. Financiering & Support

Door het ministerie van EZK is d.d. 15 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Regionale MIT-regeling' een bedrag van € 0,86 mln. beschikt. Hierop is in 2019 als decentralisatie-uitkering reeds een voorschot ontvangen van € 0,1 mln. Doel van de specifieke uitkering is om innovatie te bevorderen bij het MKB en om het MKB beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de Topsectoren. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,6 mln. (2019 reeds € 0,26 mln.).

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.1.1 Uitvoering economisch programma	4.765	-755	4.010
3.1.2 Europese programma's: economie (KvW/interreg)	762	-1.134	-372
Totaal	5.527	-1.889	3.637

x € 1.000

3.2 Gebiedsopgaven

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman (Flevokust Haven, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland)

J. de Reus (MITC, Lelystad Airport samen met J.N.J. Appelman)

Doel (2019-2023)

Uit de gebiedsontwikkeling die Lelystad Airport met zich meebrengt, is maximaal rendement behaald door de faciliteiten en de benodigde infrastructuur te realiseren voor het functioneren van de luchthaven.

Doelrealisatie

Eind 2019 was de verwachting dat Lelystad Airport in november 2020 opengesteld zou worden voor groothandelsverkeer (vakantievluchten) als overloopluchthaven van Schiphol. Vanwege corona en de stikstofproblematiek heeft het kabinet besloten de openstelling op te schuiven naar november 2021. Daarmee zijn verschillende trajecten en ontwikkelingen die grotendeels samenhangen met de openstelling van Lelystad Airport voor groothandelsverkeer, eveneens vertraagd in de ontwikkeling. Dat neemt niet weg dat in 2020 de nodige inspanning is verricht voor een goede inpassing in de leefomgeving en duurzame ontwikkeling om voorbereid te zijn op het benutten van de kansen die de gebiedsontwikkeling rondom openstelling van Lelystad Airport met zich meebrengt.

Activiteiten 2020

- Met het Rijk, Lelystad Airport, gemeente Lelystad, Commando Luchtstrijdkrachten en Luchtverkeersleiding Nederland is op reguliere basis ambtelijk en bestuurlijk overleg gevoerd om zo spoedig mogelijk Lelystad Airport te kunnen openstellen.
- Om de (economische) kansen die de ontwikkeling van Lelystad Airport biedt, te kunnen verzilveren, is het van belang om in de juiste netwerken actief te zijn. In 2020 is de inzet op bovenregionale netwerken zoals de Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland en Amsterdam Airport Area (AAA) geïntensiveerd door voorzitterschap van portefeuillehouder De Reus. De samenwerking met Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere/Lelystad Airport Businesspark (OMALA/LAB) en Horizon is geïntensiveerd.
- Via OMALA is het bedrijfsleven gestimuleerd zich te vestigen op LAB. De vestiging van bedrijven draagt bij aan het hoogwaardige en duurzame karakter van het businesspark.
- We hebben vanuit de regio inbreng geleverd bij de herziening van het Nederlandse luchtruim en de Luchtvaartnota 2020-2050 en daarin het belang van de Lelystad Airport en de regio benadrukt.
- Een goede inpassing van Lelystad Airport in de leefomgeving met betrekking tot gezondheid en milieu is belangrijk. Hieraan heeft de provincie bijgedragen via het Luchthavenfonds en door het opzetten van een geluidmeetnetwerk voor vliegtuiggeluid.
- We hebben deelgenomen aan bestuurlijk overleg met het Rijk, de Omgevingsraad Schiphol en de Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Lelystad en hebben uitvoering gegeven aan de bij ons belegde werksporen (landzijdige ontsluiting, regionaal-ruimtelijke ontwikkeling en General Aviation) van de Alderstafel Lelystad.
- Binnen het onderzoeks- en innovatieprogramma 'Toekomstbestendige luchthavenomgeving' is kennisontwikkeling en innovatie op en rond de luchthaven met betrekking tot de omgeving en luchtvaart- en luchthavensystemen gestimuleerd en gefaciliteerd. Er is een start gemaakt met een gebiedsplan biodiversiteit en onderzoeksopzet voor Olifantsgras (geluidsreductie en afvangen fijnstof). Hierbij zijn ook ideeën uit onderzoeken van hbo-studenten en voortgezet onderwijs-leerlingen betrokken.

Doel (2019-2023)

Op en rondom Lelystad Airport en Lelystad Airport Businesspark (LAB) zijn samenwerkingsprojecten op het gebied van duurzaamheid, waaronder duurzame energie en duurzame waterketen gestart.

Doelrealisatie

Als provincie ondersteunen we de ambitie van Lelystad Airport om uit te groeien tot duurzaamste luchthaven van Europa. Vanwege het uitstel van de opening van Lelystad Airport naar november 2021 heeft Lelystad Airport minder inzet gepleegd op duurzaamheid, omdat minder capaciteit en middelen beschikbaar waren. Dat neemt niet weg dat er in 2020 samen met de omgevingspartijen de nodige inspanning is verricht voor de duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling van Lelystad Airport en Lelystad Airport Businesspark.

Activiteiten 2020

We hebben de inzet van Lelystad Airport bij het bereiken van een zo hoog mogelijke ambitie op het punt van duurzaamheid gestimuleerd en samen met de luchthaven, OMALA en andere gebiedspartners aan een programma duurzame ontwikkeling gewerkt. Dit heeft in 2020 geresulteerd in de volgende projecten/initiatieven:

- Met een groot aantal omgevingspartijen, waaronder gemeente Lelystad, Liander, Lelystad Airport, Lelystad Airport Businesspark en De Lelystadse Boer, is een onderzoek uitgevoerd naar de energieneutraliteit van Lelystad Airport (Businesspark) en omgeving.
- Met een groot aantal omgevingspartijen, waaronder gemeente Lelystad, Flevo-Landschap, Lelystad Airport, Lelystad Airport Businesspark en De Lelystadse Boer, is een samenwerking gestart om de biodiversiteit van Lelystad Airport (Businesspark) en omgeving te verbeteren.
- We hebben het gebruik van Europese fondsen (EFRO, INTERREG) voor een duurzame ontwikkeling van de luchthaven en Lelystad Airport Businesspark gestimuleerd. Dit heeft geresulteerd in deelname van Lelystad Airport Businesspark aan het innovatieve EFRO-project 'Circulair water'.

Risico's en beheersmaatregelen

Het risico van uitstel van de opening van de luchthaven voor vakantievluchten heeft zich helaas voorgedaan. Daarmee is de ontwikkeling van het bedrijventerrein en activiteiten op het gebied van duurzaamheid, economie, opleidingen en kennisontwikkeling vertraagd. De provincie zet zich ambtelijk en bestuurlijk in voor openstelling in november 2021.

Doel (2019-2023)

Het havenbedrijf Flevokust Haven is opgericht en operationeel, functioneert op afstand van de provincie en heeft de opdracht om (duurzame) clustervorming, ketenverbreding en cross-overs te stimuleren. En er is duidelijkheid over de mogelijkheden voor spoor aansluiting op Flevokust Haven of een overslagperron bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

Doelrealisatie

De buitendijkse multimodale haven met containerterminal is operationeel.

Activiteiten 2020

- We hebben gedurende geheel 2020 het nog beschikbare terreindeel (A) verhuurd vooral aan assemblagebedrijven vanuit de windenergiesector voor op- en overslag van - en werkzaamheden aan - onderdelen van windmolens en voor het verbouwen van meerdere binnenschepen en pontons tot een platform voor de installatie van fundaties op het IJsselmeer en het bouwen van een kraan voor de installatie van de windturbines op het IJsselmeer.
- We hebben gedurende 2020 regelmatig overleg gehad met de gemeente Lelystad - maar ook met andere belanghebbende partijen - ter stimulering van de ontwikkeling van het binnendijkse bedrijventerrein.
- We richten samen met de gemeente Lelystad - op afstand van de gemeente en provincie - een Havenbedrijf op. De businesscase is bijna afgerond en besluitvorming wordt voorbereid.
- Gedurende 2020 zijn proactieve gesprekken geweest met strategische partners om samenwerkingsmogelijkheden te onderzoeken ter stimulering van bovenregionale potentie. Het gaat hier voornamelijk om gesprekken met andere havenautoriteiten en logistieke samenwerkingsverbanden.
- Eind 2020 zijn voorbereidende gesprekken gestart als input voor de verkenning in 2021 naar de mogelijkheden voor een spoor aansluiting of een railterminal bij het service-/opstel terrein bij de Houtribweg.

Risico's en beheersmaatregelen

Wij onderkennen het risico dat de exploitatie van Flevokust Haven tegenvalt door tegenvallende markt vraag en ladingstromen. Het gevolg daarvan kan zijn dat de economische en maatschappelijke potentie van Flevokust Haven niet optimaal wordt benut. Het financiële gevolg is dat de investeringen en exploitatielasten binnen de huidige projecthorizon niet volledig terugverdiend kunnen worden. Inmiddels is duidelijk dat een derde partij voornemens is om terreindeel A tot medio 2023 te huren. Er worden dan meer en eerder inkomsten gegeneerd dan was voorzien in de businesscase. Het andere terreindeel (B) is in ondererfpacht uitgegeven tot medio 2038.

Doel (2019-2023)

Door de ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland, innovatieve ontwikkelingen en versterking van het maritieme onderwijs heeft Urk de mogelijkheid om door te groeien tot een internationaal toonaangevend maritiem centrum.

Doelrealisatie

In 2020 zijn ten aanzien van de ontwikkeling van het Maritieme Cluster op Urk met name stappen gezet op het gebied van talentontwikkeling, innovatie en clustervorming. De ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven is vertraagd door de vernietiging van het inpassingsplan in december 2019. Een nieuw inpassingsplan is nog niet vastgesteld doordat de stikstofproblematiek (ook landelijk) nog niet is opgelost.

Activiteiten 2020

- In december 2019 heeft de Raad van State het oorspronkelijke inpassingsplan vernietigd op het aspect stikstof. Daarom hebben we gewerkt aan het opstellen van een hernieuwd inpassingsplan. Hierbij wordt nauw opgetrokken met de gemeente Urk, vanwege de samenhang met de ontwikkeling van het binnendijkse bedrijventerrein. Vanwege het feit dat de stikstofproblematiek op landelijk niveau nog niet is opgelost en er op regionale schaal praktisch gezien geen stikstofoplossing te realiseren is voor de servicehaven (problematiek van diffuse belasters), is het hernieuwde inpassingsplan nog niet in procedure gebracht. De aanbesteding en de realisatie van de servicehaven volgen op een vastgesteld c.q. onherroepelijk inpassingsplan.
- Na jarenlange discussie hebben we privaatrechtelijk overeenstemming bereikt met Rijkswaterstaat over het gebruik van het IJsselmeer voor de realisatie van de servicehaven.

- Met het Rijk en met regiopartijen (waaronder ondernemers en gemeente) geven we uitvoering aan de 'Regio Deal Noordelijk Flevoland' - onderdeel Maritiem Cluster Urk - om de economische en maatschappelijke spin-off van de maritieme sector te verbreden en te verbinden aan andere domeinen. Hiertoe zijn een boegbeeld en een business developer (via Horizon) aangesteld. Dit heeft geleid tot enkele concrete innovatieve samenwerkingsprojecten, waaronder het terughalen van de casco-bouw naar Urk.
- Via de Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT-regeling) is de toepassing van innovaties in de maritieme sector gestimuleerd. Hiertoe is specifiek voor de maritieme sector voor 2020 een budget van € 0,75 mln. aan de MIT-regeling toegevoegd, waarvoor verschillende innovatieve projectvoorstellen zijn ingediend. Er is ruim € 0,17 mln. toegekend aan innovatieve compositietoepassingen voor de maritieme sector.
- Voor talentontwikkeling en versterking van het maritieme onderwijs zijn belangrijke stappen gezet. Er is een subsidiebijdrage van € 1,5 mln. gegeven aan ROC Friese Poort voor het realiseren van een maritieme campus en een volwaardige onderwijsinfrastructuur. Daarnaast zijn er ruim 475 maritiem gerelateerde opleidingen gevolgd met een subsidiebijdrage uit het maritieme scholingsfonds (ruim € 0,6 mln. beschikt).
- Het Rijk heeft in 2020 positief besloten over de verbreding van de sluisen en vaargeul bij Kornwerderzand, onder voorwaarde van een bijdrage vanuit de markt van € 26,5 mln. Provincie Fryslân staat aan de lat om de markt bijdrage te organiseren. Provincie Flevoland faciliteert met betrekking tot de Flevolandse havens en marktpartijen.

Risico's en beheersmaatregelen

Doordat er nog geen juridisch zekere oplossing is voor de stikstofdepositie van de MSNF kan hierdoor verdere vertraging ontstaan. Het is waarschijnlijk dat er beroep wordt aangetekend tegen het hernieuwde inpassingsplan. Hierdoor is het onzeker wanneer de servicehaven planologisch-juridisch onherroepelijk is. De start van de realisatie van de haven is afhankelijk van een onherroepelijk inpassingsplan.

We onderkennen het risico dat de aanbesteding niet zal leiden tot gunning van het werk, als gevolg van de economische ontwikkelingen en technologische eisen vanuit emissiebeperking wat leidt tot hogere prijzen en minder beschikbare opdrachtnemers. In het businessplan voor de MSNF is een risicoreservering opgenomen. Mocht de aanbesteding niet slagen, dan wordt er aanvullende besluitvorming gevraagd.

Doel (2019-2023)

De vorming van het Mobiliteit Infrastructuur Test Centrum (MITC) is in 2023 gerealiseerd: de verhuizing van de Rijksdienst Wegverkeer (RDW) naar Marknesse is afgerond en de verlengde testbaan met MITC-faciliteiten is operationeel. Ook is er een krachtig, breed cluster van bedrijven betrokken en het MITC faciliteert cross-sectorale samenwerking tussen bedrijfsleven, kennis- en onderzoeksinstellingen complementair aan bestaande automotieve en smart mobility-clusters.

Doelrealisatie

De gebiedspartners hebben een Letter of Intent ondertekend om de realisatie van het MITC vorm te geven. In gezamenlijkheid wordt de inrichting van het gebied vormgegeven, worden besluiten voorbereid en potentiële nieuwe klanten/partners benaderd.

Activiteiten 2020

- De samenwerking tussen de gebiedspartners heeft meer vorm gekregen. Er is gezamenlijk geïnvesteerd in branding, onderzoek naar fondsenwerving en marketing. Dit is belangrijk voor de doorontwikkeling van het MITC en de realisatie van een krachtig, breed cluster van bedrijven en onderzoeks- en onderwijsinstellingen.
- We hebben ingezet op het onderdeel talentontwikkeling (human capital) en hebben meerdere gesprekken gevoerd met onderwijsinstellingen. MITC Marknesse kan een regiofunctie vervullen voor mbo- en hbo-opleidingen gericht op (smart) mobility. Het al in Marknesse gevestigde Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum en Duits-Nederlandse Windtunnels (DNW) werken al samen met meerdere (Nederlandse) universiteiten.
- We zijn eind 2019 gestart met het voorbereiden van de planologische juridische inpassing van MITC, in nauwe samenspraak met gemeente Noordoostpolder, RDW en NLR. Dit proces loopt door tot de tweede helft van 2021. Naast het doorlopen van een regulier proces hebben we hiervoor in 2020 meerdere aanvullende onderzoeken uitgevoerd, als gevolg van externe factoren zoals de wijzigingen rondom stikstof (o.a. aantal Aerius-berekeningen), landschappelijke inpassing, een vliegroute voor vleermuizen en nader onderzoek naar aanleiding van inspraakreacties.

- Door de Regiodeal hebben we de geldstromen en interne besluitvorming rondom de upgrade van de windtunnel positief kunnen helpen. Vervolgens heeft DNW in 2021 een opdracht verstrekt voor de ontwikkeling van de upgrade van de windtunnel. Deze wordt naar verwachting in de loop van 2022 in gebruik genomen.

Doel (2019-2023)

De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt.

Doelrealisatie

De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt door de uitvoering van diverse projecten binnen de programma's 'ZZL' en 'Regio Deal Noordelijk Flevoland'.

Activiteiten 2020

- We hebben met de ZZL/NF-gelden bijgedragen aan de financiering van majeure projecten in de gemeenten Noordoostpolder en Urk. In 2020 zijn beschikkingen verstrekt aan de projecten 'MITC', 'Basiskamp Kuinderbos' en 'Recreatieve routeontwikkeling'. Daardoor zijn nu alle beschikbare middelen geprogrammeerd.
- Lopende projecten zijn: 'Integrale Gebiedsontwikkeling Schokland', 'Waardevol Waterloopbos', 'MSNF', 'MITC', 'Ontsluitingsweg Port of Urk', 'Basiskamp Kuinderbos' en 'Recreatieve routeontwikkeling'. We hebben de lopende projecten op voortgang en financiële uitputting gemonitord aan de hand van voortgangsrapportages van de initiatiefnemers.
- We hebben drie keer bestuurlijk en ambtelijk overleg gehad met de gemeenten Noordoostpolder en Urk, waarin de voortgang en financiële uitputting van de projecten is besproken en over structuurversterkende opgaven met betreffende middelen is besloten.

Middelen

3.2 Gebiedsopgaven	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	3.835	2.878	5.495	4.889	606
Baten	-961	-407	-407	-1.671	1.263
Saldo	2.874	2.471	5.088	3.219	1.870

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Luchthavenfonds	-31	-31	0
2. Flevokust Haven	63	50	13
3. Programma 'Zuiderzeelijngelden'	-60	-60	0
4. Procesgeld	288	288	0
5. Programma 'Regio Deal NF'	345	345	0
Overige kleine verschillen	2	0	2
Totaal lasten	606	591	15
Baten			
1. Luchthavenfonds	77	77	0
2. Flevokust Haven	839	0	839
3. Programma 'Zuiderzeelijngelden'	310	310	0
4. Procesgeld	31	31	0
5. Programma 'Regio Deal NF'	6	6	0
Totaal Baten	1.263	424	839

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Luchthavenfonds

In 2020 zijn meer bijdragen beschikbaar gesteld vanuit het luchthavenfonds (€ 0,03 mln.). Daarentegen kon voor € 0,08 mln. aan bijdragen worden verrekend met de partners (Lelystad Airport en gemeente Lelystad). Per saldo is er € 0,05 mln. minder aan het fonds onttrokken. Op het verwachte verloop van het fonds is in de Najaarsnota 2020 een toelichting gegeven.

2. Flevokust Haven - lasten

De lasten waren € 0,06 mln. lager, wat wordt veroorzaakt doordat het procesgeld van € 0,05 mln. in 2020 nog niet is besteed en door enkele meevallers in de exploitatie (beheer en onderhoud). Het procesgeld was gevraagd voor het kunnen laten uitvoeren van onderzoek en vragen om adviezen voor de ontwikkeling van het Havenbedrijf. Deze activiteiten zijn wel uitgevoerd in 2020, maar hebben nog niet tot kosten geleid omdat dit tot nu toe vooral door de eigen medewerkers uitgevoerd kon worden.

2. Flevokust Haven - baten

In de businesscase voor de haven was nog niet gerekend met inkomsten vanuit het tweede terrein, vanwege het toegepaste ingroeimodel. Toch is de haven voor een groot deel van het jaar volledig bezet geweest en hebben wij aanvullende huurinkomsten kunnen realiseren. Dit leidt tot een aanvullende inkomst van € 0,42 mln. Daarnaast heeft in 2020 naar aanleiding van de uitgevoerde taxatie een herwaardering plaatsgevonden van € 0,42 mln. Dit heeft geleid tot een vrijval van de voorziening 'duurzame waardevermindering Flevokust Haven'.

3. Programma 'Zuiderzeelijngelden'

Er is voor € 0,06 mln. meer aan bijdragen besteed voor het programma 'Zuiderzeelijngelden'. Daartegenover is de cofinanciering van de gemeentes Urk en Noordoostpolder € 0,31 mln. hoger. Per saldo wordt in 2020 € 0,25 mln. minder aan de reserve onttrokken. Dit jaar was het laatste jaar waarin beschikkingen afgegeven konden worden en alle beschikbare middelen (in de reserve) zijn nu ook geprogrammeerd (beschikt en lopend).

4. Procesgeld

Voor vier onderdelen was procesgeld begroot in 2020. Daarvan is in totaal € 0,29 mln. minder besteed dan begroot:

- Servicehaven Noordelijk Flevoland: Doordat het inpassingsplan opnieuw gemaakt moest worden, is de aanbesteding vertraagd. Daarvoor is € 0,12 mln. minder procesgeld besteed.
- MITC: In 2020 is verder gewerkt aan de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van het gebied. Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd, maar die lopen nog door tot in 2021. Er is door uitloop uiteindelijk € 0,08 mln. minder procesgeld besteed in 2020.

- Regiodeal: In 2020 konden minder bijeenkomsten worden georganiseerd dan gepland, vanwege corona. Daardoor is € 0,05 mln. minder procesgeld besteed. Van de middelen die wel zijn besteed (€ 0,1 mln.) kon voor € 0,03 mln. verrekend worden met partners vanwege onderzoeken die gezamenlijk zijn uitgevoerd.

5. Programma 'Regio Deal NF'

De van het Rijk ontvangen middelen zijn in 2020 besteed aan de programmalijnen 'Innovatie' en 'Talent'. Ondanks dat het programma voorspoedig loopt, is er in 2020 voor € 0,35 mln. minder besteed. Deze middelen zijn wel geprogrammeerd en zullen in komende jaren tot besteding komen. Daarnaast heeft het ministerie van LNV een aanvullende bijdrage voor de IJsselmeervisserij (scholingsfonds) gegeven, waarvan € 0,006 mln. is besteed en € 0,04 mln. op de balans is opgenomen onder de overlopende passiva.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.2.1 Amsterdam Lelystad Airport/OMALA	221	-77	143
3.2.2 Flevokust Haven	231	-1.197	-966
3.2.3 Noordelijk Flevoland	4.438	-397	4.041
Totaal	4.889	-1.671	3.219

x € 1.000

3.3 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
3.1 Economisch programma	Lasten	3.932	5.122	7.303	5.527	1.777
	Baten	-980	-1.213	-1.213	-1.889	676
	Saldo	2.951	3.909	6.090	3.637	2.453
3.2 Gebiedsopgaven	Lasten	3.835	2.878	5.495	4.889	606
	Baten	-961	-407	-407	-1.671	1.263
	Saldo	2.874	2.471	5.088	3.219	1.870
Totaal programma 3	Lasten	7.767	8.001	12.799	10.416	2.383
	Baten	-1.942	-1.621	-1.621	-3.560	1.940
	Saldo	5.826	6.380	11.178	6.856	4.322

x € 1.000

4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving

4.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de promotie van de culturele en toeristische-recreatieve sectoren en voorzieningen.

Verhaal van Flevoland

In de Omgevingsvisie FlevolandStraks hebben Provinciale Staten beschreven hoe belangrijk het is om het verhaal van Flevoland beter en meer gezamenlijk uit te dragen. Het Verhaal van Flevoland verdient het met verve te worden verteld, zodat de Flevolandse inwoners het zich verder eigen maken en trots uitdragen. Het gedachtegoed van het verhaal van Flevoland wordt zichtbaar gemaakt in kunst, cultuur, erfgoed, natuurbeleving, recreatie en toerisme, zoals in dit programmaonderdeel verder uitgewerkt wordt. Daarnaast speelt landschappelijke kwaliteit ook een belangrijke rol bij het Verhaal van Flevoland.

Recreatie en vrijetijdssector

De vrijetijdssector groeit jaarlijks en biedt kansen voor Flevoland om in mee te groeien. De provincie faciliteert bij publiekstrekkingen en grootschalige evenementen met als doel recreanten en toeristen vaker te laten komen, langer te laten verblijven en meer te laten besteden, waarbij we rekening houden met de ruimtelijke kwaliteiten van Flevoland. Met het Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland is ingezet op betere benutting van het unieke en onderscheidende karakter van Flevoland. We hebben het Verhaal van Flevoland uitgedragen, zowel in promotie als in ons vrijetijdsaanbod en we laten het een onderdeel zijn bij het ontwikkelen van nieuwe producten en verschillende routes. Via Visit Flevoland hebben we bijgedragen aan een verbeterde bekendheid in binnen- en buitenland van Flevoland als toeristisch-recreatieve bestemming. Samen met onze partners versterken we zo de profilering van de Flevolandse vrijetijdssector.

De vrijetijdseconomie is bijzonder hard geraakt door de beperkende voorwaarden in het kader van het coronavirus. Er is sprake van omzetverlies door gehele sluiting mede door de contactrijke activiteiten die plaatsvinden zowel in verblijf als vermaak. Er is onder andere een herstelcampagne door Visit Flevoland ingezet die deze winter extra aandacht vraagt voor de bestemming Flevoland.

Cultuur en erfgoed

Cultuur en erfgoed hebben een grote maatschappelijke betekenis en zorgen voor verbinding in de samenleving. We hebben als provincie een bijdrage geleverd in het samenspel met andere overheden om gezamenlijk zorg te dragen voor een breed en divers cultureel klimaat. In de Cultuurnota 2017-2020 lag het accent op het ontstaan, groeien en verrijken van de Flevolandse identiteit en het versterken van de Flevolandse culturele infrastructuur. Met de nieuwe Cultuurnota voor de periode 2021-2024 blijven we daarop inzetten en sluiten daarmee aan bij de opgaven het 'Verhaal van Flevoland' en 'Krachtige Samenleving' uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks. Met het Erfgoedprogramma bouwen we vanaf 2020 verder aan het erfgoed van Flevoland, het beschermen en verrijken en bovenal het erfgoed uitdragen en inzetten als inspiratiebron voor toekomstige ontwikkelingen.

De cultuursector is hard geraakt door de coronamaatregelen. We hebben samen met andere overheden en fondsen opgetrokken en extra bijgedragen om de gevolgen voor de culturele infrastructuur in Flevoland zoveel mogelijk te beperken.

Krachtige Flevolandse samenleving

In april zijn de ambitie, doelen en beoogde resultaten voor de opgave 'Krachtige Samenleving' in de 'Uitwerkingsagenda 2020 - 2025 Omgevingsvisie Flevoland Straks' vastgelegd. In september is de contourenschets Krachtige Samenleving met daarin vier programmalijnen vastgesteld. In 2020 is het netwerk en de activiteiten voor een positief gezond Flevoland (preventie) verder uitgebouwd, waaronder follow-up van de agenda vitaal platteland (nieuwe regeling leefbaar platteland). Wat betreft aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt sluiten we zoveel mogelijk aan bij het economisch programma en de bredere 'Human Capital'-agenda. We hebben actief deelgenomen aan de Regionale Zorgtafel en in de najaarsnota een plus scenario voorgesteld met extra middelen voor ondersteuning van het vervolg van de Zorgtafel. Met als inzet: de ontwikkeling van een toekomstbestendige zorginfrastructuur en verbinding van gezondheidszorg met sociaal domein en andere sectoren. Tenslotte zijn voorbereidingen getroffen voor een bijdrage aan de aanpak tegen eenzaamheid, omdat dit een hardnekkig probleem is dat door corona is versterkt.

Sport

We zien de maatschappelijke waarde van sport in het bevorderen van participatie en sociale samenhang. Via Sportservice Flevoland hebben we uitvoering gegeven aan het Flevolandse sportbeleid, gericht op talentontwikkeling, sportevenementen en aangepast sporten. Ook creëren we mogelijkheden voor actieve buitensportbeoefening. Zo stimuleren we een sportieve, gezonde leefstijl. Het Nationaal Preventieakkoord en het Nationaal Sportakkoord bieden mogelijkheden voor een coördinerende rol van de provincie.

De volle linie van sport- en beweegsector is in 2020 grotendeels stil gevallen door de coronacrisis. Onder andere trainingen, competities, sportevenementen, sportscholen, zwemlessen, talentprogramma's, bewegingsonderwijs; slechts de jeugd kon nog beperkt bewegen in georganiseerd verband. In december 2020 is aan Sportservice Flevoland opdracht gegeven tot uitvoering van een ondersteuningspakket Sport & Corona Flevoland met de looptijd van 2 jaar. Dit eenmalige steunpakket is gericht op activiteitsniveau van sportaanbieders en organisaties van (lokale) sportmanifestaties en/of sportevenementen in Flevoland.

Maatschappelijk effect

In provincie Flevoland is het goed wonen, werken en recreëren met een versterkte Flevolandse identiteit en een verbeterd imago.

Effect van ons beleid

De promotie van de culturele en toeristisch-recreatieve voorzieningen heeft geleid tot grotere bekendheid en hogere bezoekersaantallen en meer kansen voor ondernemers.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020*	Rekening 2020*
Recreatie en Toerisme	Visit Flevoland:					
	• Bereik (x 1 mln.)	n.b.	150	154	n.b.	n.n.b.**
	• Mediawaarde (x € 1.000)	n.b.	500	5.700	n.b.	n.n.b.
	Bezoekers:					
	• Aantal vrijetijdsactiviteiten (x 1 mln.) (meting eens in de drie jaar)	82	95	95	n.b.	n.n.b.
	• Aantal overnachtingen (x 1 mln.)	2,53	2,31	2,4	n.b.	n.n.b.
	Economische impact:					
	• Aantal banen	11.370	11.920	12.490	n.b.	n.n.b.
• Omvang bestedingen (x € 1 mld.)	1,4	2,37	1,5	n.b.	n.n.b.	
	Bron: Vestigingenregister/ CVTO					
Culturele kracht en identiteit	Totaal aantallen bezoekers van voorstellingen, festivals, culturele instellingen en -evenementen die met provinciale middelen mogelijk gemaakt zijn (incl. Batavialand) <i>Bron: Provincie Flevoland, Subsidiebeschikkingen</i> <i>Toelichting: Doorgaans zijn in juli de cijfers over het voorgaande jaar beschikbaar</i>	240.285	273.080	261.998	n.b.	n.n.b.***
	Aantallen bezoekers Batavialand	n.b.	110.473	94.653	n.b.	40.945
Sport	Realisatie grootschalige (inter-) nationale sportevenementen	8	8	9	5	2
	Realisatie en/of verlenging Regionale trainingscentra	4	4	5	5	5

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020*	Rekening 2020*
	Percentage mensen met een beperking dat aan sport doet <i>Bron: Provincie Flevoland/Rapportage Onbeperkt in Beweging</i>	n.b.	41%	n.b.	n.b.	n.b.****

* De coronacrisis heeft een grote impact op de recreatieve en culturele sector. Deze sectoren worden bijzonder hard geraakt door de crisis, en hebben onder andere te maken gehad met gedwongen sluiting gedurende periodes, afgelasting van evenementen en vraaguitval. Dit is terug te zien in de realisatiecijfers die reeds beschikbaar zijn. Deze vallen lager uit dan in eerdere jaren. Daarnaast was het niet mogelijk om realistische en onderbouwde streefcijfers op te stellen. De komende periode wordt gebruikt om de ontwikkelingen te monitoren en zodoende hernieuwde realistische streefcijfers op te kunnen stellen voor de nieuwe programmabegroting.

** Data over 2020 voor de indicatoren bij Recreatie en Toerisme komt in de loop van Q2 beschikbaar.

*** Het totaal aantal bezoekers wordt gebaseerd op de subsidieverantwoordingen over 2020, die per juni 2021 binnen zijn. Het realisatiecijfer 2020 is daarom op dit moment nog niet bekend. In de programmabegroting van komende zomer wordt hierover gerapporteerd.

**** Het onderzoek naar sportdeelname van mensen met een beperking over 2020 zal in 2021 worden uitgevoerd. Uitgangspunt voor de streefwaarde 2021 is de realisatie uit 2018 (41%), maar recente onderzoeken laten zien dat de sportdeelname in het algemeen is teruggelopen sinds de corona uitbraak.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Restauratievolume	Rijksmonumenten (exclusief functie woonhuis): staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht'					
	1. Percentage	n.b.	9,1%	9,1%	9,1%	6,8%
	2. Kubieke meters	n.b.	1.675	1.675	1.675	1.271

Toelichting: In 2020 waren er totaal 44 rijksmonumenten zonder woonfunctie in Flevoland, daarvan vallen er 3 in de categorie 'matig' of 'slecht' voor wat betreft de staat van onderhoud van het casco.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
4. Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	4.1 Recreatie en toerisme	Flevoland is aantrekkelijk als regio, waarbij het aandeel van recreatie, toerisme en evenementen is gegroeid en de bekendheid van de identiteit is verbeterd
	4.2 Cultuur en erfgoed	Goede bekendheid van de Flevolandse geschiedenis en draagvlak voor cultureel erfgoed
		De bescherming van erfgoed op basis van een erfgoedprogramma
4.3 Krachtige samenleving	De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij)	

Verbonden partij(en)

Sportservice Flevoland BV heeft uitvoering gegeven aan het sportbeleid in Flevoland. Zij droeg daarmee bij aan het doel: de sport in Flevoland is onderscheidend, draagt bij aan de Flevolandse identiteit en leidt tot grotere bekendheid en aantal bezoekers.

Visit Flevoland BV ontvangt subsidie voor het promoten van vrijetijdsaanbod (onder andere ruimte, natuur, landschapskunst, cultuur, sport en archeologie) van Flevoland. Hierbij is het unieke en onderscheidende

karakter van Flevoland onder de aandacht gebracht bij de diverse kansrijke (inter)nationale doelgroepen. Zij draagt daarmee bij aan het doel: een versterkte profilering van het onderscheidende karakter van Flevoland als unieke vrijetijdsbestemming.

4.1 Recreatie en toerisme

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

H.J. Hofstra (Ontwikkeling Oostrand)

Doel (2019-2023)

Flevoland is aantrekkelijk als toeristisch-recreatieve bestemming, waarbij het vrijetijdsaanbod en de beleving is toegenomen en de bekendheid van de bestemming is gegroeid

Doelrealisatie

We hebben het beleidsplan Recreatie & Toerisme Flevoland, met bijbehorende uitvoeringsagenda die samen met de gemeenten is opgezet, in 2020 uitgevoerd. Onderstaande uitvoeringsactiviteiten hebben bijgedragen aan een versterkte profilering van de vrijetijdseconomie.

Activiteiten 2020

- We hebben samen met Visit Flevoland en de Flevolandse gemeenten uitvoering gegeven aan het Provinciale Beleidsplan Toerisme en Recreatie Flevoland.
- Vanuit de nationale visie 'Perspectief Nederland 2030' en bijbehorende spreidingsopgave van grote stromen toeristen hebben we samen met de Flevolandse gemeenten ingezet op een versteviging van de unieke recreatieve kracht van de regio via een regionale doorvertaling van de landelijke visie; 'Perspectief Flevoland 2030'. Door gezamenlijk toerisme in te zetten als middel bij diverse maatschappelijke vraagstukken, is de ambitie dat iedere Flevolander in 2030 profijt kan hebben van toerisme. Afsproken is dat de toeristische beleving van Flevoland, 'Nieuw Land op de zeebodem' met de thema's 'Watererfgoed', 'Nieuwe natuur', 'Agro & Food', 'Vernieuwend Ontwerp', 'MRA' en 'IJsselmeerdistrict' verder ontwikkeld en gepromoot worden.
- Er is een verkenning gemaakt over hoe een aantal monumenten (scheepswrakken) beter recreatief te benutten zijn en beter aangesloten kunnen worden op diverse bestaande Flevolandse bezienswaardigheden.
- Flevoland is met de herstructurering van het Pionierspad en toevoeging van Flevoland bij Zuiderzeeroute onderdeel geworden van het landelijke netwerk aan langeafstandswandelroutes (LAW) en langeafstandsfietsroutes (LF).
- De vrijetijdssector is zwaar getroffen door de diverse noodmaatregelen vanwege corona. Diverse acties zijn opgezet en uitgevoerd, zoals onder andere een COVID-19 subsidieregeling en extra herstelcampagnes door Visit Flevoland, met als doel snel herstel van de gewenste (inter)nationale vraag en bestedingen (verdienvermogen) voor de vrijetijdssector.
- Branding Flevoland is in 2020 gestart met diverse promotieactiviteiten wat geleid heeft tot de lancering van www.inflevoland.nl, deelname aan Ode van het Landschap (2021) en diverse nationale campagnes waarbij Flevoland wordt gepromoot als aantrekkelijke regio om te leven, te werken/studeren en te bezoeken.
- We hebben subsidie verleend voor het maaien van waterplanten in het IJ- en Markermeer en in de Randmeren, en samen met Noord-Holland bijgedragen aan de optimalisatie van de Waterplantmelder-applicatie, om voor de waterrecreatie de bevaarbaarheid te verbeteren.
- Met een aantal provincies hebben we ingezet op aandacht en behoud van onze Bruine Vloot. We hebben een aantal bestuurlijke afspraken gefaciliteerd en zijn we onder leiding van het NBTC gestart met (de uitwerking van) de startnotitie Varend Erfgoed. In deze notitie staat een integrale aanpak beschreven over hoe toerisme een bijdrage kan leveren aan de maatschappelijke uitdagingen omtrent het varend erfgoed.

Middelen

4.1 Recreatie en toerisme	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	1.344	1.339	1.871	1.448	423
Baten	0	0	0	0	0
Saldo	1.344	1.339	1.871	1.448	423

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Coronamaatregelen	264	0	264
Overige kleine verschillen	159	17	142
Totaal lasten	423	17	406

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Coronamaatregelen

Begin juni 2020 is € 0,4 mln. uit het Corona Noodfonds beschikbaar gesteld voor de gastvrijheidssector van Flevoland, waarbij € 0,05 mln. gereserveerd is voor proceskosten. Met de Nadere Regels 'Subsidiëring Covid 19 maatregelen Flevolandse ondernemingen gastvrijheidssector' konden Flevolandse MKB ondernemingen in de gastvrijheidssector subsidie aanvragen voor de (her)inrichting van hun onderneming aan de anderhalve-meter-economie. Het subsidieplafond is niet bereikt; in 5 tranches is € 0,12 mln. aan subsidies verstrekt, € 0,23 mln. is niet besteed. Daarnaast is er € 0,03 mln. onbenut van de gereserveerde proceskosten. Het restant van € 0,26 mln. blijft beschikbaar voor coronamaatregelen in 2021.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.1.1 Recreatie, toerisme en gebiedspromotie	1.448	0	1.448
Totaal	1.448	0	1.448

x € 1.000

4.2 Cultuur en erfgoed

Portefeuillehouder

M.A. Rijsberman

Doel (2019-2023)

De huidige cultuurnota (2017-2020) is herijkt en geactualiseerd in samenspraak met culturele (ondersteunings)instellingen en gemeenten.

Doelrealisatie

Het cultuurbeleid voor 2021-2024 is vastgesteld met de nota 'Ruimte voor cultuur'. Het geactualiseerde beleid gaat uit van de twee routes 'Cultuur maken' en 'Cultuur beleven' en richt zich vanuit verschillende pijlers op het verder versterken van de Flevolandse identiteit en culturele infrastructuur. Het Verhaal van Flevoland is daarbij de 'onderlegger' van het gehele beleid. Voor Erfgoed is inmiddels sprake van een apart programma; daarom is dit geen onderdeel in de Cultuurnota 2021-2024.

Activiteiten 2020

- We hebben op basis van de vastgestelde startnotitie de cultuurnota 'Ruimte voor cultuur' opgesteld voor de periode 2021-2024.
- Ter voorbereiding op een voorstel voor de inrichting van het Fonds voor artistieke en culturele ontwikkeling in 2021 hebben we input opgehaald bij een breed scala aan partijen.

Doel (2019-2023)

De bescherming van het Flevolands erfgoed is versterkt en bouwen we verder aan de beleving van en de kennis over het Flevolands erfgoed op basis van de Erfgoedprogramma.

Doelrealisatie

Het Erfgoedprogramma Flevoland 'Erfgoed van de Toekomst' is begin 2020 vastgesteld. De bescherming van het Flevolands erfgoed is versterkt en we bouwen verder aan de beleving van en kennis over het Flevolands erfgoed onder andere door de verdere ontwikkeling van Batavialand te steunen.

Activiteiten 2020

- We hebben de eerste activiteiten en onderdelen van het Erfgoedprogramma geïmplementeerd en uitgevoerd. Vanwege de coronamaatregelen is er veel minder gedaan aan publieksactiviteiten.
- We hebben een integrale bijdrage geleverd vanuit erfgoed, recreatie en toerisme en natuur aan de doorontwikkeling van Werelderfgoed Schokland, waarbij ook aandacht is besteed aan de polderpioniers.

Middelen

4.2 Cultuur en erfgoed	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	5.407	5.389	6.615	5.880	735
Baten	-8	-10	-10	-9	-2
Saldo	5.398	5.379	6.605	5.871	734

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Coronamaatregelen	438	0	438
2. Erfgoedprogramma	133	20	113
3. Toevalsvondsten	40	40	0
Overige kleine verschillen	124	0	124
Totaal lasten	735	60	675
Baten			
Overige kleine verschillen	-2	0	-2
Totaal Baten	-2	0	-2

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Coronamaatregelen

Eind juni 2020 is € 0,75 mln. uit het Corona Noodfonds beschikbaar gesteld voor de Cultuursector voor het instellen van regelingen voor a.) cofinanciering (film)theaters en musea (€ 0,5 mln.), b.) het aanpassen van artistieke producties van culturele instellingen (€ 0,15 mln.) en c.) het doen van aanpassingen in het kader van de 1,5 meter maatregel bij amateurkunstverenigingen (€ 0,05 mln.). Tevens is € 0,05 mln. beschikbaar gesteld voor proceskosten. Het (subsidie)plafond voor de regelingen is niet bereikt. € 0,31 mln. is uitgegeven aan de 3 onderdelen en de proceskosten van € 0,05 mln. zijn niet aangesproken. Het restant van € 0,44 mln. blijft beschikbaar voor coronamaatregelen in 2021.

2. Erfgoedprogramma

De eerste activiteiten en onderdelen van het Erfgoedprogramma zijn geïmplementeerd en uitgevoerd. Ten gevolge van de coronapandemie is er veel minder gedaan aan publieksactiviteiten dan gepland, waardoor niet het gehele budget is besteed.

3. Toevalsvondsten

Met het budget voor toevalsvondsten kan, samen met partners, slagvaardig worden opgetreden bij archeologische toevalsvondsten en meldingen. In 2020 is er geen sprake geweest van een toevalsvondst. De middelen zijn niet besteed. Conform de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023' is het restantbudget bij de jaarrekening geormerkt gestort in de reserve 'Monumenten'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.2.1 Cultuur	3.369	0	3.369
4.2.2 Erfgoed	2.511	-9	2.503
Totaal	5.880	-9	5.871

x € 1.000

4.3 Krachtige samenleving

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey (Krachtige samenleving)

H.J. Hofstra (Sport)

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Doelrealisatie

- De contourenschets 'Krachtige Samenleving' is in september vastgesteld met daarin vier programmalijnen: 'Een gezond en veerkrachtig Flevoland (gericht op preventie en positieve gezondheid)', 'Leefbaar Platteland', 'Toekomstbestendige Gezondheidszorg' en 'Arbeidsmarkt & Participatie'.
- We hebben een verbindende rol vervuld tussen gemeenten en Rijk als het gaat om (gezondheids)zorg. We participeren actief aan de regionale Zorgtafel en Voortgangsoverleg van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS); waar nodig hebben we het voortouw genomen.
- We hebben de sociale acceptatie, veiligheid en gelijke behandeling van LHBTI's in Flevoland gestimuleerd, waar nodig hebben we de samenwerking met relevante maatschappelijke organisaties en gemeenten opgezocht.

Activiteiten 2020

- We hebben de behoefte en mogelijkheden voor het oprichten van een fonds 'Krachtige Samenleving' onderzocht, aanvullend op de regeling Leefbaar Platteland. De situatie en behoefte binnen de steden Almere en Lelystad verschilt aanzienlijk. Daarom ligt het niet voor de hand om een fonds Krachtige Samenleving in te richten, maar eventuele maatschappelijke vraagstukken integraal mee te nemen via Fonds Verstedelijking Almere en Lelystad Next Level. Ondertussen ondersteunen we een aantal initiatieven op incidentele basis.
- In januari heeft de officiële aftrap van het netwerkplatform WEL in Flevoland (gericht op preventie en positieve gezondheid) plaatsgevonden. Sindsdien is het netwerk verder uitgebreid (onder andere Proscop, Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN), OZOverbindzorg, Kunstlink, SportService Flevoland, Alles is Gezondheid), zijn er vanuit de Academie verschillende themabijeenkomsten georganiseerd ('Taal & Gezondheid', 'Kunst & Gezondheid' en 'Natuur & Gezondheid'), is een 'brandvideo' gelanceerd en is er meer draagvlak gekomen voor het gedachtegoed van WEL in Flevoland.
- We hebben de effectiviteit geëvalueerd van de provinciale steunfunctie Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling (CMO) Flevoland. Samen met CMO Flevoland hebben we een transitietraject doorlopen. Uitkomst is een gedragen meerjarenplan met drie programmalijnen: 'Positieve Gezondheid', 'Arbeidsmarkt & Onderwijs' en 'Versterken Inwoners'. Deze programmalijnen sluiten goed aan bij de doelstellingen en

programmaliĳnen van het programma 'Krachtige Samenleving'. Als uitvoeringsorganisatie van het programma 'Krachtige Samenleving' versterkt CMO haar positie en draagt bij aan een betaalbare, goede en toegankelijke Flevolandse sector zorg en welzijn.

- Binnen de lijn 'Arbeidsmarkt & Participatie' zijn de eerste stappen richting de ontwikkeling van een Human Capital Agenda Zorg & Welzijn gezet, eerste helft 2021 wordt dit voltooid.
- We hebben actief deelgenomen aan de Zorgtafel Flevoland, onderwerpen geagendeerd en projecten met adviescapaciteit of met financiële middelen ondersteund (Geboortezorg, eHealth, Zorgplein Emmeloord, anderhalvelijns-zorg en regioperspectief). Er is frequent afgestemd met de Patiëntenfederatie en Stichting Behoud Ziekenhuiszorg Lelystad. Daarnaast zijn informanten en woordvoerders op de hoogte gehouden en is een Statenvoorstel voorbereid waarin een actievere rol van de provincie voor ondersteuning van het vervolg van de Zorgtafel wordt voorgesteld (besluitvorming vond plaats op 17 februari 2021). De provincie nam ook deel aan het Voortgangsoverleg met het ministerie van VWS en hield vinger aan de pols ten aanzien van opvolging van Tweede Kamer-moties.
- We stimuleren positieve gezondheid onder meer door: partijen bij elkaar te brengen, een kennisplatform in te richten en het stimuleren en ondersteunen van pilots. Via een financiële bijdrage hebben we verschillende pilots/projecten ('Academische Verpleegthuiszorg', 'OZOverbindzorg', 'Windesheim/Werkplaats Sociaal Domein', 'Jong Leren Eten') ondersteund.
- We hebben drie verschillende jeugdebatten (OWNHL, Provinciaal Jeugdebat en MEP) gefaciliteerd, ter bevordering van de kennis van jongeren over democratie en de provinciale organisatie. De vorm waarin de debatten worden uitgevoerd, is na maart 2020 aangepast aan de maatregelen die samenhangen met de coronacrisis.
- De aandacht voor Flevoland als Regenboogprovincie is, in afstemming met het Bureau Gelijke behandeling Flevoland, op verschillende manieren vormgegeven. Er is een financiële bijdrage geleverd aan de documentaire 'De Oversteek', waarin Flevolandse transmensen aangeven wat ze hebben ervaren om te komen tot waar ze nu zijn. Vanuit het project 'Gelijk=Gelijk' zijn in 11 klassen van het basisonderwijs lessen bekostigd waarin begrippen als diversiteit, respect en anti-discriminatie centraal stonden. Als onderdeel van de mondiale campagne 'Orange the World' (aandacht voor geweld tegen vrouwen) is in de maand november het provinciehuis oranje aangelicht. Als onderdeel van het personeelsbeleid zijn verschillende activiteiten voor medewerkers georganiseerd waarin de begrippen diversiteit en inclusie centraal stonden.
- De uitwerking en invulling van de aandacht voor Vitaal Platteland is gebeurd via agendering van de notitie Leefbaar Platteland in Provinciale Staten in de zomer. De bestemming van de beschikbaar gestelde € 2,0 miljoen is daarna uitgewerkt in verschillende regelingen en mogelijkheden voor bewoners van het platteland om hun initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid en sociale cohesie, te ondersteunen. De vaststelling van de Nadere regels Leefbaar Platteland vindt begin 2021 plaats. (Er is ook een link met paragraaf 2.2 Natuur en Landelijk Gebied; Vitaal Platteland).

Doel (2019-2023)

De samenleving van Flevoland is gezond, welvarend en betrokken (iedereen doet mee en hoort erbij).

Doelrealisatie

We hebben organisaties geholpen om gebiedsoverstijgende sportactiviteiten als sportevenementen, kernsporten en aangepast sporten in Flevoland te versterken.

Activiteiten 2020

- We hebben samen met Sportservice Flevoland B.V. uitvoering gegeven aan de Provinciale Sportnota 'Samenspel rendeert in Flevoland 2019 - 2023'. Hiervoor zijn we onder meer opdrachtgever en aandeelhouder van sportservice Flevoland B.V.
- We hebben (bovenregionale en internationale) sportevenementen ondersteund. Als gevolg van corona hebben veel evenementen echter geen doorgang kunnen of mogen vinden. Samen met organisaties is naar passende oplossingen gezocht.
- We hebben sporttalenten ondersteund en bijgedragen aan de toegankelijkheid en zichtbaarheid van aangepast sporten/gehandicaptensport door geld beschikbaar te stellen voor onder andere de 'maand van het aangepast sporten'.
- We hebben bijgedragen aan de ontwikkeling en uitwerking van het Nationaal sportakkoord.
- We hebben de sportinfrastructuur versterkt door stimulering van partners binnen lokale sportakkoorden, kennisuitwisseling en afstemming binnen watersport en triatlon. kennisuitwisseling en afstemming binnen watersport, wielersport en triatlon.

Middelen

4.3 Krachtige samenleving	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	2.105	2.260	2.829	2.676	153
Baten	0	0	0	-30	30
Saldo	2.105	2.260	2.829	2.646	183

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Krachtige Samenleving	82	82	0
Overige kleine verschillen	71	0	71
Totaal lasten	153	82	71
Baten			
Overige kleine verschillen	30	30	0
Totaal baten	30	30	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Krachtige Samenleving

'Krachtige Samenleving' is een meerjarig programma. Er is in 2020 volop gewerkt aan de realisatie van de programmalijnen. De programmering van de uitgaven sloot niet helemaal aan bij de activiteiten in 2020, grotendeels als gevolg van corona / lock down maatregelen. Met name de GGD en zorgsector waren hierdoor minder beschikbaar. De niet bestede middelen uit 2020 blijven beschikbaar in de reserve 'Krachtige Samenleving' voor de uitvoering van het programma in de komende jaren.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.3.1 Krachtige samenleving	2.050	-30	2.020
4.3.2 Sport	626	0	626
Totaal	2.676	-30	2.646

x € 1.000

4.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
4.1 Recreatie en toerisme	Lasten	1.344	1.339	1.871	1.448	423
	Baten	0	0	0	0	0
	Saldo	1.344	1.339	1.871	1.448	423
4.2 Cultuur en erfgoed	Lasten	5.407	5.389	6.615	5.880	735
	Baten	-8	-10	-10	-9	-2
	Saldo	5.398	5.379	6.605	5.871	734
4.3 Krachtige samenleving	Lasten	2.105	2.260	2.829	2.676	153
	Baten	0	0	0	-30	30
	Saldo	2.105	2.260	2.829	2.646	183
Totaal programma 4	Lasten	8.856	8.988	11.315	10.004	1.311
	Baten	-8	-10	-10	-39	28
	Saldo	8.848	8.978	11.305	9.966	1.339

x € 1.000

5. Energie, duurzaamheid en milieu

5.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die bijdragen aan de stappen naar duurzame energie en het behouden van de goede uitgangspositie op gebied van bodem- en luchtkwaliteit, veiligheid en geluid.

Regionale Energie Strategie

Ons doel voor 2023 is energieneutraal Flevoland exclusief mobiliteit en voor 2030 energieneutraal Flevoland inclusief mobiliteit. Dit betekent dat we binnen de provincie net zoveel hernieuwbare energie opwekken als er aan totale energie wordt verbruikt. Als koploper in de productie van hernieuwbare energie draagt Flevoland bij aan het behalen van de nationale doelstellingen van het Klimaatakkoord. Het uitgangspunt daarbij is dat de aanpak van de klimaatopgaven haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn. Net als alle andere regio's hebben we samen met onze gebiedspartners een Regionale energie Strategie (RES) opgesteld. Hierin is aangegeven hoeveel elektriciteit met wind en zon we gaan produceren in 2030 en hoe we in 2050 gebouwen niet meer met aardgas verwarmen.

Energie Expertise Centrum Flevoland (EEF)

Vanaf 1 september 2020 voert Stichting DE-on de naam 'Energie Expertisecentrum Flevoland' afgekort 'EEF'. EEF is opgericht om de energietransitie te versnellen en specifiek daar waar sprake is van markt-falen. Het EEF fonds is volledig belegd en de middelen komen vanwege het revolverende karakter later vrij. Zo nodig stellen we nieuw investeringskapitaal beschikbaar.

Wind

In 2023 werken we verder aan de uitvoering van het Regioplan en Omgevingsprogramma voor wind. Daar hoort in elk geval bij dat we doorwerken aan de windplanontwikkeling van projectgebied West en dat we samen met alle andere windparken het onderzoek voortzetten naar het beperken van de hinderbeleving als gevolg van obstakelverlichting. Voor de vergunde windparken worden afstemmingsafspraken (zoals tussen Oosterwold fase 2 en het windpark Zeewolde) nader uitgewerkt, dragen we waar nuttig en nodig bij aan het draagvlak en acceptatie voor windenergie en moeten juridische procedure worden begeleid.

Zon

We werken samen met de gemeenten verder aan de uitvoering van de structuurvisie zon. In 2021 wordt na evaluatie van de eerste 500 hectare door Provinciale Staten besloten over de condities waaronder de ontwikkelruimte voor de tweede 500 hectare kan worden opengesteld.

Duurzaamheid en circulaire economie

Het is onze ambitie om in 2030 grondstoffenleverancier te zijn voor de circulaire economie, met als dragers groene grondstoffen, gebruikte materialen en het geven van het goede voorbeeld door de provinciale organisatie. We hebben het Platform Circulair Flevoland en keteninitiatieven gefaciliteerd waarin partijen samenwerken aan businesscases en het oplossen van belemmeringen. Zo stimuleren we zowel de productie als het gebruik van circulaire materialen en producten.

We zien het als de belangrijkste taak in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie om andere partijen in staat te stellen de kansen te pakken, die de circulaire economie biedt. Het is onze ambitie om in 2030 bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie. De uitvoering heeft zich gericht op onder meer het faciliteren van het Platform Circulair Flevoland en keteninitiatieven. Door hier actief op in te zetten ontdekken we welke condities nodig zijn voor een succesvolle transitie. Hierbij gaat het onder meer om passend economisch instrumentarium voor versnelling en innovatie, wet- en regelgeving en ruimtelijk beleid. Meer specifiek hebben we onze rol opgepakt in het geven van Het goede voorbeeld (o.a. door inkoop- en aanbesteding) en waar mogelijk in de uitvoering van provinciale programma's en activiteiten.

Milieu: lucht, bodem en geluid

In Flevoland is het een groot goed dat schone lucht vanzelfsprekend is. Tegelijkertijd zien we wel verarming van de bodem en afname van de biodiversiteit en luchtkwaliteit. Het is de ambitie dat Flevoland de huidige kwaliteit op het gebied van milieu en gezondheid behoudt. De wettelijke kaders opgelegd door Rijksoverheid zijn voor ons leidend. Dat betekent dat we nieuwe ontwikkelingen zorgvuldig hebben ingepast, zodat zij zo min mogelijk ten koste gaan van de kwaliteit van de leefomgeving. Er is bijvoorbeeld samen met de gemeenten

een nieuwe bodemkwaliteitskaart voor Flevoland opgesteld waarin de achtergrondwaarden voor Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) is opgenomen. Verder is er in verband met het vervallen van de Wet Bodembescherming nieuw beleid ontwikkeld voor grondwatersanering, die in werking treedt bij de start van de Omgevingswet.

Omgevingsdiensten

In 2019 hebben we samen met de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) een start gemaakt met een heldere koppeling tussen het strategische/operationele beleid van de provincie en de uitvoering van taken door de OFGV. Deze koppeling komt voort uit de wens om inzichtelijk te krijgen hoe de uitgevoerde taken door de OFGV zich verhouden tot het beleid van de provincie. Door vooraf in het uitvoeringsprogramma voor 2020 een koppeling te maken met het provinciaal beleid kan bij de tussentijdse verantwoording van de door de OFGV uitgevoerde taken worden aangegeven hoe dit zich verhoudt tot de gestelde doelen en kunnen ook de juiste prioriteiten en doelen worden gesteld. Deze werkwijze is ook bij de opdrachtverlening voor 2021 voortgezet.

Maatschappelijk effect

De bewoners en bedrijven van provincie Flevoland profiteren van de energietransitie, de CO2-uitstoot vermindert en de Flevolandse leefomgevingskwaliteit blijft behouden.

Effect van ons beleid

Provincie Flevoland produceert in 2020 evenveel hernieuwbare energie als door bewoners, bedrijven en instellingen exclusief transport aan energie wordt gebruikt, initiatiefnemers hebben de eerste stappen gezet op weg naar energieneutraliteit in 2030 inclusief transport en de leefomgevingskwaliteit is goed afgewogen bij nieuwe ontwikkelingen in de ruimte.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Energie*	Percentage hernieuwbare energie ten opzichte van het totale energieverbruik door bewoners, bedrijven en instellingen, exclusief transport <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	47,8%	50,7%	n.n.b.	n.b.	n.n.b.
	Verbruikte energie totaal in terrawattuur (voertuigbrandstoffen, elektriciteit, warmte) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	10,06	10,36	n.n.b.	10	n.n.b.
	Verbruik warmte en elektriciteit in terrawattuur <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	5,93	6,14	n.n.b.	6,11	n.n.b.
	Totale productie hernieuwbare energie in terrawattuur (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit)	2,85	3,11	n.n.b.	4,44	n.n.b.
	Afspraak met het Rijk over productief vermogen windenergie in megawatt (MW) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	1.186,3	1.198	1.175,0	1.390,5	1.142,9
	Bewoners en ondernemers in Flevoland krijgen gelegenheid financieel te participeren bij nieuwe windmolens <i>Bron: provincie Flevoland</i>	ja	ja	ja	ja	ja
Milieu	Luchtkwaliteit (aantal inwoners dat is blootgesteld aan hogere waarden dan toegestaan) <i>Bron: waarstaatjeprovincie.nl; Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)</i>	0	0	0	0	0

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
	Aantal woningen met hoge geluidbelasting langs provinciale wegen <i>Toelichting: Indicator komt uit het Actieplan Geluid</i> <i>Bron: provincie Flevoland</i>	n.b.	n.b.	1.072	n.b.	n.b.**

* Voor getallen bij de indicatoren met betrekking tot energie maakt de provincie gebruik van de Klimaatmonitor, een landelijke monitor opgezet door Rijkswaterstaat. De Klimaatmonitor is de landelijke standaard voor energiemonitoring en zorgt voor continuïteit in de datastroom. Door veranderingen in de datatoelevering door CBS zijn recent cijfers voor Flevoland als 'onbekend' aangemerkt. Daarom is voor de jaarstukken gebruik gemaakt van de meest recente complete dataset: de gegevens over 2018, bijgewerkt in het najaar van 2020.

Het verzamelen en bewerken van data neemt tijd in beslag waardoor de getallen in de monitor enige tijd achterlopen. Cijfers voor 2019 worden komende zomer verwacht.

In het eerste kwartaal van 2021 bent u geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot energieneutraliteit in 2023 en 2030: op basis van de cijfers tot en met 2018 is vooruitgekeken naar deze jaren.

** Het aantal woningen met een hoge geluidbelasting is voor 2020 niet bekend. Dit wordt om de 5 jaar gemonitord, conform de wettelijke verplichting om iedere 5 jaar geluidbelastingkaarten te maken, en in diezelfde frequentie een actieplan. Hierbij komen de aantallen geluidbelaste woningen aan bod.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Emissie broeikasgassen	Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2 equivalenten) in absolute aantallen (in tonnen)	2.656.000	2.671.100	n.n.b.	2.500.000	n.n.b.
Energie-neutraliteit	Totale productie van hernieuwbare energie uitgedrukt in petajoule (PJ) (biobrandstof vervoer, hernieuwbare warmte, hernieuwbare elektriciteit) <i>Bron: Klimaatmonitor</i>	10,3	11,2	n.n.b.	16	n.n.b.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
5. Energie, duurzaamheid en milieu	5.1 Regionale energiestrategie	De gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen is vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES)
		Een integraal ruimtelijk/landschappelijk beleid voor alle vormen van energieopwekking en -opslag is opgesteld
		Een Regioplan Zon opstellen
	5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Flevoland staat bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie
		Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd
	5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid

Verbonden partij(en)

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek heeft uitvoering gegeven aan onze wettelijke verantwoordelijkheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Zij droeg daarmee bij aan het behoud van een goede uitgangspositie van de omgevingskwaliteit.

Het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland beheert de financiële middelen voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Daarmee droeg zij bij aan het behoud van een goede uitgangspositie voor de omgevingskwaliteit.

Afvalzorg Holding N.V. beheert de stortplaatsen in Flevoland. De provincie Flevoland heeft een belang van 10% in Afvalzorg. Tweemaal per jaar vindt de Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats.

Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en elektriciteit naar inwoners en bedrijven in een groot deel van Nederland. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. De aandelen worden gehouden door provincies en gemeenten. EEF heeft, met behulp van een lening van de provincie, duurzame-energieprojecten mede mogelijk gemaakt. Daarmee heeft zij bijgedragen aan energieneutraliteit in 2030 en het duurzaam benutten van de ondergrond.

5.1 Regionale energiestrategie

Portefeuillehouder

J.A. Fackeldey

Doel (2019-2023)

Samen met onze gebiedspartners is de gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES). Volgens de huidige planning betekent dit RES 1.0 in 2021 en elke 2 jaar daaropvolgend een volgende RES.

Doelrealisatie

Samen met onze gebiedspartners is in 2020 de gezamenlijke inzet voor het behalen van de nationale klimaatdoelen vastgelegd in een Regionale Energie Strategie (RES).

Activiteiten 2020

- We hebben de concept RES gezamenlijk met partners opgesteld en vastgesteld.
- We hebben samen met onze partners uit de Flevolandse Energie Agenda (FEA) de Flevolandse bijdrage aan het klimaatakkoord verkent. De weerslag hiervan ligt in de concept RES.
- Uitvoering van het seismisch onderzoek MRA is vertraagd door corona en wordt begin 2021 uitgevoerd. We onderzoeken samen met de provincies Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam en Haarlem, Energiebeheer Nederland (EBN) en zes marktpartijen (Vattenfall, Eneco, ENGIE, HVC, Shell en Eavor) hoe we natuurlijke warmte uit de grond in kunnen zetten om woningen en andere gebouwen te verwarmen.

Doel (2019-2023)

Een integraal ruimtelijk/landschappelijk beleid voor alle vormen van energieopwekking en -opslag is opgesteld, waarbij de kansen voor de energietransitie in beeld zijn gebracht.

Doelrealisatie

De ruimtelijke inpassing zal onderdeel zijn van RES 2.0.

Activiteiten 2020

We hebben uitvoering gegeven aan het regioplan Windenergie oostelijk en zuidelijk Flevoland. Naast de afronding van de planologische en begeleiding van een aantal juridische procedures van de windplannen Zeewolde, Blauw en Groen stond 2020 vooral in het teken een aantal afstemmingsdossiers. Denk daarbij aan de verplaatsing aan de defensieradar en het uitwerken van de afspraken van het saneringsfonds bij windpark Zeewolde. Via kennisuitwisselingsbijeenkomsten zijn gemeenten en windparken geïnspireerd over omgevingsmanagement. Over de uitvoering van het Regioplan is periodiek voortgang gemeld aan PS.

Op basis van de Structuurvisie Zon, die in juli 2018 in werking is getreden, was eind 2019 circa 423 hectare in procedure gnommen en 170 hectare Zon op land vergund. In 2020 is door het Kadaster onderzoek gedaan naar de potentie van Zon op dak, waaruit bleek dat die potentie met van 4,75 PJ/jaar aanzienlijk is maar wel substantieel lager dan de eerder aangenomen 10 PJ/jaar.

Doel (2019-2023)

Op basis van een tussenbalans van ons beleid voor zon op land na realisatie van de eerste 500 ha, Provinciale Staten een besluit laten nemen over het al dan niet vrijgeven van de volledige ruimte van 1000 ha. In 2020 is samen met de gemeenten geconstateerd dat er géén behoefte is aan ruimtelijk kader in de vorm van een Regioplan zon met daarin een uitwerking van de aansluiting op het net. Er wordt wel een netimpactanalyse opgesteld voor zon op land.

Doelrealisatie

De tussenbalans zon op land is opgestart en komt ter besluitvorming in 2021.

Activiteiten 2020

- We hebben uitvoering gegeven aan de structuurvisie 'Zon op Land' voor de eerste tranche van 500 hectare.
- De evaluatie van de eerste tranche van 500 hectare 'Zon op Land' is gestart en zal midden 2021 voorgelegd worden aan PS.
- Er is een studie gedaan naar de potentie van 'Zon op Dak'.

Middelen

5.1 Regionale energiestrategie	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	4.087	3.811	3.211	2.809	402
Baten	-149	-190	-190	-295	105
Saldo	3.937	3.621	3.021	2.514	507

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Opgave Duurzame energie	521	485	36
2. EEF	-204	-206	2
Overige kleine verschillen	84	0	84
Totaal lasten	402	279	123
Baten			
Overige kleine verschillen	105	0	105
Totaal baten	105	0	105

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Lagere aanvragen subsidies opgave 'Duurzame energie'

De geraamde middelen voor de subsidieregelingen 'Zon voor Asbest' en 'Kleinschalige Energie-initiatieven' zijn niet geheel uitgenut in 2020. Enkele subsidieaanvragen zijn eind 2020 ontvangen, die aanvragen worden in 2021 afgehandeld. Van de regeling 'Zon voor Asbest' is de looptijd verlengd naar 31 december 2021. Deze middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Duurzame energie'.

2. Voorziening getroffen voor de lening EEF

Als gevolg van de toename het negatieve eigen vermogen van EEF is de voorziening 'Oninbare leningen' verhoogd met € 0,2 mln. ten laste van het oormerk 'achtervang lening EEF' in de 'Brede Bestemmingsreserve'. De hoogte van de voorziening is gelijk aan het negatieve eigen vermogen van EEF op geprognosticeerde balansdatum 31 december 2020 van € 0,9 mln.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.1.1 Energietransitie (incl. DE-ON)	2.809	-295	2.514
Totaal	2.809	-295	2.514

x € 1.000

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie

Portefeuillehouder

C.W. Smelik

J.N.J. Appelman (tevens circulaire economie)

Doel (2019-2023)

Flevoland staat in 2030 bekend als grondstoffenleverancier voor de nieuwe circulaire economie en een deel van de het provinciale economisch instrumentarium is toegespitst op het stimuleren van de circulaire economie.

Doelrealisatie

Er is een start gemaakt met het aanpassen van het provinciale economisch instrumentarium.

Activiteiten 2020

- Het voornemen was om in 2020 een tussenrapportage 'Circulaire Economie' op te leveren. Dat is niet gelukt en wordt uitgesteld tot 2021. In 2020 heeft de aandacht met name gelegen op onderzoek en het beter in beeld brengen van stromen en ontwikkelrichtingen. Er is bijvoorbeeld verder onderzoek gedaan naar groene reststromen uit de publieke ruimte, verwaarding van agrarische reststromen in Flevoland, bouwstromen en textiel.
- Er zijn afspraken gemaakt met de OFGV over inzet op het gebied van VTH en circulaire economie.
- Er zijn er een aantal acties in gang gezet voor het opzetten van monitoring en verkennen van financieringsinstrumenten/ economisch instrumentarium.
- Met gemeente Almere is gewerkt aan de Fonds Verstedelijking projecten (onder meer 'PRICE'), we nemen deel aan onder andere het 'Regionaal programma Cirkelstad' en 'City Deal' en er hebben een aantal bijeenkomsten plaatsgevonden als 'Platform Circulair Flevoland', 'Kunststoffentafel' en 'Expeditie XL'.

Doel (2019-2023)

Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid is verder verduurzaamd, zodat de CO2-voetafdruk van aan ons te leveren diensten, werken en producten één van de afwegingscriteria is, de belasting van het milieu wordt geminimaliseerd en zodat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden betrokken.

Doelrealisatie

In de uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid voor onze provinciale organisatie is CO2-reductie en duurzaamheid toegepast.

Activiteiten 2020

- Bij aanbestedingen is, waar mogelijk, de toepassing van hernieuwbare energie, de bio- en circulaire economie gestimuleerd. Zo is de catering op het provinciehuis circulair aanbesteed, koopt Flevoland samen met andere provincies energie duurzaam in en is er hoog ingezet op energieneutraliteit bij de aanbesteding van datacentercapaciteit voor de organisatie.
- De afdeling Infra heeft een aantal duurzaamheidseisen opgenomen in het moederbestek, waardoor deze bij al haar aanbestedingen van toepassing zijn.
- Het IPO heeft mede namens de provincie Flevoland het betonakkoord getekend.
- Er is bijgedragen aan het ontwikkelen van de handreikingen catering, asfalt en beton en verkeersborden door de MRA. We zoeken daarnaast actiever naar kansen voor kennisuitwisseling door middel van de opzet van een inkoopoverleg tussen provincie en de zes Flevolandse gemeenten.

Middelen

5.2 Duurzaamheid en circulaire economie	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	636	1.162	1.013	653	360
Baten	-71	-150	-301	-206	-94
Saldo	565	1.012	712	447	266

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Circulaire Economie	341	0	341
Overige kleine verschillen	19	0	19
Totaal lasten	360	0	360
Baten			
Overige kleine verschillen	-94	0	-94
Totaal baten	-94	0	-94

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Lagere lasten Circulaire Economie

Bij de opgave 'Circulaire Economie' werken we met ondernemers in het Platform Circulair Flevoland en in keteninitiatieven op het gebied van groene grondstoffen en gebruikte materialen. Door corona waren er onvoldoende contactmomenten met ondernemers om gezamenlijk tot nieuwe verkenningen en ketens te komen die we wel voor ogen hadden. Fysieke platformbijeenkomsten waren niet mogelijk, hierdoor zijn ook minder kosten gemaakt.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.2.1 Duurzaamheid & circulaire economie	653	-206	447
Totaal	653	-206	447

x € 1.000

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid

Portefeuillehouder

C.W. Smelik

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze leefomgeving is in Flevoland behouden, zodanig dat gerichte aandacht is besteed aan gezondheid, bodem, water, lucht en geluid.

Doelrealisatie

De duurzame bescherming en benutting van de ondergrond en de kwaliteit van onze leefomgeving is verbeterd op basis van het beleid in de Omgevingsvisie, -programma en -verordening.

Activiteiten 2020

- Er is samen met de gemeenten een nieuwe bodemkwaliteitskaart voor Flevoland opgesteld waarin de achtergrondwaarden voor Poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) is opgenomen. De consequenties van de aangepaste ministeriële regeling zijn met alle regiopartijen besproken.
- We hebben een eerste aanzet gemaakt voor het bodemprogramma voor de provincie Flevoland voor de periode 2021 en verder en zijn betrokken bij de landelijke discussies hierover. Op basis van de bodemgerelateerde opgaven en ambities zijn stappen gezet om tot een uitbreiding van de personele bezetting te komen en zijn afspraken met de OFGV gemaakt over verdere verschuiving van taken in hun richting.
- We hebben in verband met het vervallen van de Wet Bodembescherming bij het in werking treden van de Omgevingswet nieuw beleid ontwikkeld voor grondwatersanering. Dit beleid is opgenomen in het regionale waterprogramma en in de omgevingsverordening. In 2021 worden de beleidsstukken vastgesteld en wordt een start gemaakt met het doorontwikkelen en evalueren van het beleid.
- We hebben een start gemaakt met het beoordelen van alle locaties in BIS op overgangsrecht. In 2021 wordt dit project afgerond en worden de lijsten met locaties die onder de Omgevingswet onder bevoegdheid van gemeenten komen te vallen met de gemeenten besproken.
- In provincie Flevoland zijn we goed op schema met het afronden van de spoedlocaties. In 2020 is:
- Voor locatie Wijk 8-12 in Urk de eindevaluatie ingediend, deze locatie wordt in 2021 afgerond
- Voor locatie Houtwijk in Dronten een monitoringsronde uitgevoerd, de monitoring voor deze locatie loopt ook in 2021 nog door.
- Voor de locatie Lange Nering 24-69 te Emmeloord in 2020 een gebiedsproces uitgevoerd waarin de aanpak van de verontreiniging met alle belanghebbenden opnieuw tegen het licht is gehouden. Uitkomst van het gebiedsproces is dat de verontreiniging de komende jaren verder wordt gemonitord.

Middelen

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	5.089	5.583	5.284	4.907	376
Baten	-509	-473	-533	-560	27
Saldo	4.580	5.110	4.751	4.347	404

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Omgevingsdiensten	153	0	153
2. Duurzaam Gebruik Ondergrond	157	0	157
Overige kleine verschillen	66	0	66
Totaal lasten	376	0	376
Baten			
Overige kleine verschillen	27	0	27
Totaal baten	27	0	27

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Omgevingsdiensten

Het rekeningresultaat van OFGV over 2019 is gestort naar de partners. Het Flevolandse deel in het resultaat is € 0,15 mln.

2. Lagere lasten programma 'Duurzaam Gebruik Ondergrond' door vertraging

In 2016 is een start gemaakt met de uitvoering van het programma 'Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond 2016-2020'. Binnen het programma is er op de diverse onderdelen een onderbesteding van in totaal € 0,16 mln. Niet alle opdrachten van Bodemsanering hebben geleid tot uitgaven in 2020, omdat een deel van de opdrachten over het jaar heen zijn getild. De afronding van deze opdrachten vinden plaats in 2021. Daarnaast hebben een aantal projecten niet geleid tot uitgaven, waaronder 'Geothermie' en 'Warmte-koude opslag (WKO)'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.3.1 Milieu en leefomgeving	932	-560	371
5.3.2 Omgevingsdiensten	3.976	0	3.976
Totaal	4.907	-560	4.347

x € 1.000

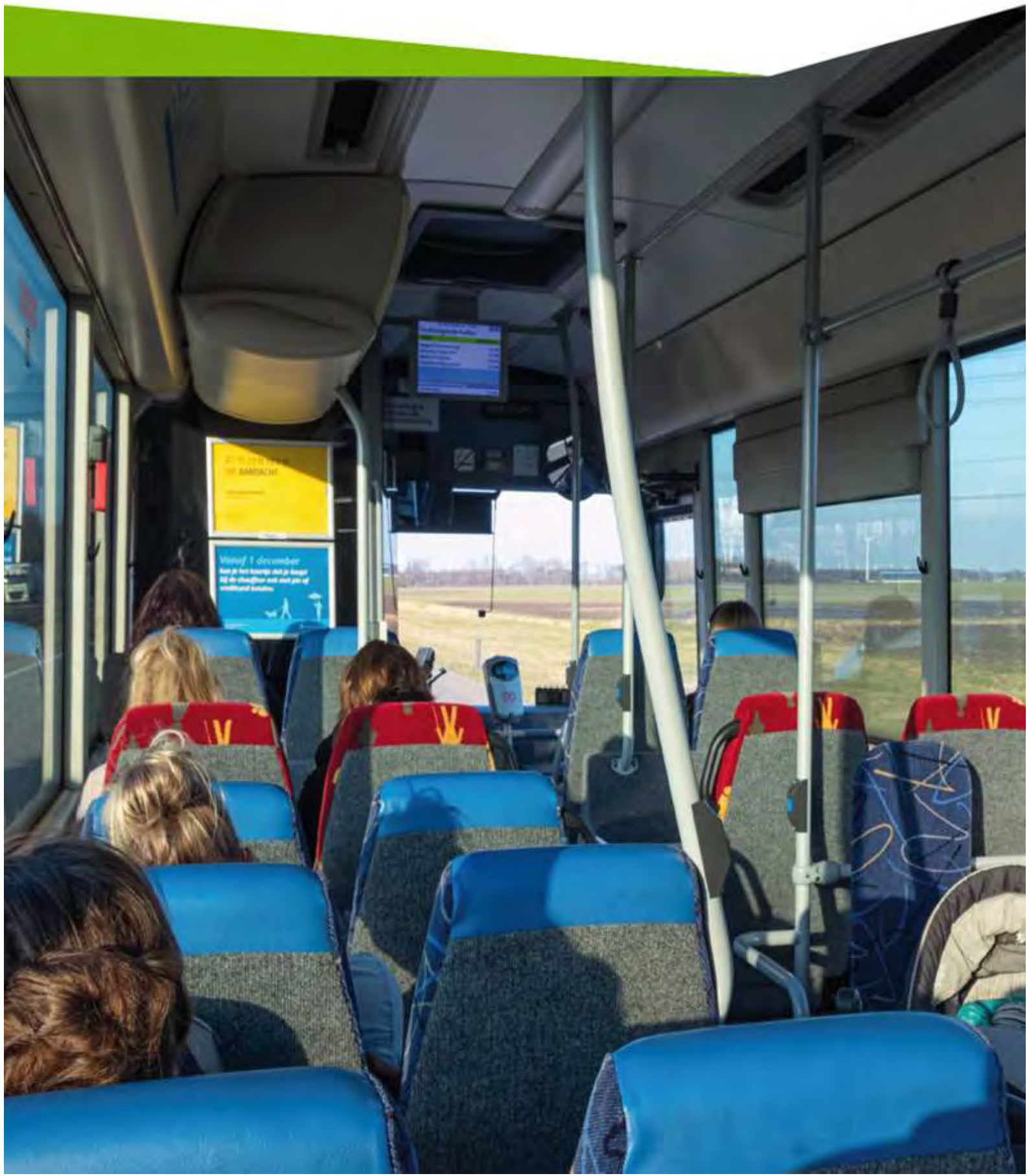
5.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
5.1 Regionale energiestrategie	Lasten	4.087	3.811	3.211	2.809	402
	Baten	-149	-190	-190	-295	105
	Saldo	3.937	3.621	3.021	2.514	507
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	Lasten	636	1.162	1.013	653	360
	Baten	-71	-150	-301	-206	-94
	Saldo	565	1.012	712	447	266
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	Lasten	5.089	5.583	5.284	4.907	376
	Baten	-509	-473	-533	-560	27
	Saldo	4.580	5.110	4.751	4.347	404
Totaal programma 5	Lasten	9.811	10.557	9.508	8.370	1.138
	Baten	-729	-813	-1.024	-1.062	38
	Saldo	9.082	9.744	8.484	7.308	1.176

x € 1.000

6. Mobiliteit

6.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste activiteiten beschreven die hebben bijgedragen aan de verbetering van de bereikbaarheid van Flevoland.

Programma Mobiliteit en Ruimte

De Mobiliteitsvisie Flevoland heeft het jaar 2030 als horizon. Innovatieve verkeersoplossingen en duurzaamheid zijn belangrijke thema's. De snelle ontwikkelingen in onze samenleving vragen ook bij verkeer om een flexibele planvorming, maar wel met duidelijke uitgangspunten en doelen. Dit biedt ruimte om in de programmering in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en kansen. De opgaven zijn in het Programma Mobiliteit en Ruimte 2018 uitgewerkt. Daarnaast is gestart met het opstellen van een nieuw Programma Mobiliteit en Ruimte 2022.

Waar het gaat om onze provinciale infrastructuur hebben we (de voorbereiding van) een aantal (grote) infrastructuurprojecten uitgevoerd, waarbij we invulling hebben gegeven aan de ambities uit het collegeakkoord. Ondanks corona, is het mogelijk gebleken om veel van onze plannen volgens planning uit te voeren. We hebben een verkenning uitgevoerd naar de verbetering van de ontsluiting van Urk, we hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor realisatie van een verlengde Anthony Fokkerweg, we zijn in overleg getreden met gebiedspartners om een plan op te stellen voor het verbeteren van het (snel)fietspadennet, we hebben investeringsprojecten uitgevoerd van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (p-MIRT jaarschijf 2020) en we hebben het p-MIRT 2021-2025 opgesteld (waar onder Hogering, reconstructie N307 bij Roggebot, reconstructie Ganzenwegweg-Knardijk). We hebben de bestaande (vaar)wegen en fietspaden kwalitatief op peil gehouden.

Innovatie openbaar vervoer

Met de lopende aanbesteding van het openbaar vervoer (OV) voor concessie IJssel-Vecht voor de periode vanaf december 2023 en de OV-visie die Provinciale Staten in 2015 hebben vastgesteld, ligt er een goede basis voor de bereikbaarheid met het OV binnen de financiële kaders. We hebben de bereikbaarheid verbeterd van het landelijk gebied door samen met bewoners en organisaties te zoeken naar flexibelere en waar nodig kleinschaligere vervoersvormen om het vervoeraanbod beter te laten aansluiten bij de vervoersvraag. Ook werken we aan plannen voor de verbetering van de verbindingen met omliggende regio's.

Openbaar vervoer

Ook het openbaar vervoer heeft in 2020 grote gevolgen ondervonden van de coronapandemie. Op het dieptepunt van de crisis maakten nog maar 20% van de gebruikelijke aantallen reizigers gebruik van het OV. Vanaf 1 juni werd het mondkapje verplicht. Na de zomer trokken de reizigersaantallen weer aan richting de 60%. De lock-down in december maakte deze groei voor een groot deel weer ongedaan. Vooral het sluiten van onderwijsinstellingen heeft een veel effect. Het rijk heeft het openbaar vervoer financieel gesteund met een Beschikbaarheids Vergoeding OV (BVOV).

Daarnaast had het intrekken van de concessie IJssel-Vecht, die in 2019 was gegund aan Keolis grote impact. In Overijssel en Gelderland is een noodconcessie van 2 jaar gestart. Eind 2020 is de heraanbesteding gestart.

Duurzame Mobiliteit

In de Klimaatwet en het Klimaatakkoord zijn en worden ambitieuze doelen gesteld voor het terugdringen van de uitstoot van het broeikasgas CO₂. Ten opzichte van 1990 betreft dit een reductie van 49% in 2030 en 95% in 2050. Het belangrijkste deel van de maatregelen uit het Klimaatakkoord moet worden gerealiseerd op nationaal en Europees niveau. Daarop aansluitend wordt ook regionaal en lokaal inzet gevraagd om de doelen van het Klimaatakkoord te halen. Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord vorm te geven, is met het Rijk afgesproken per regio Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's) op te zetten. Het regionaal mobiliteitsprogramma wordt voor zover het Flevoland betreft verwerkt in het nieuw op te stellen Programma Mobiliteit en Ruimte 2022. Hiermee blijft het Programma Mobiliteit en Ruimte het integrale kader. We beginnen overigens niet bij nul. We nemen al deel aan het programma 'MRA-Elektrisch', hebben al een visie duurzaam goederenvervoer, hebben eisen gesteld aan de verduurzaming van het busmaterieel bij de aanbesteding van de nieuwe OV-concessie IJssel-Vecht en de aanbesteding van de regiotaxi en werken aan smart mobility, verduurzaming eigen infrastructuur en eigen mobiliteit.

Maatschappelijk effect

Provincie Flevoland is goed bereikbaar, zowel voor regionaal, inkomend als uitgaand verkeer en via openbaar vervoer. Vlotte en veilige bereikbaarheid draagt bij aan de economie en aan de deelname van Flevolandse aan het maatschappelijke leven.

Effect van ons beleid

De bereikbaarheid van provincie Flevoland (ook via openbaar vervoer) is op een duurzame manier verbeterd, waardoor betere randvoorwaarden zijn ontstaan voor wonen, werken en recreëren.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018		2019		Streef-cijfer 2020	Rekening 2020	
Openbaar vervoer	Stiptheid: % ritten van de concessie IJsselmond dat voldoet aan stiptheidsnormen <i>Toelichting: De norm van $\geq 85\%$ is vastgelegd in de concessieovereenkomst voor de gehele contractperiode</i> <i>Bron: OV-Oost/MIPOV</i>	92,1%	90,3%		91,3%*		$\geq 85\%$	93,0%	
Doorstroom-tijden provinciale wegen	De norm is een reistijd tijdens de spits die maximaal 1,25 keer de reistijd in de dalperiode is. De reistijden worden gemonitord op de drukste provinciale wegen in								
	Flevoland:		OS	AS	OS	AS	<1,25	OS	AS
	• N301 - Nijkerkerweg ri Nijkerk		1,14	1,12	1,12	1,10	<1,25	0,99	0,97
	• N301 - Nijkerkerweg ri Almere		1,06	1,07	1,05	1,07	<1,25	1	0,94
	• N302 - Ganzenweg ri Harderwijk		1,02	1,04	1,02	1,53	<1,25	1,72	1,61
	• N302 - Ganzenweg ri Lelystad		1,02	1,05	1,07	1,04	<1,25	1,15	1,08
	• N302 - Larserweg ri Lelystad		1,05	1,00	1,05	1,08	<1,25	0,96	0,94
	• N302 - Larserweg ri Harderwijk		1,04	1,78	1,03	1,05	<1,25	0,99	0,93
	• N305 - Waterlandseweg ri A27		1,09	1,08	1,03	1,04	<1,25	1,01	0,99
	• N305 - Waterlandseweg ri Almere		1,21	1,07	1,05	1,00	<1,25	0,98	0,92
	• N305 - Gooiseweg ri Dronten		1,04	1,22	1,00	1,28	<1,25	1,01	0,94
	• N305 - Gooiseweg ri A27		1,06	1,01	1,07	0,99	<1,25	0,96	0,96
	• N702 - Hogering ri A6		1,16	1,07	1,15	1,00	<1,25	1,03	1,03
	• N702 - Hogering ri Buitenring		1,12	1,23	1,05	1,13	<1,25	0,99	0,91
	• N702 - Buitenring ri A6		1,04	1,08	0,99	1,02	<1,25	0,99	0,93
	• N702 - Buitenring ri Binnenring		1,05	1,02	0,97	0,95	<1,25	0,98	0,94
	• N703 - Tussenring ri A6		1,17	1,18	1,07	1,07	<1,25	1	1,11
	• N703 - Tussenring ri N702		1,11	1,11	1,03	1,06	<1,25	0,91	0,93
	• N307 - Hanzeweg ri Roggebotsluis		1,07	1,43	1,03	1,55	<1,25	0,97	0,97
	• N307 - Hanzeweg ri Dronten		1,04	1,03	1,03	0,98	<1,25	0,99	0,92
	<i>Toelichting: OS = Gemiddelde ochtendspits, AS = Gemiddelde avondspits; ri = richting</i> <i>Bron: NDW</i>								

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Ernstige verkeersslachtoffers	Aantal mensen dat door een verkeersongeval op provinciale wegen wordt opgenomen in een ziekenhuis of overlijdt. In dit verband wordt onderscheid gemaakt tussen					
	• Aantal verkeersgewonden (in ziekenhuis opgenomen)	57	59	58	<58	57
	• Aantal verkeersdoden <i>Toelichting: Het relatief lage aantal maakt het lastig een trend waar te nemen</i> <i>Bron: ViaStat</i>	3	4	5	<5	5
Onderhoudstoestand	De provinciale wegen hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B	93%	94%	100%	90%	90%
	De provinciale kunstwerken hebben ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B	98%	98%	97%	90%	98%
	De provinciale oeverconstructie heeft ten minste het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau B <i>Toelichting: in 2019 is een nieuwe vijfjaarlijkse inspectie uitgevoerd. Een gedeelte van de oevers die vijf jaar eerder nog aan niveau B voldeden zijn inmiddels niveau C</i>	95%	94%	79%	79%	84%
Technische beschikbaarheid	De beschikbaarheidsgraad van gerenoveerde bruggen en sluisen <i>Toelichting in 2020 wordt de eerste gerenoveerde brug/sluis opgeleverd. Vanaf 2021 kan de technische beschikbaarheid van gerenoveerde bruggen en sluisen gemeten worden.</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	De beschikbaarheidsgraad van verkeerslichten	n.v.t.	n.v.t.	99,3%	98%	98,5%
	De provinciale wegen zijn bij gladheid preventief gestrooid binnen de normtijden van het CROW <i>Bron: Provincie Flevoland</i>	98%	100%	100%	98%	100%

* Het realisatiecijfer van 2019 is met terugwerkende kracht aangepast naar 91,3%.

Beleidsindicatoren BBV

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Waardering openbaar vervoer	Klantenwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincies (concessie IJsselmond-Overijssel/Flevoland) <i>Toelichting: In 2017 was het landelijk gemiddelde (LG) 7,6</i> <i>Bron: CROW-KPVV</i>	7,5	7,6	7,7	LG	7,7

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
6. Mobiliteit	6.1 Openbaar vervoer	Onderzoeken van verbeteringen in toekomstig openbaar vervoer
		Nachttreindienst realiseren
		Bereikbaarheid Nationaal Park Nieuwe Land
		Kleine kernen blijven bereikbaar door slim maatwerk OV
	6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen
		Oplossen van knelpunten buiten Flevoland die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland
		Stimuleren Smart Mobility
		Regionale mobiliteitsprogramma Flevoland integreren in het omgevingsprogramma
	6.3 Infrastructuur	De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd t.b.v. het goed kunnen functioneren van onze samenleving
		De kwaliteit van onze wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale)verkeersveiligheid verbeteren

Verbonden partij(en)

Door de 15 leden, waaronder provincie Flevoland, is de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. te Utrecht opgericht. De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger.

6.1 Openbaar vervoer

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden voor realisatie van snelle (rail)verbindingen tussen Flevoland en de andere delen van het land zijn onderzocht.

Doelrealisatie

In 2020 is onderzoek gedaan en/of bijgedragen aan onderzoek naar de realisatie of verbetering van openbaarvervoerverbindingen met de omliggende regio's.

Activiteiten 2020

- We hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om de busverbinding Groningen - Heerenveen - Emmeloord door te trekken naar Lelystad. Dit bleek een te dure en juridisch te complexe ingreep waarvan een te kleine groep reizigers zou profiteren.
- Voor het onderzoek naar de potentie van een snellere openbaar-vervoerverbinding tussen de Randstad en Noord-Nederland hebben wij input geleverd als stakeholder.
- Onder leiding van NS heeft in 2020 onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden voor versnelling van de treinverbinding Almere - Utrecht en eventuele doortrekking naar Lelystad. Deze studie bood alleen een oplossing waar andere (grote) groepen reizigers nadeel zouden ondervinden. NS heeft toegezegd in 2021 nogmaals onderzoek te doen en ziet nu andere mogelijkheden voor verbetering.
- In 2020 is het Toekomstbeeld OV Noord-Holland/Flevoland afgerond, het document heeft gediend als input voor het Landelijk Toekomstbeeld OV 2040.
- Op 28 september 2020 heeft de staatssecretaris met de regio en spoorsector afspraken gemaakt over OV-SAAL (Schiphol - Amsterdam - Almere - Lelystad) middellange termijn. Vanaf 2029 zullen er op deze corridor meer treinen rijden. De snelle treinen gaan naar Amsterdam Zuid - Schiphol en de sprinters naar Amsterdam Centraal. Door het ontvlechten van deze stromen is het mogelijk om op de bestaande infrastructuur meer treinen te laten rijden.

Doel (2019-2023)

De nachtelijke bereikbaarheid van zowel Schiphol als Amsterdam Lelystad Airport is verbeterd

Doelrealisatie

In 2020 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om de bereikbaarheid per openbaar vervoer van Lelystad Airport vanuit de regio Amsterdam/Schiphol in de nachtelijke uren te verbeteren. Begin 2021 zal dit onderzoek worden afgerond, waarna besluitvorming over realisatie plaats kan vinden.

Activiteiten 2020

Met NS, ProRail, het Rijk, Lelystad Airport en andere betrokkenen is een onderzoek opgestart naar de mogelijkheden voor verbetering van de bereikbaarheid per openbaar vervoer van Lelystad Airport vanuit de regio Amsterdam/Schiphol in de nachtelijke uren. De focus ligt vooral op het bieden van vervoer voor passagiers van Lelystad Airport, in aansluiting op de vluchten. Indien mogelijk wordt ook andere vraag naar nachtvervoer meegenomen. De provincie is trekker van het onderzoek.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land is verbeterd.

Doelrealisatie

De bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land per openbaar vervoer is in 2020 gelijk gebleven.

Activiteiten 2020

- In 2020 is onder leiding van NS gestart met het opstellen van een meerjarige ontwikkelagenda voor de spoorlijn in Flevoland. Hierbij is de bereikbaarheid van Nationaal Park Nieuw Land vanaf stations in Almere en Lelystad als aandachtspunt benoemd.
- In 2020 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijkheden voor een nieuwe openbaar-vervoerverbinding tussen Lelystad en Enkhuisen. Hierbij is ook gekeken naar de mogelijkheden om het Nationaal Park te bedienen. Begin 2021 wordt met provincie Noord-Holland (opdrachtgever voor openbaar vervoer over de Houtribdijk) het gesprek gestart over de resultaten van het onderzoek en over vervolgstappen.
- In 2020 namen andere dossiers veel tijd in beslag (zoals het komen tot afspraken over OV-SAAL en het opvangen van de effecten van de coronapandemie). Het opstarten van een onderzoek naar de haalbaarheid van een nieuw station Lelystad-zuid, dat zowel een functie kan vervullen voor de bereikbaarheid van het Nationaal Park als van de zuidelijke stadsuitbreidingen van Lelystad, is gepland voor 2021.

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van de kleine kernen is door slim maatwerk-OV op peil gehouden.

Doelrealisatie

Als gevolg van de coronapandemie zijn de reizigersaantallen van het openbaar vervoer begin 2020 sterk teruggelopen. Dit heeft ertoe geleid dat gedurende een deel van het jaar een beperktere dienstregeling is gereden. De bereikbaarheid van kernen en steden is gegarandeerd door wel op (nagenoeg) alle lijnen vervoer te blijven aanbieden.

Activiteiten 2020

Er is een breed en verdiepend marktonderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan vraaggericht vervoer in de gemeente Noordoostpolder. De resultaten geven aan dat deze behoefte aanwezig is en dat er ook bereidheid is om hiervoor te betalen. Dit is aanleiding geweest om voor de voorbereiding van het uitvoeren van een pilot in de gemeente Noordoostpolder ook provinciale middelen te gaan reserveren als onderdeel van het nieuwe vastgestelde beleidskader voor Smart Mobility (Fundament Smart Mobility Flevoland 2021 - 2025).

Middelen

6.1 Openbaar vervoer	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	35.084	36.115	34.319	32.822	1.497
Baten	-8.147	-8.000	-8.656	-7.779	-877
Saldo	26.937	28.115	25.663	25.043	620

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Openbaar streekvervoer	1.197	1.197	0
2. Afwikkelingsverschillen	203	203	0
3. Regiotaxi Flevoland	42	42	0
Overige kleine verschillen	55	55	0
Totaal lasten	1.497	1.497	0
Baten			
1. Openbaar streekvervoer	-1.197	-1.197	0
2. Afwikkelingsverschillen	447	447	0
3. Regiotaxi Flevoland	-53	-53	0
Overige kleine verschillen	-74	-74	0
Totaal baten	-877	-877	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Openbaar streekvervoer

De budgettaire verschillen met betrekking tot het openbaar streekvervoer vloeien voornamelijk voort uit de reguliere concessieovereenkomst IJsselmond, in relatie tot de voorwaarden die verbonden zijn aan de Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2020. Omdat de ter bepaling van de (netto) exploitatiebijdrage pre-corona geschatte opbrengsten in 2020 niet volledig zijn gerealiseerd, heeft hiervoor in lijn met de voorwaarden van het ministerie een per saldo kostenneutrale aanpassing (verlaging van de verantwoorde lasten én baten) plaatsgevonden ten bedrage van € 1,18 mln.

2. Afwikkelingsverschillen

Beide budgettaire voordelen zijn voornamelijk gevormd doordat in 2020 vaststelling van de exploitatiesubsidies OV Regio IJsselmond over de concessiejaren 2018 en 2019 heeft plaatsgevonden. Deze afrekeningen hebben elk geleid tot een provinciale meevaller ten opzichte van de in de subsidieverleningsbeschikking opgenomen (en in eerdere jaren verantwoorde) lasten uit hoofde van minderwerk en baten uit hoofde van hoger gerealiseerde

reizigersopbrengsten over de betreffende concessiejaren. Het totaal budgettair voordeel van € 0,65 mln. is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

3. Regiotaxi Flevoland

Als gevolg van de coronapandemie is het gebruik van de Regiotaxi Flevoland in 2020 sterk gedaald. Dit heeft tot gevolg gehad dat de kosten de begroting na wijziging met € 0,04 mln. hebben onderschreden. Omdat het grootste deel van de kosten aan de gemeenten Dronten, Lelystad, Noordoostpolder en Zeewolde (Wmo-vervoer) wordt doorbelast, zijn de baten uit deze doorbelastingen ook lager geweest dan begroot (€ 0,02 mln.). Daarnaast heeft het verminderd gebruik van de Regiotaxi Flevoland als OV-vangnet geleid tot een lagere dan voor 2020 begrote eigen bijdrage, waarvan het budgettair nadeel ten laste komt van de provincie (€ 0,03 mln.). Per saldo bedraagt het budgettair nadeel € 0,01 mln. Dit bedrag is in mindering gebracht op de storting in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.1.1 Openbaar vervoer	32.822	-7.779	25.043
Totaal	32.822	-7.779	25.043

x € 1.000

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

Reizigers kunnen snel, betrouwbaar en veilig reizen en kunnen kiezen tussen vervoermiddelen.

Doelrealisatie

We zijn gestart met het aanpakken van de urgente knelpunten die staan in het p-MIRT (2020-2023).

Activiteiten 2020

- We hebben het Programma Mobiliteit en Ruimte geactualiseerd en als bijlage gevoegd bij de programmabegroting ter vaststelling.
- We zijn gestart met het opstellen van een nieuw Programma Mobiliteit en Ruimte 2022.
- We hebben de activiteiten uit het Programma Mobiliteit en Ruimte uitgevoerd.

Doel (2019-2023)

Knelpunten buiten Flevoland, die van invloed zijn op de bereikbaarheid van Flevoland, zijn opgelost of er zijn voorbereidingen getroffen voor het oplossen ervan.

Doelrealisatie

Het doel is (grotendeels) behaald. Aangezien er vaak sprake is van afhankelijkheid van en draagvlak bij andere gebiedspartners en van de Rijksoverheid gaat het om een zaak van de lange adem.

Activiteiten 2020

- Eind 2020 hebben rijk en regio een Ontwikkelstrategie voor Amsterdam Bay Area vastgesteld met daarin de (tussen) resultaten en conclusies van het MIRT-onderzoek. Daarin onderschrijven partijen de noodzaak en uitgangspunten voor woningbouw in Almere, waarbij de IJmeerverbinding als kansrijke oplossing wordt gezien. Het onderzoek wordt in 2021 afgerond.
- Eind 2020 hebben rijk en regio naar aanleiding van een uitgevoerd onderzoek gezamenlijk afgesproken een MIRT-verkenning te starten naar de capaciteitsuitbreiding van de A27 tussen knooppunt Eemnes en de aansluiting Almere Haven.
- Een goede verkeersverbinding met Flevokust Haven is gerealiseerd en de bereikbaarheid van de maritieme servicehavens is verkend. Daarnaast is uitvoering gegeven aan het convenant 'Bereikbaarheid Lelystad Airport' en is in het kader daarvan een start gemaakt met een onderzoek hoe het openbaar vervoer aldaar verbeterd kan worden.

- Bij het rijk en andere gebiedspartners dringen wij verder aan op besluitvorming die voor de bereikbaarheid van Flevoland essentieel is:
  - de verbreding van de N50 tussen Kampen-Zuid en Hattemerbroek;
  - de verbreding van de sluis, bruggen en vaargeulen bij Kornwerderzand.
- De doelen en opgaven uit het Programma Mobiliteit en Ruimte zijn vertaald naar concrete activiteiten.
- We nemen deel aan het rijksregioprogramma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid'.

Doel (2019-2023)

Bereikbaarheid in Flevoland is verbeterd door de inzet van smart mobility.

Doelrealisatie

De bereikbaarheid in provincie Flevoland is door de inzet van Smart Mobility deels verbeterd.

Activiteiten 2020

- We hebben het beleid voor smart mobility vernieuwd (Fundament Smart Mobility Flevoland 2021 - 2025), gericht op het vergroten van de inzet van smart mobility in Flevoland om de bereikbaarheid te verbeteren.
- We hebben de kansen van inzet van smart mobility bij evenementen (Floriade en Walibi/Evenemententerrein Oostrand) onderzocht. De projectinitiatiefase is afgerond. Er is besloten om middels een innovatiecompetitie ondernemers uit te dagen de bereikbaarheid van evenementen in de provincie Flevoland te optimaliseren en de samenwerking tussen betrokken partijen te verbeteren.

Doel (2019-2023)

De mobiliteit is verduurzaamd als bijdrage aan het Klimaatakkoord volgens de principes van haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar (Rijksopdracht).

Doelrealisatie

De onderstaande activiteiten zijn ingezet ter verduurzaming van de mobiliteit. Behoudens enkele quick wins die binnen de directe invloedssfeer van de provincie liggen, is dit vooral een proces van lange adem dat samenwerking vraagt met een groot aantal externe partners. Dit proces is opgestart.

Activiteiten 2020

- We hebben samen met regionale partners het proces opgestart om in een regionaal mobiliteitsprogramma uit te werken hoe we, ter uitvoering van het Klimaatakkoord, met alle regionale partijen samen invulling geven aan de verandering en verduurzaming van de mobiliteit. Dit regionale mobiliteitsprogramma stellen we eerste helft van 2021 vast. De hoofdlijnen integreren we in hoofdstuk 6 Mobiliteit en Ruimte van het Omgevingsprogramma.
- We hebben samen met de provincies Gelderland en Overijssel een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de inzet van waterstofbussen binnen de concessie IJssel-Vecht. Doordat de winnende vervoerder heeft aangeboden om nagenoeg volledig met batterij-elektrische bussen te gaan rijden, is afgezien van verdere uitwerking van plannen voor waterstofbussen.
- In 2020 zijn voorbereidingen getroffen voor de aanleg van de benodigde laadinfrastructuur voor het elektrisch OV-materieel dat binnen de concessie IJssel-Vecht en de concessie Airport Express ingezet gaat worden.
- Begin 2020 is met provincie Friesland, OV-bureau Groningen-Drenthe en vervoerder Arriva ingezet op een pilot, inhoudende dat gedurende enkele jaren een tot waterstofbus omgebouwde touringcar zou gaan rijden op de busverbinding Groningen - Emmeloord. De pilot is vroegtijdig beëindigd wegens financiële problemen bij het ombouwbedrijf.
- We hebben stappen gezet om de CO₂-voetafdruk van de provinciale infrastructuur verder te verminderen. Dit hebben we zowel bij nieuwe infrastructuur, als bij beheer en onderhoud aan bestaande infrastructuur gedaan. Zo hebben we aanvullende (strengere) duurzaamheidseisen opgenomen in onze bestekken. We hebben een pilot uitgevoerd waarbij de bestaande asfalt toplaag is vervangen door een toplaag met 50% gerecycled materiaal. En we hebben aannemers gestimuleerd om met duurzamere oplossingen te komen voor de te gebruiken materialen op een nieuw aan te leggen rotonde.
- Op het moment van een aanbesteding werken we verder aan het volledig emissievrij maken van ons eigen wagenpark. Dit heeft in 2020 nog niet geleid tot een verdere verduurzaming van ons wagenpark.
- Binnen het project 'MRA-Elektrisch' werken we met Noord-Holland en Utrecht samen om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren. Afgelopen jaar zijn vanuit het

project 'MRA-Elektrisch' ruim 300 (publieke) laadpalen (is 600 laadpunten) geplaatst in de provincie Flevoland. Het grootste deel is geplaatst in de gemeenten Almere en Lelystad.

- Voor het wegwerken van ontbrekende schakels in het (snel)fietspadennetwerk zijn we samen met gemeenten, natuurorganisaties en de Fietsersbond gestart met het definiëren van een Kernnetwerk Fiets Flevoland en een inventarisatie van knelpunten. Op basis daarvan stellen we in 2021 een uitvoeringsprogramma fietspaden vast voor de komende jaren. Daarnaast zijn we gestart met de verkenning van de snelfietsroute Almere-Lelystad. Afronding volgt eerste halfjaar 2021.

Risico

Minder prioriteit voor verkeersveiligheid bij de politie kan leiden tot daling van de handhavingsdruk.

Middelen

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	1.108	2.087	1.796	1.317	479
Baten	0	0	-185	0	-185
Saldo	1.108	2.087	1.611	1.317	294

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Fietsmaatregelen	285	285	0
2. Instrumentatie beleid	78	78	0
3. Organisatiekosten PBM	34	34	0
Overige kleine verschillen	82	82	0
Totaal lasten	479	479	0
Baten			
1. Fietsmaatregelen	-185	-185	0
Totaal baten	-185	-185	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Fietsmaatregelen

Aan de gemeente Almere is in 2020 een meerjarige projectsubsidie beschikt ten behoeve van de aanleg van twee fietsbruggen in de Metropolitane hoofd fietsroute Spoorbaanpad. Ter gedeeltelijke dekking van de hiermee samenhangende lasten heeft de provincie van het ministerie van IenW een specifieke uitkering ontvangen. De uitvoering van het project is vertraagd en de gemeente heeft de beschikt gekregen subsidie in 2020 nog niet besteed. Het tijdelijk budgettair voordeel van per saldo € 0,1 mln. (doorgeschoven activiteiten) is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

2. Instrumentatie beleid

De provincie werkt binnen het platform Mobiliteit van de MRA samen met andere overheden aan de ontwikkeling, het beheer en onderhoud van verkeersmodellen voor strategische weg- en openbaar vervoerstudies. VENOM is het rekenkundig hulpmiddel waarmee de effecten van projecten, maatregelen en beleid op de beschikbare ruimte, de mobiliteit en de infrastructuur worden onderzocht. Zowel provinciaal aandeel in de kosten van het platform en onderzoeken, alsmede de inhuur van specialisten zijn in 2020 lager uitgevallen dan begroot (€ 0,07 mln.). Het budgettair voordeel van € 0,08 mln. is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

3. Organisatiekosten PBM

Het budgettair voordeel ten opzichte van de begroting 2020 wordt voornamelijk veroorzaakt door de lager doorbelast gekregen kosten die samenhangen met provinciaal aandeel in het onderzoek naar de Amsterdam Bay Area (€ 0,03 mln.). Het budgettair voordeel van € 0,03 mln. is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.2.1 Mobiliteit en verkeer	1.317	0	1.317
Totaal	1.317	0	1.317

x € 1.000

6.3 Infrastructuur

Portefeuillehouder

J. de Reus

Doel (2019-2023)

De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd t.b.v. het goed kunnen functioneren van onze samenleving;

Doelrealisatie

Oplossingen van de knelpunten in de bereikbaarheid van provincie Flevoland zijn voorbereid.

Activiteiten 2020

- Er is samen met de gemeenten Urk en Noordoostpolder een verkenning uitgevoerd naar een nieuwe ontsluitingsweg Urk.
- De provincie is samen met de gemeente Lelystad medio 2020 een verkenning gestart naar de aanleg van de Laan van Nieuw Land en de Verlengde Westerdreef als hoofdontsluitingswegen van het Nationaal Park Land aan de zijde van Lelystad.
- We hebben grote stappen gezet in de uitvoering van investeringsprojecten van het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (p-MIRT jaarschijf 2020). De belangrijkste: Hogering: buiten zijn de eerste grootschalige werkzaamheden gestart: de voorbelasting is aangebracht. Onder het gewicht van zand klinkt de bodem in waardoor de aan te leggen toe- en afritten en parallelstructuur in de toekomst niet verzakken.
Ganzenweg-Knardijk: de gemeenteraad van Zeewolde heeft de bestemmingsplanwijziging ten behoeve van het project aangenomen en na een (corona-proof) starthandeling door gedeputeerde de Reus, is begonnen met de uitvoering waaronder het verleggen van de kabels en leidingen.
Gooiseweg fase 3: De voorbelasting voor de weg is aan het zetten, van het groenbestek is de uitvoering fase 1 is afgerond en fase 2 komt na aanleg van de verharding. Het verhardingsbestek is aanbesteed en is definitief gegund.
Fietsbrug Waterlandseweg: er is gekozen voor een kwalitatief hoogstaand ontwerp dat ook geheel past bij de locatie, maar complex bleek te zijn in de uitvoering. De belangrijkste hobbels zijn nu genomen, de uitvoering is in 2020 ter hand genomen en de oplevering wordt voorzien eerste kwartaal 2021.
Realisatie N307: medio 2020 is de planfase afgerond en een doorstart gemaakt naar de realisatiefase. Hierbij is ervoor gekozen de samenwerking met de provincie Overijssel voort te zetten. Er is een vijftal uitvoeringsovereenkomsten getekend en de uitvoering van het werk is, onder voorwaarden, gegund aan een aannemerscombinatie.
- We zijn in overleg getreden met de gebiedspartners om een plan op te stellen voor het verbeteren van het (snel)fietspadennetwerk.

Risico

In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' is aandacht voor de (financiële) risico's die we lopen op enkele infrastructurele projecten en de daarbij behorende beheersmaatregelen.

Doel (2019-2023)

De kwaliteit van onze wegen is op peil en we hebben maatregelen getroffen die de (sociale) verkeersveiligheid verbeteren.

Doelrealisatie

We hebben de kwaliteit van onze wegen op peil gehouden volgens de vastgesteld kwaliteitsniveaus.

Activiteiten 2020

- We hebben jaarschijf 2020 van het Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI) uitgevoerd.
In het kader van het programma 'Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen' (GOBS) is de Urkersluis gerenoveerd en omgebouwd naar het nieuwe bedieningssysteem en zijn de Arie de Wit brug (voor de gemeente Urk) en de Friese sluis gerenoveerd.
Er zijn diverse verhardingsprojecten uitgevoerd (rijbaan Harderdijk, Leemringweg, Espelerringweg, Kuinderweg en rotondes in de Buitenring en de Kuinderweg), boomprojecten zijn uitgevoerd bij de Hogering en de Biddingringweg, fietspaden zijn gerenoveerd bij de Biddingringweg en de Oostvaardersdijk/Spiekweg en de beschoeiing van de Lage Dwarsvaart is vervangen.
- We hebben het MBVI 2021 opgesteld en de Maatregelenlijst voor de periode 2021-2025 is voorbereid.
- We hebben verbeteringen van de veiligheid van provinciale fietspaden en oversteekvoorzieningen voor fietsers en voetgangers uit het p-MIRT jaarschijf 2020 uitgevoerd. Drie fietsoversteken zijn verbeterd. Ook zijn op twee locaties bij kunstwerken de fietspaden beter afgeschermd. Maatregelen voor de fiets voor het p-MIRT 2021-2025 geprogrammeerd. Zo is medio 2020 gestart met een verkenning naar een snelfietspad tussen Almere en Lelystad, als ontbrekende schakel in het fietsnetwerk binnen de Metropolitane Regio Amsterdam.
- We hebben met de regionale partners in 2020 risicoanalyses uitgevoerd en afgerond. Deze zullen de basis zijn voor het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid. Met de minister is afgesproken dat de decentrale overheden eind 2021 hun Uitvoeringsprogramma gereed hebben.
- We hebben de legalisering van de beheerstroken langs onze vaarwegen nagenoeg afgerond. Voor legalisering van de beheerstroken langs de wegen is het oneigenlijk gebruik door derden aan de hand van satellietfoto's en schouw ter plekke in beeld gebracht.

Middelen

6.3 Infrastructuur	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	28.229	30.224	27.363	27.554	-191
Baten	-1.307	-474	-474	-723	249
Saldo	26.922	29.750	26.889	26.831	58

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Bijdragen aan gemeenten	112	112	0
2. Gladheidsbestrijdingen	213	160	53
3. Jaarlijks onderhoud wegen	-546	-276	-270
4. Overige kleine verschillen	30	-38	68
Totaal lasten	-191	-42	-149
Baten			
2. Gladheidsbestrijdingen	33	33	0
3. Jaarlijks onderhoud wegen	216	216	0
Totaal lasten	249	249	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Bijdragen aan gemeenten

Vanuit dit budget zijn de per Flevolandse gemeente gemaximeerde, gelabelde subsidies in het kader van de Nadere regels subsidiëring verkeer en vervoer (infrastructurele werken, educatie en communicatie over verkeer en vervoer, intensivering van het fietsbeleid en impuls aan het wegennet) verstrekt. Uitnutting van dit budget is afhankelijk van de mate waarin gemeenten gebruik wensen te maken van het per gemeente

gereserveerde subsidieplafond en de mate van gemeentelijke realisatie/voortgang van gesubsidieerde prestaties in het betreffende boekjaar. Het budgettair voordeel van € 0,11 mln. is gestort in de bestemmingsreserve 'Mobiliteit'.

2. Gladheidsbestrijdingen

De gladheidsbestrijding heeft een onderschrijding van € 0,21 mln. De hoogte van de uitgaven zijn afhankelijk van weersomstandigheden, hetgeen in 2020 geleid heeft tot minder uitgaven aan gladheidsbestrijding dan begroot was. Omdat de provincie ook voor derden werkzaamheden verricht is in 2020 € 0,03 mln. (zie baten) in rekening gebracht aan derden. Aan de reserve 'Gladheidsbestrijding' is € 0,16 mln. toegevoegd.

3. Jaarlijks onderhoud wegen

De overschrijding van Jaarlijks Onderhoud wordt als volgt verklaard:

a. Bij de ramingen wordt geen rekening met ongelukken (niet-planbaar). Bij de Elburgerbrug is de slijtlaag bij de bruggen aan beide zijde zijn losgeraakt. Bij de herstelwerkzaamheden bleek dat de betonnen onderlaag slecht was, hetgeen geleid heeft tot extra werkzaamheden. Het herstel ten laste van Jaarlijks onderhoud wegen bedroeg € 0,13 mln.

b. Schade aan de Tollebekerbrug. In september 2020 is tijdens inspectie geconstateerd dat de Tollebekerbrug was aangevaren en daarbij werd schade geconstateerd. De veroorzaker van de schade aan de brug bleek na intern onderzoek niet meer te achterhalen. Om de brug weer in bedrijf te stellen moest de schade aan de Tollebekerbrug hersteld worden. Het herstel van de schade bedroeg in totaal € 0,29 mln., waarbij € 0,02 mln. ten laste is gebracht van de voorziening 'Niet-Jaarlijks Onderhoud' en € 0,27 mln. ten laste van Jaarlijks Onderhoud. In de begroting Jaarlijks Onderhoud wordt beperkt rekening gehouden met schades, echter niet met schadebedragen van dergelijke omvang als bij de Tollebekerbrug. In de begroting Jaarlijks Onderhoud wordt geen rekening gehouden met niet-verhaalbare schades.

c. Extra uitgaven in Groenvoorziening € 0,14 mln. Gedurende het lopende Strategisch Uitvoeringsplan (SUP) heeft een aanbesteding plaatsgevonden, waarbij de uitgaven hoger uitpaktten. Daarnaast waren de uitgaven met betrekking tot de feitelijke bestrijding van ziekten (de eikenprocessierups en essentaksterfte). Hier is geen rekening mee gehouden in de ramingen. Daarnaast waren er uitgaven met betrekking tot de feitelijke bestrijding van ziekten (de eikenprocessierups en essentaksterfte) en is er ook een toename in stormschade door extremere weerbeelden. Hier is geen rekening mee gehouden in de ramingen.

4. Jaarlijks onderhoud wegen

De baten bij jaarlijks onderhoud wegen zijn het gevolg van verhaalbare schades. De hogere baten dekken een deel van de schadebedragen. Het ontvangen bedrag aan ontvangen schade-uitkering bedroeg in 2020 € 0,21 mln.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.3.1 Investering provinciale infrastructuur	6.968	0	6.968
6.3.2 Instandhouding en realisatie provinciale infrastructuur	20.586	-723	19.863
Totaal	27.554	-723	26.831

x € 1.000

6.4 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
6.1 Openbaar vervoer	Lasten	35.084	36.115	34.319	32.822	1.497
	Baten	-8.147	-8.000	-8.656	-7.779	-877
	Saldo	26.937	28.115	25.663	25.043	620
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	Lasten	1.108	2.087	1.796	1.317	479
	Baten	0	0	-185	0	-185
	Saldo	1.108	2.087	1.611	1.317	294
6.3 Infrastructuur	Lasten	28.229	30.224	27.363	27.554	-191
	Baten	-1.307	-474	-474	-723	249
	Saldo	26.922	29.750	26.889	26.831	58
Totaal programma 6	Lasten	64.421	68.426	63.479	61.694	1.785
	Baten	-9.454	-8.474	-9.315	-8.503	-813
	Saldo	54.967	59.952	54.164	53.191	972

x € 1.000

7. Vernieuwend Bestuur

7.0 Inleiding

Algemeen

De inrichting van het openbaar bestuur is voortdurend onderwerp van gesprek. In de aanpak van de coronacrisis is zichtbaar hoe cruciaal een goede overheid is. De overheden hebben gezamenlijk en ieder voor zich een belangrijke rol in de bestrijding van de crisis. Opnieuw is gebleken dat provincies de verbindende schakel zijn in het bestuur van ons land. Bovenlokale, regionale en nationale vraagstukken komen immers samen op het niveau van deze overheden. Ook het rijk ziet in toenemende mate het belang van de regionale schaal voor de aanpak van grote maatschappelijke opgaven. Op die regionale schaal moeten, willen en kunnen provincies uitstekend opereren. Bijna nooit als enige, steeds in verbinding met andere overheden, instanties en inwoners. Deze opvatting geven we mee aan de volgende regering. Als Flevoland investeren we deze bestuursperiode op de bestuurlijke samenwerking in onze provincie en met ons omringende overheden.

Bestuurlijke vernieuwing

Deze Statenperiode willen Provinciale Staten de relatie tussen de inwoners en de provinciale overheid verstevigen. En dat gaat verder dan alleen het bieden van de gebruikelijke inspraak. Met Provinciale Staten is hierover van gedachten gewisseld en is inspiratie opgedaan. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat in een vroegtijdig stadium, bijvoorbeeld in het voorbereidingsproces op besluitvorming ruimte wordt gevonden om initiatieven, alternatieven en belangen naar voren te brengen. Meer sturing aan de voorkant is ook voorbereid en daarvoor hebben we een pilot gestart (economisch beleid). De voorbereiding om langs verschillende sporen bestuurlijke vernieuwing toe te passen zijn in gang gezet en worden gestructureerd aangepakt.

Regionale opgaven

Het afgelopen jaar ging alles anders dan we hadden bedacht. We kunnen constateren dat in deze crisis de rol van de overheid fundamenteel van belang is. De overheden, ook onze provincie, heeft moeten omschakelen naar een andere wijze van werken. Onze organisatie heeft kunnen doorwerken, ons college heeft het dagelijks bestuur gecontinueerd en het democratisch systeem heeft voortgang kunnen vinden. De maatschappelijke vraagstukken zijn wel veranderd. Gezondheidszorg en werkgelegenheid zijn in een ander perspectief komen te staan. En tegelijkertijd hebben we onze aandacht kunnen richten op de ontwikkeling en bloei van onze provincie.

Bestuurlijke grenzen zijn daarbij betrekkelijk en we hebben elkaar nodig om de opgaven goed te lijf te kunnen gaan. Daarom hebben we, vanuit het besef van wederzijdse afhankelijkheid en wederkerigheid, ook dit jaar ons gericht op de provincie als een regionale speler, als samenwerkingspartner, als een medeoverheid die bij uitstek geschikt is om de regionale belangen te behartigen, en verbindingen te leggen tussen lokale, regionale en (inter)nationale opgaven. In de zomer hebben we samen met de regio een aanbod geformuleerd aan het volgende kabinet. Dit manifest 'Wij zijn Flevoland!' brengt in het kort in beeld wat Flevoland kan betekenen in de aanpak van de grote landelijke opgaven: 'bouwen aan Nederland', 'innovatieve landbouw', 'een verbindende regio', 'aanpakken en doorpakken' en 'goed op weg als duurzame regio'. Het denken in dergelijke opgaven stimuleert de regionale samenwerking tussen provincie en gemeenten.

Regionale samenwerking is een belangrijke ambitie uit het coalitieakkoord, vanuit een verbindende rol, de schakelfunctie die één van de redenen was om Flevoland te ontwikkelen. De dynamiek van de samenleving laat zich niet beperken door provinciegrenzen. Ontwikkelingen die zich in onze buurprovincies afspelen, hebben betekenis voor onze provincie. Daarom hebben we over onze grenzen heen verbindend en grensoverschrijdend onze partners benaderd om gezamenlijk tot een aanpak van opgaven te komen. Zo neemt de provincie Flevoland actief deel aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA). In dit bestuurlijk netwerk wordt intensief samen opgetrokken in de vraagstukken van de MRA en wordt overlegd met het Rijk. In MRA verband heeft Flevoland met de partners intensief overleg over de ruimtelijke ontwikkeling, de woonopgave, economie en mobiliteit in het MRA-gebied. In de deelregio Flevoland trekken we samen op met Almere en Lelystad. We stemmen onze inbreng af. Er is een nauwe wisselwerking tussen de MRA-regio en Flevoland.

Ook in onze buurprovincies realiseert men zich dat de ontwikkelingen in Flevoland ook kansen bieden. De provincie Flevoland neemt ook deel in het samenwerkingsverband Regio Zwolle. Over de invulling daarvan wordt bestuurlijk gesproken. Dit samenwerkingsverband richt zich op economische ontwikkeling, maar in het verlengde hiervan zijn ook thema's als 'Mobiliteit', 'Human capital' en 'Duurzaamheid' aan de orde. Ook in deze samenwerking blijkt Flevoland een verbindende schakel te zijn en we denken dit verder te kunnen uitbouwen

om onze regionale belangen beter te kunnen bedienen. Het is immers de ambitie van het college om deze verbindende positie van meerwaarde te laten zijn voor de ontwikkeling in onze provincie.

Een 'meerszijdige regionale samenwerking' heeft het afgelopen jaar bijgedragen aan de intensivering van onze betrokkenheid bij de samenwerking van de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde. Hun samenwerking in Meerinzicht als bedrijfsvoeringsorganisatie en op het sociaal domein wordt mogelijk verbreed tot een gezamenlijke gebiedsagenda. Daartoe zijn de gemeenten met een verkenning gestart en samen met de provincie Gelderland dragen we bij aan de totstandkoming van deze gebiedsagenda. Deze krijgt eind 2021 zijn beslag. Het belang van Flevoland voor deze regio neemt toe en daarom participeren wij actief in dit proces.

Samen werken

Het afgelopen jaar heeft het coronavirus veel ontwikkelingen, ook in Flevoland, beïnvloed. Zo heeft de crisis ertoe geleid dat de contacten met samenwerkingspartners, met inwoners en met andere overheden anders verliepen dan gepland. In plaats van fysieke ontmoetingen zijn digitale bijeenkomsten, inloopmomenten en overleggen gehouden. Dit brengt een andere dynamiek en samenwerking met zich mee. Onze basis voor de ontwikkeling van Flevoland is de Omgevingsvisie, waarmee we over de komende bestuursperiodes heen kijken. Hierover hebben we met medeoverheden een aantal collegeontmoetingen gehad. Verder is vanuit die visie een regionaal manifest 'Wij zijn Flevoland!' gepresenteerd, waarmee we als regio aangeven welke bijdrage we aan de landelijke opgaven kunnen leveren. De randvoorwaarden die Provinciale Staten hebben verbonden aan een kwalitatieve doorontwikkeling van provincie Flevoland zijn een duidelijke oproep om duurzaam te investeren in Flevoland als samenleving. Andere overheden hebben zich vergelijkbaar uitgelaten. Daarbij gaat het om veel meer dan woningen alleen; Flevoland heeft duidelijk gemaakt dat het gaat om het creëren van een duurzame, aangename en aantrekkelijke leefomgeving voor huidige en nieuwe Flevolandse. Over deze lange termijn is tijdens een bestuurlijke conferentie met alle bestuurders uit Flevoland van gedachten gewisseld. We hebben aangegeven dat we meer als één overheid willen optreden, ook in de plannen voor de doorontwikkeling van Flevoland.

Europa

Europa is voor provincie Flevoland een belangrijke partner. De afgelopen jaren hebben wij de nodige ambitie en bestuurlijke inzet gepleegd in Europese ontwikkelingen. Flevoland heeft zich actief gericht op de belangenbehartiging voor Europese fondsen in de volgende programmaperiode 2021-2027. Daarbij hebben we in 2020 nauwlettend oog gehad voor nieuwe kansen, zoals de serie Europese corona-herstelfondsen en de Brexit Adjustment Reserve, die we actief belobbyed hebben met andere provincies. Naast fondsen, is het belangrijk om vroegtijdig geïnformeerd te zijn over Europees beleid op terreinen die van belang zijn voor de provincie, zoals de thema's die onder de Green Deal vallen; klimaat en energie, duurzaamheid, circulaire economie, duurzame en slimme mobiliteit, gezonde en duurzame voedselvoorziening of biodiversiteit.

In algemene zin behartigen we de Flevolandse belangen rechtstreeks bij de Europese instellingen of via netwerken waar Flevoland lid van is (Comité van de Regio's, Conference of Periphere and Maritime Regions en Assembly of European Regions en Huis van de Nederlandse provincies). Flevoland is naast de EU, actief in de Raad van Europa. De commissaris van de Koning is lid van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa, waar hij voorzitter is van de Monitoring Committee.

Bestuursstijl

Op basis van het Coalitieakkoord 2019 - 2023 hebben we ons ingezet voor de toekomst van de Flevolandse samenleving. Deze samenleving heeft het afgelopen jaar veel moeten incasseren. Ondernemers, maar ook werknemers en kwetsbaren hebben te maken gekregen met de gevolgen van de coronacrisis. De effecten op de samenleving zijn op dit moment nog niet te overzien. Sommige schades zullen pas na verloop van tijd zichtbaar worden. Kwetsbaarheden in sociale en maatschappelijk infrastructures zijn echter zichtbaar geworden. Naast de aanpak van directe nood hebben we gericht ingezet op waarneembare effecten. De eerste noden hebben we kunnen lenigen, maar de gevolgen voor de langere termijn zijn onduidelijk of onzichtbaar. De nadelige effecten zullen nog lange tijd merkbaar zijn. Vanuit de provincie hebben we onze rol genomen in de aanpak van de crisis, naast de andere overheden. Overigens hebben we positieve effecten tijdens deze crisis waargenomen: saamhorigheid, veerkracht, slimme aanpassingen, innovatief vermogen, nieuwe werkgelegenheid.

Hoe hebben we onze resultaten weten te bereiken? Allereerst door onze verantwoordelijkheden ook in de crisis serieus ter hand te nemen. Provinciale Staten hebben daartoe het nodige initiatief genomen. De democratie

heeft - met aanpassingen en flexibiliteit kunnen functioneren. Daarmee hebben we voor getroffen segmenten in de samenleving ondersteuning kunnen regelen. We hebben geacteerd op een manier die aansluit bij de opgaven van dit gebied: open en constructief, in dialoog, praktisch en met inbreng vanuit de praktijk en de samenleving, met onze partners, vanuit vertrouwen. Provinciale Staten hebben direct na de zomer in enkele dialoogbijeenvakomen met Gedeputeerde Staten stilgestaan en nagedacht over de lange termijn ontwikkeling van Flevoland (2050). Ook de maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis hebben op deze gesprekken een stempel gedrukt.

Provinciale Staten/Statengriffie

Voor Provinciale Staten en de Statengriffie stond 2020 in het teken van de implementatie van de ideeën die in 2019 -na de Statenconferentie- door de diverse Statenwerkgroepen zijn opgeleverd. De ambitie was om ruimte te maken voor de majeure dossiers in Flevoland, meer dan voorheen in dialoog met de Flevolandse Samenleving. De vergaderstructuur is hieraan dienend en geeft ruimte voor de politiek. De dienstverlening van de Statengriffie dient aan te sluiten op de ambities van de Staten en wordt ingevuld met de kernwaarden Vernieuwingsgericht-Betrouwbaar-Toegankelijk-Dienstverlenend-Deskundig en Sprankelend.

Maatschappelijk effect

De ruimtelijke economische structuur is versterkt door integrale grootschalige gebiedsprogramma's.

Indicatoren Flevoland

Indicator	Omschrijving	2017	2018	2019	Streefcijfer 2020	Rekening 2020
Gemeenten onder preventief financieel toezicht	Aantallen gemeenten onder preventief toezicht	0	0	0	0	0
Opkomst bij verkiezingen	De opkomstcijfers van verkiezingen Tweede Kamer/Provinciale Staten/gemeenteraden weergegeven in percentage kiezers/stemgerechtigden	79,3%	51,1% (GR)	53,6% (PS)	n.v.t.	n.v.t.

Doelenboom

Programma	Programmaonderdeel	Doelen
7 Vernieuwend bestuur	7.1 Bestuur	Versterkte belangenbehartiging
		Flevoland als actieve partner in de EU
		Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur
	7.2 Provinciale Staten/ Statengriffie	Optimaal gefaciliteerde Staten in kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol
		Optimaal ondersteunde besluitvorming door Provinciale Staten
		Door de Statengriffie uitgevoerde going concern taken conform haar kernwaarden
		Een solide financieel beleid en een efficiënte begroting
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Een solide financieel beleid en een efficiënte begroting	
7.4 Bedrijfsvoering	IT-systemen veilig en op orde	
7.5 Reserves		

Verbonden partij(en)

Via onze participatie in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V. hebben wij directe invloed gehouden op de ontwikkelingen rondom Amsterdam Lelystad Airport om de economische, infrastructurele en duurzaamheidsdoelstellingen van deze ontwikkeling te realiseren.

7.1 Bestuur

Portefeuillehouder

L. Verbeek (rijkstaken, veiligheid)
C. Smelik (bestuurlijke vernieuwing)
J. Fackeldey (bestuurlijke zaken)
M.A. Rijsberman (Europa, INTERREG)

Doel (2019-2023)

De mogelijkheden om, in samenwerking met andere overheden, de belangenbehartiging van de provincie Flevoland te versterken zijn benut.

Doelrealisatie

Provincie Flevoland heeft haar beïnvloedingskanalen in Europa, Den Haag en regionaal optimaal ingezet en voorwaarden geschapen om schade te herstellen, de doorontwikkeling van Flevoland te faciliteren en in regionale samenwerking de economische structuur in MRA en Noordelijk Flevoland te versterken.

Activiteiten 2020

- Als gevolg van de coronacrisis was 2020 voor de belangenbehartiging in Den Haag een vreemd jaar. Fysieke ontmoetingen hebben we veranderd in digitale communicatie. Desondanks hebben we de belangen van Flevoland bestuurlijk en ambtelijk onder de aandacht te brengen. Dossiers als ziekenhuiscare, circulaire economie, cultuur, de Maritieme Service Haven Flevoland, de transitieregio status in het Europese cohesiebeleid, en windenergie zijn hiervan voorbeelden. We hebben voor het woondossier (de 100.000 extra woningen) zelfs de gelegenheid gekregen in twee achtereenvolgende technische briefings het Flevolandse beleid toe te lichten. Op een aantal gebieden, zoals energietransitie, en stikstof om strategische en bestuurlijke redenen via IPO of MRA (infra, mobiliteit MIRT). Het aanvankelijk beoogde Flevoland Event in het Haagse Nieuwspoor (begin september) hebben we op het laatste moment moeten afblazen.
- In de Europese lobby heeft Flevoland zich met name ingespannen voor Europese investeringsfondsen voor regionale (economische) ontwikkeling. Voor deze lobby is Flevoland namens de 12 provincies bestuurlijk dossierhouder. De lobby heeft erin geresulteerd dat Flevoland voor de periode 2021-2027 gebruik kan maken van EU-steun voor regionaal economische ontwikkeling (zie tekst lobby EU-programma's).
- De onderhandelingen voor het Brexit-akkoord waren een ander belangrijk EU-dossier. Hierbij was de lobby gericht op compensatie voor de economische impact, met name voor de visserijsector, agrofood, transport en mobiliteit door middel van een Brexit Adjustment Reserve (BAR). Een derde belangrijk lobbydossier voor Flevoland was de EU-aanpak van de coronacrisis, het EU steunpakket *Next Generation EU* met voor Flevoland relevante corona herstelmaatregelen zoals het Recovery Assistance for Cohesion and Territories of Europe (REACT EU) en het Recovery & Resilience Fund. Gedeputeerde Rijsberman maakte op verzoek van het Duits EU-voorzitterschap een advies hierover namens het Europees Comité van de Regio's.
- We hebben als provincie op basis van een Actieplan Europa 2020 ons gericht ingezet op EU-beleidsinitiatieven 2020. De thema's zijn strategisch gelinkt aan de het coalitieakkoord. Op deze wijze hebben we concreet en flexibel invulling gegeven aan de belangenbehartiging in Brussel.
- Samen met de Randstadprovincies is een 'Convenant Regio Randstad' opgesteld waarin vastgelegd is op welke Europese lobbythema's in Randstadverband gezamenlijk wordt opgetrokken.
- Ter realisatie van de ambities gericht op jongerenparticipatie, talentontwikkeling en -instroom voor het bedrijfsleven van Flevoland is 2020 en 2021 een budget beschikbaar gesteld van jaarlijks € 202.800 voor deelname in het project 'AER Eurodyssey'. In 2020 is een uitgebreide verkenning gedaan naar de mogelijkheden om de gewenste ambities voor het bedrijfsleven van Flevoland via het AER te behalen. Uitkomst hiervan is dat de lasten niet opwegen tegen de baten. Het oorspronkelijk budget voor het project 'AER Eurodyssey' komt hiermee te vervallen en zal ten bate komen van de algemene middelen.
- We hebben in IPO-verband intensief overlegd met het rijk over diverse wetgevingsprocessen. Daarbij kunnen onder andere worden genoemd Omgevingswet, de stikstofregelgeving, de Wet open overheid en diverse onderwerpen op het gebied van natuur, milieu, duurzaamheid en de energietransitie.
- Ook in regionaal verband hebben we verder gebouwd aan de toekomstige ontwikkeling van onze provincie. Via de Metropool Regio Amsterdam zijn we in gesprek met het rijk over de grote opgaven in deze regio, uiteenlopend van woningbouw, via bereikbaarheid (bijvoorbeeld de bestuurlijke overleggen Meerjaren Infrastructuur, Ruimte en Transport) naar leefbaarheid en gezondheidszorg. Duurzaamheid,

werkgelegenheid, natuur en cultuur hangen daarmee nauw samen. Verkend wordt hoe we de contacten met de regio Zwolle kunnen intensiveren; deze dragen bij aan de meerzijdige oriëntatie van onze provincie. Samen met de provincie Gelderland zijn we betrokken bij het opstellen van een gezamenlijke gebiedsagenda voor de gemeenten 'Ermelo-Harderwijk-Zeewolde' en het versterken van de onderlinge samenwerking tussen deze gemeenten.

- De provincie Flevoland heeft samen met Almere en Lelystad, als deelregio Flevoland, in de Regiegroep van MRA veelvuldig afstemming gezocht over de uitvoering van de agenda van de MRA. Onze deelregio kan en wil een groot aandeel nemen in de aanpak van grote maatschappelijke opgaven in termen van woningbouw, werkgelegenheid, bereikbaarheid, klimaat, onderwijs en arbeidsmarkt, natuur- en recreatie.
- Naar aanleiding van de evaluatie van de MRA in het voorjaar van 2019 zijn voorstellen gepresenteerd over de governance van de MRA. Zo moet een vereenvoudiging van de overlegstructuur zorgen voor meer daadkracht, slagvaardigheid en draagvlak. Ook is gekozen voor een aantal thema's waarop de MRA zich wil profileren en excelleren.
- We hebben met het samenwerkingsverband Regio Zwolle overleg gestart over intensivering van de samenwerking, waarbij de nadruk ligt op de economische ontwikkeling en in het verlengde hiervan op de thema's 'Mobiliteit en bereikbaarheid', 'Human capital' en 'Duurzaamheid'.

Doel (2019-2023)

Flevoland is een actieve regionale partner in Europese instellingen, Europese regionale netwerken en samenwerkingsverbanden.

Doelrealisatie

Op de voor Flevoland relevante thema's heeft Flevoland opgetreden als regionale partner en is bestuurlijke en politieke invloed uitgeoefend.

Activiteiten 2020

- We hebben in diverse EU-instituten en netwerken geparticipeerd om Flevolandse belangen onder de aandacht te brengen. In het Comité van de Regio's (CvdR) is Flevoland lid van de commissie voor Investeringsfondsen en Transport en is Flevoland vicevoorzitter van de Brexit Group. Gedeputeerde Rijsberman was namens het CvdR rapporteur voor Europees economisch herstel in het licht van de coronacrisis.
- We hebben waar nodig beleidsinitiatieven en wetgeving beïnvloed. In onze lobby hebben we ons met name gericht op Europees regionaal beleid (EU-investeringsfondsen), de Europese strategie voor slimme en duurzame mobiliteit en Europees visserijbeleid. Via de Randstadsamenwerking in Brussel hebben we de Europese beleidsagenda in haar volle breedte gevolgd.
- Het Europees netwerk CPMR (Conference of Peripheral Maritime Regions) heeft Flevoland een goed platform geboden voor haar lobby voor visserijbelangen, mobiliteit, fondsen en Brexit. Flevoland is voorzitter van de CPMR Noordzee Brexit Taskforce. Ook de Assembly of European Regions (AER) heeft Flevoland relevante kennis en netwerken geboden op de terreinen Meerjaren Financieel Kader, nieuwe EU-fondsen, de Green Deal en slimme en duurzame mobiliteit.
- Vanwege de coronamaatregelen heeft het werkbezoek van GS tijdens de European Week of the Regions geen doorgang gevonden. De Europese Week vond in 2020 voor de eerste keer in digitale vorm plaats. Uit de circa 500 workshops is voor PS en de provinciale organisatie een selectie gemaakt van de voor de provincie relevante thema's, zoals 'Slimme en duurzame mobiliteit', 'de Green Deal' en 'de EU-Digitaliseringsstrategie'. Ook het werkbezoek van de Nederlandse delegatie naar het Comité van de regio's naar Lelystad (13 maart) is vanwege corona afgelast.
- We participeren in het Eurodisney programma (AER) zodat jongeren internationale werkervaring opdoen en bedrijven innovatie- en internationale impulsen ontvangen. Deze vorm van internationale uitwisseling draagt bovendien bij aan grotere cohesie binnen Europa (zie ook programmaonderdeel 3.1).
- Het afgelopen jaar stond in het teken van de besluitvorming over de volgende Europese meerjaren begroting (Meerjaren Financieel Kader) en regionale investeringsprogramma's van 2021 tot 2027. Door een succesvolle lobby kunnen provincies opnieuw aanspraak maken op diverse Europese financieringsprogramma's voor hun regionale ontwikkeling.
- Flevoland heeft via de rapporteurschappen in de commissie COTER van gedeputeerde Rijsberman gepleit voor investeringsmiddelen in alle regio's, inclusief de regio's in rijke lidstaten met vergroening van fondsen. Als reactie op coronacrisis heeft de Commissie nieuwe Europese fondsen gelanceerd, gericht op regionaal economisch herstel. In mei verscheen het EU Herstelinstrument van € 750 miljard, waaronder het

REACT-EU pakket voor de transitie naar een weerbare, groene en digitale economie en een Herstel Faciliteit.

- Er is een overzicht gemaakt van EU-financieringsregelingen voor de Flevolandse culturele instellingen. Ook is in beeld gebracht welke VN Sustainable Development Goals (SDG's) raakvlakken hebben met Flevolands beleid.

Doel (2019-2023)

Een versterkte effectiviteit van het openbaar bestuur.

Doelrealisatie

Door te investeren in de regionale bestuurlijke samenwerking, een open bestuursstijl, veiligheid en de weerbaarheid in Flevoland is de effectiviteit van het bestuur verbeterd.

Activiteiten 2020

- We hebben op basis van de Omgevingsvisie en het Interbestuurlijk programma geconstateerd dat bestuurlijke samenwerking in de regio noodzakelijk is. In het regionaal manifest 'Wij zijn Flevoland!' hebben we verwoord wat onze gezamenlijke thema's zijn en hoe Flevoland een bijdrage wil leveren aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Het manifest is een concreet aanbod aan een volgend kabinet. De bestuurlijke conferentie in het najaar heeft de regionale samenwerking een impuls gegeven.
- We hebben in het kader van bestuurlijke vernieuwing en participatie een aantal voorstellen voorbereid. Ook bij de (uitgestelde) invoering van de Omgevingswet is de betrokkenheid van de inwoners van Flevoland een relevant onderwerp bij de voorbereiding op de implementatie.
- De invoering van de Wet Open Overheid is vertraagd. Naast een gezamenlijke afstemming is de voorbereiding op de Wet open overheid ter hand genomen.
- Om inhoud te geven aan 'open overheid' voor Flevoland zijn technische randvoorwaarden ingevuld in het kader van de Meerjarenaanpak Bedrijfsvoering. Via onze website hebben we inmiddels open data beschikbaar kunnen stellen. Voor de verdere aanpak hebben we ons aangesloten op de interprovinciale samenwerking op dit terrein.
- Vanuit zijn rijkstaken heeft de commissaris van de Koning de bestuurlijke verhoudingen en bestuurlijke integriteit in de provincie bevorderd. Het onderwerp integriteit is regelmatig besproken in overleggen met colleges, raden en burgemeesters.
- We hebben diverse Bibob-onderzoeken inzake integriteit bij aanbestedingen uitgevoerd.
- We hebben een weerbaarheidsscan van de provinciale organisatie opgesteld. Op basis van deze scan is een aantal prioriteiten voor de organisatie vastgesteld en uitgewerkt. Daarbij kan worden gedacht aan onder meer screening van kwetsbare functies, training en bewustwording van specifieke groepen, meldpunt ondermijning. Om de bewustwording bij PS rond ondermijning te vergroten is een statenacademie voorbereid die in januari 2021 heeft plaatsgevonden. Bovendien is een ambtelijk en bestuurlijk protocol agressie en geweld voorbereid voor besluitvorming.
- We hebben samen met de gemeenten een Flevolandse norm aanpak ondermijning opgesteld. Deze wordt in 2021 bestuurlijk vastgesteld. Deze norm voorziet in een eenduidige lijn met name in de preventieve aanpak en het bijbehorende instrumentarium.
- In dat kader heeft de provincie de gemeenten een incidentele bijdrage gegeven voor een aansluiting van alle gemeenten op Meld Misdaad Anoniem. Vanuit de impuls Vakantieparken van het rijk heeft de gemeente Dronten een bijdrage gekregen voor een project. Het Keurmerk voor Veilig Ondernemen (de provincie heeft deelgenomen aan de werkgroep) voor Flevokust is toegekend. We hebben inbreng geleverd in de aanpak veiligheid buitengebied en in kaart gebracht waar ondermijning de provinciale beleidsvelden raakt bijvoorbeeld in recreatie en toerisme, en hoe we kunnen bijdragen aan het voorkomen van ondermijning.
- We hebben geïnvesteerd in de verdere professionalisering van de provinciale rol op veiligheid en de positie van de commissaris als rijksheer daarin. Daarvoor hebben we de relevante netwerken op landelijk en interprovinciaal niveau en in de eigen regio onderhouden en versterkt. In de organisatie hebben we het thema 'Veiligheid' beter ingebed; daarop wordt de komende tijd gericht regie gevoerd. Daartoe hebben we factsheets veiligheid opgesteld.
- Wij hebben deelgenomen aan de overleggen van het regionaal beleidsteam (RBT) voor het bestrijden van de pandemie en PS en het college op de hoogte gehouden van de voortgang door onder meer een voorlichtingsmoment met de GGD te organiseren en relevante informatie door te sturen.

Middelen

7.1 Bestuur	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	2.993	2.107	2.107	1.677	429
Baten	-40	-27	-27	-37	10
Saldo	2.954	2.080	2.080	1.640	440

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Hogere lasten storting voorziening 'APPA'	-215	0	-215
2. Lagere lasten IPO door detachering	122	0	122
3. Lagere lasten representatie GS	203	0	203
4. Lagere lasten voor fiscale compensatie dienstauto's	88	0	88
5. Subsidieprogramma ondermijning onlangs gestart	80	0	80
Overige kleine verschillen	151	0	151
Totaal lasten	429	0	429
Baten			
Overige kleine verschillen	10	0	10
Totaal baten	10	0	10

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Hogere lasten storting voorziening 'APPA'

Jaarlijks wordt op balansdatum bepaald in hoeverre een onttrekking of storting aan de voorziening 'APPA' (pensioenen (oud) GS-leden) gedaan dient te worden om de toekomstige verplichtingen te kunnen dekken. Een externe pensioenuitvoerder stelt op basis van actuariële berekeningen vast in hoeverre een storting of onttrekking noodzakelijk is. Er bleek ruim € 0,5 mln. benodigd waar ruim € 0,3 mln. geraamd was.

2. Lagere lasten IPO door detachering

Binnen het IPO zijn 2 medewerkers van de provincie Flevoland tijdelijk gedetacheerd geweest in de 2e helft van 2020. Deze bijdrage in natura zorgt voor een lagere last aan het IPO.

3. Lagere lasten representatie GS

Mede vanwege corona zijn de GS-representatie kosten flink lager dan voorgaande jaren. Veel zaken worden digitaal of anders gedaan dan voorheen, waardoor bijvoorbeeld reis- en verblijfkosten lager zijn.

4. Lagere lasten voor fiscale compensatie dienstauto's

Bij privé-gebruik van de dienstauto hebben de GS-leden recht op een fiscale compensatie. In 2020 is hier nauwelijks gebruik van gemaakt.

5. Subsidieprogramma ondermijning onlangs gestart

Vanuit het Rijk zijn middelen ontvangen voor de ondermijning binnen vakantieparken. In 2020 is gestart met de subsidieverstrekking aan gemeenten om deze specifieke problematiek aan te pakken. Dit heeft geleid tot de eerste subsidieverlening. In 2021 zullen de resterende middelen voor dit doel worden ingezet.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.1.1 Kabinet, openbare orde & veiligheid en toezicht	89	0	89
7.1.2 Bestuurlijke samenwerking	728	0	728
7.1.3 Gedeputeerde Staten	860	-37	822
Totaal	1.677	-37	1.640

x € 1.000

7.2 Provinciale Staten

Portefeuillehouder

N.v.t.

Doel (2019-2023)

Faciliteren van de nieuwe Staten, gericht op de kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol.

Doelrealisatie

De Staten zijn gefaciliteerd in de drie voor haar relevante rollen met Statenacademies (Stateninstrumenten, commissie P&C), diverse onderwerpen in de nieuwsbrief, advisering over Stateninstrumenten (o.m. moties & amendementen) en attenderen op externe evenementen en publicaties.

Activiteiten 2020

- In 2020 is strategisch geadviseerd over onder meer het IPO (ondersteuning van de AV-leden en uitbreiding informatiepositie door actieve agendering in commissies), Metropoolregio Amsterdam (kennisverrijking en Statenbesluit inzake informatiepositie en processen agendering MRA stukken), Regio Zwolle (monitoren & attenderen) en Zorg in Regio Flevoland (ondersteuning informanten, kennismaking voorzitter zorgtafel, bijeenkomst raadsleden).
- De uitkomsten van de Statenconferentiewerkgroepen zijn middels Statenvoorstellen geïmplementeerd, waaronder het nieuwe vergadermodel, de procedurecommissie, communicatieplan, verder vormgeven van beeldvorming, Lange termijn agendering en een leidraad voor werkgroepen.
- Over 'sturen met een eigen strategische agenda' is een inspiratiesessie georganiseerd. De 'lange termijn strategische agenda' van PS en 'stage-gating' (eerder geuite wensen van PS) zijn deels vertaald in de strategische thema's bij de Perspectiefbrief, Najaarsnota en Programmabegroting 2021.

Doel (2019-2023)

Herijking en inrichting van de gewenste ondersteuning t.b.v. besluitvorming door Provinciale Staten.

Doelrealisatie

In 2020 zijn er 10 Statenvergaderingen, 18 commissievergaderingen en 22 beeldvormende sessies georganiseerd. Deze vergaderingen hebben grotendeels digitaal plaatsgevonden. Het aantal werkbezoeken is, door de corona maatregelen, zeer beperkt geweest.

Activiteiten 2020

- De ontwikkeling van een module voor het opstellen en indienen van moties & amendementen in het Stateninformatiesysteem (GO-app) heeft vertraging opgelopen. Inmiddels wordt weer voortgang geboekt. Hierover worden de Staten bij separate voortgangsrapportage geïnformeerd.
- Vanaf februari is het vergadermodel geïmplementeerd. De commissies Ruimte, Natuur & Duurzaamheid en Economie, Mobiliteit en Samenleving zijn gestart. Een procedurecommissie bereidt deze commissies voor.
- In april is unaniem ingestemd met het Reglement van Orde Digitaal Vergaderen waardoor het vergaderschema, ondanks de beperkende maatregelen door Corona, snel kon worden hervat.
- Het Reglement van Orde is herschreven waardoor het past bij de huidige gang van zaken. Deze wijzigingen en wensen van fracties worden besproken met de Staten. Dit leidt tot vaststelling van een nieuw Reglement van Orde in 2021.

- De samenwerking tussen PS, GS en Ambtelijke organisatie heeft op verschillende vlakken vorm gekregen. Door dialogen met GS zijn stappen gezet en hier gaan we in 2021 mee verder.

Risico

Ondanks de benodigde opstarttijd voor het digitaal vergaderen, conform de vereiste van de ‘Tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming provincies, gemeenten, waterschappen en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.’, hebben zich geen belemmerende vertragingen in de besluitvorming voorgedaan.

Doel (2019-2023)

De dienstverlening van de Statengriffie in overeenstemming te brengen met haar kernwaarden.

Doelrealisatie

Ondanks de beperkingen van het digitaal en op afstand werken is de dienstverlening van de Statengriffie door ontwikkeld en dichterbij haar kernwaarden gekomen (vernieuwingsgericht, betrouwbaar, toegankelijk, dienstverlenend, deskundig en sprankelend).

Door ziekte en een vacature zijn niet alle ambities en activiteiten tot uitvoering gekomen.

Activiteiten 2020

- Voor de Statengriffie is een opleidingsplan opgesteld.
- Een verordening werkgeverscommissie griffier is opgesteld en besproken in de werkgeverscommissie. Deze wordt tezamen met het RvO doorgeleid naar de Staten. De andere regelingen hebben vertraging opgelopen. In 2021 wordt gewerkt aan de actualisatie van de ambtsinstructie Griffier, de organisatieverordening Griffie en de mandaatregeling Griffier.
- Er is nog geen klankbordgroep met Statenleden t.b.v. dienstverlening Griffie ingesteld.

Middelen

7.2 Provinciale Staten	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	1.874	1.686	1.773	1.642	130
Baten	-1	0	0	-1	1
Saldo	1.873	1.686	1.773	1.641	132

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Reis- en verblijfkosten Staten-, fractie- en burgerleden	44	0	44
2. Cateringkosten Staten	34	0	34
Overige kleine verschillen	52	0	52
Totaal lasten	130	0	130
Baten			
Overige kleine verschillen	1	0	1
Totaal baten	1	0	1

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Reis- en verblijfkosten Staten-, fractie- en burgerleden en

2. Cateringkosten Staten

Het product ‘Provinciale Staten’ onderschrijdt de begroting met een bedrag van € 0,13 mln. Deze onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderuitputting van de budgetten die dienen ter

verantwoording van de lasten samenhangend met reis-, verblijf- en cateringkosten van Staten-, fractie- en burgerleden. De hieraan toe te rekenen onderschrijding ten bedrage van € 0,08 mln. wordt verklaard door het feit dat er in 2020 als gevolg van de wereldwijde corona-pandemie minder fysieke vergaderingen en bijeenkomsten hebben plaatsgevonden waarmee reis-, verblijf- en cateringkosten gepaard gingen. Hiermee was bij het opstellen van de begroting geen rekening gehouden. Het totaal budgettair voordeel als gevolg van de onderschrijding binnen het product "Provinciale Staten" valt vrij ten gunste van het rekeningssaldo.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.2.1 Provinciale Staten	1.642	-1	1.641
Totaal	1.642	-1	1.641

x € 1.000

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Doel (2019-2023)

Een degelijk en solide financieel beleid zodanig dat er jaarlijks een sluitende begroting wordt aangeboden en dat onze reserves op een verantwoord niveau blijven.

Doelrealisatie

We hebben een degelijk en solide financieel beleid gevoerd, waardoor we een sluitende meerjarenbegroting hebben kunnen aanbieden. De weerstandsratio valt binnen de daarvoor vastgestelde bandbreedte.

Activiteiten 2020

We hebben de veertien 'bestuurlijke afspraken op financieel gebied' toegepast die zijn opgenomen in het Coalitieakkoord 2019-2023.

Middelen

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	18	1.347	1.082	28	1.054
Baten	-172.827	-167.049	-173.070	-175.334	2.264
Saldo	-172.808	-165.703	-171.988	-175.306	3.318

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Vershil	Waarvan	effect op:
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Begrotingssaldo	830	0	830
Overige kleine verschillen	224	0	224
Totaal lasten	1.054	0	1.054
Baten			
2. Provinciefondsuitkering	3.189	0	3.189
3. Opcenten MRB	- 909	0	-909
Overige kleine verschillen	-16	0	-16
Totaal baten	2.264	0	2.264

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1. Begrotingssaldo

Conform vastgesteld beleid vallen bedragen in de reserve 'Doorgeschoven activiteiten' vrij ten gunste van het rekeningresultaat indien deze het jaar ná storting niet zijn ingezet. Eind 2020 is gebleken dat een bedrag van € 0,8 mln. kon vrijvallen binnen deze reserve, hetgeen bijdraagt aan het rekeningresultaat 2020.

2. Provinciefondsuitkering

De geraamde provinciefondsuitkering is voor het laatst bijgesteld bij de Najaarsnota 2020 en was gebaseerd op de Meicirculaire 2020. Nadien zijn de september- en decembercirculaire verschenen. De effecten van deze circulaire zijn niet meer in de begrotingsraming verwerkt. Uiteindelijk is de uitkering circa € 3,2 mln. hoger uitgevallen dan de raming. Deze toename wordt:

- voor € 0,5 mln. veroorzaakt door de uitbetaling van het overschot op het Btw-compensatiefonds;
- voor € 0,9 mln. veroorzaakt door bijstellingen van inwonertallen en dergelijke;
- voor € 0,2 mln. veroorzaakt door nieuwe decentralisatie-uitkeringen;
- voor € 1,5 mln. veroorzaakt door de (verwachte) nacalculatie van de belastingcapaciteit over 2020.

De nacalculatie van de uitkering op basis van de gerealiseerde belastingcapaciteit (die in 2021 plaatsvindt) leidt naar verwachting tot een hogere uitkering, omdat het verdeelmodel provinciefonds rekening houdt met de belastingopbrengst en de belastingcapaciteit in provincie Flevoland zich in 2020 ten opzichte van de andere provincies ongunstiger heeft ontwikkeld.

3. Opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)

De begrotingsraming (€ 58,9 mln.) was gebaseerd op het voertuigenoverzicht van 1 juli 2020. Uiteindelijk is de opbrengst uitgekomen op € 58,0 mln. Het verschil wordt veroorzaakt door een teruglopend aantal belastbare voertuigen in de tweede helft van 2020. Enerzijds is er een afname opgetreden van het aantal voertuigen (met name bij een groot leasebedrijf); anderzijds is het aandeel elektrische voertuigen toegenomen. Elektrische voertuigen zijn vrijgesteld van (opcenten) motorrijtuigenbelasting.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.3.1 Algemene dekkingsmiddelen	28	-175.334	-175.306
7.3.2 Onvoorzien en stelposten	0	0	0
Totaal	28	-175.334	-175.306

x € 1.000

7.4 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

J. de Reus (Personeel & Organisatie)
C.W. Smelik (Inkoop- en aanbestedingsbeleid)
J.N.J. Appelman (Facilitaire zaken)
J.A. Fackeldey (Communicatie & ICT)
H.J. Hofstra (Financiën)

Doel (2019-2023)

De IT-systemen voor de informatievoorziening zijn beter en veiliger en het beheer daarvan is op orde.

Doelrealisatie

In 2020 zijn alle noodzakelijke en essentiële stappen gezet voor de vernieuwing, beheer en (betere) beveiliging van de informatiesystemen van de provincie Flevoland.

Activiteiten 2020

- Het faciliteren van het -als gevolg van de coronamaatregelen- (verplicht) thuiswerken van de medewerkers van de provincie heeft in 2020 de nodige aandacht gevraagd; positief was dat de in 2019 uitgerolde mobiele werkplekken hiervoor een uitstekende basis boden.
- De nieuwe informatiestrategie voor de provincie Flevoland voor de periode 2021-2024 is uitgewerkt en vastgesteld, op basis waarvan de (verdere) ontwikkeling van de informatiesystemen, het beheer daarvan en de informatieveiligheid kunnen worden geborgd.
- In de interprovinciale samenwerking heeft in 2020 via het programma 'IDA' (Interprovinciale Digitale Agenda) verder gestalte gekregen; daarbij wordt ook ingespeeld op nieuwe (wettelijke) ontwikkelingen op landelijk niveau. Er is een concreet uitvoeringsplan IDA voor 2021 waar alle provincies mee hebben ingestemd. De provincie Flevoland speelt een actieve rol bij deze interprovinciale samenwerking.
- Bij de toenemende (afhankelijkheid van) digitalisering nemen ook de risico's op het gebied van informatieveiligheid en privacy toe. Hiervoor zijn de benodigde maatregelen getroffen; daarbij wordt de nieuwe Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) gevolgd. Voor meer details wordt verwezen naar de paragraaf Bedrijfsvoering.
- In 2020 is het programma 'MAB' afgerond en afgesloten; hiervoor wordt een evaluatiedocument opgesteld. Voorgesteld wordt de resterende middelen (€ 0,4 mln.) worden overgeheveld naar de reserve 'Informatiestrategie'. Voor meer details wordt verwezen naar de bijlage bij de jaarrekening met betrekking tot het MAB.

Risico

Het niet tijdig en/of goed aansluiten op de digitale ontwikkelingen zal leiden tot gebrekkige ICT-voorzieningen bij alle afdelingen met alle risico's van dien. Bijvoorbeeld onvoldoende dienstverlening (aan bedrijven en ketenpartners), verstoorde processen, gebrekkige (kwaliteit van) data en/of inbreuk in systemen. Ondanks het feit dat de informatievoorziening van de provincie Flevoland nu aanzienlijk beter op orde is, blijven er risico's bestaan gezien de snelle en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van digitalisering. De nieuwe informatiestrategie en de interprovinciale samenwerking bieden de nodige handvatten om deze risico's te beheersen; na de overgang naar clouddienstverlening is voltooid, zal het risicoprofiel met betrekking tot informatievoorziening opnieuw worden gewogen.

Middelen

7.4 Bedrijfsvoering	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
Lasten	51.836	55.601	57.739	52.543	5.196
Baten	-3.304	-3.032	-3.095	-3.880	785
Saldo	48.532	52.569	54.644	48.663	5.981

x € 1.000

Waardoor wijkt het af	Verschil	Waarvan effect op:	
		Reserve	Rekening-saldo
Lasten			
1. Lagere salarislasten	1.280	132	1.148
2. Lagere lasten voor inhuur	462	296	165
3. Restant stelpost 'Versterking organisatie'	1.453	1.453	0
4. Lagere kosten voor (dienst)reizen	515	0	515
5. Lagere facilitaire lasten	237	0	237
6. Lagere lasten Informatievoorziening	902	889	13
Overige kleine verschillen	347	-399	746
Totaal lasten	5.196	2.371	2.824
Baten			
7. Technische correctie Corona Noodfonds	430	430	0
8. Hogere inkomsten door detacheringen	110	0	110
9. Verhuur pand Batavialand	122	0	122
10. Reorganisatie Bedrijfsvoering	196	0	196
Overige kleine verschillen	-73	0	-73
Totaal baten	785	430	355

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting

1 en 2. Lagere personele lasten dan begroot

Binnen de provincie Flevoland zijn in 2020 46 vacatures opengesteld geweest. Dit komt neer op circa 10% van alle totale functies. Ondanks grote inspanningen om tijdig te werven kan niet worden voorkomen dat functies enige tijd niet worden ingevuld. Mede als gevolg door corona zijn een aantal projectmatige werkzaamheden uitgesteld. Vaak wordt voor dergelijke werkzaamheden ingehuurd of wordt ingehuurd om een vaste medewerker tijdelijk deze projectmatige werkzaamheden te kunnen laten uitvoeren. De lasten voor inhuur zijn mede hierdoor lager dan vorig jaar en lager dan begroot.

3. Een aantal stelposten is niet (volledig) ingezet

De stelpost 'Versterking organisatie' is bedoeld om de organisatie daar waar nodig te versterken en kent een structureel en een incidenteel deel. Het structurele deel is volledig ingezet, maar op het incidentele deel resteert € 1,4 mln. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve 'Personeel'.

4. Lagere kosten voor (dienst)reizen

Vanwege corona zijn er een stuk minder kosten voor woon- werkverkeer en dienstreizen ten opzichte van voorgaande jaren.

5. Lagere facilitaire lasten

Mede vanwege corona zijn de lasten voor beveiliging en receptie en repro flink lager uitgevallen dan voorgaande jaren.

6. Lagere lasten Informatievoorziening

Ieder jaar wordt een IV-portfolio opgesteld met daarin alle IV-projecten die geraamd zijn voor het betreffend boekjaar. In 2020 zijn een aantal (deel)projecten volledig uitgevoerd, waaronder een digitaal vergadersysteem (iBabs), het nieuwe intranet en de verwerving van een nieuw platform voor data-analyse. Daarnaast is aanbesteding van het Cloud Datacenter afgerond en zijn de nodige voorbereidingen getroffen voor de verhuizing van het datacenter (1^e kwartaal 2021). De niet benutte middelen op het product informatievoorziening (€ 0,9 mln.) zijn overgeheveld naar de reserve 'Informatiestrategie'.

7. Technische correctie Corona Noodfonds

Vanuit het Corona Noodfonds is € 0,22 mln. beschikbaar gesteld voor cofinanciering van de steunaanvraag van Batavialand bij het Mondriaanfonds. Deze cofinanciering is verstrekt in de vorm van huurkijwitschelding. De werkelijke huurkijwitschelding is ten laste gebracht van de door de provincie ontvangen specifieke uitkering voor compensatie van coronaschade binnen de culturele sector. De provinciale middelen uit het Corona Noodfonds zijn derhalve niet aangesproken en blijven beschikbaar voor inzet in 2021 voor de culturele sector.

8. Hogere inkomsten door detacheringen

De inkomsten vanuit detacheringen waren € 0,04 mln. hoger dan geraamd. Daarnaast heeft de doorbelasting van salarissen aan de Randstedelijke Rekenkamer € 0,06 mln. meer opgebracht dan geraamd.

9. Verhuur pand Batavialand

Naast de cofinanciering voor het Mondriaan fonds (zie 7) is voor € 0,11 mln. huurkijwitschelding ten laste van de specifieke uitkering voor compensatie van coronaschade binnen de culturele sector gebracht. De bij de najaarsnota aangegeven dekking binnen het product 'Facilitaire Zaken' is niet benut. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 0,11 mln. bij de huuropbrengsten.

10. Reorganisatie Bedrijfsvoering

Vanwege het vervallen van pensioenverplichtingen ten bedrage van € 0,2 mln. valt dit bedrag vrij vanuit de voorziening 'Reorganisatie Bedrijfsvoering'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.4.1 Personeel en organisatie	42.590	-2.962	39.628
7.4.2 Financiën, communicatie en jur.zaken	188	0	188
7.4.3 Facilitaire zaken	4.942	-912	4.030
7.4.4 Informatievoorziening	4.823	-6	4.817
Totaal	52.543	-3.880	48.663

x € 1.000

7.5 Reserves

Portefeuillehouder

H.J. Hofstra

Middelen

7.5 Reserves	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
Lasten	85.170	87.868	68.813	74.417	-5.604
Baten	-78.712	-98.773	-76.443	-71.791	-4.651
Saldo	6.458	-10.904	-7.629	2.626	-10.255

Stortingen in reserves	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil	Waarvan effect op rekening-saldo
Algemene reserve	4.473	4.473	0	0
Personeel	900	2.428	-1.528	0
Monumentenzorg	286	326	-40	0
Brede Bestemmingsreserve	14.172	14.172	0	0
Technische bijstand Europa	0	39	-39	0
Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.000	1.000	0	0
p-PMJP / POP	430	430	0	0
Bodem	70	70	0	0
Egalisatie gladheidsbestrijding	0	193	-193	0
Cofinanciering EU-projecten 14-20	900	900	0	0
Nieuwe Natuur	0	586	-586	0
Activering vervangingsinvesteringen	0	74	-74	0
Almere 2.0	4.200	4.200	0	0
Jaarlijks onderhoud infrastructuur	0	0	0	0

Stortingen in reserves	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil	Waarvan effect op rekening-saldo
Mobiliteit	32.240	32.744	-504	0
Beheer en ontwikkeling natuur	970	1.084	-114	0
Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	0	0	0	0
Doorgeschoven activiteiten	2.220	2.220	0	0
Economisch programma	1.200	2.837	-1.637	0
Regiodeal Noordelijk Flevoland	2.500	2.500	0	0
Artistieke Experimenten	33	33	0	0
Krachtige Samenleving	1.220	1.220	0	0
Vitaal Platteland	2.000	2.000	0	0
Informatiestrategie	0	889	-889	0
Totaal stortingen	68.814	74.417	-5.604	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting stortingen

Een aantal reserves kent een hogere storting ten opzichte van de begroting na wijziging. De hogere stortingen passen binnen het door Provinciale Staten vastgestelde beleid ten aanzien van de desbetreffende reserves, zoals is vastgelegd in de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023' of nadien genomen (instellings-)besluiten. Hieronder is een toelichting opgenomen op alle reserves met een verschil > € 0,1 mln.

1. Personeel

De stelpost 'Versterking organisatie' is bedoeld om de organisatie daar waar nodig te versterken en kent een structureel en een incidenteel deel. Het structurele deel is volledig ingezet, maar op het incidentele deel resteert € 1,4 mln. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve 'Personeel' (zie programmaonderdeel 7.4).

2. Egalisatie gladheidsbestrijding

De gladheidsbestrijding heeft een onderschijding van € 0,21 mln. De hoogte van de uitgaven zijn afhankelijk van weersomstandigheden, hetgeen in 2020 geleid heeft tot minder uitgaven aan gladheidsbestrijding dan begroot was. Omdat de provincie ook voor derden werkzaamheden verricht is in 2020 € 0,03 mln. in rekening gebracht aan derden. Aan de reserve 'Gladheidsbestrijding' is € 0,2 mln. toegevoegd.

3. Nieuwe Natuur

Het saldo van het programmaonderdeel Nieuwe Natuur (pNN) wordt verrekend met deze reserve, in overeenstemming met de vastgestelde uitgangspunten voor pNN. De hogere storting aan de reserve van € 0,6 mln. komt met name door de verkoop van gronden van € 0,45 mln. en de pacht van gronden van € 0,13 mln.

4. Mobiliteit

Het verschil tussen de beschikbare middelen voor mobiliteit (die via het Provinciefonds worden ontvangen) en de daaruit te dekken kosten en investeringen wordt geëgaliseerd via deze reserve (zie programma 6).

5. Economisch programma

De niet bestede middelen voor het Economisch Programma zijn conform bestaand beleid toegevoegd aan deze reserve (zie programmaonderdeel 3.1).

6. Informatiestrategie

De reserve is door Provinciale Staten vastgesteld bij de vaststelling van de Jaarstukken 2019. De reserve kan worden aangewend in jaren waarin er een tekort op de programmakosten ontstaat en kan worden aangevuld in de jaren waarin een begrotingsoverschot ontstaat.

Voor een gedetailleerd inzicht in de reserves wordt verwezen naar bijlage 1 'Overzicht reserves en voorzieningen'.

Onttrekkingen aan reserves	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil	Waarvan effect op rekening-saldo
Algemene reserve	-6.443	-6.443	0	0
Personeel	-1.076	-692	-384	0
Monumentenzorg	-265	-265	0	0
Brede Bestemmingsreserve	-11.347	-9.758	-1.589	0
Zuiderzeelijngelden	-2.079	-1.783	-296	0
Procesgelden gebiedsontwikkeling	-1.958	-1.150	-808	0
p-MJP-POP	-2.100	-2.485	385	0
Bodem	-275	-130	-145	0
Cofinanciering EU-projecten 14-20	-912	-550	-362	0
Egalisatie activering vervangingsinvesteringen	68	0	68	0
Nieuwe Natuur	-750	-760	10	0
Almere 2.0	-11.820	-11.775	-45	0
Jaarlijks onderhoud infrastructuur	0	-60	60	0
Beheer en ontwikkeling natuur	-1.455	-1.194	-261	0
Doorgeschoven activiteiten	-2.357	-2.357	0	0
Dekking afschrijvingslasten	-25.864	-25.864	0	0
Economische programma	-3.026	-2.745	-281	0
Duurzame energie	-1.530	-1.045	-485	0
Regiodeal Noordelijk Flevoland	-2.250	-1.900	-350	0
Krachtige Samenleving	-903	-791	-112	0
Vitaal platteland	-100	-43	-57	0
Totaal onttrekkingen	-76.443	-71.791	-4.651	0

x € 1.000, - = nadeel

Toelichting onttrekkingen

De aanwending van bestemmingsreserves is veelal afhankelijk van projectvoortgang en de daarmee gemoeide uitgaven. Hierdoor ontstaan verschillen in de onttrekkingen aan de reserves (indien minder is uitgegeven hoeft minder onttrokken te worden aan de reserves). De verklaringen zijn opgenomen bij de desbetreffende programmaonderdelen in deze jaarstukken. Een aantal reserves kent een overschrijding ten opzichte van de begroting na wijziging (meer onttrokken dan begroot). Deze hogere onttrekkingen passen binnen het door Provinciale Staten vastgestelde beleid ten aanzien van de desbetreffende reserves, zoals is vastgelegd in de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023' of nadien genomen (instelling-)besluiten. Hieronder is een toelichting opgenomen op alle reserves met een verschil > € 0,1 mln.

1. Personeel

Onttrekkingen aan de reserve 'Personeel' voor frictiekosten worden geraamd op basis van het 'worst-case' scenario, voor bijvoorbeeld de WW-duur en werk-naar-werk regelingen. De werkelijke onttrekking wordt vervolgens gedaan tegen de werkelijk gerealiseerde kosten. Deze zijn lager dan begroot doordat er onder andere ex-werknemers zijn geweest die eerder een nieuwe dienstbetrekking hebben gevonden. In verband met het vormen van een voorziening inzake toekomstige WW-lasten heeft in 2020 een onttrekking van € 0,17 mln. plaatsgevonden aan de reserve 'Personeel'.

2. Brede Bestemmingsreserve

De onttrekking aan de 'Brede Bestemmingsreserve' is lager dan geraamd doordat de voortgang van een aantal projecten lager was dan vooraf verwacht. Voor een gedetailleerd overzicht van de gerealiseerde onttrekkingen wordt verwezen naar de toelichting op de reserve 'Brede bestemmingsreserve' zoals opgenomen in bijlage 1.

3. Zuiderzeelijngelden

Er is voor € 0,06 mln. meer aan bijdragen besteed voor het programma 'Zuiderzeelijngelden'. Daartegenover is de cofinanciering van de gemeenten Urk en Noordoostpolder € 0,31 mln. hoger. Per saldo wordt in 2020 € 0,25 mln. minder aan de reserve onttrokken.

4. Procesgelden gebiedsontwikkeling

Dit betreft de onttrekking aan deze reserve ter dekking van de procesgelden voor Noordelijk Flevoland, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (oormerk), Amsterdam Lelystad Airport en Markermeer/IJmeer. De lagere onttrekking wordt veroorzaakt door een lagere besteding op de genoemde onderdelen (zie programma 3).

5. p-MJP/POP

Het saldo van de uitvoeringskosten POP en de provinciale cofinanciering is € 0,4 mln. lager dan begroot. De overbesteding wordt verrekend met de reserve 'p-MJP/POP', waardoor er per saldo meer is onttrokken.

6. Bodem

De provincie voert enkele experimenten kringlooplandbouw uit. De kosten voor de provincie vallen tot op heden mee. De totstandkoming van de pilots grondgebruik met het Rijksvastgoedbedrijf loopt stroef en loopt daarom vertraging op. Communicatie-activiteiten binnen Actieplan Bodem en Water zijn niet doorgegaan. In 2020 is een groot beroep gedaan op beleidsmatige inzet. Dit heeft consequenties gehad voor de inzet op de programma-activiteiten. De niet bestede middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Bodem'.

7. Cofinanciering EU-projecten 14-20

Voor de realisatie van het programma 'OP-West' zijn wij afhankelijk van de voortgang van de door de indieners uitgevoerde projecten. Doordat de voortgang lager was dan geraamd is er sprake van onderbesteding, waardoor de onttrekking aan de reserve eveneens lager is dan geraamd (zie programmaonderdeel 7.1).

8. Beheer en ontwikkeling Natuur

Provincie Flevoland is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Natura 2000 beheerplannen. Een beperkt deel van de geprogrammeerde werkzaamheden heeft niet plaatsgevonden door weersomstandigheden en de beschermingszone van een zeearendnest. De niet bestede middelen van € 0,26 mln. blijft beschikbaar in de reserve 'Beheer en ontwikkeling natuur' (zie programmaonderdeel 2.2).

9. Economisch programma

De lagere onttrekking wordt veroorzaakt door een aantal onderbestedingen op de budgetten voor de uitvoering van het Economisch Programma. Deze middelen blijven beschikbaar binnen de reserve voor uitvoering in latere jaren.

10. Duurzame energie

De geraamde middelen voor de subsidieregelingen 'Zon voor Asbest' en 'Kleinschalige Energie-initiatieven' zijn niet geheel uitgenut in 2020. Enkele subsidieaanvragen zijn eind 2020 ontvangen, die aanvragen worden in 2021 afgehandeld. Van de regeling 'Zon voor Asbest' is de looptijd verlengd naar 31 december 2021. Deze middelen blijven beschikbaar in de reserve 'Duurzame energie'.

11. Regiodeal Noordelijk Flevoland

De van het Rijk ontvangen middelen zijn in 2020 besteed aan de programmalijnen 'Innovatie' en 'Talent'. Ondanks dat het programma voorspoedig loopt is er in 2020 voor € 0,35 mln. minder besteed. Deze middelen zijn wel geprogrammeerd en zullen in komende jaren tot besteding komen.

12. Krachtige Samenleving

De programmering van de uitgaven sloot niet helemaal aan bij de activiteiten in 2020, grotendeels als gevolg van corona / lock down maatregelen. Met name de GGD en zorgsector waren hierdoor minder beschikbaar. De niet bestede middelen uit 2020 blijven beschikbaar in de reserve 'Krachtige Samenleving' voor de uitvoering van het programma in de komende jaren.

Voor een gedetailleerd inzicht in de reserves wordt verwezen naar bijlage 1 'Overzicht reserves en voorzieningen'.

Relatie met de productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten:

Product	Lasten	Baten	Saldo
7.5.1 Reserves	74.417	-71.791	2.626
Totaal	74.417	-71.791	2.626

x € 1.000

7.6 Totale lasten en baten

Hieronder zijn per programmaonderdeel de lasten, baten en saldi opgenomen.

Programmaonderdeel	L/B/H	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
7.1 Bestuur	Lasten	2.993	2.107	2.107	1.677	429
	Baten	-40	-27	-27	-37	10
	Saldo	2.954	2.080	2.080	1.640	440
7.2 Provinciale Staten	Lasten	1.874	1.686	1.773	1.642	130
	Baten	-1	0	0	-1	1
	Saldo	1.873	1.686	1.773	1.641	132
7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten	Lasten	18	1.347	1.082	28	1.054
	Baten	-172.827	-167.049	-173.070	-175.334	2.264
	Saldo	-172.808	-165.703	-171.988	-175.306	3.318
7.4 Bedrijfsvoering	Lasten	51.836	55.601	57.739	52.543	5.196
	Baten	-3.304	-3.032	-3.095	-3.880	785
	Saldo	48.532	52.569	54.644	48.663	5.981
7.5 Reserves	Lasten	85.170	87.868	68.813	74.417	-5.604
	Baten	-78.712	-98.773	-76.443	-71.791	-4.651
	Saldo	6.458	-10.904	-7.629	2.626	-10.255
Totaal programma 7	Lasten	141.892	148.609	131.514	130.308	1.206
	Baten	-254.883	-268.881	-252.634	-251.044	-1.590
	Saldo	-112.992	-120.272	-121.120	-120.736	-384

x € 1.000

III Paragrafen

De indeling van de provinciale begroting is voor een belangrijk deel voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) inclusief een zevental verplichte paragrafen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld (als dwarsdoorsnede van de begroting) die van belang zijn voor het inzicht.

De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen. Ook de onderwerpen die in de afzonderlijke paragrafen beschreven moeten worden, zijn in belangrijke mate voorgeschreven in het BBV. Het gaat om de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid.

1 Lokale heffingen

1.1 Beleid ten aanzien van heffingen

De provincie kende in 2020 de volgende heffingen:

- Algemene heffing: Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB).
- Bestemmingsheffingen: Leges, Grondwaterheffing en Nazorgheffing.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De provincie heft een opslag (de zogenoemde opcenten) op de MRB. Het Rijk stelt jaarlijks de maximale hoogte vast. Dit maximumtarief wordt jaarlijks geïndexeerd. Het maximumtarief voor 2020 bedroeg 115,0 opcenten. De provincie bepaalt met inachtneming hiervan zelf het tarief. Het tarief voor de opcenten kan jaarlijks worden aangepast. In 2020 bedroeg het tarief in Flevoland 80,6 opcenten. De werkelijke MRB-inkomsten bedroegen in 2020 totaal € 58,0 mln. De zogenoemde onbenutte belastingcapaciteit (het verschil tussen de opbrengst bij het feitelijke tarief en de opbrengst bij het maximaal toegestane tarief) bedroeg in 2020 circa € 24,8 mln. Voor de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicomanagement' wordt voor de beschikbare belastingcapaciteit overigens uitgegaan van het verschil tussen het Flevolandse tarief en het landelijk gemiddelde en niet van het wettelijk maximum.

Leges

De provincie heft leges voor diverse diensten en producten (op basis van de Legesverordening provincie Flevoland 2016). Bij de tariefstelling in de legesverordening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De leges voor vergunningen, ontheffingen en dergelijke zijn zoveel mogelijk gebaseerd op het gemiddeld tijdsbeslag dat met het verlenen hiervan is gemoeid, vermenigvuldigd met het gemiddelde uurtarief van de daarmee belaste medewerkers.
- Bij de berekening van de tarieven wordt maximaal een percentage van 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat de ter zake geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten.
- De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd (aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen).
- Naast de indexering van de tarieven wordt er, indien dat nodig wordt geacht, aanvullend getoetst op kostendekkendheid.

De provincie heft en int de leges deels zelf en heeft hiervoor deels mandaat gegeven aan Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV), samenwerkingsverband BIJ12 en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW).

Grondwaterheffing

De provincie belast het onttrekken van grondwater aan de bodem op basis van de Grondwaterheffingsverordening 2010. Deze verordening heeft de Waterwet als wettelijke grondslag. De provincie belast onttrekkingen vanaf 20.000 m³, waarvan de eerste 10.000 m³ is vrijgesteld van heffing. Het tarief is enerzijds gebaseerd op een raming van de lasten van het grondwaterbeheer op langere termijn en anderzijds op een inschatting van het volume van de jaarlijkse grondwateronttrekkingen. Sinds 1 januari 2010 bedraagt het tarief € 1,41 per 100 m³.

Voor zover de gerealiseerde opbrengst uit de grondwaterheffing afwijkt van de daaraan toerekenbare kosten, is het verschil toegevoegd of onttrokken aan de voorziening 'Grondwaterbeheer'. In paragraaf 3.3.2 van de Toelichting op de balans (onderdeel IV Jaarrekening) is het verloop van deze voorziening weergegeven.

Nazorgheffing

De provincie heeft een 'eeuwigdurende' nazorgplicht voor afvalstortplaatsen die zijn gesloten (afgedicht). Voor dit doel is het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen (hierna Nazorgfonds) opgericht. In Flevoland zijn drie afvalstortplaatsen die vallen onder het Stortbesluit, te weten:

1. Het Friese Pad (Emmeloord);
2. Zeeasterweg (Lelystad), en
3. Braambergen (Almere).

Jaarlijks ontvangen de exploitanten van de stortplaatsen een aanslag voor nazorgheffing. Deze heffing wordt door de provincie in het Nazorgfonds gestort. Het college van Gedeputeerde Staten vormt het algemeen bestuur van dit fonds (zie ook de paragraaf 'Verbonden partijen'). Het is de bedoeling dat het fonds op het moment dat de afvalstortplaats wordt gesloten, voldoende financiële middelen heeft om eeuwigdurend het onderhoud aan de stortplaats te kunnen bekostigen. De hoogte van de nazorgheffing is afhankelijk van het benodigde doelvermogen en de beleggingsresultaten van het Nazorgfonds. Het benodigde doelvermogen wordt gebaseerd op de kosten die voortvloeien uit de door de stortplaatsexploitanten ingediende nazorgplannen, waar Gedeputeerde Staten mee dienen in te stemmen. De nazorgheffing is een voorlopige heffing. Voorafgaand aan het afgeven van de sluitingsverklaring wordt de definitieve heffing opgelegd en voldaan, om zeker te stellen dat het doelvermogen is bereikt. Tot het moment van definitieve sluiting ligt het (financiële) risico dus bij de exploitant.

Het Friese Pad is een gesloten stortplaats waarvoor geen nazorgheffing meer wordt ontvangen. Voor Braambergen is inmiddels het doelvermogen bereikt en wordt geen heffing meer opgelegd. Hoewel hier geen afval meer wordt gestort is deze stortplaats, vanwege deelname aan de landelijke pilot Introductie Duurzaam Stortbeheer (IDS), nog niet gesloten. Hierdoor kan er voor deze stortplaats nog wel een eindheffing plaatsvinden.

De omvang van de nazorgheffing is gebaseerd op het doelvermogen. Dat doelvermogen wordt bepaald aan de hand van nazorgplannen. Gedeputeerde Staten hebben ingestemd met deze nazorgplannen. Alleen voor Zeeasterweg was in 2020 nazorgheffing opgelegd van € 0,4 mln.

1.2 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de lokale heffingen bestaat er geen mogelijkheid tot kwijtschelding. De legesverordening kent een zogenaamde hardheidsclausule. Hierin is geregeld dat het college van Gedeputeerde Staten tegemoet kan komen aan onbillijkheden van overwegende aard, welke zich bij de toepassing van de verordening kunnen voordoen.

1.3 Overzicht tarieven

Tabel 1.1: Heffingstarieven

Lokale heffing	Tarief	2016	2017	2018	2019	2020
Opcenten MRB	per 1-1 (aantal)	77,40	78,20	79,00	79,80	80,6
Grondwaterheffing	per 100 m3	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41
Nazorgheffing	Friese Pad (gesloten)	0	0	0	0	0
	Braambergen (pilot IDS)	0	0	0	0	0
	Zeeasterweg (open)	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000

1.4 Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de tarieven van de provinciale belastingen en heffingen zich verhouden tot de tarieven in de andere provincies. Voor de opcenten MRB is de situatie in 2020 weergegeven in onderstaande tabel 1.2.

Tabel 1.2: Provinciale opcenten MRB

Provincie	2020
Noord-Holland	67,9
Utrecht	73,6
Limburg	77,9
Noord-Brabant	78,0
Overijssel	79,9
Flevoland	80,6
Friesland	87,0
Gelderland	87,2
Zeeland	89,1
Zuid-Holland	90,4
Groningen	91,8
Drenthe	92,0
Gemiddeld	83,0

Van laag naar hoog gerangschikt nam provincie Flevoland in 2020 de zesde plaats in voor wat betreft het tarief van de opcenten MRB. In 2020 bedroeg het landelijke gemiddelde tarief 83,0 opcenten.

Voor de grondwaterheffing lopen de tarieven tussen de provincies uiteen van € 0,50 per 100 m³ tot € 3,24 per 100 m³. Het tarief in provincie Flevoland bedraagt per 1 januari 2010 € 1,41 per 100 m³, waarmee provincie Flevoland van laag naar hoog gerangschikt de zesde plaats inneemt. De hoogte van de uiteindelijk opgelegde heffing is niet alleen afhankelijk van de hoogte van het tarief, maar ook van een mogelijk minimumbedrag en vrijstellingen. In provincie Flevoland is geen minimumbedrag vastgesteld en zijn onttrekkingen kleiner dan 20.000 m³ grondwater vrijgesteld van de provinciale grondwaterheffing.

Voor interprovinciale vergelijking zijn alleen de opcenten MRB en de grondwaterheffing relevant vanwege de omvang en/of de hoogte van de heffing. De activiteiten waarvoor leges worden gevraagd (zoals toezending provinciale documenten) verschillen tussen de provincies, waardoor vergelijking niet goed mogelijk is. Gelet op het specifieke karakter van de nazorghheffing is een vergelijking met andere provincies evenmin zinvol.

1.5 Opbrengst van de lokale heffingen

Tabel 1.3: Opbrengst lokale heffingen

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Opcenten MRB	-66.121	-59.000	-58.900	-57.991	-909
Leges; mandaat OFGV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat BIJ12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; mandaat RDW	-12	-14	-14	-16	2
Leges; heffing door provincie	-26	-24	-24	-21	-3
Grondwaterheffing	-464	-470	-470	-457	-12
Nazorghheffing	-400	-400	-400	-400	0
Totaal	-67.023	-59.908	-59.808	-58.885	-923

x € 1.000

Toelichting opcenten MRB

Als gevolg van de verplaatsing van de hoofdvestiging van een leasebedrijf op 1 mei 2019 zijn de opbrengsten in 2020 aanmerkelijk lager dan in 2019. Door overige mutaties in omvang en samenstelling van het wagenpark (waaronder de toegenomen elektrificering) in de tweede helft van 2020 is de uiteindelijke opbrengst over 2020 lager dan ten tijde van de najaarsnota was geraamd. Omdat de belastingopbrengsten in Flevoland zich minder gunstig ontwikkelen dan in de rest van Nederland, staat tegenover deze lagere opbrengst overigens een hogere uitkering uit het Provinciefonds.

Toelichting leges OFGV en BIJ12

Conform afspraak wordt aan de gemeenschappelijke regelingen OFGV en BIJ12 een bijdrage verstrekt onder aftrek van de legesopbrengst. Deze heffing komt daarom niet in de begroting en jaarstukken van de provincie tot uitdrukking.

Toelichting leges RDW

Van de RDW wordt in het kader van het aan hen gegeven mandaat op grond van artikel 149b 7e lid van de Wegenverkeerswet 1994 jaarlijks een afdracht ontvangen.

Kostendekkendheid leges in 2020

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de kostendekking van de geheven leges in 2020.

Tabel 1.4: Kostendekkendheid leges

	Opbrengsten 2020	Kosten 2020	Kosten- dekkendheid 2020
3.1 Ontgronden (heffing door OFGV)	-53.603	53.603	100%
5.1 Wet Natuurbescherming (heffing door BIJ12)	-10.800	n.b.	n.b.
6.1 Wegenverkeerswet 1994 (heffing door RDW)	-16.487	n.b.	n.b.
6.1 Wegenverkeerswet 1994 (heffing door provincie)	0	0	100%
6.2 Fysieke leefomgeving (heffing door provincie)	-20.966	20.966	100%
Totaal (exclusief heffingen door BIJ12 en RDW)	-74.569	74.569	

x € 1

Voor de aan BIJ12 en RDW gemandateerde heffing en inning van leges geldt het tarievenbeleid van BIJ12 respectievelijk RDW, waardoor kostendekkendheid niet bekend is.

Bij de legestarieven die door de provincie worden bepaald kunnen in de praktijk jaarlijks afwijkingen optreden van de 100% kostendekking, omdat het volume en de complexiteit van vergunningen kan afwijken van de uitgangspunten bij de gehanteerde tarieven, die gebaseerd zijn op gemiddelden. Hiervan was in 2020 geen sprake.

Bij de nacalculatie van de tarieven voor de bepaling van de kostendekkendheid over 2020 is gerekend met de begrote gemiddelde kosten per eenheid (er vindt geen nacalculatie van de werkelijke kosten plaats).

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Algemeen

De provincie heeft ambities geformuleerd en wil haar doelstellingen realiseren. In een aantal gevallen zijn er risico's en onzekerheden die ervoor kunnen zorgen dat die doelen niet, niet geheel, of alleen tegen hogere kosten kunnen worden gerealiseerd. Deze risico's zijn opgenomen in deze begroting. In deze paragraaf wordt beschreven in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële effecten van de risico's die de provincie loopt op te kunnen vangen. Risico's waarvoor voorzieningen zijn getroffen of waarmee al rekening is gehouden binnen specifieke reserves of stelposten, worden in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten. De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' wordt tweemaal per jaar (bij begroting en jaarstukken) geactualiseerd.

Korte samenvatting

Het actief toepassen van risicomanagement draagt bij aan het lerend vermogen (risico's worden sneller geïdentificeerd en beter ingeschat) en maakt ook dat er meer aandacht wordt besteed aan het beheersbaar maken en houden van risico's. Deze ontwikkelingen kunnen zowel een opwaarts als een neerwaarts effect hebben op de hoogte van het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Deze paragraaf betreft een actualisatie van de voorlaatste versie, welke was opgenomen in de Programmabegroting 2021. Vergeleken met de Programmabegroting 2021 is het risicoprofiel afgenomen van ca. € 10,4 mln. naar ca. € 9,3 mln.

Daarnaast is de weerstandscapaciteit toegenomen van € 7,5 mln. naar € 13,8 mln. Per saldo stijgt de weerstandsratio daardoor van 0,7 tot 1,5, waardoor deze zich binnen dan de door Provinciale Staten vastgestelde bandbreedte van 1,1 tot 2,0 (bron: nota 'Risicomanagementbeleid 2017') bevindt.

Provinciale Staten hebben in december 2017 de nota 'Risicomanagementbeleid 2017' vastgesteld, waarin de uitgangspunten voor het risicomanagement zijn vastgelegd. Deze nota vormt het vertrekpunt voor de verdere uitwerking in deze paragraaf.

2.2 Risicobeleid en risicomanagement

De provincie heeft als doel zich te ontwikkelen tot een risico volwassen organisatie. Concreet betekent deze ambitie dat risicomanagement integraal onderdeel uitmaakt van beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Een van de uitgangspunten in dit beleid is dat risico's op een verantwoorde manier in de besluitvorming worden betrokken. De provincie wil bewust met risico's omgaan en ze in beeld brengen. Om ook goed zicht te hebben op de mate waarin de risico's worden beheerst, worden bij de risico's ook de gehanteerde beheersmaatregelen in beeld gebracht.

Enkele uitgangspunten op het gebied van risicomanagement

Eind 2017 hebben Provinciale Staten de nota 'Risicomanagementbeleid 2017' vastgesteld. De voornaamste uitgangspunten zijn:

- Een classificatieschema (onder andere voor inschatting van de kans) met een vijfpuntsschaal.
- Een berekeningswijze waarbij voortaan de financiële gevolgen worden ingeschat en niet meer worden gemaximeerd.
- Structurele risico's kennen een vermenigvuldigingsfactor van drie. Er wordt voldoende incidentele weerstandscapaciteit aangehouden om, als het risico zich aandient, de financiële effecten daarvan gedurende drie jaar te kunnen opvangen.
- Ook niet financiële risico's (gekwantificeerd) kunnen een onderdeel vormen van deze weerstandsparagraaf.

- Afkomen van de beschikbare weerstandscapaciteit. Om te voorkomen dat de weerstandsratio zich langdurig boven de bovengrens van 2,0 bevindt, wordt deze (indien van toepassing) na drie aaneengesloten jaren afgeroomd tot factor 2.

De inventarisatie, actualisatie en uitwerking van risico's vindt plaats in afstemming tussen de risico eigenaar, controller en risico manager. Dit vindt in ieder geval tweemaal per jaar plaats bij het opstellen van de begroting en jaarrekening.

Een plan van aanpak voor verdere implementatie van risicomangement is in het najaar 2017 opgesteld en vanaf 2018 ter hand genomen. In 2021 vindt een tussenevaluatie plaats.

2.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel is een actueel overzicht van verschillende risico's die de provincie loopt. Het is uiteraard een momentopname, omdat de risico's in de loop van de tijd veranderen. Het geschetste risicoprofiel is een actualisatie van het risicoprofiel uit de Programmabegroting 2021 (de laatst beschikbare versie).

De omvang van de risico's wordt bepaald door de combinatie van kans en financiële impact of met behulp van een probabilistische raming (Monte Carlo-methode). Op deze wijze worden de risico's gekwantificeerd, waarna er op basis van omvang een volgorde in de risicolijst wordt aangebracht. Dit leidt tot een opsomming van risico's met een substantiële financiële impact. De kwantificering is een instrument om gewicht te geven aan de genoemde risico's en dit af te zetten tegen de weerstandscapaciteit. Als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal van geval tot geval worden bezien wat de daadwerkelijke financiële impact is en op welke wijze hiermee wordt omgegaan. Dit kan leiden tot bijstelling van de ambities, het opvangen van de financiële effecten binnen de bestaande budgetten of het inzetten van de weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel 2.1 is de onderverdeling in kanspercentages weergegeven.

Tabel 2.1: Classificatieschema kans

Score kans	Percentage
Zeer klein	10%
Klein	25%
Matig	50%
Groot	75%
Zeer groot	90%

De kwantificering van de financiële (maar ook niet financiële) impact van de risico's is gebaseerd op het classificatieschema zoals weergegeven in tabel 2.2.

Tabel 2.2: Classificatieschema impact

Score impact	Schades (financieel/ juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
1 Zeer klein	< € 250.000	Enkele personen binnen de provincie	Openbaar: alle informatie die algemeen toegankelijk is voor eenieder. Er is geen schending van deze classificatie mogelijk.	EHBO	Weinig tot geen vertraging in het proces
2 Klein	≥ € 250.000 - < € 500.000	Gehele provincie	Bedrijfsvertrouwelijk: informatie die toegankelijk mag of moet zijn voor alle medewerkers van de eigen organisatie(s). Vertrouwelijkheid is gering. Schending van deze classificatie kan enige (in)directe schade toebrengen.	Gering letsel	Lichte vertraging in het proces

Score impact	Schades (financieel/ juridisch)	Imago (het bereik ervan)	Informatieveiligheid	Veiligheid (letsel)	Proces
3 Matig	≥ € 500.000 - < € 3.000.000	Plaatselijke pers	Vertrouwelijk: informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor een beperkte groep gebruikers. De informatie wordt ter beschikking gesteld op basis van vertrouwen. Schending van deze classificatie kan serieuze (in)directe schade toebrengen	Blijvend invalide	Hinderlijke vertraging in het proces
4 Groot	≥ € 3.000.000 - < € 7.500.000	Regionale pers	Zeer vertrouwelijk: dit betreft gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan zeer grote schade toebrengen.	Catastrofaal (enkel persoon)	Ernstige vertraging in het proces
5 Zeer groot	≥ € 7.500.000	Landelijke pers	Geheim: dit betreft zeer gevoelige informatie die alleen toegankelijk mag zijn voor de direct geadresseerde. Schending van deze classificatie kan catastrofale schade toebrengen.	Catastrofaal (meerdere personen)	Het proces stopt

In tabel 2.3 zijn de belangrijkste financiële risico's opgenomen. Een nadere toelichting op deze risico's is terug te vinden in paragraaf 2.5.

Tabel 2.3: Risicoprofiel

Nr	Omschrijving risico	Financiële impact	Kans	Incidenteel /structureel (factor 3)	Risicobedrag (kans x impact x factor) Jaarverslag 2020	Risicobedrag (kans x impact x factor) Begroting 2021	Opmerking
1.	Maritieme Servicehaven (MSNF)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 4,0	€ 4,0	
2.	Flevokust Haven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 1,7	€ 1,8	
3.	Grote INFRA projecten	n.v.t.	n.v.t.	Structureel	€ 0,7	€ 1,4	
4.	Innovatie paviljoen Floriade	€ 1,4	75%	Incidenteel	€ 1,1	€ 1,1	
5.	Nazorgfonds	€ 0,3	50%	Incidenteel	€ 0,6	€ 0,9	
6.	Datalek (informatie voorziening)	€ 5,0	10%	Incidenteel	€ 0,5	€ 0,5	
7.	APPA (Algemene Pensioenwet politieke Ambtsdragers)	€ 0,5	50%	Incidenteel	€ 0,3	€ 0,3	
8.	OMALA	€ 1,0	10%	Incidenteel	€ 0,1	€ 0,1	
9.	Bedrijfsgegevens	€ 1,0	10%	structureel	€ 0,1	€ 0,1	
10.	Overige risico's	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 0,4	€ 0,4	
	Totaal				€ 9,3	€ 10,4	

x € 1 mln.

Het actuele risicoprofiel van provincie Flevoland is (afgerond) ca. € 9,3 mln. De weging van de risico's in tabel 2.3 is bepaald door de verwachtingswaardemethode. Uitzonderingen zijn Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF), Flevokust Haven en Grote Infrastructurele Projecten, die zijn gebaseerd op een Monte Carlo simulatie. Bij de verwachtingswaarde methode wordt gerekend met de formule: kans x impact. Indien het een structureel risico betreft wordt de uitkomst van de kans x impact vermenigvuldigd met de factor 3, overeenkomstig de vastgestelde nota 'Risicomanagementbeleid 2017'.

Mutaties

De (voornaamste) mutaties van de risico's (nieuwe en bestaande) ten opzichte van de Programmabegroting 2021 betreffen voornamelijk:

- Het risico 'Grote infra projecten' is afgenomen deels omdat projecten in een volgend- of eindstadium verkeren en deels door meer inzicht in de kosten.
- Het risico 'Nazorgfonds' is afgenomen met ca. € 0,3 mln. als gevolg van een meevallend rendement in 2020.

De post 'Overige risico's' betreft de som van de overige financiële risico's. In vergelijking met de Programmabegroting 2021 is het risicoprofiel van de provincie per saldo afgenomen van ca. € 10,4 mln. tot ca. € 9,3 mln.

De risico's die zijn opgenomen in het risicoprofiel betreffen (onder meer) risico's die het gevolg zijn van externe factoren. Hiertegen kan de provincie slechts in relatief beperkte mate beheersmaatregelen treffen. Voor risico's waarop de provincie meer invloed heeft, worden passende beheersmaatregelen genomen. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen de mate waarin het risico kan worden beperkt en de kosten hiervan.

2.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Deze is op te delen in incidentele en structurele middelen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die eenmalig beschikbaar zijn om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat nu uit de 'Algemene reserve' (voor zover niet geormerkt).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die op structurele wijze beschikbaar kunnen komen om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit en de stelpost voor onvoorziene uitgaven.

De weerstandscapaciteit wordt in het begrotingsjaar per 1 januari en in de jaarstukken per 31 december weergegeven.

Tabel 2.4: Weerstandscapaciteit

	JV2017	PB2019	JV2018	PB2020	JV2019	PB2021	JV 2020
Incidenteel							
Algemene reserve (vrij deel)	21,1	21,4	21,4	20,8	20,4	15,5	21,3
Oormerk autoleasemaatschappijen	0	0	0	-9,6	-10,3	-9,8	-9,1
Incidentele weerstandscapaciteit	21,1	21,4	21,4	11,2	10,1	5,7	12,2
Structureel (jaarlijks)							
Belastingcapaciteit	1,5	1,4	1,4	1,5	1,8	1,5	1,5
Onvoorzien	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
Structurele weerstandscapaciteit	1,7	1,6	1,6	1,7	2,0	1,7	1,6
Totaal	22,8	23,0	23,0	12,9	12,1	7,5	13,8

x € 1 mln.

De weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Programmabegroting 2021 toegenomen. Bij de Najaarsnota 2020 is besloten een extra toevoeging te doen van € 4 mln. vanuit de 'Brede Bestemmingsreserve' aan de 'Algemene reserve'. Daarmee werd de eerdere uitname in verband met de vorming van het Corona Noodfonds gecompenseerd.

Weerstandsvermogen

Het risicoprofiel is in jaarrekening 2020 afgenomen ten opzichte van die in de Programmabegroting 2021 (van € 10,4 mln. tot € 9,3 mln.). De weerstandscapaciteit is toegenomen van € 7,5 mln. tot € 13,8 mln. Per saldo bedraagt de weerstandsratio nu 1,5 (was 0,7). Deze bevindt zich daarmee binnen de bandbreedte van 1,1 tot 2,0, zoals vastgelegd in de nota 'Risicomanagementbeleid 2017'.

Tabel 2.5 Weerstandsvermogen

	JV2017	PB2019	JV2018	PB2020	JV2019	PB2021	JV2020
Risicoprofiel (A)	16,4	16,4	16,5	10,9	9,7	10,4	9,3
Weerstandscapaciteit (B)	22,8	23,0	23,0	12,9	12,1	7,5	13,8
Weerstandsvermogen (=B-A)	6,4	6,8	6,5	2,0	2,4	-2,9	4,6
Weerstandsratio (=B/A)	1,4	1,4	1,4	1,2	1,2	0,7	1,5

x € 1 mln.

2.5 Toelichting op de risico's

1. Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)

PS hebben in juli 2017 besloten om de buitendijkse ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) risicodragend te ontwikkelen en in december 2018 onder voorwaarden het investeringskrediet verhoogd. In juni 2019 hebben Provinciale Staten de Servicehaven een maatschappelijke functie toegekend.

Wij onderkennen een aantal risico's in de ontwikkeling van de MSNF. In december 2019 heeft de Raad van State het provinciaal inpassingsplan vernietigd vanwege de nieuwe inzichten omtrent stikstofdepositie. Er moet daarom een nieuw inpassingsplan worden opgesteld. Voordat de opdracht tot realisatie aan een aannemer gegund kan worden moet het inpassingsplan onherroepelijk zijn. Daarnaast zijn de marktomstandigheden, mede door de stikstofcrisis, gewijzigd. De stikstofproblematiek is helaas hardnekkig en er is op landelijke niveau nog steeds geen stikstofoplossing. Op regionaal niveau is het stikstofvraagstuk rondom de Maritieme Servicehaven praktisch gezien niet op te lossen. Daarmee is het onzeker wanneer het inpassingsplan kan worden vastgesteld en onherroepelijk zal worden. Dit zorgt voor onzekerheid voor de maritieme ondernemers en vervolgens het risico dat partijen af zullen haken.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Incidenteel	n.v.t.	€ 4,0 mln.

De omvang en impact van de risico's is gebaseerd op een Monte Carlo risicoanalyse (2020). Deze is gebaseerd op het huidige geaccordeerde businessmodel.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Aanbestedingsfase, voorafgaand aan de gunning dient aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan:

- Er zijn inmiddels juridisch bindende grondovereenkomsten met het Rijk, Waterschap en gemeente Urk.
- Met de organisaties binnen het consortium MSNF zijn juridische bindende overeenkomsten over langjarige afname gesloten.
- Er moet sprake zijn van een onherroepelijk inpassingsplan.
- Er zal niet gegund worden bij een aanbestedingsresultaat dat boven budget is.

Realisatie- en exploitatiefase:

- Monitoring van de financiële en fysieke voortgang van de ontwikkeling door een contractbeheersteam.
- Het inzetten van technische specialisten die de ontwikkeling van de haven monitoren en specifieke toetsen op de werkzaamheden uitvoeren.
- Periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project 'MSNF' aan GS en PS.

2. Flevokust Haven

PS hebben in 2014 besloten om te investeren in de buitendijkse ontwikkeling van de multimodale overslaghaven Flevokust. De ontwikkeling (bouw) van de haven is eind 2016 gestart en de haven is het derde kwartaal van 2018 in gebruik genomen. De definitieve afronding met de aannemer heeft in het vierde kwartaal 2019 plaatsgevonden.

Wij onderkennen een aantal risico's inzake de exploitatiefase. Die risico's hebben betrekking op de omvang van toekomstige onderhoudskosten en verwachte opbrengsten uit de exploitatie als gevolg van eventuele leegstand. De provincie en gemeente Lelystad zijn bezig met het verkennen van de mogelijkheden om een Havenbedrijf op te richten, waarin zowel de buitendijkse haven als het binnendijkse bedrijventerrein kunnen worden ondergebracht. In 2021 wordt de uitkomst uit de verkenning over het oprichten van een havenbedrijf voor Flevokust Haven gedeeld.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Incidenteel	n.v.t.	€ 1,66 mln.

De omvang en impact van de risico's is gebaseerd op een in februari 2021 geactualiseerde Monte-Carlo risicoanalyse. Hierin is ook het effect van de in 2019 doorgevoerde duurzame waardevermindering betrokken en de gerealiseerde exploitatie. De risico's hebben voornamelijk betrekking op exploitatierisico's zoals leegstand en de kosten voor beheer en onderhoud.

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen worden (onder meer) getroffen:

Realisatie- en exploitatiefase:

- Tot de eventuele oprichting van een havenbedrijf Flevokust Haven met gemeente Lelystad samenwerken in positionering en profilering van Flevokust Haven bij private en publieke partijen.
- Na de (eventuele oprichting) van een havenbedrijf Flevokust Haven samen met de gemeente de exploitatie van de haven op een professionele en slagvaardige manier vormgeven. Het havenbedrijf krijgt - naast financiële kaders - de doelstelling om economische en maatschappelijke meerwaarde te realiseren.
- Het monitoren van de financiële dekkendheid van exploitatie.
- Het plegen van acquisitie voor het vinden van aanvullende exploitanten.
- Periodieke rapportage over de voortgang van de realisatie van het project 'Flevokust Haven' aan GS en PS.

3. Grote infrastructurele projecten

Het risico van omvangrijke infrastructurele projecten wordt voorzien van een risicoberekening, waarvan de uitkomst wordt vergeleken met het reeds beschikbaar gestelde krediet. Indien de uitkomst van de raming hoger is dan het krediet wordt het verschil betrokken in de risicoberekening op concern niveau.

In de Jaarrekening 2020 zijn de risico's van het programma's 'Verlengde Anthony Fokkerweg en aansluiting A6', 'Hogering Almere', 'Groot Onderhoud bruggen en sluisen (GOBS)' en 'Roggebot/Kampen N307' geactualiseerd.

In de Programmabegroting 2021 was voor het project 'Aansluiting A6 en Anthony Fokkerweg' een risicoreservering van € 5,7 mln. opgenomen. Het project zit in de eindfase en de weg wordt naar verwachting in februari 2021 opengesteld en in de periode daarna financieel afgewikkeld. Inmiddels is vastgesteld dat gezien de voorspoedige realisatie het project binnen budget zal worden gerealiseerd. De resterende risico's kunnen worden opgevangen binnen het projectbudget. Daarom kan de risicoreservering op provincie niveau in de jaarrekening 2020 komen te vervallen.

In de Programmabegroting 2021 was op concernniveau voor het project 'Hogering Almere' een risicoreservering van € 7,2 mln. opgenomen. Het project zit inmiddels in een andere fase en de meeste voorbereidingswerkzaamheden zijn gereed. Hierdoor is het risicoprofiel van het project gewijzigd. Rekening houdende met het restsaldo en de som van risico's kan de risicoreservering op concernniveau worden verlaagd tot € 2,4 mln. Het project zal in 2023 worden opgeleverd.

In de Programmabegroting 2021 was op concernniveau voor het programma 'Bruggen en Sluizen (GOBS)' een risicoreservering van € 5,7 mln. opgenomen op basis van een Monte Carlo (MC) analyse opgesteld tijdens de aanbestedingsfase in 2017/2018. De installaties van de bruggen en sluizen in Flevoland zijn gedateerd en gebouwd in de tijd van de drooglegging van Flevoland 1940-1955. Het programma 'Bruggen en Sluizen' heeft als doel deze objecten toekomstbestendig te maken inclusief de mogelijkheid om de installaties optimaal veilig en centraal te bedienen. Met als gevolg het aantal storingen te verminderen, de veiligheid te bevorderen en een kwaliteitsimpuls te creëren voor de beroeps en recreatievaart. De planning loopt van 2017 tot en met 2023. De 16 projecten worden ingepland afhankelijk van de prioriteit en dienen met zo min mogelijk overlast te worden uitgevoerd binnen een totaal krediet van € 59,8 mln.

De voornaamste risico's zijn onder meer de aanpassing van de werkwijze van het plaatsen van palen t.b.v. de steigers- remming- en geleidewerken, de aanpassing van de wijze van het verwijderen van oude palen en extra eisen machine veiligheid. De inzichten van het renoveren van de eerste objecten hebben vooralsnog niet geleid tot een aangepaste risico inschatting, waardoor het risico gelijk blijft ten opzichte van de Programmabegroting 2021 (€ 5,7 mln.).

Het programma 'Roggebot/N307' bestaat uit het infradeel Overijssel, het watergerelateerde deel dat voor rekening komt van het rijk en het infradeel Flevoland. De besluitvorming heeft in september 2020 plaatsgevonden in de PS-en van Flevoland en Overijssel en door de minister van IenW. Het infradeel Flevoland en Overijssel heeft in totaal een krediet van € 27,5 mln. De risico's van beide infraprojecten worden gedragen door Flevoland en Overijssel en bedraagt voor Flevoland € 2,2 mln.

In totaal wordt risicoreservering opgenomen van ca. € 10,3 mln. (ten opzichte van € 18,5 mln. in de Programmabegroting 2021). De hieruit voortvloeiende structurele extra kapitaallasten bedragen ca. € 0,26 mln. Vermenigvuldigd met de factor 3 (conform beleid structurele risico's) leidt dit tot een risicobedrag van ca. € 0,77 mln.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
n.v.t.	Structureel	n.v.t.	€ 0,77 mln.

Beheersmaatregelen:

- Een grondige (integrale) voorbereiding met stakeholders zorgt voor een beheerste voorbereiding en uitvoering van de projecten.
- Daarnaast worden de projecten gestuurd met inachtneming van de risico's en zijn ervaren projectteams geformeerd om de projecten voor te bereiden en te realiseren.

4. Innovatiepaviljoen (Floriade)

Provinciale Staten hebben in 2014 besloten om te investeren in een Innovatiepaviljoen op het Floriadeterrein. Inmiddels zijn zowel het ontwerp als de berekening voor de benodigde investering opgesteld. Uit die berekening bleek dat het oorspronkelijk beschikbare krediet niet toereikend was. In december 2017 is door PS besloten om het investeringskrediet te verhogen. Tevens is vastgesteld dat een risicoreservering van € 1,1 mln. benodigd is, gebaseerd op de uitgevoerde risicoanalyse. In 2019 heeft de aanbesteding van de bouw plaatsgevonden. De bouw van het Innovatiepaviljoen is medio 2020 gestart, de oplevering en ingebruikname wordt voorzien begin 2021.

Wij onderkennen nog steeds dezelfde risico's die betrekking hebben op drie periodes, namelijk: de ontwikkelingsfase (bouw), de exploitatiefase en fase na afloop van de Floriade. De voornaamste risico's zijn:

- Afhankelijk van het gebruik van het pand bestaat het risico dat de omzetbelasting over de bouwkosten (deels) niet verrekenbaar of compensabel is wat tot een kostenverhoging leidt.
- Er is een risico op gedeeltelijke leegstand wat een lagere opbrengst tot gevolg kan hebben. Door de latere oplevering (2021 ten opzichte van 2017) is de exploitatieduur verkort en dus is het risico voor de provincie afgenomen (maar nog wel aanwezig).
- Het is de bedoeling om het gebouw na afloop van de Floriade in 2023 te verkopen. De verkoopwaarde van het pand is nu een schatting en is bijvoorbeeld mede afhankelijk van de omgeving waarin het pand dan staat.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
75%	Incidenteel	€ 1,4 mln.	€ 1,1 mln.

Beheersmaatregelen:

Voor de specifieke risico's zijn beheersmaatregelen getroffen, zoals:

- Eisen voor het kwaliteitsniveau zijn hoog, om de aantrekkelijkheid voor potentiële gebruikers te vergroten.
- In 2020 is de businesscase voor de exploitatieperiode van 2021-2023 geactualiseerd en in de meerjarige provinciale begroting verwerkt (Najaarsnota 2020). De berekening komt uit op een totale last van circa € 0,5 mln., inclusief de kapitaallasten over die jaren. Deze lasten worden gefinancierd vanuit het daarvoor geormerkte bedrag van € 0,7 mln. in de 'Brede Bestemmingsreserve'.
- Door de corona beperkingen zullen inkomsten de komende maanden lager zijn, maar de uitgaven kunnen daar grotendeels op aangepast worden.
- Wij rapporteren jaarlijks aan Provinciale Staten over de voortgang van het project, vanuit het programma 'Floriade Werkt!'.
- Regelmatig wordt de risicoanalyse herhaald en geactualiseerd.
- Het paviljoen wordt (met behulp van externe expertise) zo veel mogelijk aangesloten op de marktbehoefte.
- In de exploitatieberekening is bij de beoordeling van de haalbaarheid al uitgegaan van een gedeeltelijke leegstand.
- Voor het gunnen van de opdracht tot bouw van het pand hebben wij een beslissingsmoment gepland waarbij de analyse wordt gemaakt of nog voldaan kan worden aan de randvoorwaarden van het toegekende krediet.
- Een deel van de exploitatie kan worden gefinancierd vanuit het programma 'Floriade Werkt!'.
- Het voeren van verkennende gesprekken met Aeres Hogeschool en commerciële partijen over een overname na de Floriade.

5. Nazorgfonds

Op basis van de wet Milieubeheer is de provincie verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. Via bij de exploitant opgelegde heffingen wordt vermogen opgebracht om deze nazorg te bekostigen. Dat vermogen is ondergebracht in het Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland (Nazorgfonds) en dient voldoende te renderen om de dekking van toekomstige uitgaven zeker te stellen. Het Nazorgfonds heeft (langjarig) een doelrendement van gemiddeld 4,4%. Wij onderkennen een risico dat het werkelijke rendement lager is, waardoor het vermogen van het Nazorgfonds niet toereikend zal zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Dit risico is tweeledig en ziet toe op de:

1. lange termijn (eeuwigdurend);
2. korte termijn (meerjarige begrotingshorizon tot 5 jaar).

Indien op lange termijn de rendementsdoelstelling niet haalbaar is, moet er een kapitaalstorting plaatsvinden om ervoor te zorgen dat het vermogen over de totale looptijd toereikend is om de onderhoudskosten te dekken. Voor de reeds gesloten stortplaatsen (nu alleen Het Friese Pad) is de provincie risicodragers voor dergelijke tekorten. Het uitgangspunt is een gemiddeld rendement van 4,4% over de lange termijn, namelijk een eeuwigdurende beleggingshorizon. Vooralsnog hanteren wij het uitgangspunt dat dit op de (zeer) lange

termijn gemiddeld gerealiseerd kan worden, waardoor dit risico niet in onderstaand risicobedrag is meegenomen.

Voor de korte termijn kunnen lagere rendementen leiden tot (tijdelijke) verliezen en daarmee tot een negatief eigen vermogen van het fonds. De rendementsinkomsten zijn dan ontoereikend om de jaarlijkse nazorgkosten en/of de benodigde aangroei van de voorziening te dekken. Gezien de huidige kapitaalmarkt bestaat het risico dat het doelrendement niet kan worden gerealiseerd, waardoor de provincie het eigen vermogen van het Friese Pad dient aan te vullen. In 2020 wordt het beleggingsrendement op 3% ingeschat, waardoor het jaarresultaat naar verwachting negatief zal zijn. Voor het kwantificeren van dit risico wordt voor de jaren 2021 t/m 2025 uitgegaan van een te realiseren rendement van gemiddeld 1,5% (in plaats van de rekenrente van 4,4%). Dit komt neer op een financiële impact van circa € 0,23 mln. per jaar, waarvan de kans van optreden op 50% is geschat.

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 1,2 mln.	€ 0,6 mln.

Het risico is afgenomen ten opzichte van jaarrekening 2019 (van € 0,88 mln. tot € 0,6 mln.). Dit heeft vooral te maken met de beleggingsrendementen die de afgelopen twee jaar relatief gunstig waren.

Beheersmaatregelen:

Het vermogensbeheer is uitbesteed aan een externe vermogensbeheerder (ABN Amro MeesPierson). Samen met deze vermogensbeheerder wordt binnen de (wettelijke) kaders die gesteld zijn aan het beleggingsprofiel en risico, gezocht naar een optimale samenstelling van de beleggingsportefeuille, om gegeven de huidige marktomstandigheden een optimaal rendement te realiseren.

In 2021 wordt een onderzoek uitgevoerd door een externe partij om te komen tot een goed systeem om de rekenrente te bepalen. Dit is mede op verzoek van het IPO en wordt landelijk gedragen. De verwachting is dat het onderzoek leidt tot een lagere rekenrente, waardoor de kans op het behalen van die rekenrente groter wordt. Het hanteren van een lagere rekenrente vergt wel een (incidentele) storting in het eigen vermogen van het fonds.

6. (Ineffectieve) informatievoorziening

De afgelopen jaren is (met het programma 'MAB') de informatievoorziening van de provincie Flevoland 'op orde' gebracht. De belangrijke stap die nog moet worden genomen is de overgang (voor een belangrijk deel) van ICT in eigen beheer naar clouddienstverlening. De voorbereidingen voor de transitie zijn vergevorderd; de 'verhuizing' staat voor begin 2021 gepland.

De digitalisering van de samenleving en (daarmee ook) de provincie zal de komende jaren in snel tempo voortgaan. De visie van de provincie Flevoland en de daarvoor benodigde activiteiten en middelen zijn uitgewerkt in een nieuwe Informatiestrategie 2021-2024, die dit voorjaar is vastgesteld door de directie en GS. Dit alles vraagt het nodige van de medewerkers van de provincie; daarom wordt er gericht gewerkt aan het vergroten van de kennis. Door de coronamaatregelen konden geen trainingen op locatie worden verzorgd, en is gekozen voor een digitale leeromgeving waarvoor 4 basistrainingen zijn ontwikkeld.

Door de toenemende digitalisering - niet alleen in de bedrijfsvoering, maar ook steeds meer in de primaire processen - neemt worden de risico's op het gebied van informatieveiligheid groter. Hiertoe is 2020 het informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd en aangescherpt. Speerpunt daarin is de nieuwe, verplicht in te voeren, 'baseline informatieveiligheid overheid' (BIO). Deze baseline biedt concrete handvatten voor het bepalen van een adequaat beveiligingsniveau en de juiste beveiligingsmaatregelen. Hiertoe zijn/worden risicoanalyses uitgevoerd bij de afdelingen; het samenvattende beeld zal in het voorjaar 2021 worden gedeeld met de directie en bestuur.

De wetgeving (waaronder de Omgevingswet en de Wet open overheid) hebben grote impact op de wijze waarop de provincie haar processen uitvoert inclusief de daarvoor benodigde informatiesystemen. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is verder uitgesteld (tot 1-1-2022); de aanpassingen op digitaal gebied zijn voor deze 1^e fase nog begrensd, maar zullen ook komende jaren de nodige aandacht en inspanningen vergen. Dat geldt ook

voor de Wet open overheid, waarvoor de politieke besluitvorming nog in volle gang is. De impact van deze wet voor de provincie(s) is nog niet duidelijk; daarvoor wordt begin 2021 een impactanalyse uitgevoerd.

Er zijn in 2020 belangrijke stappen gezet op het gebied van dataficering. Er is een nieuw 'dataplatform' verworven en ingericht waarmee complexere data-analyses kunnen worden uitgevoerd. Deze ontwikkeling zal in 2021 worden voortgezet.

Bij de verdere ontwikkeling van de informatievoorziening en digitalisering wil de provincie Flevoland optimaal gebruik maken van de mogelijkheden die het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' (IDA). Het vastgestelde programmaplan van IDA voor 2021 biedt hiervoor goede aanknopingspunten.

Het niet tijdig en/of goed aansluiten op de digitale ontwikkelingen zal leiden tot gebrekkige ICT-voorzieningen bij alle afdelingen met alle risico's van dien. Bijvoorbeeld onvoldoende dienstverlening (aan bedrijven en ketenpartners), verstoorde processen, gebrekkige (kwaliteit van) data en/of inbreuk in systemen. Naast juridische claims kan dit leiden tot extra benodigde investeringen in processen en systemen, waarvan de totale impact wordt geschat op € 5,0 mln.

De impact van corona (i.c. de sluiting van het provinciehuis) op de informatievoorziening van de provincie Flevoland is beperkt. Doordat in 2019 alle medewerkers een mobiele werkplek hebben gekregen (smartphone en laptop) kon de stap naar (verplicht) thuiswerken relatief eenvoudig gemaakt worden. Daarbij zijn faciliteiten beschikbaar gesteld (m.n. beeldschermen en bureaustoelen) om de thuiswerkplek (ergonomisch) te verbeteren. Ook het beheer van het IT-platform en de applicaties kan goed op afstand ('remote') worden uitgevoerd. Voor de activiteiten die echt op het provinciehuis moeten worden uitgevoerd is vrijstelling gegeven.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 5,0 mln.	€ 0,5 mln.

Ondanks het feit dat de basis nu beter op orde is, is het risicobedrag ongewijzigd ten opzichte van de vorige raming, gezien de snelle en ingrijpende ontwikkelingen op het gebied van digitalisering. Als de overgang naar clouddienstverlening is voltooid, de digitaliseringsprojecten voor de komende jaren bekend zijn en eventueel benodigde aanvullende maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging zijn genomen zal het risicoprofiel met betrekking tot informatievoorziening opnieuw worden gewogen.

Beheersmaatregelen:

- Realisatie van de 'Informatiestrategie 2021-2024'.
- Ontwikkeling van digitale kennis en vaardigheden ('Medewerkers Digivaardig').
- Interprovinciale samenwerking (IDA).
- Verdere ontwikkeling (kennis, vaardigheden en capaciteit) van de afdeling IV.

7. Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)

Het risico bestaat dat de middelen in de voorziening 'APPA' (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) niet toereikend zijn om aan de toekomstige pensioenverplichtingen te voldoen. Jaarlijks wordt door Loyalis een actuariële berekening van de benodigde middelen in de voorziening 'APPA' ten behoeve van de jaarrekening opgesteld. Na controle door de accountant wordt het bedrag vastgesteld, zodat aan alle toekomstige verplichtingen kan worden voldaan. De onderliggende variabelen zijn onder meer de rente, de levensverwachting van en het aantal bestuurders, de huidige leeftijd van de uitkeringsgerechtigde en het behaalde rendement op de uitzettingen. Omdat deze variabelen constant aan verandering onderhevig zijn fluctueert het benodigde bedrag met als mogelijk gevolg dat er een extra storting moet plaatsvinden in de voorziening 'APPA' om deze op peil te houden. Dit heeft zich in afgelopen jaren meerdere malen voorgedaan.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
50%	Incidenteel	€ 0,5 mln.	€ 0,25 mln.

Het risico is ongewijzigd ten opzichte van de Programmabegroting 2021. Bij de Jaarstukken 2020 wordt de hoogte van de benodigde voorziening opnieuw berekend.

Beheersmaatregel:

De frequentie van jaarlijkse actualisatie voorkomt grote schommelingen.

8. OMALA

OMALA N.V. is een verbonden partij van provincie Flevoland. De handelsnaam is Lelystad Airport Businesspark (LAB). De provincie heeft twee financiële belangen, namelijk het verstrekte aandelenkapitaal en de verstrekte leningen voor de financiering van het werkkapitaal. De ontwikkeling van LAB is in het verleden vertraagd door de latere besluitvorming omtrent het luchthavenbesluit en door de landelijke economische situatie. De ontwikkeling betreft zowel de verwerving als de ontwikkeling en verkoop van gronden.

Wij onderkennen het risico dat er een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij doordat:

- de verkoop van de gronden niet, later of tegen een lagere prijs wordt gerealiseerd;
- de kosten voor de ontwikkeling hoger blijken te zijn dan geraamd.

Wanneer het risico zich voordoet kan het gevolg daarvan zijn dat de waardering van het door de provincie verstrekte kapitaal en de leningen naar beneden moet worden bijgesteld vanwege incourantheid of lagere marktwaarde.

De kans is geschat op basis van de voortgang van de grondexploitatie. Door de verkoop van een grote hoeveelheid grond is de achterstand in de grondexploitatie voor een groot deel ingehaald. De samenwerking met Schiphol Real Estate (SRE) in de ontwikkeling van het gebied is bekrachtigd door een getekende overeenkomst. Dit betekent dat de realisatiekans van de kavel Flight District (tegenover de terminal) ook verder is toegenomen. Het besluit over het in operationeel gebruik nemen van Amsterdam Lelystad Airport voor groot handelsverkeer heeft alleen invloed op de grondexploitatie Flight District. Als gevolg van verdere aflossing van de uitstaande lening is de financiële impact (beperkt) afgenomen ten opzichte van de inschatting in de jaarrekening 19 (van € 0,2 mln. tot € 0,1 mln.).

Kans	Incidenteel / structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	€ 1,0 mln.	€ 0,1 mln.

Beheersmaatregelen

Om risico's te beperken zijn de volgende beheersingsmaatregelen ingesteld:

- De bedrijventerreinen rond Amsterdam Lelystad Airport hebben de status 'bijzonder terrein' gekregen, waardoor er ruimere mogelijkheden zijn voor ontwikkeling.
- Er zijn concrete beheersingsafspraken gemaakt tussen de betrokken aandeelhouders. Zo moeten alle investeringsbeslissingen betreffende grondverwerving en bouwrijp maken, vooraf worden goedgekeurd door de aandeelhouders.
- De kosten in de grondexploitatie zijn versoberd, onder andere voor het onderdeel bedrijfsvoering.
- De grondexploitatie wordt periodiek (met behulp van externe deskundigen) geactualiseerd en vervolgens door de bestuurders en aandeelhouders geëvalueerd.
- Voor het verstrekken van leningen is een plafond overeengekomen.
- Per kwartaal wordt er door OMALA gerapporteerd aan de aandeelhouders over de voortgang en de financiële positie. Deze rapportages worden zowel ambtelijk als bestuurlijk geëvalueerd en besproken.
- SRE heeft een aandeel overgenomen in Flight District, wat leidt tot risicobeperking voor de provincie.

9. Persoonsgegevens (AVG)

Alle organisaties moeten aan de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) verordening voldoen. Hierop wordt toezicht gehouden door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De maximale boete is substantieel en afhankelijk van het omzetsniveau en type organisatie. De provincie houdt (als midden-bestuur) in beperkte mate persoonsgegevens bij. Deze hebben met name betrekking op medewerkers, aanvragers van provinciale diensten en relaties.

Kans	Incidenteel/structureel	Financiële impact	Risicobedrag
10%	Incidenteel	1,0 mln.	0,1 mln.

De provincie heeft diverse beheersmaatregelen ingevoerd:

- De in AVG genoemde processen (voor zover nu bekend) zijn geïmplementeerd en vastgesteld binnen de provincie en de informatiehuishouding is in beeld gebracht. In geval van risicovolle processen wordt een meer diepgaande risicoanalyse uitgevoerd (zo nodig middels een Business Impact Analyse (BIA): instrumentarium voor toetsing van de mate van benodigde Informatiebeveiliging) en/of een Data Protection Impact Assessment (DPIA): instrumentarium voor (zelf-) assessment om vooraf de privacy risico's van een (beoogde) gegevensverwerking in kaart te brengen).
- Deze inventarisatie van risicovolle processen is gestart in 2020 en loopt nog door in 2021.
- Er worden verwerkersovereenkomsten afgesloten met derden die in opdracht van de provincie taken uitvoeren waarbij persoonsgegevens worden verwerkt.
- Er worden ook samenwerkingsovereenkomsten gesloten wanneer er sprake is van een gedeelde of gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- De verwerkingen van persoonsgegevens zijn in beeld en vastgelegd in het (wettelijk voorgeschreven) register; dit wordt continu geactualiseerd.
- De rechtmatigheid van verwerkingen wordt regelmatig gecontroleerd en wijzigingen worden bijgehouden.
- Tijdige melding en afhandeling van (potentiële) datalekken binnen de provincie is ingeregeld conform het protocol melding datalekken; de werkwijze wordt binnen de organisatie (voortdurend) gecommuniceerd.
- De provincie bevordert continu de bewustwording met betrekking tot de omgang van persoonsgegevens en de beveiliging daarvan. Dit zal in 2021 nog meer onder de aandacht worden gebracht door middel van eLearning modules en workshops die specifiek op dit onderwerp zijn gericht.

10. Overige risico's

De resterende financiële risico's bedragen ca. € 0,4 mln. (Programmabegroting 2021 ca. € 0,4 mln.).

Risicovolle ontwikkelingen met (mogelijk) een financiële impact

Onder meer de volgende risicovolle ontwikkelingen kunnen worden genoemd zonder dat deze kunnen of worden gekwantificeerd:

Dossier Stikstof

De Raad van State heeft op 29 mei 2019 beslist dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet gebruikt mag worden als basis om toestemming te verlenen voor activiteiten (door GS of het rijk) die leiden tot een stikstoftoename op stikstofgevoelige habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden.

Deze beslissing heeft consequenties voor ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, de aanleg van infrastructuur (onder andere vaar-, spoor-, en autowegen), de bouw van nieuwe bedrijven en agrarische activiteiten, die kunnen leiden tot een toename van de stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden. Meldingen onder de PAS hebben hun rechtskracht verloren.

Nu het ecologisch onderzoek ("de passende beoordeling") van het PAS niet meer als basis voor toestemmingverlening kan worden gebruikt, is voor veel ruimtelijke ontwikkelingen, ook op grote afstand van Natura 2000-gebieden, nodig dat zij op een andere manier gaan aantonen, dat hun project of plan (zoals een 102 bestemmingsplan) op voorhand geen significant schadelijke effecten heeft op de Natura 2000-gebieden. Pas daarna kan toestemming worden verleend.

Voor projecten betekent dit dat moet worden beoordeeld of (alsnog) een natuurvergunning is vereist. Gedeputeerde Staten (en in een aantal gevallen het ministerie van LNV) zijn het bevoegde gezag voor deze vergunning. Zij dienen te beoordelen of voor een project een natuurvergunning is vereist. Voor bestemmingsplannen geldt weliswaar geen natuurvergunningsplicht, maar ook zij moeten ook aan de eisen van de Wet natuurbescherming voldoen. Bij de voorbereiding van een bestemmingsplan moet daarom beoordeeld worden of de met het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen significant negatieve effecten zouden kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied. Ook dan moet er een passende beoordeling (en als gevolg daarvan ook een milieueffectrapport) worden gemaakt.

De commissie Remkes heeft in haar rapport 'Niet alles kan' advies gegeven over de maatregelen die genomen kunnen worden om stikstof depositie te verminderen. Op landelijke niveau worden bestuurlijke afspraken gemaakt over de acties van gemeenten, provincies en het rijk op de korte middellange en lange termijn.

Flevoland heeft daarin een bijzondere positie omdat wij geen voor stikstof gevoelige N2000 gebieden hebben. Door middel van de gebiedstafels wordt met de verschillende sectoren in Flevoland nagedacht wat voor Flevoland de beste maatregelen en oplossingen kunnen zijn. Dit alles is van belang omdat de uitspraak veel belangrijke ontwikkelingen zoals Lelystad Airport, MSNF, MITC, dijkversterking, woningbouw en bedrijfsverplaatsingen raakt. Er moet rekening worden gehouden dat niet alle plannen en ontwikkelingen door kunnen gaan op dezelfde voet of zelfs helemaal niet meer. De omvang van dit probleem is zo groot dat ook op landelijk niveau wordt gekeken naar het schadeaspect. Hier kan op dit moment nog geen inschatting van worden gegeven.

De Tweede Kamer heeft door middel van een amendement in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering geborgd dat PAS-meldingen en activiteiten die onder het PAS vrijgesteld waren van een vergunning alsnog een vergunning krijgen. Hoewel het Rijk hiervoor primair aan de lat staat, is nog onduidelijk welke impact het vergunnen van al deze activiteiten gaat hebben op de formatie. Daarnaast zien we een toename in het aantal handhavingsverzoeken betreffende deze categorie.

Beheersmaatregelen

In maart 2020 heeft PS extra budgetten beschikbaar gesteld. Dit betrof een structureel budget voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (ca. € 0,3 mln.), een incidenteel budget maatwerkgesprekken bv. verduurzamingsmaatregelen en stikstofreductie (ca. € 1,5 mln.) en een incidenteel budget voor innovatie bv. pilots die leiden tot stikstofreductie (ca. € 1,5 mln.).

COVID-19

Het jaar 2020 heeft in het teken gestaan van de coronacrisis. Na de eerste golf was er sprake van een grote mate van onzekerheid. Die onzekerheid is er nog steeds. De verwachting is dat de huidige tweede golf sociaaleconomische gevolgen heeft met aanzienlijke effecten op de samenleving. De tweede lockdown leidt tot langdurige sluiting van horeca en detailhandel. Hoewel op dit moment de werkloosheid en economische krimp beperkt zijn, moet op de middellange termijnrekening worden gehouden met diverse consequenties. Niet alleen op het gebied van de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld in het MKB, maar eveneens minder zichtbare veranderingen zoals mentale en fysieke gezondheid, toekomstperspectief, verscherping van en tweedeling in de samenleving en toename van onveiligheid.

Beheersmaatregelen

De ernst en de duur van de crisis zijn onbekende factoren. De vaccinatie zal ervoor zorgen dat de samenleving geleidelijk open kan. Naast het Noodfonds heeft de provincie een coronamaatregelenpakket opgesteld om de effecten van de crisis te bestrijden en te investeren in de samenleving. Ook het rijk en gemeenten treffen maatregelen.

De crisis wordt periodiek gemonitord (zie Coronamonitor op de website). Er wordt overlegd met andere overheden, bedrijfsleven en instellingen om Flevoland uit de crisis te brengen. Daarnaast zien we dat de crisis leidt tot innovaties en dat kansrijke initiatieven worden ondernomen. Er hoeft geen separate risicoreservering voor de financiële gevolgen van de coronacrisis opgenomen.

Openbaar vervoer

De maatregelen die het kabinet heeft afgekondigd ter bestrijding van het coronavirus zijn met ingang van medio maart 2020 van grote invloed geweest op de exploitatie van het openbaar vervoer in Nederland. Onder andere de angst voor het virus en de oproep om zoveel mogelijk thuis te werken hebben de reizigersaantallen drastisch doen dalen. Tegelijkertijd is de sector als “vitale functie” aangemerkt, met als gevolg dat dienstregelingen grotendeels in stand zijn gehouden om mensen met vitale beroepen te kunnen vervoeren van en naar hun werk. Binnen de OV-concessie IJsselmond is de provincie Flevoland opbrengstverantwoordelijk. Mee- en tegenvallers in de reizigersinkomsten komen daarmee voor rekening en risico van de provincie als concessieverlener.

Beheersmaatregelen

Over de periode 15 maart tot en met 31 december 2020 heeft het Rijk in verband met de uitvoering van het openbaar vervoer tijdens de coronapandemie een landelijke compensatieregeling (ter gedeeltelijke dekking van de gederfde opbrengsten -restrisico vervoerder-) opengesteld. Als één van de voorwaarden gold dat de provincie haar (pre-corona berekende) exploitatievergoeding in het kader van de OV-concessie IJsselmond volledig aan de vervoerder zou betalen. Hier heeft de provincie gehoor aan gegeven. Door de

beschikbaarstelling van de compensatieregeling is het financieel risico voor de provincie in 2020 beperkt gebleven.

Onduidelijk is hoelang het virus zich nog blijft verspreiden en of alle reizigers, die vóór corona frequent gebruikt maakten van het openbaar vervoer, terugkeren. Voor de eerste helft van 2021 is het Rijk wederom van plan om een compensatieregeling open te stellen, waarbij het restrisico bij de decentrale overheden als concessieverlener komt te liggen. Hoe hoog dit restrisico voor Flevoland zal zijn is afhankelijk van de definitieve voorwaarden die aan de compensatieregeling zijn verbonden.

Tevens wordt er tussen Rijk, decentrale overheden en vervoerders gewerkt aan een transitieplan, waarin verschillende maatregelpakketten worden uitgewerkt om de sector toekomstbestendig te maken. Of het Rijk ook na 1 juli 2021 nog bereid is om de sector financieel te ondersteunen is op dit moment onduidelijk. Voor het afdekken van de provinciale financiële risico's als gevolg van gedeerde reizigersopbrengsten in het openbaar vervoer is binnen de 'Brede Bestemmingsreserve' bij het vaststellen van de Najaarsnota 2020 een bedrag van € 2,25 miljoen geormerkt.

Overige ontwikkelingen:

- In de huidige meerjarenraming (2021-2024) zijn de accessen uit de Meicirculaire 2020 verwerkt. Deze zijn bevroren (dus hard) voor 2020 en 2021, maar in de jaren daarna onzeker. Deze onzekerheid bestaat uit het risico dat de accessen vanaf 2022 lager zullen uitvallen omdat er rijksombuigingen worden verwacht om het begrotingstekort en de staatsschuld (na alle getroffen coronamaatregelen) niet te ver te laten oplopen. Anderzijds moet met het nieuwe kabinet afspraken worden gemaakt over de ontwikkeling van het Provincie- (maar ook het Gemeentefonds). Nu worden de accessen bepaald volgens de trap op, trap af methode maar eventueel komt er een andere methode voor terug. In de perspectiefnota moet worden besloten hoe de accessen voor 2022 en verder te ramen.
- Zoals bekend zijn elektrische auto's vrijgesteld van MRB en dus derven we daarover de opcenten. Het aantal elektrische auto's neemt gestaag toe. Als beheermaatregel is hiervoor meerjarig een risicobuffer in de begroting opgenomen. Tweemaal per jaar wordt gemonitord of deze buffer toereikend is. Er is een rapport opgesteld door het ROB (april 2020) op basis waarvan de provincies menen dat het Rijk zou moeten compenseren voor het effect van dit rijksbeleid. Bij de berekening van de hoogte van de buffer is uitgegaan van 50% compensatie van de derving. Echter het ministerie van BZK lijkt dit over te laten aan het nieuwe kabinet.
- De onderzoeken naar een herijking van het belastinggebied van de provincies eventueel ter vervanging van de provinciale opcenten MRB. Dit kan van invloed zijn naar verwachting vanaf 2024.
- Met de beleggingen van het Nazorgfonds zou op de lange termijn 4,4% rendement gehaald moeten worden, namelijk de rekenrente die als uitgangspunt voor het doelvermogen wordt gebruikt. Het gemiddelde beleggingsrendement in de laatste jaren ligt onder deze norm. Het is onzeker of op de lange termijn dit rendement daadwerkelijk kan worden behaald. In 2021 wordt een landelijk onderzoek gedaan naar de berekening van de rekenrente om te bepalen hoe die beter aan kan sluiten bij de werkelijke rendementen.

2.6 Niet financiële risico's

Naast de hiervoor beschreven financiële risico's zijn er ook bestuurlijk relevante niet-financiële risico's te identificeren. Bij het opstellen van de jaarrekening 2020 zijn deze opnieuw geïnventariseerd.

Beheer grote grazers/dierenwelzijn

De Oostvaardersplassen zijn een internationaal vogelnatuurreservaat. In de Oostvaardersplassen leven ook grote grazers (heckrunderen, konikpaarden en edelherten) ten dienste van het vogelnatuurreservaat. Staatsbosbeheer is als eigenaar van de Oostvaardersplassen belast met de uitvoering van het beheer waaronder het beheer van de grote grazers. GS zijn - met inachtneming van de toepasselijke regelgeving - verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van dierenwelzijn en zien toe op de uitvoering van het beheer van de grote grazers.

GS voeren het Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen uit, dat in juli 2018 door PS is vastgesteld. In 2019/2020 is - conform het beleidskader - verder gewerkt aan de afronding en implementatie van de korte

termijn maatregelen zoals deze in 2018/2019 in gang zijn gezet: de reset van de grote grazers, het realiseren van beschutting en de moeras-reset. Inmiddels zijn de juridische procedures inzake de edelherten afgerond en is de reset gestart. Wel zijn er nog enkele juridische procedure inzake (fysieke) maatregelen in het gebied. Afhankelijk hoe de winter zich zal ontwikkelen kan het onderwerp bijvoeren en de aandacht voor deze procedures mogelijk weer leiden tot maatschappelijke onrust. Dit kan leiden tot imagoschade voor het gebied, Staatsbosbeheer en de provincie.

Kans	Impact (korte termijn)
50%	Groot

Op de langere termijn, nadat de populatie dieren is verminderd en de beschutting in het gebied weer is toegenomen, zal naar verwachting sprake zijn van een lager risico en een lagere impact.

Kans	Impact (lange termijn)
10%	Beperkt

Beheersmaatregelen

De onderstaande beheersmaatregelen zijn/worden (onder meer) getroffen:

- De provincie Flevoland zorgt ervoor dat de communicatie ten aanzien van het beleid helder, volledig, tijdig en juist is en wordt afgestemd met Staatsbosbeheer, die communiceert over het beheer.
- Er in 2020 en 2021 voortvarend wordt gewerkt aan de verdere implementatie van de maatregelen uit het beleidskader, specifiek de maatregelen voor de korte termijn.
- Er door Staatsbosbeheer een meerjarenplan voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied op basis van het beleidskader is vastgesteld.

Amsterdam Lelystad Airport

Een eventueel verder uitstel van de openstelling van Amsterdam Lelystad Airport kan leiden tot schade voor Flevoland. Daarnaast zal het een nadelige invloed hebben op de economische groei in de provincie. Verwezen wordt verder naar programma 3.

2.7 Financiële kengetallen BBV

Voor de financiële kengetallen en een toelichting daarop wordt verwezen naar paragraaf 1.3 Financiële kengetallen van onderdeel IV Jaarrekening.

3 Onderhoud kapitaalgoederen

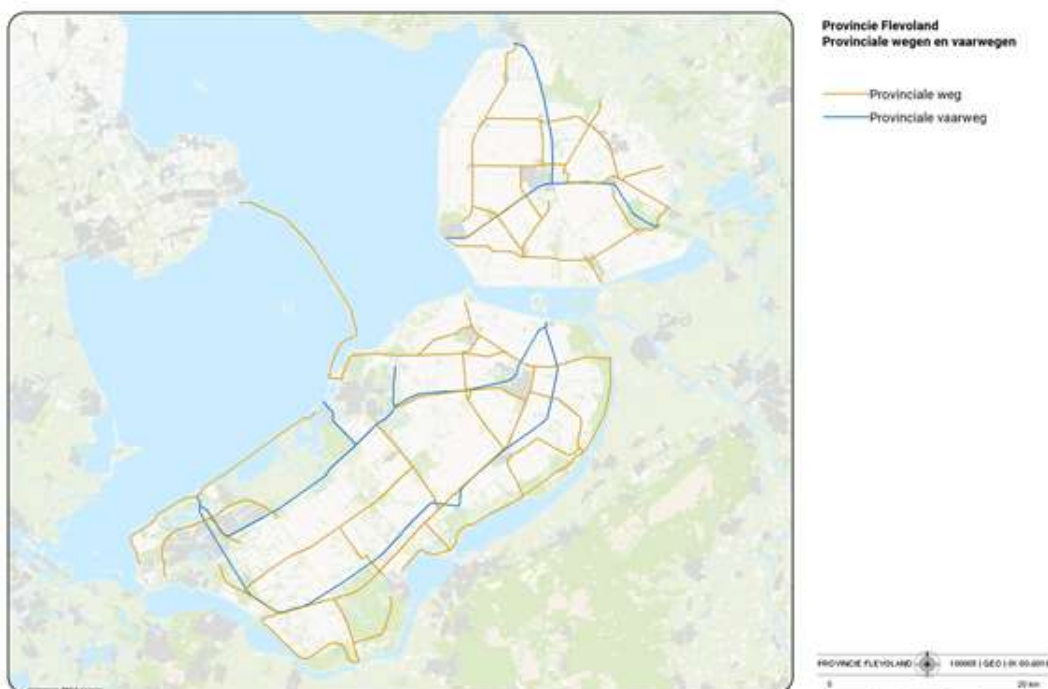
3.1 Algemeen

Kapitaalgoederen zijn bezittingen waarin de provincie heeft geïnvesteerd en die een maatschappelijke waarde vertegenwoordigen. De maatschappelijke waarden van de provinciale infrastructuur zijn mobiliteit, bereikbaarheid, doorstroming, veiligheid en leefbaarheid. Naast de infrastructuur beschikt de provincie over andere kapitaalgoederen, waaronder het provinciehuis en de overige vestigingen (steunpunten wegbeheer). Om de waarde van de kapitaalgoederen gedurende de levensduur te behouden, worden deze doelmatig, duurzaam en kostenefficiënt beheerd.

De provincie is verantwoordelijk voor het beheer en in stand houden van de provinciale infrastructuur. Deze infrastructuur omvat wegen, fietspaden, kunstwerken inclusief beweegbare bruggen en sluisen, vaarwegen, groen, verkeersregelinstantaties (verkeerslichten) en openbare verlichting. De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor deze kapitaalgoederen. Het provinciale areaal omvat onder andere:

Tabel 3.1: Provinciaal areaal

Wegen	Weg	618 km
	Fietspad	371 km
	Bruggen (civiele kunstwerken)	99 stuks
	Duikers (civiele kunstwerken)	84 stuks
	Verkeerslicht locaties	41 stuks
	Lichtmasten	2.313 stuks
Water	Vaarweg	169 km
	Beweegbare bruggen	11 stuks
	Sluizen	11 stuks
	Passantensteigers	27 stuks
	Oeverconstructies, waarvan natuurlijke oevers	317 km 27 km
	Groen	Bermen, vlak en talud
Landschappelijke beplanting		103 ha
Fauna voorzieningen (locaties)		43 stuks
Bomen		34.585 stuks

3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud

Infrastructuur

Strategisch Uitvoeringsprogramma beheer en onderhoud infrastructurele kapitaalgoederen 2020-2023 Flevoland (SUP 2.0)

Het beleidskader voor het beheer en onderhoud van de infrastructurele kapitaalgoederen is vastgelegd in de SUP 2.0. Deze is in 2019 door PS vastgesteld. De SUP 2.0 geeft inzicht in het areaal en het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en de daarvoor benodigde budgetten.

Om het kwaliteitsniveau van de infrastructurele kapitaalgoederen te bepalen zijn in hoofdlijnen de normen van het landelijk instituut Stichting CROW gevolgd, die een vijfpuntsschaal hanteert van niveau A+ (oplever kwaliteit) tot niveau D (zodanig slecht dat kapitaalvernietiging optreedt).

Algemeen gangbaar is kwaliteitsniveau B. Dit is het niveau dat het meest kostenefficiënt is: de inrichting is functioneel, de technische staat van het areaal is zodanig dat de verkeersveiligheid niet in gevaar komt en de kans op claims of imagoschade klein is. Alleen waar deze risico's niet aan de orde of aanmerkelijk lager zijn, is gekozen voor een lager uitvoeringsniveau: niveau C. Het gaat om onderhoud aan duikers, sierbeplanting en landschappelijke beplanting.

Op de volgende punten is, op verzoek van PS, een plus op niveau B opgenomen:

- Bij het maai-beheer van de bermen vergroting van de aandacht voor bijen.
- Beperking van lange wachttijden bij bruggen en sluizen in het hoogseizoen.

We beheren onze wegen en vaarwegen volgens de systematiek van assetmanagement. Hiermee kunnen we ons beheer en onderhoud plannen op basis van een vastgesteld kwaliteitsniveau. We inspecteren onze assets regelmatig om te zien of het gewenste kwaliteitsniveau aanwezig is. Wanneer assets onder dat kwaliteitsniveau dreigen te zakken, plannen we beheer en onderhoud in en voeren dat uit.

We maken onderscheid in drie vormen van beheer en onderhoud: jaarlijks onderhoud (kleine reparaties aan wegdek of kunstwerken i.v.m. veiligheid, maaien bermen en ander groen onderhoud, gladheidbestrijding, storingsonderhoud installaties etc.), niet jaarlijks onderhoud (grote reparaties die eens in de 5-15 jaar plaats vinden zoals het vernieuwen van de bovenlaag van een weg, van brugleuningen, van armaturen voor lantarenpalen etc.) en vervangingsinvesteringen (integrale vervanging van assets aan het einde van de technische levensduur).

Indicatoren op het gebied van beheer en onderhoud infrastructuur

De indicatoren in deze jaarstukken over 2020 zijn vastgesteld in de SUP 2.0. In hoofdstuk 6. Mobiliteit staan de scores op deze indicatoren.

Provinciehuis en vestigingen

In 2017 is het Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis (MJOP) voor de periode 2018 tot en met 2021 vastgesteld. Met dit plan wordt gewaarborgd dat het gebouw, en de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. In het plan zijn een drietal zaken geïnventariseerd, namelijk het jaarlijks onderhoud, het meerjaren ofwel niet-jaarlijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van het gebouw in stand te houden. Tevens wordt dit onderhoud uitgevoerd om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier (bijvoorbeeld garantiebepalingen).

Het meerjaren onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, de installaties, apparatuur en inrichting. Dit onderhoud omvat onder andere schilderwerk, vervanging verlichtingsarmaturen, zonwering en dakbedekking. De uitvoering vindt plaats variërend tussen vijf en twintig jaar, afhankelijk van de voorgeschreven vervangingstermijn. De normering die de Rijksgebouwendienst hanteert voor dit type gebouwen is hierbij de leidraad. In 2019 is een groot deel van het pand heringericht. De eventuele gevolgen voor (de fasering van) het onderhoud worden meegenomen in de eerstvolgende actualisatie van het onderhoudsplan.

In het MJOP zijn de vervangingsinvesteringen meegenomen. Voorbeelden hiervan zijn de vervanging van de audiovisuele installaties, meubilair en apparatuur voor de repro en keuken. De vervanging is begroot op basis van de economische levensduur (afschrijvingstermijn), maar op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt ook bezien of het investeringsgoed langer mee kan. De afschrijvingstermijnen voor de investeringen zijn vastgelegd in de 'Financiële verordening provincie Flevoland 2018'.

De lasten van het jaarlijks onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Het meerjaren onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde voorziening gebracht. Om de voorziening op het juiste peil te houden, worden hieraan jaarlijks middelen toegevoegd. Op basis van het MJOP 2018-2021 wordt jaarlijks € 0,5 mln. toegevoegd aan deze voorziening. Het jaarlijks onderhoud aan het provinciehuis, alsmede de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening 'NJO Provinciehuis', maken onderdeel uit van de kosten van de bedrijfsvoering.

Vestigingen

Bij de Perspectiefnota 2017-2021 is met betrekking tot het onderhoud van de vestigingen in Zeewolde, Dronten en Emmeloord een planmatige aanpak naar analogie van het provinciehuis vastgesteld. Voor het niet jaarlijks onderhoud is een voorziening ingesteld, gebaseerd op het in 2016 vastgestelde meerjarig onderhoudsplan. Bij instelling van deze voorziening in 2017 is hier incidenteel een bedrag in gestort (€ 0,7 mln.). Jaarlijks wordt hier € 0,1 mln. aan toegevoegd.

Voormalig Nieuw Land Erfgoedcentrum

De provincie heeft in 2016 besloten een deel van het vastgoed van het Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE), gelegen aan de Oostvaardersdijk te Lelystad, over te nemen van de Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Nieuw Land. Om de conditie van dit vastgoed te waarborgen is een voorziening gevormd voor het uitvoeren van het niet-jaarlijks onderhoud (voorziening 'NJO NLE'). Deze is bij de overname van het vastgoed gevoed met € 0,6 mln., dat is overgekomen uit de hiervoor bestemde voorziening bij de latende partij. Daarnaast wordt jaarlijks € 0,2 mln. aan deze voorziening toegevoegd.

Door middel van een conditiemeting (NEN2676) is in 2019 gestart met het primair inzichtelijk maken van de status van het gebouw en de installaties. Deze eerste conditiemeting is in 2020 afgerond. De manco's voortkomend uit deze conditiemeting zullen worden hersteld en vervolgens is het continue proces van conditiemetingen en de opvolgingen hierop gestart.

Flevokust Haven

In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Wij hebben een berekening laten maken voor de beheer- en onderhoudskosten van het haventerrein, de kade en de toegangsweg. Het onderhoud en beheer is deels verlegd naar de exploitanten die gebruik maken van de haven en andere partijen. Het jaarlijkse onderhoud, wat nu voor rekening van de provincie komt, is in de begroting opgenomen in de exploitatie van de haven op het desbetreffende budget. Er is nog geen onderhoudsplan vastgesteld, omdat de verantwoordelijkheid daarvan mogelijk wordt meegenomen in de samenwerking met het op te richten havenbedrijf (samen met gemeente Lelystad). Zie ook de activiteiten in de programmaverantwoording, onderdeel 3.2 Gebiedsopgaven.

3.3 Middelen

In onderstaande tabellen is weergegeven welke kosten geraamd en gerealiseerd zijn voor de instandhouding van de kapitaalgoederen van de provincie. De ramingen zijn gebaseerd op de daaraan ten grondslag liggende onderhoudsplannen.

Jaarlijks onderhoud

Het jaarlijks onderhoud komt ten laste van de jaarlijks daartoe in de exploitatie opgenomen onderhoudsbudgetten.

Tabel 3.3: Jaarlijks onderhoud (ten laste van de exploitatie)

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil	Begroting 2021
Landwegen	7.361	7.920	7.702	8.019	-317	8.063
Vaarwegen	1.822	1.544	1.761	1.755	6	1.571
Provinciehuis	448	439	264	237	27	447
Vestigingen	66	106	106	81	25	108
Voormalig NLE	77	152	152	128	24	115
Voormalig NLE	54	46	46	42	4	47
Totaal	9.828	10.207	10.031	10.262	-231	10.351

x € 1.000

Niet jaarlijks onderhoud (NJO)

Voor de bekostiging van het NJO wordt jaarlijks ten laste van de exploitatie een bedrag toegevoegd aan de onderhoudsvoorzieningen NJO (dotatie). De kosten van het niet jaarlijks onderhoud worden vervolgens conform het BBV rechtstreeks ten laste van deze voorzieningen gebracht.

Tabel 3.4: Ontwikkeling voorziening 'NJO Infrastructuur'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	22.680	17.955	18.096	12.390	5.937	8.653
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	10.989	10.448	8.788	9.538	9.538	9.538
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-15.715	-10.307	-14.494	-15.991	-6.822	-5.568
Stand per 31/12	17.955	18.096	12.390	5.937	8.653	12.623

x € 1.000

In tabel 3.4 is het verloop weergegeven van de voorziening 'NJO Infrastructuur' op basis van de vastgestelde financiële kaders van het MBVI/PMIRT 2020-2024. Op basis van de actuele prognoses en de extra dotatie in 2021 en 2022 van totaal € 5,5 mln. laat de voorziening over de gehele periode een positief saldo zien. Daarnaast leiden deze extra dotaties er toe dat de dotaties aan deze voorziening een meer gelijkmatig verloop laten zien over de gehele periode. In 2020 is er sprake van minder gerealiseerde onderhoudskosten ten laste van de voorziening dan geraamd doordat nagenoeg alle geplande projecten weliswaar technisch zijn uitgevoerd (weer opengesteld voor vaar-weggebruikers), maar een gedeelte nog financieel moet worden afgehandeld. De verwachting is dat dit in de komende jaren zal worden afgerond. De onderhoudskosten ten laste van de voorziening over de jaren 2021-2024 geeft de raming weer zoals in de begroting is opgenomen. Het saldo ultimo 2024 wordt aangehouden ten behoeve van nader te programmeren projecten en ten behoeve van risico's.

Tabel 3.5: Ontwikkeling voorziening 'NJO Provinciehuis'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	2.150	1.994	2.495	1.975	2.028	2.372
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	465	629	480	480	480	480
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-620	-128	-1.000	-427	-136	-642
Stand per 31/12	1.994	2.495	1.975	2.028	2.372	2.210

x € 1.000

Tabel 3.6: Ontwikkeling voorziening 'NJO Vestigingen'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	661	585	470	535	597	627
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	85	86	88	88	88	88
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-161	-201	-23	-26	-58	-72
Stand per 31/12	585	470	535	597	627	643

x € 1.000

Tabel 3.7: Ontwikkeling voorziening 'NJO NLE'

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1/1	722	757	563	527	588	654
Dotatie aan voorziening t.l.v. exploitatie	181	183	187	187	187	187
Onderhoudskosten t.l.v. voorziening	-146	-377	-223	-126	-121	-189
Stand per 31/12	757	563	527	588	654	652

x € 1.000

4 Financiering

4.1 Algemeen

De Wet Financiering decentrale overheden (Wet fido) en de ministeriële Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) stellen voorwaarden aan het financieringsgedrag van provincies. Deze regelgeving is vertaald in het door Provinciale Staten vastgestelde 'Treasurystatuut provincie Flevoland 2014'.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de treasuryfunctie van de provincie. Treasury is gericht op de financiering van de activiteiten die binnen de provincie worden uitgevoerd ter realisatie van het beleid en de bedrijfsvoering. De belangrijkste activiteit van de treasuryfunctie is het uitzetten van overtollige of het aantrekken van benodigde middelen. De basis hiervoor vormt een (meerjarige) liquiditeitenplanning. De (aanhoudend) zeer lage geboden rentetarieven van de afgelopen periode hebben het gemaakt dat er geen activiteiten ten aanzien van het uitzetten van middelen zijn geweest.

4.2 Ontwikkelingen

Door het jaar heen worden de actuele zaken en ontwikkelingen binnen het vakgebied gevolgd. Dit vindt onder andere plaats door digitale deelname aan het interprovinciale Vakberaad Treasury Provincies. Op deze wijze staan wij open voor (toegestane) mogelijkheden die zich aandienen. Op dit punt zijn er geen (relevante)ontwikkelingen te melden. De huidige rentetarieven en de verwachting dat deze voorlopig nog op een zeer laag niveau zullen blijven dragen hieraan mede bij.

In het Coalitieakkoord 2019-2023 'Ruimte voor de Toekomst' zijn hoge ambities opgenomen voor deze jaren. Indien al deze ambities doorgang zullen vinden kan er in de komende jaren een moment komen waarop financieringsmiddelen moeten worden aangetrokken ter voorkoming van liquiditeitsproblemen. Dat moment was dit jaar (nog) niet aan de orde.

Uit de Beleidsdoorlichting artikel 12 schatkistbankieren, door het Rijk in 2019 verzonden naar de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bleek onder andere dat het Kabinet erkent dat met name decentrale overheden die structureel rood staan en slechts incidenteel overtollige middelen hebben met hogere administratieve lasten te maken hebben dan gewenst is. Met een eventuele verhoging, danwel andere berekening van het drempelbedrag denkt het kabinet aan deze bezwaren tegemoet te kunnen komen. Er is op initiatief van het ministerie van Financiën een overleg (met onder andere IPO en VNG) geweest om dit onderwerp nader te bespreken.

Door omstandigheden zal dit pas in het begin van 2021 tot een vervolg leiden.

4.3 Performance en uitzettingen

Tabel 4.1: Middelen, opbrengst en rendement (treasury-functie)

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Middelen op 31 december (x € 1 mln.)	151	141	141	134
Middelen gemiddeld (x € 1 mln.)	159	107	107	132
Opbrengst (x € 1.000)	126	102	102	102
Rendement (%)	0,08%	0,10%	0,10%	0,08%

Onder het begrip Middelen wordt verstaan de gelden die in rekening courant worden aangehouden bij de Schatkist (het schatkistbankieren) en de leningen die zijn verstrekt aan gemeenten (het onderling lenen aan openbare lichamen).

Omvang middelen 2020 (per jaareinde en gemiddeld)

In 2020 zien we een afname van de middelen van € 150,8 mln. eind 2019 naar € 133,6 mln. eind 2020. Het gemiddelde daalt van € 159 mln. in 2019 naar € 132,3 mln. in 2020. Deze afname is voornamelijk het gevolg van investeringen en het verstrekken van bijdragen in grote projecten. Deze terugloop was overigens minder dan waarvan in de Programmabegroting 2020 was uitgegaan.

Omvang opbrengst 2020

Er is in de Programmabegroting 2020 uitgegaan van de opbrengst over de op dat moment reeds verstrekte leningen aan gemeenten. Vanwege de lage tarieven hebben er geen nieuwe uitzettingen plaatsgevonden. Over de middelen die waren ondergebracht bij de schatkist bedroeg de rentevergoeding zoals verwacht 0%.

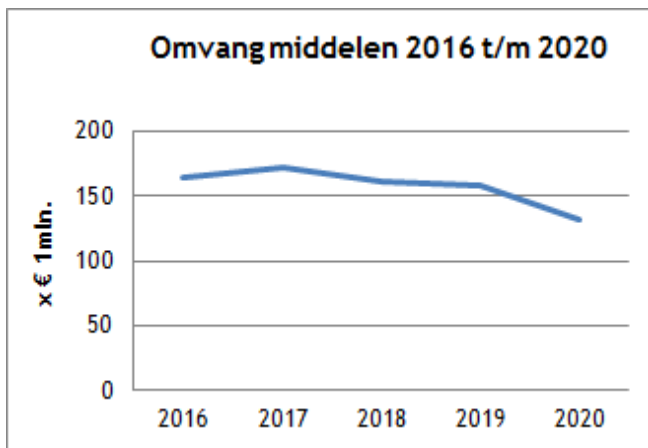
Rendement 2020

Het rendement (0,08%) is fractioneel lager dan het geraamde percentage in de Programmabegroting 2020 (na wijziging).

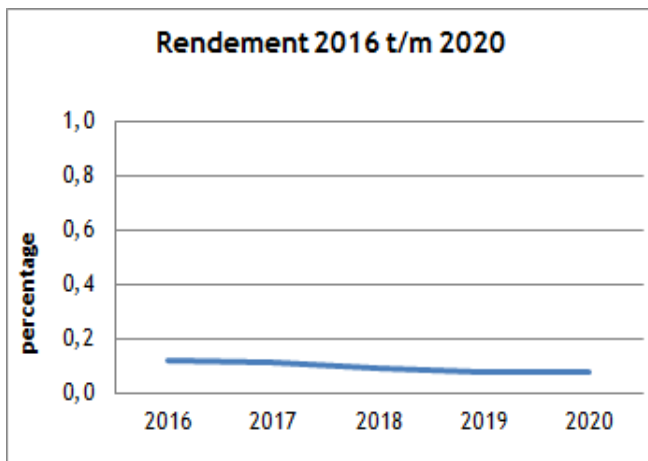
Trend 2016-2020

Er is sinds 2017 sprake van een (lichte) afname van de omvang van de middelen. (zie grafiek 4.1)

Grafiek 4.1: Gemiddelde omvang middelen

Grafiek 4.2: Behaald rendement

Grafiek 4.2 toont het verloop van het behaalde rendement over de jaren 2016-2020 en laat zien dat het rendement de laatste jaren maar net boven de 0% ligt.

Activiteiten vermogensbeheerder

Het afgelopen jaar waren er weinig contactmomenten met de vermogensbeheerder en zijn er geen nieuwe beleggingen gedaan.

ASR Vermogensbeheer heeft, op verzoek van de provincie, de volgende huidige tarieven per ultimo 2020 afgegeven:

- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 2 jaar: -0,56%.
- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 5 jaar/fixe: -0,42%.
- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/fixe: -0,13%.
- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/lineair: -0,30%.

Verwachtingen voor eind 2021; vanwege corona zal deze waarschijnlijk niet hard oplopen:

- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 2 jaar: -0,40%.
- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 5 jaar/fixe: -0,30%.
- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/fixe: 0,00%.
- Rente Onderhandse Leningen Publieke Sector looptijd 10 jaar/lineair: -0,15%.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de per balansdatum (31 december 2020) verstrekte leningen in het kader van het onderling lenen. Het behaalde rendement over de uitgezette leningen bedroeg in 2020 totaal 0,65% over een gemiddeld uitstaand bedrag van € 15,7 mln.

Tabel 4.2: Onderling verstrekte leningen aan gemeenten

Gemeente	Oorspronkelijke hoofdsom (x € 1 mln.)	Oorspronkelijke looptijd (maanden)	Rentepercentage (%)	Einddatum
Gorinchem	8,0	96	1,100	17-07-2022
Heemskerk	7,0	120	0,495	10-03-2025
Veenendaal	11,0	120	0,590	27-05-2025
Meerijstad	5,0	120	0,695	05-01-2026

4.4 Risicobeheer

Het vigerende beleid binnen de provincie Flevoland geeft aan dat wij prudent omgaan met de financiële middelen. Wij trekken geen gelden aan om deze tegen een hoger rendement uit te zetten (bankieren). De provincie heeft geen leningen aangetrokken en een positief rekening courant saldo. In het huidige treasury statuut worden vier risico's onderkend waarbij de volgende maatregelen zijn getroffen:

Tabel 4.3: Risico's en maatregelen

Risico	Omschrijving	Maatregel
Renterisico	De kans dat rentewijzigingen nadelige financiële gevolgen hebben.	Dit gebeurt door gedurende het jaar de ruimte boven/onder de limiet te monitoren. Kasgeldlimiet: 7% van de omvang van de Programmabegroting 2020 bedraagt € 19,7 mln. Kasgeldoverschot: gemiddelde omvang vlottende middelen, dit bedraagt € 132,3 mln. Dit bedrag plus de kasgeldlimiet van € 19,7 mln. levert een ruimte onder de limiet op van € 152,0 mln. Gezien deze ruimte is er van een risico nagenoeg geen sprake. Renterisiconorm: niet van toepassing omdat er geen gelden worden geleend.
Valutarisico	Positieve dan wel negatieve gevolgen van koersschommelingen wanneer er gehandeld wordt met andere munteenheden dan de euro.	Er wordt uitsluitend gehandeld met de euro als munteenheid. Dit risico is dan ook uitgesloten.
Krediet-risico	De kans dat een debiteur de hoofdsom niet terugbetaalt als gevolg van betalingsproblemen en/of een faillissement.	Sinds 2014 worden al onze middelen, op het drempelbedrag van ca. € 2,1 mln. na, aangehouden bij de schatkist dan wel zijn/worden deze in het kader van onderling lenen uitgeleend aan medeoverheden. Het risico van niet

Risico	Omschrijving	Maatregel
		terugbetalen is hierbij (nagenoeg) nihil. Voor reguliere debiteuren wordt een adequate incassoprocedure toegepast. Waar zich financiële risico's voordoen worden deze tijdig afgedekt.
Liquiditeitsrisico	De kans dat er op korte en/of lange termijn te weinig liquide middelen voorhanden zijn om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen.	Er is dit jaar gewerkt met een versoerde (meerjarige) liquiditeitenplanning voor de komende jaren. Hierin zijn de uitgaven en inkomsten (vertaald naar geldstromen) zoveel als mogelijk op elkaar afgestemd. Hiermee is het liquiditeitsrisico beheerst en er hebben zich geen liquiditeitstekorten voorgedaan.

4.5 Renteschema

Conform voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) wordt met onderstaand renteschema inzicht gegeven in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoekening. Omdat de provincie thans niet over (rentedragende) externe financiering beschikt beperkt dit overzicht zich tot de rentebaten.

Tabel 4.4: Renteschema

Omschrijving	Bedragen	Bedragen
De externe rentelasten over de korte en lange financiering		0
De externe rentebaten (idem)		-/- 110
Saldo rentelasten en rentebaten		-/- 110
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
De rentebaai van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		-/- 110
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		0
		-/- 110
Renteresultaat op het taakveld Treasury in 2020		

x € 1.000

Externe rentebaten

Het betreft hier rentebaten uit leningen verstrekt aan gemeenten en uit leningen verstrekt vanuit de publieke taak. De overige componenten zijn niet van toepassing.

5 Bedrijfsvoering

5.1 Algemeen

Met de vaststelling van de Programmabegroting 2020 verleenden Provinciale Staten opdracht om met de inzet van beschikbare middelen de doelen en activiteiten uit te voeren. In deze paragrafen bieden we inzicht en leggen we verantwoording af over de adequate uitvoering van deze opdracht. Het inhoudelijke gedeelte is verteld in de programma's. Hier wordt met name in gegaan op de organisatie en bedrijfsvoering. Dit minder zichtbare werk is cruciaal en onontbeerlijk. We kunnen over het afgelopen jaar vele voorbeelden geven. In het oog springend zijn de geweldige prestaties die er voor hebben gezorgd dat de overgang naar het thuiswerken en online vergaderen heeft kunnen plaatsvinden. Het democratisch proces, de provinciale overheid heeft - weliswaar anders - kunnen functioneren en presteren. De investeringen in de informatievoorziening, in de software en de hardware van de afgelopen jaren kwamen daarbij goed van pas. Ondanks de coronacrisis heeft de organisatie haar werk kunnen continueren en hebben Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten hun rol kunnen vervullen. Daarover gaan de hierna volgende onderdelen van deze paragraaf.

Om als organisatie goed te kunnen functioneren moet de bedrijfsvoering op orde zijn en blijven. Daarom zijn steeds weer aanpassingen en investeringen nodig. Naast kwaliteit is doelmatigheid van belang; onze organisatie is een middel om de bestuurlijke en politieke ambitie waar te maken. En ze legt daarbij geen groter beslag op de beschikbare middelen dan noodzakelijk. In dit jaarverslag geeft het directieteam aan wat het heeft gedaan. Onder leiding van de nieuwe algemeen directeur is een aantal veranderingen in gang gezet om de organisatie te optimaliseren. Naast het thuiswerken en op afstand sturen zijn diverse ontwikkelingen te noemen die veranderingen te weeg brengen bij onze provinciale inbreng en onze organisatie. Wij informeren u in deze paragraaf over deze ontwikkelingen in de organisatie, de aandachtspunten en de wettelijke verplichtingen.

5.2 Sturing en beheersing

Interne beheersing en rechtmatigheid

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) streeft naar een invoering van een rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van verslagjaar 2021. Voor de invoering is een wetwijziging onderhanden. Tot nu toe is het gebruikelijk dat de accountant in zijn controleverklaring zekerheid geeft over de financiële rechtmatigheid en getrouwheid van de jaarrekening. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording geeft de accountant in zijn controleverklaring niet langer een oordeel over de rechtmatigheid van de jaarrekening. In plaats daarvan moeten Gedeputeerde Staten in de jaarrekening verantwoording over de rechtmatigheid af te leggen. De accountant stelt vervolgens vast of de verantwoording van het college een getrouw beeld geeft. De aanleiding voor deze wijziging vloeit voort uit de voorstellen van de commissie Depla, in het rapport 'Vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten'.

De zekerheid die het college verkrijgt om de verantwoording af te kunnen leggen over de rechtmatigheid, komt voort uit interne controles die zijn ingeregeld op basis van de financiële verordening. In de verordening is geregeld dat het college zorg draagt voor een periodieke interne controle ten behoeve van het getrouwe beeld en de rechtmatigheid van de jaarrekening.

De verbijzonderde interne controles worden gestructureerd uitgevoerd en beslaan tenminste de grootste geldstromen binnen de provinciale begroting (subsidies, inkoop en personele lasten) aangevuld met een controle op begrotingswijzigingen en periodiek wisselende onderwerpen. De wijze waarop deze controles zijn vormgegeven vloeit voort uit beleid omtrent de verbijzonderde interne controle dat het college eind 2020 heeft vastgesteld. De werkwijze volgend uit het beleid is op hoofdlijnen al meerdere jaren van kracht en wordt tevens als voorbeeld genoemd in de handreiking van de VNG en IPO voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Het verslagjaar 2020 wordt gebruikt om proef te draaien met de rechtmatigheidsverantwoording. Aan de hand van het proefdraaien doet het college en de interne controle functie ervaring op bij het afgeven van de verantwoording en worden eventuele aandachtspunten blootgelegd voor de feitelijke invoering van de

rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsverantwoording maakt in het proefjaar nog geen onderdeel uit van de jaarrekening.

Wet Open Overheid (WOO)

Het afgelopen jaar is meer bekend geworden over de aanstaande Wet open overheid (Woo). Deze heeft tot doel overheden en semi-overheden transparanter te maken. De overheid is verplicht om meer categorieën documenten actief te publiceren. De wet moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Ook de Archiefwet wordt geactualiseerd. We zijn in de organisatie een verkenning gestart naar wat deze wetgeving inhoudt voor het dagelijks werk en voor de wijze waarop de provincie haar documenten openbaar heeft te maken. Ook de financiële consequenties en de personele gevolgen voor de organisatie worden geïnventariseerd. Deze wet (Woo) vervangt op termijn de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De verwachting is dat de Woo in de loop van 2021 in werking treedt.

Afronding programma 'Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering'

Het programma 'MAB', met ruim dertig onderzoeken en projecten dat in 2016 werd gestart, is in 2020 afgerond en afgesloten². Een aantal projecten en activiteiten loopt ook na 2020 nog door. Dit betreft met name de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) vanwege de latere inwerkingtreding van de Omgevingswet (verder uitstel tot 1-1-2022). Door de coronamaatregelen is de overgang naar het Cloud Datacenter uitgesteld tot begin 2021. Door corona kon het project 'Medewerkers Digivaardig, gericht op de ontwikkeling van de digitale vaardigheden van de medewerkers van de provincie, maar beperkt worden ingevuld; dit zal de komende jaren als reguliere activiteit worden voortgezet.

Informatiestrategie 2021-2024

Omdat de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering onverminderd snel doorgaan en het meerjarenprogramma 'MAB' dit jaar is afgerond, is in 2020 een nieuwe Informatiestrategie voor de komende jaren (2021-2024) uitgewerkt en vastgesteld. De hiervoor benodigde middelen zijn gereserveerd; hiermee is een goede basis gelegd voor de verdere digitalisering van de provincie Flevoland de komende jaren.

Interprovinciale Digitale Agenda 2.0

In 2020 heeft het programma 'Interprovinciale Digitale Agenda' (IDA), waarin de provincies (samen-)werken aan digitale transformatie belangrijke stappen vooruit gezet. De programma-organisatie is verder uitgebouwd en ingevuld, een aantal belangrijke projecten (waaronder 'Stikstof Lab') en onderzoeken (waaronder e-dienstverlening, ethische aspecten van digitalisering, datamanagement) zijn uitgevoerd. Een concreet uitvoeringsplan voor 2021, dat alle provincies onderschrijven, is vastgesteld. Gezien de snelle ontwikkelingen op het gebied van digitalisering is Interprovinciale samenwerking op dit gebied belangrijk voor de provincie Flevoland en is daarom een essentieel onderdeel van de Informatiestrategie. Daarom participeert provincie Flevoland actief op meerdere niveaus in het programma 'IDA 2.0'.

Datamanagement

Ook in 2020 heeft de provincie Flevoland actief invulling gegeven aan de ambitie om met behulp van datasturing en Evidence Based Beleid (EBB) de verbinding tussen strategie, beleid en realisatie te versterken. Aan het dashboard Feitelijk flevoland.nl, is onder andere een Corona-dashboard toegevoegd. Daarnaast is op verschillende terreinen het beleid onderbouwd met feiten en cijfers; concrete voorbeelden hiervan zijn de voortgangsrapportage Duurzame Energie, het werkgelegenheidsonderzoek en de bevolkingsprognose. Het belang van 'data' neemt snel toe; daarom is voor dit thema een vooruitstrevende strategie uitgewerkt in de nieuwe Informatiestrategie. Op basis van de inzichten van de eerdere proefneming is in 2020 een nieuwe Dataplatform verworven en ingericht waarmee de provincie zich verder kan ontwikkelen op het gebied van data-analyse ter ondersteuning van de bij beleidsontwikkeling, besluitvorming en verantwoording.

Monitoring aanbevelingen

Bij de Jaarstukken 2020 wordt als bijlage een monitor van de aanbevelingen uit de onderzoeken van de Randstedelijke Rekenkamer gevoegd.

---

² Hiervoor wordt verwezen naar de separate bijlage 'Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering'

5.3 Onderdelen bedrijfsvoering

HRM

Opgavegericht werken

De grote maatschappelijke vraagstukken pakken we ‘opgavegericht’ aan. Dit betekent dat de opgaven centraal staan en niet de afzonderlijke beleidsterreinen. Vanuit de gedachte dat onze organisatie als geheel bijdraagt aan de producten en resultaten die in de samenleving zichtbaar moeten worden zetten we in op het bewustzijn dat iedereen haar of zijn bijdrage aan het geheel levert. Daarnaast zoeken we actief de samenwerking met andere publieke en private belanghebbenden, het liefst in een vroegtijdig stadium. De organisatie wordt flexibeler gemaakt mede om veranderingen van opgaven op te kunnen vangen. De digitale voorzieningen en de informatievoorziening zijn verder op orde gebracht en de strategische functie is verstevigd.

Arbeidsomstandigheden

De provincie heeft vanaf het moment dat het thuiswerken is ingegaan, gezorgd voor een ergonomisch ingerichte thuiswerkplek. Gedurende het jaar hebben werkbelevingsonderzoeken plaatsgevonden om de psychosociale arbeidsbelasting in kaart te brengen. Op basis hiervan zijn diverse acties uitgevoerd in het kader van duurzame inzetbaarheid. In het vitaliteitsconvenant met de ondernemingsraad zijn afspraken gemaakt over brede en duurzame inzetbaarheid. Het college van Gedeputeerde Staten heeft het protocol bij agressie en geweld tegen medewerkers van de provincie Flevoland vastgesteld.

Wnra

Als gevolg van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) zijn alle ambtenaren, ook die van de provincie Flevoland, per 1 januari 2020 van het ambtenarenrecht naar het reguliere arbeidsrecht overgegaan.

Inhuur

Uit de analyse van de inhuur in 2020 blijkt dat in totaal 28.0% is ingehuurd. Het overgrote deel is besteed aan en verantwoord op door PS vastgestelde programma- en projectbudgetten. Het deel personele inhuur dat gedekt wordt uit de post 'tijdelijk personeel', bedraagt 6,2%. Dit is een daling van 3,6 procentpunt ten opzichte van 2019 en komt daarmee weer op het niveau van 2018. Eén van de redenen voor de daling is dat het aantal vacatures dat opengestaan heeft in 2020 bijna de helft was van het aantal dat in 2019 is opengesteld geweest. Dit wijst er op dat er minder extern verloop heeft plaatsgevonden. Daarnaast is het ziekteverzuimpercentage in het afgelopen jaar lager geweest dan in 2019.

Participatiewet

Ondanks de beperkingen die de coronacrisis heeft veroorzaakt, is het gelukt het aantal medewerkers uit de doelgroep van de Participatiewet op peil te houden. Flevoland heeft met 17,8 fte bezet door medewerkers uit de doelgroep, ruimschoots de doelstelling van de banenafpraak (9,0 fte) gehaald. Volgens de telling van de quotumwet heeft provincie Flevoland 17,8 fte gerealiseerd en voldoet provincie Flevoland aan de quotumnorm van 14,5 fte. De coronacrisis betekent ook voor medewerkers met een arbeidsbeperking dat zij zich moeten aanpassen. Met aanvullende maatregelen en extra aandacht waar dat nodig is, zijn de meeste van hen in staat gebleken hun werkzaamheden voort te zetten.

Ambtelijke integriteit

Integriteit

De integriteitsregels voor het aannemen van geschenken of giften door medewerkers van de provincie zijn verder aangescherpt. Het is de medewerker niet toegestaan geschenken of giften van externe relaties te ontvangen. Deze wijziging leidt tot een aanpassing van de ambtelijke gedragscode integriteit. Leveranciers krijgen hierover bericht. Geschenken en giften die desondanks binnenkomen, zijn eigendom van de provincie en krijgen een passende bestemming.

Melden van geschenken

Het provinciaal beleid schrijft voor dat medewerkers de relatiegeschenken of giften met een waarde van € 50 of meer die ze hebben ontvangen, melden aan de provinciesecretaris. In 2020 zijn 2 relatiegeschenken gemeld.

Actualisatie kwetsbare functies

De provincie houdt al enige jaren een intern register bij van kwetsbare functies. Medewerkers met een kwetsbare functie hebben een verhoogde kans dat zich in de uitoefening van hun functie een integriteitsrisico voordoet. Door kwetsbare functies in een centraal register op te nemen kan gericht monitoring plaats vinden op de aanwezigheid en kwaliteit van beheersmaatregelen. In 2019 is het register kwetsbare functies geactualiseerd en dat gebeurt in 2021 opnieuw.

Melding vermoeden van misstanden

Er zijn geen meldingen van vermoedens van misstanden gedaan.

Ambtseed

In 2020 hebben 31 nieuwe medewerkers de ambtseed of -belofte afgelegd.

Huisvesting

Nadat in 2019 een nieuw huisvestingsconcept kon worden doorgevoerd is de situatie sinds maart 2020 sterk gewijzigd. Periodiek heeft een crisisteam de ontwikkelingen rond corona gevolgd en is het Provinciehuis en de faciliteiten veilig gebruikt. Thuiswerken is de norm geworden. Om ook thuis ergonomisch en ARBO-verantwoord te werken hebben we 300 thuiswerkplekken (bureaustoel en/of bureau) uitgeleverd bij de medewerkers van de provincie. Medewerkers worden vanuit het Servicecentrum breed ondersteund. Daarnaast wordt als gevolg van coronanormen een aantal zalen gebruikt door de Rechtbank Midden Nederland. In 2020 is de Europese Aanbesteding voor het verzorgen van de restauratieve voorzieningen succesvol afgerond. In de aanbesteding stonden met name de beleidsdoelstellingen van Provincie Flevoland ten aanzien van duurzaamheid en circulariteit, zoals verwoord in het Actieplan Het Goede Voorbeeld centraal.

Informatieveiligheid

De provincie heeft krachtig doorgewerkt aan verdere borging en verbetering en informatieveiligheid. We hebben een geactualiseerd Informatieveiligheid beleid vastgesteld. De daarin opgenomen noodzaak tot actualisering van de risicoanalyses en de inrichting van een ISMS (informatie veiligheid management systeem) zijn van start gegaan in 2020 en worden vervolgd in 2021. Om naast de strategische rollen ook de uitvoerende rollen op het gebied van informatieveiligheid en privacy te kunnen invullen is begin 2020 een 'Information Security Officer' (ISO) geworven en gestart per april 2020. Er zal als uitvloeisel van het ISMS een aantal beheersingskaders worden ontwikkeld en geïmplementeerd voor zowel de 'klassieke' IV, alsook voor de Cloud omgevingen en (nieuw) voor de procesbesturing van de afdeling Infra (bruggen en sluisen, verkeersregelinstallaties).

Digitale dreigingen (ook wel aangeduid als Cybersecurity dreigingen) blijven onverminderd aanwezig. Rapporten van de Algemene Rekenkamer, van het NCSC en van de AIVD waarschuwen zelfs voor een toename daarvan als gevolg van het vele thuiswerken, maar ook vanwege toegenomen agressie vanuit 'statelijke actoren'.

Als basisnorm hanteert de provincie de (verplichte) Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO). Deze is gebaseerd op de internationale norm (ISO27001/2) en geldt als integraal kader voor alle overheden. Voor de implementatie heeft de organisatie, naast de genoemde ISO, de beschikking over een senior adviseur informatieveiligheid & privacy die de rol van 'Corporate Information Security Officer' (CISO) invult. Zij werken voor het privacy vakgebied nauw samen met de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en treden op als 'response team' als zich een informatiebeveiligingsincident of een datalek manifesteert. Dit team wordt aangevuld met andere collegiale disciplines, een en ander afhankelijk van de situationele context van het incident.

Privacy in de organisatie

In 2020 is er een Beheersingskader Privacy vastgesteld inclusief onderliggende procedures. We hebben in de organisatie uitgebreid aandacht besteed aan privacyregels en datalekken. Het 'verwerkingsregister' is juridisch getoetst en (grotendeels) geactualiseerd. Met contractpartijen die in opdracht van de provincie persoonsgegevens verwerken zijn verwerkingsovereenkomsten gesloten. Daar waar er sprake is van een gedeelde of gezamenlijke verantwoordelijkheid is er een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Daarnaast zijn bij alle afdelingen 'aanspreekpunten' voor privacy-management actief die zicht houden op de privacy-maatregelen binnen hun afdeling respectievelijk werkprocessen.

Ook 'bewustzijn' is een belangrijk onderdeel van privacy-management. Het aantal incidenten op het gebied van privacy is beperkt gebleven. Er waren zeven vermeende datalekken, die merendeels beveiligingsincidenten bleken te zijn. Er zijn drie datalekken met betrekking tot privacy gesignaleerd, die, gelet op de beperkte omvang en risico, zijn niet gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De provincie Flevoland heeft een 'Functionaris Gegevensbescherming' (FG) in dienst.

Inkoop en aanbesteding

In de inkoop- en aanbestedingsprocedures hebben we per definitie duurzaamheidsaspecten zoals de CO₂-reductie meegenomen. In interprovinciaal verband hebben we het afgelopen jaar een energiecontract aanbesteed, waarbij onze gebouwen zijn voorzien van groene stroom en groen gas. Verder hebben we op basis van het vastgestelde Actieplan Het Goede Voorbeeld in het kader van de opgaven 'Duurzame energie' en 'Circulaire Economie' de geplande activiteiten gerealiseerd. Bij de herinrichting van het provinciehuis zijn aansprekende voorbeelden het hergebruik van het meubilair, toepassen van ledverlichting, papierloos werken, vermindering van afval en minder printers. Daarnaast zijn deze uitgangspunten ook meegenomen in de Europese aanbestedingen voor het Duurzaam wagenparkbeheer, de Restauratieve voorzieningen en de Collectieve Energie-Inkoop Provincies.

Bij infrastructurele werken is in iedere aanbesteding de toepassing van duurzame materialen en hergebruik van materiaal de norm geworden. Als uitgangspunt hanteren we dat het haalbaar, betaalbaar en realiseerbaar moet zijn. Daarnaast hebben we in MRA-verband afgesproken dat we meedoen met circulair inkopen en aanbesteden. Dit leidt tot het opnemen van aanvullende duurzaamheidseisen op gebieden als bebording, asfalt en beton.

Uitvoering Omgevingsvisie

De zeven opgaven uit de Omgevingsvisie FlevolandStraks (2017) zijn in de teksten van het Coalitieakkoord 2019 - 2023 terug te vinden. Om de Omgevingsvisie te kunnen realiseren zijn de opgaven het afgelopen jaar uitgewerkt in een tweede Uitwerkingsagenda. Daarnaast heeft de afstemming met de Omgevingswet en het manifest 'Wij zijn Flevoland!' de nodige aandacht gekost.

Samenwerking

In de programma's van dit Jaarverslag is inhoudelijk verantwoord welke activiteiten zijn uitgevoerd ter realisatie van de Omgevingsvisie. Deze paragraaf is een aanvulling op het inhoudelijke gedeelte. Veel werkzaamheden worden door de provincie uitgevoerd of georganiseerd en het merendeel wordt gedaan via lopende werkzaamheden of projecten. Er is een kernteam Omgevingsvisie die in verbinding staat met de organisatie, met externe partners en met het bestuur om te zorgen dat de Omgevingsvisie wordt gerealiseerd en het werk wordt georganiseerd. Met name in de strategische opgaven wordt met externe partners netwerkorganisaties gevormd. Zo zijn er platforms binnen 'Landbouw Meerdere Smaken' en 'Circulaire Economie'. De provincie faciliteert deze platforms waarin initiatieven en innovaties tot stand komen. Op basis van de tweede uitwerkingsagenda II worden voor de volgende fase van programmatische uitwerking zo nodig middelen gevraagd.

Middelen

De uitvoering van de Omgevingsvisie moet onderdeel zijn van het reguliere werk. Om te bewaken dat het geheel zichtbaar blijft is het nodig overzicht te bewaren. Het kernteam moet de realisatie van de ambities in de gaten houden en waar nodig de dwarsverbanden benutten. Dit zorgt enerzijds voor de noodzakelijke integraliteit van en draagvlak voor de activiteiten en projecten, anderzijds vraagt opgavegericht werken om een grote mate van flexibiliteit. De effectiviteit neemt toe wanneer we er in slagen gezamenlijke investeringen te doen. In deze bestuursperiode zetten wij met name incidentele middelen. Daardoor wordt het mogelijk keuzes te maken en op nieuwe ontwikkelingen in te spelen.

Ook werkt dit kernteam aan de samenwerking in regionaal verband. Met de medeoverheden wordt gesproken over de regionale maatschappelijke opgaven. Deze partners hebben eveneens hun programma's en plannen. De meeste gemeenten zijn intensief bezig met de opstelling of vaststelling van een Omgevingsvisie. Deze zijn voor ons belangrijke bouwstenen in het behalen van onze doelen. Afgelopen zomer is een regionaal manifest opgesteld Wij zijn Flevoland! waarin de regio heeft geformuleerd wat ons aanbod is aan de grote landelijke opgaven. Flevoland heeft daarin veel te bieden. In een bestuurlijke conferentie is de gezamenlijkheid benadrukt en wordt gezocht naar intensivering van de bestuurlijke samenwerking om Flevoland te ontwikkelen en de inwoners van Flevoland een fijne woon- en leefomgeving te bieden.

Sturing en monitoring

In de Uitwerkingsagenda is een vorm van monitoring aangekondigd. Deze is in voorbereiding en is mede gebaseerd op de informatie van de website Feitelijk Flevoland. Met Provinciale Staten kunnen we aan de hand van deze monitoring spreken over de Omgevingsvisie en de realisatie van de inhoudelijke ambities. Gelet op de actuele grote opgaven is een periodieke bespreking van de vraag of actualisatie dan wel aanvulling van de Omgevingsvisie nodig is mede aan de hand van een monitor mogelijk. De gebruikelijke P&C-cyclus gebruiken we om over de voortgang te rapporteren.

6 Verbonden partijen

6.1 Algemeen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) rechtspersonen waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben. Een financieel belang houdt in dat we financiële middelen ter beschikking hebben gesteld aan een verbonden partij en we deze middelen niet meer kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat. Een bestuurlijk belang betekent zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

De indeling van de verbonden partijen wordt in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de notitie Verbonden partijen in vijf categorieën gesplitst. Dit zijn de categorieën: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen, overige verbonden partijen en de organisaties met een maatschappelijk belang.

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het beleid ten aanzien van verbonden partijen is uitgewerkt in de Kadernota verbonden partijen 2015 die op 28 oktober 2015 door PS is vastgesteld. De nota schetst een visie en een beeld van de beleidsvoornemens die bij het al dan niet aangaan of aanhouden van een verbonden partij een rol spelen en beschrijft ook de positie van PS in relatie tot de verbonden partijen.

Volgens de definities is stichting DE-on formeel geen verbonden partij, echter wordt deze wel opgenomen om PS blijvend te informeren en omdat de provincie momenteel de enige financier is.

In de benadering van verbonden partijen gaan wij uit van de diversiteit aan verbonden partijen. Waar sprake is van een aandeelhoudersbelang is de positie van provincie Flevoland beperkt. Onze invloed in dergelijke partijen is navenant gering en onze inzet is gericht op het uitoefenen van invloed op specifieke maatschappelijke of strategische onderwerpen. In die gevallen waar wij een groot aandeel hebben of alle zeggenschap hebben plegen wij grote inzet, alleen of samen met anderen om te zorgen dat de verbonden partij de opdracht optimaal uitvoert.

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen en coöperaties	Gemeenschappelijke regelingen (GR)
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
OMALA N.V.	Het Flevolands Archief
Airport Garden City C.V.	Stichtingen en verenigingen
N.V. Afvalzorg Holding	Interprovinciaal Overleg (IPO)
Vitens N.V.	Coöperatieve Vereniging NDOV -DOVA U.A.
Alliander N.V.	Overige verbonden partij(en)
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland
TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.	Organisatie(s) met een maatschappelijk belang
Visit Flevoland B.V.	Stichting DE-on
Sport Service Flevoland B.V.	

Wijzigingen in de lijst van verbonden partijen

Ten opzichte van de Jaarstukken 2019 zijn er geen wijzigingen opgetreden in de lijst verbonden partijen.

6.2 Overzicht verbonden partijen

1

Horizon		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.horizonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Bevorderen werkgelegenheid	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	113	113
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.552	4.830
Omvang vreemd vermogen	1.979	1.979
	2019	2020
Financieel resultaat	-1.566	278
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vennootschap opgestelde Jaarstukken 2019 en de Q3-rapportage 2020, waarin opgenomen het geprognosticeerd geconsolideerd resultaat 2020. x € 1.000

Aanvullende informatie

Horizon B.V. is door de provincie opgericht en opereert als de regionale ontwikkelingsmaatschappij van Flevoland. Het doel van de vennootschap is het versterken van de economische structuur en het stimuleren van de werkgelegenheid in de provincie Flevoland. Horizon zet zich in om ondernemers te laten groeien en tegelijkertijd maatschappelijke opgaven te realiseren. Daarbij laat zij zich leiden door voorspoed voor de inwoners van Flevoland. De provincie is enig aandeelhouder in Horizon. De vennootschap is aandeelhouder in diverse Flevolandse fondsen, zoals het MKB Fonds Flevoland B.V., het Technofonds Flevoland B.V. en De Aanjager B.V. Met deze fondsen worden Flevolandse bedrijven ondersteund. De vennootschappelijke jaarstukken over het boekjaar 2020 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2020 nog niet beschikbaar.

Risico en beheersmaatregelen

Risico's: Een groot deel van het eigen vermogen van Horizon is belegd in fondsen. Vanuit deze fondsen wordt het Flevolandse MKB ondersteund via aandelen of leningen. Er bestaat een risico dat de bedrijven, waarin wordt geparticipeerd, niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen of failliet gaan. Beheersmaatregelen: Vanuit de fondsen worden bedrijven zorgvuldig gescreend om de risico's te beperken. Vanuit de aandeelhoudersrol houdt de directeur van Horizon toezicht op de fondsen-BV's. De provincie houdt vanuit de aandeelhoudersrol toezicht op Horizon en daarmee indirect op de fondsen.

2

Sport Service Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.sportflevo.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van sport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	162	162
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	201	265
Omvang vreemd vermogen	141	0
	2019	2020
Financieel resultaat	0	64
Dividend	0	0

O.b.v. jaarrekening 2019 en begroting 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Sportservice Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op gebied van sportactiviteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Sportservice Flevoland. De BV heeft geen winstoogmerk.

3

Visit Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.visitflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Behartigen van toerisme	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	100	100
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	128	132
Omvang vreemd vermogen	247	247
	2019	2020
Financieel resultaat	28	4
Dividend	0	0

O.b.v. jaarrekening 2019 en begroting 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Eind 2018 is Visit Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op recreatief toeristisch activiteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Visit Flevoland BV.

OMALA N.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus & J.N.J. Appelman	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	25	25
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	236	253
Omvang vreemd vermogen	57	1.248
	2019	2020
Financieel resultaat	10	17
Dividend	0	0

Jaarrekening 2019 en prognose 2020 van OMALA N.V.

x € 1.000

Aanvullende informatie

OMALA N.V. is de enig beherend vennoot van Ontwikkeling Maatschappij Airport Garden City (AGC). Vanaf 2016 handelen OMALA NV en AGC CV onder de handelsnaam Lelystad Airport Businesspark (LAB). Omdat het luchthavenbesluit is genomen kan Amsterdam Lelystad Airport zich ontwikkelen tot luchthaven voor Low Cost Carriers, zakenvluchten, lesvluchten en onderhoudsvluchten. De aanleg van provinciale infrastructuur en de aansluiting van een halve afslag op de A6 versterken de ruimtelijke positionering van het OMALA gebied.

Risico en beheersmaatregelen

Deze deelneming is nauw verbonden met Airport Garden City C.V. Derhalve zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen voor beide verbonden partijen van toepassing. Wij onderkennen het risico dat er door vertragingen een negatief resultaat kan ontstaan in de grondexploitatie van de ontwikkelingsmaatschappij. Dit bestaat uit twee onderdelen, namelijk: (a) de verkoop van de gronden wordt niet of later gerealiseerd, en (b) de kosten voor de ontwikkeling blijken hoger dan geraamd. Een groot deel van de gronden is reeds verkocht, er is een versnelling ingezet van de ontwikkelingswerkzaamheden en er wordt vervroegd afgelost op de leningen. Mede daardoor schatten wij de mogelijke financiële impact van het risico voor de provincie laag in. Zie voor een verdere toelichting op het risico en de beheersmaatregelen de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5

Airport Garden City C.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	C.V.	
Website	www.lelystadairportbusinesspark.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus & J.N.J. Appelman	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	33,33	33,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	1.000	1.000
Financieel belang van de provincie (lening €)	1.400	1.200
Omvang eigen vermogen	3001	3001
Omvang vreemd vermogen	7244	4895
	2019	2020
Financieel resultaat	0	0
Dividend	0	0

Jaarrekening 2019 en prognose 2020 AGC C.V.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De beherend venoot van Airport Garden City C.V. is OMALA N.V. Voor deze partij zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen van toepassing als bij de verbonden partij OMALA N.V.

6

Afvalzorg Holding N.V.		
Vestigingsplaats	Assendelft	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.afvalzorg.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	C.W. Smelik	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	10,00	10,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	4	4
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	66.308	67.767
Omvang vreemd vermogen	140.858	138.450
	2019	2020
Financieel resultaat	3.940	5.464
Dividend	425	125

Prognose o.b.v. derde kwartaalrapportage 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Het publiek belang van afvalverwerking en milieuzorg komt voort uit de voormalige nutsbedrijven.

Risico en beheersmaatregelen

De provincies zijn conform de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen binnen de provinciegrenzen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn gestort. Wanneer de stortplaats is volgestort, zorgt de exploitant voor de afdichting van de stortplaats. Als de exploitant zijn verplichting niet na kan komen (afdichten van de stortplaats), dan komen deze kosten voor rekening van de provincie. Afvalzorg heeft twee actieve stortplaatsen in Flevoland. Afvalzorg Deponie BV (dochteronderneming Afvalzorg Holding N.V.) dient conform de vergunningvoorschriften financiële zekerheid

te stellen aan provincie Flevoland voor de aan te brengen bovenafdicthingen. De omvang van de te stellen zekerheid bedraagt € 2,27 per gestorte ton afval conform artikel 12 Stortbesluit bodembescherming. Afvalzorg heeft twee beleggingsrekeningen in onderpand gegeven aan provincie Flevoland als financiële zekerheid voor de aanleg van bovenafdicthingen op stortlocaties Braambergen in Almere en Zeeasterweg in Lelystad. Daarnaast is er zowel bestuurlijk als financieel voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een regulier risico als aandeelhouder in verband met het zeer beperkte aandeel (10%) in het bedrijf. Gezien de beperkte risico's zijn verdere beheersmaatregelen niet aan de orde.

7

Vitens N.V.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.vitens.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Drinkwatervoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,08	0,08
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	250	250
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	533.300	546.000
Omvang vreemd vermogen	1.293.000	1.924.000
	2019	2020
Financieel resultaat	11.100	21.000
Dividend	4	0

Prognose o.b.v. financieel jaarplan 2020-2022

x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie. De provincie loopt geen substantiële risico's.

8

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.bngbank.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Financiële dienstverlening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H. Hofstra	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,14	0,14
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	572	572
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.887.000	4.856.000
Omvang vreemd vermogen	144.802.000	162.129.000
	2019	2020
Financieel resultaat	128.000	100.000
Dividend	214	96

Prognose o.b.v. Persbericht halfjaarcijfers 2020 BNG Bank

x € 1.000

Aanvullende informatie

De bank is door de toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) in 2015 aangemerkt als systeembank. De bank voldoet aan de hoogste long-term credit rating van 3 ratingbureaus (Standard & Poor's AAA, Moody's Aaa en Fitch AAA). De aandelen geven een goed rendement en de provincie loopt geen substantiële risico's.

9

Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.alliander.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,04	0,04
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	201	201
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	4.224.000	4.195.000
Omvang vreemd vermogen	4.567.000	5.348.000
	2019	2020
Financieel resultaat	253.000	92.000
Dividend	69	52

Prognose o.b.v. halfjaarbericht 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moeten zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

Risico en beheersmaatregelen

Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie Flevoland nauwelijks sprake van risico's anders dan een 'normaal' aandeelhoudersrisico in verband met het zeer beperkte aandeel in de energiemaatschappij en netwerkbedrijven. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.pocfondsflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Economische ontwikkeling	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	8.954	10.014
Omvang vreemd vermogen	52	52
	2019	2020
Financieel resultaat	0	20
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door vennootschap opgestelde Jaarstukken 2019, het Fondsplan (versie juni 2018) en de Q3-rapportage 2020, waarin opgenomen het geprognosticeerd resultaat 2020. x € 1.000

Aanvullende informatie

Op 5 april 2018 is TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. opgericht. Deze vennootschap heeft als doel om via participaties en/of (achtergestelde) converteerbare leningen te voorzien in een deel van de financieringsbehoefte van Flevolandse innovatieve MKB-ondernemingen. Hierbij is het uitgangspunt dat het fonds 50% revolverend is. De tot en met 2022 meerjarig geplande uitzettingen (incl. subsidiabele beheerkosten) van het fonds bedragen € 13,3 mln., waarvan € 5,3 mln. afkomstig is uit EFRO-middelen (incl. € 1,3 mln. Rijkscofinanciering). De provincie heeft een aandeel van € 1 en is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit. Onder het vreemd vermogen van de entiteit zijn opgenomen het reeds overgemaakte provinciaal fondsvermogen en de vooruitbetaalde EFRO-middelen, inclusief cofinanciering van het Rijk. Zodra het fondsvermogen wordt uitgezet via leningen wordt dit geconverteerd naar het vennootschappelijk eigen vermogen. De jaarstukken van de vennootschap over het boekjaar 2020 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2020 nog niet beschikbaar.

Risico en beheersmaatregelen

Aan de inzet van EFRO-middelen en de daarmee samenhangende Rijkscofinanciering zijn voorwaarden verbonden. Hierbij is het risico dat deze middelen niet volledig ingezet kunnen worden in de periode tot en met 2022. Als gevolg hiervan kan er sprake zijn van een terugbetalingsverplichting aan Europa / Den Haag. Om dit risico te mitigeren is een deskundige fondsmanager aangetrokken. Deze fondsmanager is bekend met het Flevolandse financieringslandschap en beheert de bestaande fondsen. Het gaat hier naast het PoC-fonds om het Technofonds Flevoland en het MKB-fonds Flevoland.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.ofgv.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Milieu	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	C.W. Smelik	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	27,58	27,58
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	1.520	919
Omvang vreemd vermogen	5.264	4.730
	2019	2020
Financieel resultaat	640	0
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. 2e voortgangsrapportage 2020 en begroting 2021

x € 1.000

Aanvullende informatie

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de deelnemende provincies en gemeenten. Naast de verplichte milieutaken heeft de provincie ook de vergunningverlening-, toezicht en handhavingstaken op een breed terrein van bodem, ontgronding en water ondergebracht bij de OFGV. Als gevolg van de invoering van de kostprijsystematiek is ons aandeel/stemrecht gewijzigd ten opzichte de jaarstukken 2017 (34,63%). De provincie loopt geen substantiële risico's.

Het Flevolands Archief		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.hetflevolandsarchief.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Archiefbeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	L. Verbeek & J.N.J. Appelman	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,00	8,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	606	58
Omvang vreemd vermogen	317	268
	2019	2020
Financieel resultaat	636	-75
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. begroting 2020

x € 1.000

Aanvullende informatie

Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief (RHC HFA) is een openbaar lichaam met als doel (een deel van) de archiefwettelijke taken van de deelnemers uit te voeren. RHC HFA beheert de overgebrachte (digitale) archieven van de deelnemers. De archivaris van RHC HFA houdt toezicht op de naleving van de Archiefwet 1995 door de deelnemers. Deze deelnemers zijn: Het Rijk, de provincie Flevoland, het waterschap Zuiderzeeland en de gemeenten Lelystad, Dronten, Urk en Zeewolde. In 2019 bedroeg de bijdrage van de provincie Flevoland € 68.107.

Inter Provinciaal Overleg		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ipo.nl / www.bij12.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Samenwerking en belangenbehartiging	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	8,33	8,33
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	5.429	5.429
Omvang vreemd vermogen	21.795	21.795
	2019	2020
Financieel resultaat	2.713	0
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. jaarverslag IPO 2018 en begroting 2019.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De provincie loopt geen substantiële risico's. Via de financiële en inhoudelijke rapportages wordt de voortgang gevolgd. De bijdrage in 2019 bedroeg € 1.947.000 inclusief BIJ12.

Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A.		
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ndovloket.nl - www.dova.nu	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Openbaar vervoer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder(s)	J. de Reus	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	6,67	6,67
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	924	455
Omvang vreemd vermogen	1.482	1.482
	2019	2020
Financieel resultaat	924	-469
Dividend	0	0

De in de hierboven opgenomen tabel gepresenteerde financiële informatie is herleid uit de door de vereniging opgestelde Jaarstukken 2019 en de Najaarsrapportage 2020, waarin opgenomen het geprognosticeerd resultaat 2020.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De organisaties NDOV en DOVA hebben de handen ineengeslagen en zijn met ingang van 2019 samen verder gegaan. Op 31 oktober 2018 is hiertoe de rechtspersoon Coöperatieve Vereniging NDOV-DOVA U.A. bij notariële akte te Utrecht opgericht. Het samenwerkingsverband telt 15 leden. Elk lid heeft één stem in de ledenvergadering. De coöperatie heeft ten doel het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief vervoer of individueel vervoer. Uiteindelijk doel is te komen tot een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt vervoer voor de reiziger. Jaarlijks maakt het bestuur een jaarplan (activiteiten en begroting), bestuursverslag en jaarrekening op. De vereniging brengt na de jaarlijkse vaststelling van het jaarplan door de algemene ledenvergadering voor het gebruik van het NDOV-programma en het Samenwerkingsprogramma DOVA de daarmee samenhangende kosten bij de leden in rekening conform de vastgestelde verdeelsleutels. De jaarstukken van de vereniging over het boekjaar 2020 zijn ten tijde van het opstellen van de provinciale jaarstukken 2020 nog niet beschikbaar.

15

Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland

Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Publiek rechtspersoon	
Website	n.v.t.	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg en milieubeheer	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	College vormt Dagelijks- en Algemeen bestuur	
Betrokken bestuurder(s)	H.J. Hofstra & C.W. Smelik (Dagelijks Bestuur) / Voltallig college (Algemeen Bestuur)	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	100,00	100,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	0	0
Omvang eigen vermogen	1.665	1.557
Omvang vreemd vermogen	25.643	25.767
	2019	2020
Financieel resultaat	2.064	100
Dividend	n.v.t.	n.v.t.

Jaarrekening 2019 en prognose 2020.

x € 1.000

Aanvullende informatie

De provincies zijn op basis van de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van de stortplaatsen binnen de provinciegrenzen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn gestort. Wanneer de stortplaats is volgestort, zorgt de exploitant voor de afdichting van de stortplaats. Na de technische eindinspectie gaat de nazorg, en daarmee de financiering van de nazorg, over naar de provincie (overdracht). Elke provincie heeft daartoe een Nazorgfonds in het leven geroepen. Het Nazorgfonds is op grond van artikel 15.47 van de Wet Milieubeheer een rechtspersoon en heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur alsmede een eigen begroting en jaarrekening. Gedeputeerde Staten zijn bij dezelfde wet belast met het beheer van het fonds. Zij vormen het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit twee gedeputeerden met de portefeuilles Financiën, Milieu en Afvalzorg. Het Nazorgfonds heeft 2 doelstellingen: de middelen zo goed mogelijk beheren zodat de eeuwigdurende nazorg bekostigd kan worden en zorgdragen dat de middelen alleen aan dit doel besteed worden. De rentetoevoeging in de voorzieningen is jaarlijks gelijk aan het doelrendement (4,4%), onafhankelijk van het werkelijke rendement op het vermogen. De afgelopen jaren was het werkelijk rendement lager dan het doelrendement, waardoor ingeteerd wordt op het eigen vermogen (de buffer voor schommelingen in het rendement).

Risico en beheersmaatregelen

Financiële risico's: Nadat een sluitingsverklaring wordt afgegeven voor een stortplaats gaat de nazorgfase van start. Als na het afgeven van een sluitingsverklaring blijkt dat in het Nazorgfonds onvoldoende vermogen aanwezig is om de eeuwigdurende nazorg te kunnen bekostigen, komen aanvullende kosten voor rekening van de provincie en is het verhalen op de exploitanten niet meer mogelijk. Ook ontstaat er een financieel risico

wanneer het werkelijke beleggingsrendement van het Nazorgfonds lager is dan het doelrendement (rekenrente voor doelvermogen en heffing) of wanneer het op te brengen doelvermogen te laag blijkt te zijn. Voor de provincie speelt dit risico alleen voor de gesloten stortplaats Het Friese Pad. Beheersmaatregelen: Bij het bepalen van de hoogte van de jaarlijkse nazorgheffingen betrekken we het beleggingsrendement van het Nazorgfonds. Bij het afgeven van een sluitingsverklaring stellen we een financiële eindafrekening op om een tekort of overschot ten opzichte van het doelvermogen bij aanvang van de nazorg te kunnen vereffenen op het moment van overdracht van de stortplaats. We berekenen de benodigde doelvermogens volgens het IPO rekenmodel op basis van goedgekeurde nazorgplannen. De nazorgplannen en rekenmodellen voor de nog niet gesloten stortplaatsen zullen worden geactualiseerd aan de hand van de IPO checklist en het rekenmodel RINAS 4.

16

Stichting DE-on		
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Stichting	
Website	www.deonflevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Duurzame energievoorziening	
Bestuurlijk belang (zeggenschap)	Geen	
Betrokken bestuurder(s)	J.A. Fackeldey	
	31-12-2019	31-12-2020
Belang/stemrecht van de provincie (aandeel %)	0,00	0,00
Financieel belang van de provincie (aandeel €)	0	0
Financieel belang van de provincie (lening €)	8.495	8.495
Omvang eigen vermogen	-824	-898
Omvang vreemd vermogen	8.824	8.800
	2019	2020
Financieel resultaat	-131	-74
Dividend	0	0

Prognose o.b.v. jaarplan 2021

x € 1.000

Aanvullende informatie

Stichting DE-on is formeel geen verbonden partij, echter is met Provinciale Staten afgesproken dat DE-on wordt behandeld als ware het een verbonden partij. DE-on draagt bij aan de ontwikkeling van duurzame energie in Flevoland. Deze bijdrage vindt plaats door het financieren van projecten gericht op zowel besparing en/of het duurzaam opwekken van energie, in die delen van de markt welke zich autonoom onvoldoende ontwikkelen.

Risico en beheersmaatregelen

Op basis van leningsvoorwaarden loopt de provincie het risico dat de lening in de toekomst mogelijk (deels) oninbaar is. Jaarlijks wordt over de inzet gerapporteerd. In de subsidievoorwaarden zijn voorwaarden opgenomen voor het tempo van investeringen. Indien niet aan de voorwaarden is voldaan kan (een deel van) de lening worden teruggevorderd. Om het risico af te dekken dat de lening niet wordt terugbetaald, is binnen de Brede bestemmingsreserve een bedrag van € 7,6 mln. geormerkt en voor het negatieve eigen vermogen van DE-on een voorziening getroffen ter grootte van € 0,9 mln.

7 Grondbeleid

Door de provincie wordt grondbeleid ingezet voor integrale gebiedsontwikkeling, infrastructuur, de ecologische hoofdstructuur en de gebiedsontwikkeling van het landelijk gebied. De provincie acteert daarin enerzijds als grondeigenaar en grondbeheerder (taakgebonden grondbeleid) en anderzijds als gebiedsontwikkelaar (gebiedsgericht grondbeleid).

Het taakgebonden grondbeleid is gericht op de realisatie van nieuwe, dan wel de aanpassing van bestaande, provinciale infrastructuur. Het gebiedsgerichte grondbeleid is gericht op het realiseren van provinciale strategische doelen, zoals vastgelegd in het Omgevingsplan.

Kaderdocumenten

Wij hebben het grondbeleid doorvertaald in verschillende provinciale kaderdocumenten, zoals het Omgevingsplan (<https://geo.flevoland.nl/omgevingsplan>), de Omgevingsvisie FlevolandStraks welke het visiedeel van het Omgevingsplan vervangt en de Kadernota Grondbeleid. In deze kadernota zijn zowel het bestaande beleid als de volgende beleidsuitgangspunten neergelegd:

- Bij de grondvererving voor infrastructurele werken wordt in samenloop met elke minnelijke onderhandeling tevens een aanvang gemaakt met de administratieve fase van de onteigeningsprocedure. Het definitieve besluit om over te gaan tot onteigenen wordt pas genomen als het minnelijke traject niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.
- Per concreet project of programma wordt de inzet van provinciale middelen en de daarbij behorende projectmatige aanpak bepaald. Een voorbeeld hiervan is het programma 'Nieuwe Natuur', waarvoor in het besluit ten behoeve van een werkbudget voor grondvererving aanvullende voorwaarden zijn opgenomen voor deze grondhandelingen.

We beschouwen de regeling van de bouwgrondexploitatie in eerste instantie als een verantwoordelijkheid van gemeenten en private partijen. Indien het provinciale belang dit vereist kan - met instemming van PS - van dit uitgangspunt worden afgeweken. Hiervan is vooralsnog geen sprake. De provincie participeert in de verbonden partijen OMALA N.V. en Airport Garden City C.V., waarin wel bouwgrondexploitaties plaatsvinden.

Met het provinciale grondbeleid beogen we tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen of te laten krijgen voor de realisering van ruimtelijke doelen. Aanvaardbare prijzen zijn in de regel marktconforme prijzen, waarbij we in overleg met andere overheden zodanig opereren dat marktverstoringen (prijsoptijdrijving) zoveel mogelijk worden voorkomen.

Gronden in eigendom (gebiedsgericht grondbeleid)

De provincie heeft een beperkte hoeveelheid grond in eigendom ten behoeve van het gebiedsgerichte grondbeleid (niet zijnde ondergrond van infrastructuur en dergelijke). Deze gronden zijn oorspronkelijk aangekocht ten behoeve van het voormalig plangebied Oostvaarderswold en nu opgenomen in het programma 'Nieuwe Natuur'. Omdat deze gronden zich niet in een transformatieproces bevinden en veelal (tijdelijk) een vaste bestemming kennen worden deze in de jaarrekening gepresenteerd als Materieel Vast Actief. Aan deze gronden wordt geen rente toegerekend.

Gronden programma 'Nieuwe Natuur'

In het kader van het programma 'Nieuwe Natuur' is een grondhandelingskader vastgesteld welke toegepast wordt op het sluiten van de realisatieovereenkomsten met de initiatiefnemers, de inzet van de programmagronden hierbij en het tijdelijk beheer van de programmagronden.

Naast de gronden die in bezit zijn van de provincie, zijn er gronden in het programma 'Nieuwe Natuur' ingebracht door terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer en stichting Het Flevo-landschap). Deze gezamenlijk ingebrachte gronden vormen samen de programmagronden die binnen het programma 'Nieuwe Natuur' ingezet worden voor ruiling, verkoop of directe inzet voor de doelstellingen.

Transacties

In 2020 hebben wij nog transacties uitgevoerd in verband met ruilingen voor de programma partners. Transacties binnen het programma, door de terreinbeherende organisaties, hebben geen impact op de provinciale begroting.

Boekwaarde

De gronden worden in de balans gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, bestaande uit de aankoopprijs voor de grond en opstallen, vermeerderd met de kosten voor schadeloosstelling en verminderd met ontvangen bijdragen van derden. De boekwaarde van deze gronden op 31 december 2020 is nihil.

IV Jaarrekening

1 Jaarrekening 2020 op hoofdlijnen

1.1 Omvang resultaat

Het rekeningresultaat bedraagt € 11,1 mln. positief. Hieronder is de opbouw van het resultaat weergegeven.

Opbouw resultaat

Zoals uit onderstaande tabel blijkt zijn de totale lasten € 16,2 mln. lager dan de begrotingsraming na wijziging. Daarnaast is sprake van € 5,1 mln. hogere baten. Tenslotte is € 5,6 mln. meer toegevoegd aan de reserves en is € 4,7 mln. minder onttrokken. Hiermee ligt het resultaat € 11,1 mln. hoger dan geraamd.

Tabel 1.1: Opbouw resultaat

Omschrijving	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Lasten	171.839	194.233	198.268	182.037	16.231
Baten	-191.141	-183.329	-190.639	-195.738	5.100
Saldo van lasten en baten	-19.301	10.904	7.629	-13.701	21.330
Stortingen in reserves	85.170	87.868	68.813	74.417	-5.604
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-98.773	-76.443	-71.791	-4.651
Saldo van reservemutaties	6.458	-10.904	-7.629	2.626	-10.255
Gerealiseerd resultaat (- = overschot)	-12.843	0	0	-11.075	11.075

x € 1.000

1.2 Analyse resultaat

In het jaarverslag is bij de programmaonderdelen een verschillenanalyse opgenomen met daarin een toelichting op de afwijkingen (> € 0,1 mln.) ten opzichte van de begroting na wijziging. Alle afwijkingen tezamen vormen het resultaat na bestemming van de jaarrekening 2020 en bedraagt totaal € 11,1 mln. In onderstaande tabel zijn de verschillen per programmaonderdeel opgenomen.

Tabel 1.2: Verschillen per programmaonderdeel

Programmaonderdeel	Vershil	Waarvan effect op	
		Reserves	Rekening-saldo
1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	728	523	205
1.2 Water	104	0	104
2.1 Landbouw & visserij	473	164	309
2.2 Natuur en landelijk gebied	2.345	1.847	498
3.1 Economische ontwikkeling	2.453	2.319	134
3.2 Gebiedsopgaven	1.870	1.015	854
4.1 Recreatie en toerisme	423	17	406
4.2 Cultuur en erfgoed	733	60	673
4.3 Krachtige samenleving	183	112	71
5.1 Regionale energiestrategie	507	279	228
5.2 Duurzaamheid & circulaire economie	266	0	266
5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid	404	0	404
6.1 Openbaar vervoer	620	620	0
6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit	294	294	0
6.3 Infrastructuur	58	207	-149
7.1 Bestuur	439	0	439
7.2 Provinciale Staten	132	0	132

Programmaonderdeel	Verskil	Waarvan effect op	
		Reserves	Rekening-saldo
7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	3.318	0	3.318
7.4 Bedrijfsvoering	5.980	2.801	3.179
7.5 Reserves	0	0	0
Eindsaldo	21.330	10.258	11.071

x € 1.000

Toelichting op verschillen

De belangrijkste oorzaken (effect op rekeningssaldo > € 0,25 mln.) worden hieronder kort toegelicht. Voor een toelichting op de overige verschillen wordt verwezen naar de desbetreffende programmaonderdelen.

2.1 Landbouw & Visserij: voordelig saldo € 0,31 mln.

Niet alle projecten zijn in 2020 financieel rondgekomen. Vrijwel alle netwerkactiviteiten alsook de publieke bijeenkomsten van de Agro Expert Raad zijn vooruitgeschoven in de tijd. Verder is gebleken dat financiering van projecten in de landbouw juridisch complex en tijdrovend is, ook dit heeft tot vertraging geleid.

2.2 Natuur en landelijk gebied: voordelig saldo € 0,5 mln.

De middelen inzake stikstof zijn niet uitgeput (€ 0,29 mln. voordelig). Dat komt enerzijds omdat er minder externe inhuur heeft plaatsgevonden dan begroot (capaciteit is deels intern, later of niet ingevuld) en anderzijds omdat er minder 'quick wins' uit de gebiedstafels naar voren kwamen dan aanvankelijk gehoopt.

3.2 Gebiedsopgaven: voordelig saldo € 0,85 mln.

In de businesscase voor Flevokust Haven was nog niet gerekend met inkomsten vanuit het tweede terrein, vanwege het toegepaste ingroeimodel. Toch is de haven voor een groot deel van het jaar volledig bezet geweest en hebben wij aanvullende huurinkomsten kunnen realiseren. Dit leidt tot een aanvullende inkomst van € 0,42 mln. Daarnaast heeft in 2020 naar aanleiding van de uitgevoerde taxatie een herwaardering plaatsgevonden van € 0,42 mln. Dit heeft geleid tot een vrijval van de voorziening 'duurzame waardevermindering Flevokust Haven'.

4.1 Recreatie en toerisme: voordelig saldo € 0,41 mln.

Begin juni 2020 is € 0,4 mln. uit het Corona Noodfonds beschikbaar gesteld voor de gastvrijheidssector van Flevoland, waarbij € 0,05 mln. gereserveerd is voor proceskosten. Met de Nadere Regels 'Subsidiëring Covid 19 maatregelen Flevolandse ondernemingen gastvrijheidssector' konden Flevolandse MKB-ondernemingen in de gastvrijheidssector subsidie aanvragen voor de (her)inrichting van hun onderneming aan de anderhalve-meter-economie. Het subsidieplafond is niet bereikt; in 5 tranches is € 0,12 mln. aan subsidies verstrekt, € 0,23 mln. is niet besteed. Het restant van € 0,26 mln. blijft beschikbaar voor coronamaatregelen in 2021.

4.2 Cultuur en erfgoed: voordelig saldo € 0,67 mln.

Eind juni 2020 is € 0,75 mln. uit het Corona Noodfonds beschikbaar gesteld voor de Cultuursector voor het instellen van regelingen voor a.) cofinanciering (film)theaters en musea (€ 0,5 mln.), b.) het aanpassen van artistieke producties van culturele instellingen (€ 0,15 mln.) en c.) het doen van aanpassingen in het kader van de 1,5 meter maatregel bij amateurkunstverenigingen (€ 0,05 mln.). Tevens is € 0,05 mln. beschikbaar gesteld voor proceskosten. Het (subsidie)plafond voor de regelingen is niet bereikt. € 0,31 mln. is uitgegeven aan de 3 onderdelen en de proceskosten zijn niet aangesproken. Het restant van € 0,44 mln. blijft beschikbaar voor coronamaatregelen in 2021.

5.2 Duurzaamheid & circulaire economie: voordelig saldo € 0,27 mln.

Bij de opgave 'Circulaire Economie' wordt gewerkt met ondernemers in het Platform Circulair Flevoland en in keteninitiatieven. Door corona waren er onvoldoende contactmomenten met de ondernemers om gezamenlijk tot nieuwe ketens te komen die wel beoogd waren. Fysieke platformbijeenkomsten waren niet mogelijk. De verkenningen zijn als gevolg van corona uitgesteld.

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid: voordelig saldo € 0,4 mln.

Dit verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Het rekeningresultaat van OFGV over 2019 is gestort naar de partners. Het Flevolandse deel in het resultaat is € 0,15 mln.
- In 2016 is een start gemaakt met de uitvoering van het programma 'Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond 2016-2020'. Binnen het programma is er op de diverse onderdelen een onderbesteding van € 0,16 mln. Niet alle opdrachten van Bodemsanering hebben geleid tot uitgaven in 2020, omdat een deel van de opdrachten over het jaar heen zijn getild. De afronding van deze opdrachten vinden plaats in 2021. Daarnaast hebben een aantal projecten niet geleid tot uitgaven, waaronder 'Geothermie' en 'Warmte-koude opslag (WKO)'.

7.1 Bestuur: voordelig saldo € 0,44 mln.

Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Jaarlijks wordt op balansdatum bepaald in hoeverre een onttrekking of storting aan de voorziening 'APPA' (pensioenen (oud) GS-leden) gedaan dient te worden om de toekomstige verplichtingen te kunnen dekken. Een externe pensioenuitvoerder stelt op basis van actuariële berekeningen vast in hoeverre een storting of onttrekking noodzakelijk is. Er bleek ruim € 0,5 mln. benodigd waar ruim € 0,3 mln. geraamd was.
- Binnen het IPO zijn 2 medewerkers van de provincie Flevoland tijdelijk gedetacheerd geweest in de 2e helft van 2020. Deze bijdrage in natura zorgt voor een lagere last aan het IPO (€ 0,12 mln. voordelig).
- Mede vanwege corona zijn de GS-representatie kosten flink lager dan voorgaande jaren. Veel zaken worden digitaal of anders gedaan dan voorheen, waardoor bijvoorbeeld reis- en verblijfkosten lager zijn (€ 0,2 mln. voordelig).
- Bij prive-gebruik van de dienstauto hebben de GS-leden recht op een fiscale compensatie. In 2020 is hier nauwelijks gebruik van gemaakt (€ 0,09 mln. voordelig).
- Vanuit het Rijk zijn middelen ontvangen voor de ondermijning binnen vakantieparken. In 2020 is gestart met de subsidieverstrekking aan gemeenten om deze specifieke problematiek aan te pakken. Dit heeft geleid tot de eerste subsidieverlening. In 2021 zullen de resterende middelen voor dit doel worden ingezet.

7.3 Algemene dekkingsmiddelen en stelposten: voordelig saldo € 3,32 mln.

Het voordelig saldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Conform vastgesteld beleid vallen bedragen in de reserve 'Doorgeschoven activiteiten' vrij ten gunste van het rekeningresultaat indien deze het jaar ná storting niet zijn ingezet. Eind 2020 is gebleken dat een bedrag van € 0,8 mln. kon vrijvallen binnen deze reserve, hetgeen bijdraagt aan het rekeningresultaat 2020.
- De geraamde provinciefondsuitkering is voor het laatst bijgesteld bij de Najaarsnota 2020 en was gebaseerd op de Meicirculaire 2020. Nadien zijn de september- en decembercirculaire verschenen. De effecten van deze circulaires zijn niet meer in de begrotingsraming verwerkt. Uiteindelijk is de uitkering circa € 3,2 mln. hoger uitgevallen dan de raming.
- Lagere opbrengsten van € 0,9 mln. uit de opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) door mutaties in omvang en samenstelling van het wagenpark in 2020.

7.4 Bedrijfsvoering: voordelig saldo € 3,18 mln.

Het voordelig rekeningssaldo wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Niet (direct) ingevulde vacatures en lagere lasten inhuur (€ 1,3 mln.).
- Vanwege corona zijn er een stuk minder kosten voor woon- werkverkeer en dienstreizen ten opzichte van voorgaande jaren (€ 0,5 mln.).
- Mede vanwege corona zijn de lasten voor beveiliging en receptie en repro flink lager uitgevallen dan voorgaande jaren (€ 0,2 mln.).
- Vanwege het vervallen van pensioenverplichting ten bedrage van € 0,2 mln. valt dit bedrag vrij vanuit de voorziening 'Reorganisatie bedrijfsvoering'.

Voor een nadere toelichting op de bedrijfsvoeringsactiviteiten wordt verwezen naar onderdeel II Programmaverantwoording, paragraaf 7.4 Bedrijfsvoering.

1.3 Financiële kengetallen

Onderstaand zijn de op grond van het BBV voorgeschreven financiële kengetallen weergegeven en van een nadere duiding voorzien. Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de provincie. Vanwege de uniform voorgeschreven berekeningswijze kunnen de waarden worden vergeleken met die van andere provincies.

Tabel 1.3: Financiële kengetallen BBV

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Rekening 2020
Netto schuldquote	-63	8	-58
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-78	-5	-71
Solvabiliteitsratio	77	75	77
Grondexploitatie	0	0	0
Structurele exploitatieruimte	8	2	6
Opcenten	98	98	98

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee aan in hoeverre de provincie in staat is haar schulden terug te betalen (hoe lager, hoe beter). De netto schuldquote van de provincie Flevoland bedraagt 58% negatief in 2020. Doordat de provincie geen netto schuld heeft (vorderingen zijn hoger dan schulden), is het percentage negatief. Na correctie voor de verstrekte leningen ligt het percentage op 71% negatief. Het percentage is licht gedaald ten opzichte van 2019, voornamelijk door een afname van het rekening-courant saldo bij het Rijk (schatkistbankieren), doordat de investeringen hoger zijn dan voorgaand jaar.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen (reserves) ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Dit weerspiegelt de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter deel van de activa gefinancierd is met eigen middelen. Voor provincie Flevoland is het solvabiliteitspercentage nagenoeg gelijk gebleven met 77%. De oorzaak hiervan ligt met name in enerzijds een lichte afname van het eigen vermogen en anderzijds een toename van de vlottende passiva als gevolg van vooruit ontvangen doeluitkeringen in 2020. De vooruit ontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel zijn ontvangen. Deze dienen of nog te worden besteed aan het specifieke doel dan wel te worden terugbetaald.

Grondexploitatie

In het kengetal voor grondexploitatie dienen gronden te worden opgenomen die als 'voorraad' bouwgronden op de balans zijn opgenomen. Dit om inzicht te geven in de terug te verdienen boekwaarde van de gronden bij verkoop of exploitatie. De provincie Flevoland voert zelf geen bouwgrondexploitatie uit. Het kengetal heeft daarom de waarde 0. De gronden van de provincie Flevoland die op de balans staan, zijn overeenkomstig de verslaggevingsregels opgenomen als materiële vaste activa. Deze zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, welke lager is dan de huidige marktwaarde.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel/meerjarig beleid, om bedrijfsvoerings- en kapitaallasten. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel en hebben alleen een structureel karakter wanneer ze bedoeld zijn om structurele lasten te dekken of wanneer de reserve een egaliserende functie of een financieringsfunctie voor investeringen heeft. Uit het kengetal (6%) blijkt dat de structurele baten in 2020 hoger waren dan de structurele lasten.

Opcenten

Dit kengetal is het percentage opcenten dat de provincie heft ten opzichte van het landelijk gemiddelde percentage. Het geeft aan hoeveel relatieve ruimte de provincie heeft om de inkomsten uit de opcenten te verhogen om zo de structurele baten te verhogen (onbenutte belastingcapaciteit ten opzichte van het landelijk gemiddelde). Uit het percentage blijkt dat de hoogte van de opcenten van de provincie relatief dicht bij het gemiddelde ligt. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf 'Lokale heffingen'.

2 Overzicht baten en lasten in de jaarrekening

2.1 Detaillering baten en lasten per programma

Onderstaande tabellen geven per programma de lasten, baten en saldi voor het jaar 2020 weer. De programma's zijn onderverdeeld naar programmaonderdelen, een specificatie hiervan vindt u terug in het programmaplan.

Tabel 2.1: Lasten per programma

Lasten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	8.930	14.052	15.352	14.529	823
2 Landbouw, visserij en natuur	15.332	23.469	23.114	21.134	1.981
3 Economie	7.767	8.001	12.799	10.416	2.383
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	8.856	8.988	11.315	10.004	1.311
5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.811	10.557	9.508	8.370	1.138
6 Mobiliteit	64.421	68.426	63.479	61.694	1.785
7 Vernieuwend bestuur	56.722	60.741	62.701	55.891	6.810
Lasten	171.839	194.233	198.268	182.037	16.231
Stortingen in reserves	85.170	87.868	68.813	74.417	-5.604
Lasten inclusief toevoegingen reserves	257.009	282.101	267.081	256.454	10.627

x € 1.000

Tabel 2.2: Baten per programma

Baten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-653	-492	-777	-786	9
2 Landbouw, visserij en natuur	-2.183	-1.810	-1.700	-2.536	837
3 Economie	-1.942	-1.621	-1.621	-3.560	1.940
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-8	-10	-10	-39	28
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-729	-813	-1.024	-1.062	38
6 Mobiliteit	-9.454	-8.474	-9.315	-8.503	-813
7 Vernieuwend bestuur	-176.171	-170.109	-176.192	-179.253	3.061
Baten	-191.141	-183.329	-190.639	-195.738	5.100
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-98.773	-76.443	-71.791	-4.651
Baten inclusief onttrekkingen reserves	-269.853	-282.101	-267.081	-267.530	448

x € 1.000

Tabel 2.3: Saldo van baten en lasten per programma

Saldo lasten en baten per programma	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	8.276	13.559	14.574	13.743	832
2 Landbouw, visserij en natuur	13.149	21.659	21.415	18.597	2.817
3 Economie	5.826	6.380	11.178	6.856	4.322
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	8.848	8.978	11.305	9.966	1.339
5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.082	9.744	8.484	7.308	1.176
6 Mobiliteit	54.967	59.952	54.164	53.191	972
7 Vernieuwend bestuur	-119.449	-109.368	-113.491	-123.362	9.871
Saldo lasten en baten	-19.301	10.904	7.629	-13.701	21.330
Stortingen in reserves	85.170	87.868	68.813	74.417	-5.604
Onttrekkingen aan reserves	-78.712	-98.773	-76.443	-71.791	-4.651
Gerealiseerd resultaat (- = overschot)	-12.843	0	0	-11.075	11.075

x € 1.000

2.2 Specificatie diverse baten en lasten

A. Algemene dekkingsmiddelen

Conform de voorschriften van het BBV volgt hieronder een specificatie van de algemene dekkingsmiddelen.

Tabel 2.4: Algemene dekkingsmiddelen (baten)

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Verschil
a. Provinciefonds	-105.852	-107.560	-113.792	-116.981	3.189
b. Opcenten MRB	-66.121	-59.000	-58.900	-57.991	-909
c. Dividend	-712	-379	-267	-275	8
d. Rente	-141	-111	-111	-87	-24
e. Vrijval voorziening	0	0	0	0	0
Totaal	-172.826	-167.050	-173.070	-175.334	2.264

x €1.000

Tabel 2.5: Specificatie algemeen dekkingsmiddel: dividend

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Dividend Afvalzorg Holding NV	-425	-125	-125	-125	0
Dividend BNG	-214	-200	-100	-96	-4
Dividend Aliander	-69	-37	-37	-52	15
Dividend Attero	0	-2	-2	-2	0
Dividend CBL Vennootschap BV	0	0	0	0	0
Dividend Publiek Belang BV	0	-3	-3	0	-3
Dividend Vitens	-4	-12	0	0	0
Afwikkelingsverschillen	0	0	0	0	0
Totaal dividend	-712	-378	-267	-274	7

x € 1.000

Tabel 2.6: Specificatie algemeen dekkingsmiddel: rente

	Rekening 2019	Begroting 2020 ontwerp	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020	Vershil
Rente provincie	-126	-102	-102	-79	-23
Overige rentebaten	-15	-9	-9	-8	-1
Totaal	-141	-111	-111	-87	-24

x €1.000

Voor een analyse van de verschillen tussen begroting na wijziging en de Jaarrekening 2020 wordt verwezen naar de toelichting op de middelen in onderdeel II Programmaverantwoording bij programmaonderdeel '7.3 Algemene dekkingsmiddelen'.

B. Kosten van overhead

De provincie Flevoland verantwoordt alle apparaatskosten (personeel en materieel) op het programmaonderdeel '7.4 Bedrijfsvoering'. Overhead betreft de totale apparaatskosten na aftrek van het personeel dat direct aan de taakvelden moet worden toegerekend. De provincie hanteert hiervoor de door de commissie BBV vastgestelde definitie. De kosten voor de overhead zijn in onderstaande tabel gespecificeerd.

Tabel 2.7: Specificatie kosten van personele- en materiële overhead

	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Totaal personeel en organisatie (7.4.1)	38.577	43.703	39.628
Af: direct personeel	-20.967	-23.250	-22.692
Saldo personeel en organisatie indirect	17.610	20.453	16.936
Financiën (product 7.4.2)	48	87	48
Communicatie (product 7.4.2)	45	155	83
Bestuurlijk-juridische zaken (product 7.4.2)	53	224	56
Facilitaire zaken en Financiële administratie (product 7.4.3)	4.285	4.751	4.030
Informatievoorziening (product 7.4.4)	5.516	5.725	4.817
Totale kosten overhead	27.557	31.394	25.971

x € 1.000

De overhead is in bovenstaand overzicht gesaldeerd weergegeven. De lasten en baten overhead zijn afzonderlijk gepresenteerd in de jaarrekening onder de taakvelden (bijlage 2 van de Jaarrekening). Uit de verhouding tussen ingezet personeel op directe taken en op (indirecte) ondersteunende taken, volgens de definities van het BBV, is de verhouding voor personele overhead berekend (tabel 2.8). De afwijking ten opzichte van de Programmabegroting 2020 na wijziging wordt voornamelijk veroorzaakt door de onderbesteding op een aantal bedrijfsvoeringsbudgetten (zie programmaonderdeel 7.4).

Tabel 2.8: Specificatie verhouding direct personeel vs. indirect personeel

	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijziging	Rekening 2020
Personele lasten indirect ondersteunend personeel	15.518	17.207	16.107
Personele lasten direct personeel	20.967	23.250	22.692
Personele overhead in %	43%	43%	42%

x € 1.000

C. Heffing vennootschapsbelasting

Voor zover de provincie ondernemersactiviteiten verricht is de provincie Vennootschapsbelastingplichtig. Dit betreft vooralsnog enkel de activiteiten in de verbonden partij Airport Garden City C.V. De aanslagen / beschikkingen over de jaren 2016 tot en met 2018 zijn inmiddels definitief. De aangifte over 2019 zal in de eerste helft van 2021 worden ingediend, de aangifte 2020 volgt later.

De ingediende aangifte 2018 heeft geleid tot een betaling van € 0,16 mln. vennootschapsbelasting. De actuele prognose voor de aangifte over 2019 is dat die zal leiden tot een verrekening en teruggave van de betaalde vennootschapsbelasting. Voor de aangifte over 2020 verwachten wij dat de vennootschapsbelasting ook nihil zal zijn. Deze prognoses zijn verwerkt in het boekjaar 2020, waardoor de effectieve last nihil is.

D. Incidentele lasten en baten

Op basis van de voorschriften van het BBV is hieronder een tabel opgenomen waarin per programma de incidentele en structurele baten en lasten zijn weergegeven. Op basis van deze gegevens, welke in bijlage 3 verder worden gespecificeerd, kan worden geconcludeerd dat er in 2020 sprake is van een materieel structureel evenwicht, aangezien de totale structurele baten hoger liggen dan de totale structurele lasten. Het kengetal structurele exploitatieruimte, welke is opgenomen onder 1.3 Financiële kengetallen, is gebaseerd op onderstaande verdeling van baten en lasten.

Tabel 2.9: Incidentele en structurele lasten en baten

	Incidenteel 2020	Structureel 2020	Totaal 2020
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	421	14.108	14.529
2 Landbouw, visserij en natuur	5.127	16.006	21.134
3 Economie	2.370	8.046	10.416
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	1.787	8.217	10.004
5 Energie, duurzaamheid en milieu	1.485	6.885	8.370
6 Mobiliteit	-778	62.472	61.694
7 Vernieuwend bestuur	612	55.278	55.891
Totaal lasten	11.024	171.013	182.037
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	-153	-633	-786
2 Landbouw, visserij en natuur	-2.317	-219	-2.536
3 Economie	-1.352	-2.208	-3.560
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-30	-9	-39
5 Energie, duurzaamheid en milieu	-223	-839	-1.062
6 Mobiliteit	-1.021	-7.481	-8.503
7 Vernieuwend bestuur	-178	-179.075	-179.253
Totaal baten	-5.274	-190.464	-195.738
Totaal saldo van lasten en baten	5.750	-19.452	-13.701
Saldo van stortingen en onttrekkingen reserves	-5.137	7.763	2.626
Geraamd resultaat	613	-11.689	-11.075

x € 1.000

E. EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. De afspraak is gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor het jaar 2020 totaal 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) bedraagt. Het aandeel van de provincies hierin is vastgesteld op 0,08%. Per provincie zijn individuele referentiewaarde bepaald. Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie in de gezamenlijke tekortnorm heeft. Voor provincie Flevoland bedraagt de referentiewaarde in 2020 - € 22,5 mln.

Tabel 2.10: Bijdrage aan EMU-saldo in 2020

	Rekening 2019	Begroting 2020 boekwerk*	Rekening 2020	Begroting 2021
exploitatiesaldo voor mutaties reserves (- = tekort)	19.301	-10.884	13.701	-5.555
+ afschrijvingen t.l.v. exploitatie	5.086	6.644	5.212	6.499
+ dotaties aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	13.099	11.494	12.046	9.847
- investeringen vaste activa	-39.815	-73.131	-49.728	-103.975
+ bijdragen van derden in investeringen	7.986	15.318	19.566	25.266
- betalingen t.l.v. voorzieningen	-17.145	-9.547	-11.808	-16.175
Bijdrage aan EMU-saldo (- =tekortverhogend)	-11.489	-60.107	-11.011	-84.094

*de berekening van het EMU-saldo wordt tussentijds niet bijgesteld

x € 1.000

Het EMU-saldo is € 11,0 mln. negatief en daarmee minder negatief dan in de ontwerpbegroting 2020 werd voorzien. In 2020 hebben diverse begrotingswijzigingen plaatsgevonden die op het EMU-saldo van invloed zijn geweest.

Het grootste verschil (ten opzichte van de ontwerpbegroting 2020) zit in de gerealiseerde investeringen in vaste activa. De gerealiseerde investeringen in infrastructuur zijn lager dan initieel begroot, voornamelijk als gevolg van een aangepaste fasering van een aantal grote projecten. Voor een nadere toelichting op deze projecten wordt verwezen naar programma 6 in onderdeel II Programmaverantwoording.

F. Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen en taakveldenoverzicht

Op grond van de voorschriften van het BBV bestaat de jaarrekening tevens uit de volgende bijlagen:

- een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld;
- de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage).

Deze bijlagen zijn opgenomen als respectievelijk bijlage 2 en 4.

2.3 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. Binnen deze wet wordt de bezoldiging van topfunctionarissen genormeerd. De wet geeft specifiek aan wie bij het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen als topfunctionaris wordt aangemerkt en onder de WNT valt. Voor provincie Flevoland zijn dit de secretaris en de griffier. Politieke ambtsdragers vallen niet onder deze wet. De salarissen van andere functionarissen van de provincie moeten ook openbaar gemaakt worden, indien zij de norm overschrijden.

Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de provincie Flevoland van toepassing zijnde regelgeving in 2020:

- Wet normering topinkomens;
- Uitvoeringsbesluit WNT;
- Uitvoeringsregeling WNT;
- Controleprotocol WNT 2020;
- Beleidsregels WNT 2020.

Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor de provincie Flevoland is € 201.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Er is geen sprake van onverschuldigde betalingen aan topfunctionarissen.

Tabel 2.11: Topfunctionarissen Provincie Flevoland

	H. Tijnl	A. Kost	P. Liedekerken
Functiegegevens	Provincie-secretaris	Griffier	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 30/04
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,00
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging 2020			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	149.771	102.407	29.787
Beloningen betaalbaar op termijn	21.023	18.252	5.659
<i>Subtotaal bezoldiging</i>	170.794	120.660	35.446
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	201.000	66.451
-/- onverschuldigd betaald bedrag		n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2020	170.794	120.660	35.446
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.*	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2019			
Aanvang en einde functievervulling in 2019	n.v.t.	1/1 - 31/12	n.v.t.
Deeltijdfactor 2019 in fte	0,0	1,0	0,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen 2019	0	99.050	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	16.611	0
Totaal bezoldiging 2019	0	115.661	0

Toezichthoudende topfunctionarissen

De provincie kent geen toezichthoudend orgaan zoals bedoeld in de WNT. Deze categorie is derhalve niet van toepassing.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Er hebben in 2020 geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen plaatsgevonden.

Bezoldiging of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen

In 2020 zijn er geen ontslaguitkeringen aan niet-topfunctionarissen gedaan. Daarnaast waren er in 2020 geen niet-topfunctionarissen waarvan de bezoldigingsgegevens op grond van de WNT gepubliceerd zouden moeten worden.

3 Balans (incl. toelichting)

Tabel 3.1: Balans

Activa	2020 31 dec.	2019 31 dec.	Passiva	2020 31 dec.	2019 31 dec.
<u>Immateriële vaste activa</u>	0	0			
			<u>Eigen vermogen</u>		
<u>Materiële vaste activa</u>			- Algemene reserve	21.291	20.444
- Investerings met economisch nut	28.815	28.598	- Bestemmingsreserves	239.962	225.340
- Investerings met maatschappelijk nut	138.264	113.530	- Gerealiseerd resultaat	11.075	12.843
Totaal materiële vaste activa	167.079	142.128	Totaal eigen vermogen	272.328	258.627
			<u>Vreemd vermogen</u>		
<u>Financiële vaste activa</u>			Voorzieningen	33.342	33.105
Kapitaalverstrekkingen aan:					
- Deelnemingen	1.427	1.427			
- Gemeenschappelijke regelingen	0	0			
- Overige verbonden partijen	1.000	1.000			
Leningen aan:					
- Openbare lichamen (art. 1a wet fido)	14.000	17.300			
- Deelnemingen	0	0			
- Overige verbonden partijen	8.197	9.003			
Overige langlopende leningen	27	377			
Totaal financiële vaste activa	24.651	29.107			
Totaal vaste activa	191.730	171.235	Totaal vaste passiva	305.670	291.732
<u>Uitzettingen looptijd < 1 jaar</u>			<u>Netto-vlottende schulden</u>		
			<u>looptijd < 1 jaar</u>		
- Vorderingen op openbare lichamen	24.635	26.701	- Overige schulden	19.002	18.385
- Verstrekte kasgeldleningen	0	0			
- Rekening-courant verhouding Rijk	117.445	131.362	<u>Overlopende passiva</u>		
- Overige vorderingen	632	650	- Transitorische verplichtingen	13.501	7.351
Totaal uitzettingen	142.712	158.713	- Vooruit ontvangen doeluitkeringen	15.584	17.487
			- Overige vooruit ontvangen bedragen	733	718
			Totaal overlopende passiva	29.818	25.556
<u>Liquide middelen (kas- en banksaldi)</u>	2.116	2.102			
<u>Overlopende activa</u>					
- Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	17.931	3.623			
Totaal vlottende activa	162.759	164.438	Totaal vlottende passiva	48.820	43.941
Totaal activa	354.490	335.673	Totaal passiva	354.490	335.673
			Gewaarborgde geldleningen	424	534

x € 1.000

3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De balans biedt inzicht in de vermogenspositie van de provincie. In de volgende paragrafen is de toelichting op de balans opgenomen.

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De waarderingsgrondslagen zijn vastgelegd in de 'Financiële verordening provincie Flevoland 2018'.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De algemene grondslag voor de waardering van activa, alsmede voor de resultaatbepaling, is de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, worden de passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Toerekening subsidielasten

Uitgaven en nog resterende betalingen uit hoofde van verstrekte boekjaar- en exploitatiesubsidies worden als last aan het boekjaar toegerekend waarop de subsidiebeschikking betrekking heeft, tenzij de subsidieontvanger een afwijkend boekjaar kent en de in de subsidiebeschikking genoemde periode het boekjaar van de provincie overstijgt. In dat geval wordt de subsidielast naar rato over de verschillende boekjaren verdeeld.

Uitgaven en nog resterende betalingen uit hoofde van verstrekte projectsubsidies worden als last aan het boekjaar toegerekend in die mate dat de bestedingen en/of relevante balansmutaties in investeringen samenhangend met de in de subsidiebeschikking opgenomen te realiseren subsidiabele prestaties in het boekjaar zijn gerealiseerd. Toerekening is hierbij vooral gebaseerd op het vooraf bij de aanvraag verkregen bestedingsritme, dat gebaseerd is op de door de subsidieontvanger opgestelde (meerjaren)begroting, tenzij er (bijvoorbeeld tussentijds op basis van monitoringactiviteiten) redenen zijn om daar van af te moeten wijken.

Met ingang van het boekjaar 2021 zal ten aanzien van de lastneming uit hoofde van verstrekte projectsubsidies een stelselwijziging worden doorgevoerd. Dit betreft een stelselwijziging die onder het BBV verplicht is gesteld. Op grond van het nieuwe stelsel worden subsidielasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies - boven een door PS vast te stellen grensbedrag - verantwoord op basis van het realisatiebeginsel. Dit grensbedrag wordt opgenomen in de financiële verordening en zal na het zomerreces bij PS worden aangeboden. In overeenstemming met het BBV is wordt het grensbedrag gesteld binnen de range van 0,00% en 0,25% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves over het boekjaar. Het nieuwe stelsel is redelijk in lijn met het huidige stelsel dat de provincie Flevoland toepast, deze stelselwijziging heeft daarmee naar verwachting beperkte financiële impact.

Verbonden partijen

Organisaties die volgens de definitie van het BBV kwalificeren als verbonden partij zijn opgenomen en toegelicht in paragraaf 6 'Verbonden partijen'. Overeenkomstig de voorschriften van het BBV worden deze verbonden partijen niet geconsolideerd in de jaarrekening van de provincie.

Toerekening Provinciefonds

De bate inzake het provinciefonds wordt toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking heeft. Op grond hiervan wordt in de jaarrekening van jaar t de provinciefondsuitkering opgenomen overeenkomstig de in jaar t laatste gepubliceerde circulaire, te weten de decembercirculaire van jaar t. Het ministerie van BZK herberekent de uitkering over het verstreken jaar op basis van de werkelijke belastingcapaciteit over dat uitkeringsjaar, die in januari van het jaar t+1 bekend wordt. Deze herberekening wordt als vordering danwel als schuld in jaar t verantwoord.

Motorrijtuigenbelasting

In de jaarrekening is een bate opgenomen aan opcenten motorrijtuigenbelasting. Reeds meerdere malen in het verleden zijn discussies ontstaan met het ministerie van Financiën omtrent de juistheid en volledigheid van het aandeel van de provincies in de opbrengst motorrijtuigenbelasting. De belastingdienst verstrekt inzake de afgedragen gelden geen specifieke accountantsverklaring ten behoeve van de provincies. De rechtmatigheid en volledigheid van deze opbrengst kan daarom niet worden vastgesteld.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bijdragen aan activa van derden: deze worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de gestelde voorwaarde moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa met economisch nut

De materiële vaste activa met economisch nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven.

Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie als incidentele baten of lasten verantwoord. Investerings < € 50.000 worden niet geactiveerd.

Tabel 3.2: Materiële vaste activa

	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	n.v.t.
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	40
Gebouwen (inclusief kleine aanpassingen in de resterende looptijd)	30
Grote motorvoertuigen	30
Technische installaties bedrijfsgebouwen, overige motorvoertuigen	15
Kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen	10
Kantoorapparatuur, telefooninstallatie, automatiseringsapparatuur en - programmatuur, telecombekabeling, motorvoertuigen	5
Servers	3

Binnen de provincie Flevoland zijn geen investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Deze categorie is dan ook niet opgenomen in de balans.

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden eveneens lineair afgeschreven.

Tabel 3.3: Materiële vaste activa met maatschappelijk nut

	Afschrijvingstermijn in jaren
Verhardingen en kunstwerken	40
Overige investeringen in de openbare ruimte	20

De resterende gronden die in het verleden zijn aangekocht voor het voormalig OostvaardersWold worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met eventuele bijdragen van derden en verminderd met een voorziening voor waardevermindering. Omdat onzekerheid bestond over de terugverdienmogelijkheid van de huidige boekwaarde bij toekomstige inzet of verkoop van de gronden is bij de jaarrekening 2012 een voorziening getroffen, welke per 31 december 2019 met de verkoop van de laatste gronden in 2019 is komen te vervallen. De voorziening is geheel in mindering gebracht op de boekwaarde van de gronden, het restant van

de boekwaarde van de gronden is ten laste van het resultaat gebracht. De grondposities zijn ingezet voor de realisatie van het programma 'Nieuwe Natuur'.

Financiële vaste activa

Binnen de financiële vaste activa zijn de volgende categorieën te onderscheiden:

- Deelnemingen (participaties in het aandelenkapitaal van vennootschappen): deze zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Tot dusver is een afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt boven de verkrijgingsprijs. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.
- Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en verstrekte langlopende leningen: deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van de geschatte inningskansen per individuele vordering (statische methode).

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vaste passiva (reserves en voorzieningen)

De reserves en voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Uitzondering hierop is de pensioenvoorziening voor (oud) gedeputeerden (APPA); deze is berekend op basis van recente actuariële grondslagen zoals toegelicht in bijlage 1 'Toelichting reserves en voorzieningen'. Per 31 december 2020 is de berekening van de pensioenvoorziening gewijzigd naar de berekeningswijze van de uitvoeringsinstantie APG. Daarmee worden andere uitgangspunten gehanteerd dan in voorgaande jaren (op basis van de zogenaamde 'FTK-grondslagen'). Hiermee wordt aangesloten bij andere decentrale overheidsinstellingen en algemeen aanvaardbare grondslagen voor eventuele tussentijdse waardeoverdracht van pensioenverplichtingen van (oud) gedeputeerden.

Aan de voorzieningen wordt geen rente toegevoegd.

Vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling om het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen (tegen nominale waarde).

3.2 Toelichting op de balans (activa)

3.2.1 Materiële vaste activa

Tabel 3.4: Onderdelen materiële vaste activa

	Boekwaarde per 31 december 2020	Boekwaarde per 31 december 2019
Investerings met economisch nut	28.815	28.598
Investerings met maatschappelijk nut*	138.264	113.530
Totaal	167.079	142.128

x € 1.000

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut is in onderstaande tabel uiteengezet.

Tabel 3.5: Boekwaarde investeringen met een economisch nut en met maatschappelijk nut

	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Bijdragen derden	Afschrijving 2020	Boekwaarde per 31 december 2020
1. Investerings met economisch nut						
Bedrijfsgebouwen:						
a. provinciehuis	8.493	0	0	0	-656	7.836
b. Innovatiepaviljoen Floriade	553	1.803	0	0	0	2.356
c. Nieuwland Erfgoedcentrum	2.661	0	0	0	-11	2.650
d. steunpunten	857	0	0	0	-40	818
Machines, apparaten en installaties	8.627	770	0	0	-2.002	7.395
Grond-, weg- en waterbouw:						
a. gronden en terreinen*	15.484	124	0	0	-397	15.211
voorziening gronden en terreinen	-8.238	0	0	0	631	-7.607
b. onderhanden werk	0	0	0	0	0	0
Overige materiële vaste activa	161	7	0	0	-13	155
Totaal investeringen met economisch nut	28.598	2.704	0	0	-2.488	28.814
2. Investerings met maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken:						
a. verhardingen (wegen, fietspaden, etc.)	102.227	39.368	0	-18.564	-2.561	120.470
b. kunstwerken (bruggen, sluisen, etc.)	8.590	7.529	0	-1.001	-58	15.060
c. openbare verlichting	414	15	0	0	-106	323
d. gronden en terreinen*	2.299	113	0	0	0	2.412
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	113.530	47.025	0	-19.566	-2.725	138.264
Totaal materiële vaste activa	142.128	49.728	0	-19.566	-5.212	167.079

*In de materiële vast activa zijn onder de gronden en terreinen ook de in erfpacht uitgegeven gronden (circa 41,28 hectare met een boekwaarde van € 0,1 mln.) opgenomen. x € 1.000

Materiële vaste activa welke in erfpacht zijn uitgegeven

In de materiële vaste activa is een beperkt aantal gronden opgenomen welke in erfpacht zijn uitgegeven. Dit betreft voornamelijk grond langs provinciale wegen die in erfpacht zijn uitgegeven aan pompstationhouders en ondergrond van de gesloten stortplaats Friese Pad. Dit betreft in totaal circa 50,84 hectare grond met een totale boekwaarde van circa € 0,1 mln. Voor de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. De totale erfpachtopbrengst van deze grond bedraagt jaarlijks circa € 0,05 mln.

Flevokust Haven

In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Zoals reeds werd voorzien ten tijde van het investeringsbesluit diende op moment van ingebruikname, conform de verslaggevingsvoorschriften, door middel van een taxatie getoetst te worden of er sprake is van een zogeheten lagere marktwaarde ('impairment-toets'). Omdat de getaxeerde directe opbrengstwaarde (gebaseerd op marktconforme bedrijfseconomische rendementseisen) lager is dan de boekwaarde van de investering is er een voorziening voor de duurzame waardevermindering opgenomen. Conform de verslaggevingsvoorschriften is deze voorziening gesaldeerd met de boekwaarde van de activa. In 2020 heeft hierop, op advies van de accountant, naar aanleiding van de uitgevoerde taxatie een herwaardering plaatsgevonden van € 0,42 mln. Dit heeft geleid tot een vrijval van de voorziening 'Flevokust Haven'.

Verminderings 2020

Gronden en terreinen

In 2019 zijn de resterende gronden die in het verleden zijn aangekocht voor het voormalig Oostvaarderswold verkocht. In 2020 is er geen sprake meer van een boekwaarde van deze gronden.

Afschrijvingen 2020

De afschrijvingen over 2020 bedragen circa € 5,6 mln. Verder hebben er, naast de bij de verminderings genoemde projecten, in 2020 geen andere afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen plaatsgevonden.

Tabel 3.6: Geactiveerde investeringsuitgaven 2020

	Vermeerderingen 2020	Bijdragen derden 2020	Netto investerings
Bedrijfsgebouwen			
Werkplaats Floriade	1.803	0	1.803
Totaal bedrijfsgebouwen	1.803	0	1.803
Infrastructuur en mobiliteit			
Roggebotsluis/Hanzeweg	2.750	-4.735	-1.985
Hogering	4.911	-949	3.962
Luchthaven ontsluitingsweg	3.164	0	3.164
Fietsbrug Waterlandseweg	1.365	-183	1.182
Aansluiting A6	9.325	-9.325	0
Ganzeweg	1.387	0	1.387
Zwolse vaart	946	-423	523
Oostervaart	1.227	0	1.227
Leemringweg	798	-26	772
Hoge vaart	1.423	0	1.423
N307	1.617	0	1.617
Bruggen en sluisen	10.455	-2.923	7.531
Totaal infrastructuur en mobiliteit	39.368	-18.564	20.804
Bedrijfsvoering			
Automatisering (onder andere aanschaf hardware en software)	770	0	770
Totaal bedrijfsvoering	770	0	770
Overige	7.787	-1.001	6.786
Totaal	49.728	-19.566	30.162

x € 1.000

Roggebotsluis/Hanzeweg

De netto investering in Roggebotsluis/Hanzeweg is in 2020 negatief door de verwerking van de bijdrage van het ministerie van IenW. Deze bijdrage ziet toe op de in 2020 en eerder geactiveerde investeringsuitgaven. Het totaal van de geactiveerde investering ultimo 2020 is € 1,3 mln.

3.2.2 Financiële vaste activa

In onderstaande tabel is het verloop van de financiële vaste activa in het jaar 2020 weergegeven.

Tabel 3.7: Verloop financiële vaste activa in 2020

	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2020
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- deelnemingen (a)	1.427	0	0	1.427
- overige verbonden partijen (b)	1.000	0	0	1.000
Leningen aan:				
- openbare lichamen - art. 1a Wet fido (c)	17.300	0	-3.300	14.000
- deelnemingen	0	0	0	0
- overige verbonden partijen (d)	9.695	0	-600	9.095
- voorziening Oninbare leningen (d)	-692	0	-206	-898
Overige langlopende leningen (e)	377	0	-350	27
Totaal financiële vaste activa	29.107	0	-4.456	24.651

x € 1.000

In onderstaande tabellen worden de diverse posten gespecificeerd.

Tabel 3.8: Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

a. Deelnemingen (aandelen)	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2020
Alliander	201	0	0	201
Vitens N.V.	250	0	0	250
BV Afvalzorg Deponie	4	0	0	4
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	114	0	0	114
OMALA N.V.	25	0	0	25
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	572	0	0	572
TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.	0	0	0	0
Sport Service Flevoland BV	161	0	0	161
Visit Flevoland BV	100	0	0	100
Totaal deelnemingen	1.427	0	0	1.427

x € 1.000

TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V.

Tegen een verkrijgingsprijs van € 1 (-zeer lage- registratiewaarde in duizendtallen is afgerond € 0) heeft de provincie in 2018 een aandeel in het TMI Proof of Concept Fonds Flevoland B.V. verkregen dat zij per ultimo 2020 nog bezit. Zij is daarmee 100% eigenaar van deze entiteit.

Sport Service Flevoland BV

Eind 2018 is Sportservice Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op gebied van sport activiteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Sportservice Flevoland. De kapitaalstorting van € 0,2 mln. heeft in 2019 in twee tranches plaatsgevonden.

Visit Flevoland BV

Eind 2018 is Visit Flevoland BV opgericht door de provincie. Deze BV voert op recreatief toeristisch activiteiten uit voor de provincie. De provincie is de enige aandeelhouder van Visit Flevoland BV. De kapitaalstorting van € 0,1 mln. heeft in 2019 plaatsgevonden.

Tabel 3.9: Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

b. Overige verbonden partijen	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2020
Airport Garden City C.V.	1.000	0	0	1.000
Totaal deelnemingen	1.000	0	0	1.000

x € 1.000

Tabel 3.10: Leningen aan openbare lichamen

c. Openbare lichamen	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2020
Lening u/g Gemeente Gorinchem	3.000	0	-1.000	2.000
Lening u/g Gemeente Heemskerk	4.200	0	-700	3.500
Lening u/g Gemeente Veenendaal	6.600	0	-1.100	5.500
Lening u/g Gemeente Meierijstad	3.500	0	-500	3.000
Totaal leningen openbare lichamen	17.300	0	-3.300	14.000

x € 1.000

Er zijn in 2020 geen nieuwe leningen verstrekt aan openbare lichamen. Voor de bestaande leningen hebben de aflossingen conform het reguliere aflossingsschema plaatsgevonden.

Tabel 3.11: Leningen aan overige verbonden partijen

d. Overige verbonden partijen	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2020
Airport Garden City C.V.	1.200	0	-600	600
EEF	8.495	0	0	8.495
Voorziening Oninbare leningen	-692	0	-206	-898
Totaal leningen aan overige verbonden partijen	9.003	0	-806	8.197

x € 1.000

Airport Garden City C.V. (100% dochter van deelneming OMALA N.V.) heeft in 2020 twee leningen afgelost voor € 0,6 mln. De totaal uitstaande hoofdsom van € 0,6 mln. past binnen de met Airport Garden City C.V. gemaakte financieringsafspraken (maximale kredietfaciliteit van € 9,5 mln.). Uit voorzichtigheid is een deel van de lening EEF (tot 01-09-2020 stichting DE-on) voorzien voor een bedrag van € 0,9 mln. De toename van de voorziening wordt veroorzaakt door het nadelige resultaat over 2019 en het verwachte resultaat over 2020. De negatieve resultaten zijn het gevolg van het tegenvallende tempo waarin de financieringen worden versterkt, hierdoor blijven de renteopbrengsten achter bij de verwachtingen.

Tabel 3.12: Overige langlopende geldleningen

e. Overige langlopende leningen	Boekwaarde per 1 januari 2020	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31 december 2020
Lening Kredietbank Nederland MKB	377	0	350	27
Totaal	377	0	350	27

x € 1.000

Op 20 mei 2014 hebben Provinciale Staten besloten maximaal € 2,0 mln. beschikbaar te stellen aan de Stichting Kredietbank Nederland ten behoeve van het MKB Doorstartfonds Flevoland. Hiervan is € 0,4 mln. daadwerkelijk verstrekt. De overeenkomst kent een looptijd van tien jaar, maar met ingang van 1 juli 2019 mogen er geen nieuwe leningen meer worden verstrekt. Van de per 1 januari 2020 bestaande boekwaarde is in 2020 € 0,35 mln. vervroegd afgelost.

Op 22 april 2020 hebben Provinciale Staten besloten geen wensen en bedenkingen te uiten bij de continuering van het MKB Doorstartfonds, waarbij een kredietfaciliteit van maximaal € 0,65 mln. beschikbaar zal worden gesteld voor de periode tot 1 juni 2030. Van de beschikbaar gestelde faciliteit heeft de stichting in 2020 nog

geen gebruik gemaakt. De in 2020 gesloten overeenkomst van geldlening kent een looptijd tot 1 juni 2030, waarbij in de eerste vijf jaar geldleningen uit het fonds kunnen worden verstrekt.

3.2.3 Vlottende activa

De in de balans opgenomen uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar zijn in onderstaande tabel gespecificeerd.

Tabel 3.13: Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar

	Boekwaarde per 31 december 2020	Boekwaarde per 31 december 2019
Vorderingen op openbare lichamen	24.635	26.701
Verstreckte kasgeldleningen	0	0
Rekening-courant verhouding Rijk	117.445	131.362
Overige vorderingen	862	698
Af: voorziening wegens oninbaarheid overige vorderingen	-230	-48
Totaal	142.712	158.713

x € 1.000

Vorderingen op openbare lichamen

Deze balanspost bestaat grotendeels uit de nog te ontvangen omzetbelasting uit het btw-compensatiefonds over 2019 (€ 17,7 mln.) en de nog te ontvangen opcenten motorrijtuigenbelastingen van december (€ 4,9 mln.) Daarnaast zijn hieronder ook verantwoord de nog te ontvangen bedragen van medeoverheden, bijvoorbeeld gemeentelijke cofinanciering of terugvordering van te veel betaalde subsidies.

Rekening-courant verhouding met het Rijk

Door de invoering van het schatkistbankieren is de provincie verplicht haar overtollige liquide middelen bij het Rijk aan te houden. De daling van de rekening-courant verhouding met het Rijk van circa € 14,0 mln. wordt met name veroorzaakt door de investeringen. Ook hebben de jaarlijkse aflossingen plaatsgevonden op de leningen die aan gemeenten zijn verstrekt (conform regulier aflossingsschema).

Overige vorderingen

Onder deze post zijn onder andere de schadevorderingen opgenomen.

Voorziening wegens oninbaarheid overige vorderingen

Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening van ca. € 0,23 mln. opgenomen die in mindering gebracht wordt op de overige vorderingen. Deze voorziening heeft geheel betrekking op nog openstaande vorderingen.

3.2.4 Liquide middelen

Tabel 3.14: Specificatie van de liquide middelen

	Boekwaarde per 31 december 2020	Boekwaarde per 31 december 2019
Banksaldi	2.116	2.102
Totaal	2.116	2.102

x € 1.000

De liquide middelen zijn geheel vrij beschikbaar.

Met tabel 3.15 wordt inzicht gegeven in de mate van benutting van het drempelbedrag dat in het kader van het verplicht schatkistbankieren voor openbare lichamen is geïntroduceerd. Hieruit blijkt dat wij in 2020 het drempelbedrag niet hebben overschreden.

Tabel 3.15: Benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2020

		2020			
1	Drempelbedrag	2.116			
		1 ^e kwartaal	2 ^{de} kwartaal	3 ^{de} kwartaal	4 ^{de} kwartaal
2	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks-schatkist aangehouden middelen	666	736	1.167	828
3a = 1 > 2	Ruimte onder het drempelbedrag	1.450	1.380	949	1.288
3b = 2 > 1	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

x € 1.000

3.2.5 Overlopende activa

Tabel 3.16: Specificatie overlopende activa

	Boekwaarde per 31 december 2020	Boekwaarde per 31 december 2019
Waarborgsommen	8	8
Vooruitbetaalde kosten	1.939	1.110
Te ontvangen doeluitkeringen	277	0
Nog te ontvangen baten	15.707	2.505
Totaal	17.931	3.623

x € 1.000

De overlopende activa hebben betrekking op reeds in 2020 vooruitbetaalde kosten voor het boekjaar 2021, en nog in 2021 te ontvangen baten die betrekking hebben op het boekjaar 2020.

Vooruitbetaalde kosten

Onder de vooruitbetaalde kosten is onder andere een bedrag opgenomen van ca. € 0,4 mln. betreffende de definitieve beschikking subsidieverlening Regio IJsselmond.

Te ontvangen doeluitkeringen

De te ontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel worden ontvangen. Deze dienen of nog te worden besteed aan het specifieke doel dan wel te worden terugbetaald.

Tabel 3.17: Verloop te ontvangen doeluitkeringen per programma

Programma	Doeluitkering	1 januari 2020	Toevoeg- ing	Onttrek- king	31 december 2020
Economie	Regionale MIT-regeling	0	-478	755	277
	Totaal	0	-478	755	277

x € 1.000

Regionale MIT-regeling 2019 en 2020

Door het ministerie van EZK is d.d. 15 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Regionale MIT-regeling' een bedrag van € 0,86 mln. beschikt. Hierop is in 2020 een voorschot ontvangen van € 0,48 mln. (2019 reeds € 0,1 mln. als decentralisatie-uitkering). Doel van de specifieke uitkering is om innovatie te bevorderen bij het MKB en om het MKB beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de Topsectoren. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,6 mln. (2019 reeds € 0,26 mln.).

Nog te ontvangen baten

Onder deze post is een vordering opgenomen op Rijkswaterstaat en de provincie Overijssel van ca. € 8,8 mln. voor het project 'Realisatie van het Waterwerk, onderdeel van het project IJsseldelta fase 2'.

3.3 Toelichting op de balans (passiva)

3.3.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de 'Algemene reserve' en de bestemmingsreserves. De 'Algemene reserve' is vrij te besteden en dient ter dekking van algemene risico's. De bestemmingsreserves bestaan uit middelen die gealloceerd zijn aan specifieke bestemmingen. De kaders zijn opgenomen in de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023'. In tabel 3.18 is de opbouw van en de ontwikkeling in het eigen vermogen opgenomen (exclusief rekeningresultaat 2020).

Tabel 3.18: Opbouw en ontwikkeling in eigen vermogen

	Eind-saldo 2019	Resul- taat 2019	Begin- saldo 2020	Bij 2020	Af 2020	Eind- saldo 2020
A001 Algemene reserve	20.444	2.818	23.262	4.473	-6.443	21.291
Algemene reserve	20.444	2.818	23.262	4.473	-6.443	21.291
B003 Personeel	3.613	0	3.613	2.428	-692	5.348
B008 Monumentenzorg	789	0	789	326	-265	850
B009 Brede bestemmingsreserve	44.012	6.026	50.038	14.172	-9.758	54.452
B011 Sportaccommodaties c.a.	330	0	330	0	0	330
B016 Zuiderzeelijngelden	13.975	0	13.975	0	-1.783	12.192
B017 Technische bijstand Europa	611	0	611	39	0	649
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.781	0	1.781	1.000	-1.150	1.631
B027 p-MJP/POP	11.588	0	11.588	430	-2.485	9.532
B029 Bodem	2.191	0	2.191	70	-130	2.131
B030 Egalisatie gladheidsbestrijding	307	0	307	193	0	500
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	1.129	0	1.129	900	-550	1.479
B032 Nieuwe Natuur	12.720	0	12.720	586	-760	12.545
B033 Activering vervangingsinvesteringen	10.097	0	10.097	74	0	10.171
B035 Almere 2.0	10.169	0	10.169	4.200	-11.775	2.594
B036 Jaarlijks onderhoud infrastructuur	117	0	117	0	-60	56
B037 Mobiliteit	58.347	0	58.347	32.744	0	91.091
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	10.251	0	10.251	1.084	-1.194	10.142
B039 Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	485	0	485	0	0	486
B040 Doorgeschoven activiteiten	128	2.480	2.608	2.220	-2.357	2.470
B042 Dekking afschrijvingslasten	25.863	0	25.863	0	-25.863	0
B043 Economisch Programma	7.083	100	7.183	2.837	-2.745	7.275
B044 Duurzame energie	3.597	839	4.436	0	-1.045	3.391
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	5.000	0	5.000	2.500	-1.900	5.600
B046 Artistieke experimenten	67	0	67	33	0	100
B047 Krachtige Samenleving	1.090	0	1.090	1.220	-791	1.519
B048 Vitaal Platteland	0	0	0	2.000	-43	1.957
B049 Informatiestrategie	0	580	580	889	0	1.469
Bestemmingsreserves	225.340	10.025	235.365	69.945	-65.348	239.959
Totaal reserves	245.784	12.843	258.627	74.417	-71.791	261.252

x € 1.000

De totale omvang van de reserves is in 2020 toegenomen met € 2,6 mln. (begroot was een afname met € 10,9 mln.). Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door enerzijds de toevoegingen aan de reserves 'Personeel', 'Brede Bestemmingsreserve', 'Mobiliteit' en 'Vitaal Platteland' en anderzijds de onttrekkingen aan de reserves 'p-MJP/POP', 'Almere 2.0' en 'Dekking afschrijvingslasten'. Een nadere toelichting op deze mutaties is opgenomen in programmaonderdeel '7.5 Reserves'. In bijlage 1 'Toelichting reserves en voorzieningen' zijn de

individuele mutaties van iedere reserve weergegeven. Daar is ook een nadere toelichting opgenomen op de doelstellingen van de reserves.

3.3.2 Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de provincie. Het verloop van de voorzieningen in 2020 is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.19: Verloop voorzieningen

	Boekwaarde per 1 januari 2020	Toevoeging 2020	Onttrekking 2020	Boekwaarde per 31 december 2020
Niet jaarlijks onderhoud:				
- Infrastructuur	17.955	10.448	-10.307	18.096
- Vestigingen	585	86	-201	470
- NLE	757	183	-378	562
- Provinciehuis	1.994	629	-128	2.495
Totaal niet jaarlijks onderhoud	21.291	11.347	-11.014	21.623
Grondwaterbeheer	732	0	-88	644
Pensioenen (oud) leden GS (APPA)	9.002	520	-322	9.200
Reorganisatie bedrijfsvoering	561	0	-384	177
Garantstelling personeel NLE	1.010	0	0	1.010
Spaarverlof	509	11	0	520
WW-lasten	0	168	0	168
Totaal overige verplichtingen	11.814	699	-794	11.719
Totaal voorzieningen	33.105	12.046	-11.808	33.342

x € 1.000

De stand van het totaal van de voorzieningen is in 2020 vrijwel gelijk gebleven. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen. Daardoor kan er in een jaar sprake zijn van hogere uitgaven (onttrekking) dan toevoegingen en vice versa. Dit is inherent aan het karakter van dergelijke voorzieningen, welke bedoeld zijn om de onderhoudskosten gelijkmatig over de jaren te verdelen.

Voor een nadere toelichting op het doel van de voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 1 bij deze jaarstukken. Hierin zijn tevens de voorzieningen weergegeven die conform de voorschriften van het BBV gesaldeerd zijn met de activa (voorzieningen voor oninbare vorderingen, oninbare leningen en Gronden OostvaardersWold).

3.2.3 Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden looptijd < 1 jaar

De belangrijkste schulden op korte termijn bestaan uit te verrichten betalingen aan crediteuren die op de balansdatum nog niet zijn voldaan. Dit zijn doorgaans facturen waarvan de betaaltermijn op balansdatum nog niet was vervallen. Deze zijn begin 2020 vrijwel geheel afgewikkeld. Het verloop van de vlottende passiva is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.20: Verloop overige schulden

	Boekwaarde per 31 december 2020	Boekwaarde per 31 december 2019
Crediteuren	17.420	16.866
Overige	1.582	1.519
Totaal	19.002	18.385

x € 1.000

Crediteuren

Het saldo van de crediteuren laat in 2020 een lichte stijging zien ten opzichte van 2019.

Overige

Deze post bestaat vrijwel geheel uit nog te betalen salariskosten.

Overlopende passiva

Het gaat bij overlopende passiva voornamelijk om nog door de provincie te betalen subsidies en goederen en diensten die zijn toegekend of geleverd in 2020, waarvan de eindafrekening en betaling in 2021 zal plaatsvinden. Het verloop van de overlopende passiva is in tabel 3.21 weergegeven.

Tabel 3.21: Verloop overlopende passiva

	Boekwaarde per 31 december 2020	Boekwaarde per 31 december 2019
Transitorische verplichtingen	13.501	7.351
Vooruit ontvangen doeluitkeringen*	15.584	17.487
Overige vooruit ontvangen bedragen	733	718
Totaal	29.818	25.556

x € 1.000

Vooruit ontvangen doeluitkeringen

De vooruit ontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel zijn ontvangen. Deze dienen of nog te worden besteed aan het specifieke doel dan wel te worden terugbetaald.

Tabel 3.22: Verloop vooruit ontvangen doelluitkeringen per programma

Programma	Doelluitkering	1 januari 2020	Toevoeging	Onttrekking	31 december 2020
Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	Living Lab	112	100	-65	147
	Smart Bridges Floriade	190	0	-153	37
	Subtotaal	302	100	-218	184
Landbouw, visserij en natuur	Floriade werkt!	1.187	0	-148	1.039
	EHS compensatie	3.312	0	0	3.312
	IBP Vitaal Platteland	0	4.150	0	4.150
	Subtotaal	4.499	4.150	-148	8.501
Economie	Samenwerking leven lang leren	32	0	0	32
	LNV Scholingsfonds NF	0	50	-6	44
	MKB Deal	0	353	0	353
	Subtotaal	32	403	-6	429
Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	Culturele voorzieningen provincies	0	406	-322	84
	Subtotaal	0	406	-322	84
Energie, duurzaamheid en milieu	Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	0	667	0	667
	Subtotaal	0	667	0	667
Mobiliteit	Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer	0	770	-469	301
	Snelfietsroutes	0	1.074	0	1.074
	Verkeersveiligheidsmaatregelen	0	51	0	51
	Bermmaatregelen N-wegen	992	0	-192	800
	Aansluiting A6	11.662	0	-8.717	2.945
	Subtotaal	12.654	1.895	-9.378	5.171
Vernieuwend bestuur	BZK Regionale Flexpools	0	548	0	548
	Subtotaal	0	548	0	548
	Totaal	17.487	8.170	-10.073	15.584

x € 1.000

Living Lab decentrale waterzuivering

Binnen het programma 'Almere 2.0' zijn voorbereidingen getroffen voor een living lab, voor innovaties in de decentrale waterzuivering. Voor dit project zijn bijdragen vooruit ontvangen van gemeente Almere, waterschap Zuiderzeeland en Stowa. De projectlasten worden gefinancierd vanuit deze vooruit ontvangen bijdrages.

Smart Bridges - Floriade

In 2018 is een bijdrage uit het Fonds Verstedelijking ontvangen van gemeente Almere voor het ontwikkelen van een tweetal innovatieve bruggen op het Floriadeterrein. De projectlasten worden gefinancierd vanuit deze vooruit ontvangen bijdrage.

Floriade werkt!

Vanuit het FVA is een subsidie van totaal € 2,0 mln. ontvangen voor activiteiten in het kader van het programma 'Floriade Werkt!' en de 'Nadere Regel Floriade'. De lasten van deze twee programma's, respectievelijk € 0,02 mln. en € 0,13 mln. worden gefinancierd vanuit deze vooruit ontvangen bijdrage.

Compensatie Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De middelen hebben betrekking op van derden ontvangen bijdragen die ingezet dienen te worden voor de realisatie van natuurcompensatieverplichtingen. Deze compensaties worden gerealiseerd binnen het programma 'Nieuwe Natuur'.

IBP Vitaal Platteland

In 2020 is een specifieke uitkering ontvangen van het ministerie van LNV voor het IBP. Samen met diverse partners is deze subsidie aangevraagd voor de uitvoering van de projecten van die partners in het Nationaal Park Nieuw Land.

MKB Deal

Door het ministerie van EZK is d.d. 4 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering MKB-deals een bedrag van € 0,35 mln. beschikt. Dit bedrag is in 2020 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is 50% cofinanciering ter dekking van de uitvoeringsactiviteiten zoals opgenomen in de MKB-deal (versterking regionaal MKB). Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 geen bestedingen verantwoord.

Culturele voorzieningen provincies

Door het ministerie van BZK is d.d. 18 november 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Culturele voorzieningen provincies' een bedrag van € 0,41 mln. beschikt. Dit bedrag is in 2020 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is het compenseren van provincies voor de extra kosten die ze gemaakt hebben om de primair provinciaal gesubsidieerde culturele instellingen te compenseren voor inkomsten die deze instellingen zijn misgelopen voor de periode van begin maart tot 1 juni 2020 vanwege de coronamaatregelen van het kabinet. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,32 mln.

Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed

Door het ministerie van BZK is d.d. 1 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed' een bedrag van € 1,88 mln. beschikt. Hierop is in 2020 een voorschot ontvangen van € 0,67 mln. Doel van de specifieke uitkering is het ontzorgen van kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij het verduurzamen van hun maatschappelijk vastgoed. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 geen bestedingen verantwoord.

Beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer 2020

Door het ministerie van IenW is d.d. 10 december 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2020' een bedrag van € 0,97 mln. beschikt. Hierop is in 2020 een voorschot ontvangen van € 0,77 mln. Doel van de specifieke uitkering is om de provincie in staat te stellen aan de concessiehouder van de OV-concessie IJsselmond over de periode 15 maart tot en met 31 december 2020 een beschikbaarheidsvergoeding te verstrekken. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 bestedingen verantwoord ten bedrage van € 0,47 mln.

Snelfietsroutes

Door het ministerie van IenW is d.d. 14 juli 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Snelfietsroutes 2020-2022' een bedrag van € 1,53 mln. beschikt. Hierop is in 2020 een voorschot ontvangen van € 1,07 mln. Doel van de specifieke uitkering is cofinanciering van de aanleg van twee fietsbruggen in de Metropolitane hoofdfietsroute Spoorbaanpad (gemeente Almere). Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 geen bestedingen verantwoord.

Verkeersveiligheidsmaatregelen

Door het ministerie van IenW is d.d. 30 november 2020 in het kader van de specifieke uitkering 'Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021' een bedrag van € 0,05 mln. beschikt. Dit bedrag is in 2020 volledig bevoorschot. Doel van de specifieke uitkering is 50% cofinanciering ter uitvoering van kosteneffectieve en risicogestuurde infrastructurele maatregelen op het provinciale wegennet om de verkeersinfrastructuur verkeersveiliger te maken. Ten laste van deze ontvangen doeluitkering zijn in 2020 geen bestedingen verantwoord.

Regeling specifieke uitkeringen N-wegen

Het doel van de door het ministerie van IenW d.d. 18 december 2019 beschikte uitkering is het financieel ondersteunen van de provincie bij het treffen van infrastructurele maatregelen aan de berm van N-wegen, die niet in beheer zijn bij het Rijk, gericht op het verminderen van ernstige bermongevallen. Het volledige toegekende bedrag (25% cofinanciering) is als voorschot ontvangen in 2019. Verantwoording vindt jaarlijks plaats via het systeem van Single information, Single audit (SiSa).

Halve aansluiting A6

Dit betreft een bijdrage van het Rijk voor het realiseren van de halve aansluiting op de A6. Van dit bedrag is tot en met 2020 totaal ca. € 15 mln. uitgegeven, het restantbedrag zal in de komende jaren worden uitgegeven.

BZK Regionale Flexpools

Dit betreft de vooruit ontvangen middelen van het Rijk voor de bundeling van flexibele inzet van expertise en capaciteit ter bevordering van de snelheid in de voorfase van de woningbouw (specifieke uitkering). Deze middelen worden ingezet in het programma 'Flevoland bouwt voor Nederland' (motie Koerhuis).

3.4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In deze paragraaf zijn belangrijke financiële rechten en verplichtingen opgenomen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden en die niet uit de balans blijken.

A. Leaseverplichtingen

Leaseauto's

In totaal worden 39 auto's geleased. Voor iedere auto is een apart leasecontract afgesloten dat valt onder het raamcontract dat de provincie heeft met een leasemaatschappij. De totale waarde van deze contracten bedraagt € 1,79 mln., waarvan € 0,46 mln. een looptijd heeft korter dan 1 jaar.

B. Overige niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Verhuur vleugel provinciehuis

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV) huurt een vleugel van het pand waarin de provincie Flevoland gevestigd is. Hiervoor ontvangt de provincie jaarlijks een vergoeding van € 0,2 mln. Daarnaast ontvangt de provincie € 0,09 mln. voor het doorberekenen van services. Het contract loopt tot november 2022.

Verhuur pand Oostvaardersdijk

Het pand aan de Oostvaardersdijk (voormalig NLE) wordt door de provincie Flevoland deels verhuurd aan twee huurders; te weten de stichting Erfgoed Batavialand en Het Flevolands Archief. De huur loopt tot medio 2027 en bedraagt jaarlijks € 0,58 mln. De totale contractwaarde per balansdatum bedraagt € 3,74 mln.

Huur multifunctionals

Vanaf 1 februari 2020 is een contract gesloten voor de huur van 14 multifunctionals, inclusief onderhoud en services. De looptijd van het contract is 60 maanden en de contractwaarde is in totaal € 0,07 mln.

Openbaar vervoer

Ter doelrealisatie van het provinciaal mobiliteitsbeleid (product Openbaar vervoer) is de provincie voor een aantal toekomstige jaren een belangrijke financiële verplichting aangegaan welke niet in de balans is opgenomen.

Het betreft de openbaar vervoerconcessie IJsselmond. De looptijd van dit contract is tot 8 december 2023. Tegenover de jaarlijkse verplichting uit hoofde van de exploitatiesubsidie staan de geschatte reizigersopbrengsten, waarvan de omvang afhankelijk is van autonome marktontwikkelingen. Zowel de lasten als de vervoerstarieven (medebepalend voor de omvang van de baten) worden jaarlijks volgens de in de sector algemeen toegepaste methoden geïndexeerd. Per saldo bedraagt de jaarlijkse verplichting in een jaar zonder opbrengstenderving circa € 7,5 mln.

C. Verplichtingen natuurbeheer

In 2014 is landelijk afgesproken om de doorlopende natuurverplichtingen net als voorgaande jaren, voor de decentralisatie van de Natuurtaken, te vermelden onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De subsidieaanvragen voor Natuurbeheer (vanuit de SNL) worden voor de provincie uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Zij hebben een overzicht van de doorlopende verplichtingen ultimo 2019 verstrekt. Het totaalbedrag van deze doorlopende verplichtingen per 31 december 2020 is voor provincie

Flevoland € 8,81 miljoen. Deze verplichtingen kunnen worden gedekt uit de middelen voor Natuur van de komende jaren (2021 en verder), die via het Provinciefonds worden verstrekt.

D. Gewaarborgde geldleningen

Tabel 3.23: Gewaarborgde geldleningen

Borg voor lening aan:	Oorspronkelijk bedrag	Waarborg provincie 1 januari 2020	Mutaties waarborg 2020	Waarborg provincie 31 december 2020
Stichting Groenfonds (1,2%)	101.204	534	-110	424
Totaal	101.204	534	-110	424

x € 1.000

Er hebben in 2020 geen betalingen plaatsgevonden inzake borg- en garantiestelling.

Stichting Groenfonds

De provincie Flevoland staat borg voor 1,2% van de geldleningen aangegaan door de stichting Groenfonds ten behoeve van de uitvoering van het natuurbeleid.

E. Overige meerjarige financiële rechten en verplichtingen

Inkopen en aanbestedingen

Jaarlijks worden interne controles uitgevoerd op de financiële rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen. In 2020 zijn vanwege doelmatigheidsoverwegingen twee opdrachten uit voorgaande jaren verlengd die het grensbedrag voor Europese aanbestedingen overschrijden. Daarnaast zijn enkele afwijkingen geconstateerd op basis van de inzichten van de nieuwe accountant. De totale afwijking is inclusief de lopende contracten na 2020 en valt binnen de controletolerantie die Provinciale Staten hebben vastgesteld.

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de totale afwijking welke volledig in 2020 wordt verantwoord.

Tabel 3.24: Afwijkingen financiële rechtmatigheid inkopen en aanbesteding

	Afwijking 2020
Totaal	1.679

x € 1.000

Kredietfaciliteit

De provincie Flevoland beschikt met ingang van 1 januari 2019 over een kredietfaciliteit bestaande uit een kredietlimiet van € 0 en een intra-daglimiet van € 10 mln.

Meerjarige subsidieverplichtingen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de resterende verplichting inzake de meerjarige (materiële) subsidies. Dit is de verplichting voor 2021 en verdere jaren van alle subsidieverstrekingen conform de 'Algemene Subsidieverordening Flevoland' van € 0,8 mln. en groter. Uitgangspunt voor lastneming van deze subsidies is toegepast overeenkomstig de grondslagen zoals opgenomen bij onderdeel 3.1 van de jaarrekening.

Tabel 3.25: Resterende verplichting inzake meerjarige (materiële) subsidies

	Resterende verplichting
Totaal	15.997

x € 1.000

Meerjarige verplichtingen volgend uit aanbestedingscontracten/concessies

In overeenstemming met de stellige uitspraak van de Commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) in de Kadernota Rechtmatigheid dient in de jaarrekening een overzicht te worden opgenomen van de (Europees aanbestede) meerjarige contracten. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de meerjarige verplichtingen (resultierend uit Europese aanbestedingen) per programma, indien niet reeds toegelicht onder de Niet inde balans opgenomen rechten en verplichtingen.

Tabel 3.26: Meerjarige verplichtingen volgend uit aanbestedingscontact en/concessies

Programma	Meerjarige inkoopverplichting
5. Energie, duurzaamheid en milieu	200
6. Mobiliteit	16.209
7. Vernieuwend bestuur	3.117
Totaal	19.526

x € 1.000

F. Overige toelichting

Het jaar 2020 heeft in het teken gestaan van de coronacrisis. Na de eerste golf was er sprake van een grote mate van onzekerheid. Die onzekerheid is er nog steeds. Het voortbestaan van de provincie is niet in het geding, gelet op de wettelijke verankering. Het coronavirus heeft beperkte financiële gevolgen voor de Jaarrekening 2020, maar naar verwachting wel voor veel beleidsterreinen van onze Programmabegroting 2021 en mogelijk voor de jaren erna. Wij zien op diverse punten financiële risico's en onzekerheden. Het gaat dan om de per 31 december 2020 uitstaande leningen en garanties aan derden, met name waar het gaat om uitstaande leningen die (al dan niet door tussenkomst van bijvoorbeeld Horizon en DE-on) zijn verstrekt aan ondernemingen. Door de economische crisis die zich aandient, neemt het risico op niet terugbetaling hiervan toe. Ook bij andere openstaande vorderingen kan er een groter inbaarheidsrisico ontstaan. De door de provincie afgegeven garanties zijn zeer beperkt. Waarderingen van vorderingen, leningen, deelnemingen en afgegeven garanties lopen jaarlijks mee in het jaarrekeningtraject. De risico-inschattingen worden tweemaal per jaar geactualiseerd ten behoeve de paragraaf 'Weerstandsvormogen en risicobeheersing'. Hoe groot de financiële impact van deze onzekerheden is, is op dit moment nog niet te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Overall achten we de financiële positie van de provincie voldoende robuust om de gevolgen van deze risico's en onzekerheden op te vangen. De provincie heeft voldoende liquide middelen en naar verwachting evenmin problemen met het aantrekken van additionele financieringsmiddelen indien nodig. Zo nodig nemen we maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo mogelijk te blijven uitvoeren.

Bijlagen

Behorend bij de jaarrekening:

1. Toelichting reserves en voorzieningen
2. Verdeling van de lasten en baten over de taakvelden
3. Incidentele lasten en baten
4. Single information Single audit (SiSa)

Overig:

5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
6. Lijst met afkortingen

1. Toelichting reserves en voorzieningen

Eens in de 4 jaar wordt een nota reserves en voorzieningen uitgebracht waarin het beleid wordt uiteengezet. In november 2019 is de nota 'Reserves & Voorzieningen 2020-2023' vastgesteld. Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het saldo van de reserve beschikbaar is voor de benoemde bestedingsdoelen. Voor een deel zijn de hierin opgenomen middelen reeds geoormerkt voor specifieke activiteiten. In deze bijlage is van iedere reserve en voorziening een detailoverzicht van het verloop in 2019 weergegeven, inclusief eventuele resterende oormerken.

Reserves

Algemene reserve (NR: A001)

De 'Algemene reserve' is noodzakelijk om te voorkomen dat bij incidentele tegenvallers ombuigingen op het bestaande beleid nodig zijn. Ook kan de reserve worden benut voor incidentele uitgaven waarvoor geen andere dekking beschikbaar is.

De gewenste omvang van de 'Algemene reserve' wordt bepaald door de beleidsuitgangspunten in de nota 'Risicomanagementbeleid 2017', waarbij het risicoprofiel van de provincie en de andere mogelijkheden die er zijn om eventuele tegenvallers op te vangen een rol spelen. Dit wordt jaarlijks in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in begroting en jaarstukken toegelicht.

Voor de 'Algemene reserve' is daarnaast een ondergrens vastgesteld. Deze bedraagt 5% van de begrotingsomvang voor bestemming; met de begrotingsomvang wordt bedoeld het totaal van de geraamde c.q. verantwoorde lasten in het jaar waarop de bandbreedte van toepassing is. Hieraan wordt ultimo 2020 voldaan.

De 'Algemene reserve' wordt gevoed uit rekeningoverschotten waaraan geen bestemming is gegeven en incidentele meevallers.

Voor de 'Algemene reserve' bestaat geen bestedingsplan, waardoor de 'Algemene reserve' in beginsel volledig als 'vrije' ruimte kan worden beschouwd voor de weerstandscapaciteit, een en ander behoudens eventuele aangebrachte oormerken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
A001 Algemene reserve	23.262	4.473	-6.443	21.291	9.100
Bij					
Vaststelling fractievergoedingen 2019		116			
Aanvulling weerstandsvermogen		4.000			
Storting voorfinanciering aankoop vastgoed NLE (t/m 2023)		356			
		4.473			
Af					
Corona zichtbaarheidsscan			-100		
Corona cultuur			-750		
Corona gastvrijheid			-400		
Huur Batavialand			-215		
Restant middelen Corona Noodfonds (toegevoegd aan BBR)			-1.160		
Corona instelling Flevolands scholingsfonds (toegevoegd aan reserve 'Economie')			-1.000		
Stikstof			-1.655		
Resultaatbestemming 2019 (toevoeging programmabudget)			-1.163		
			-6.443		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Autoleasemaatschappijen					9.100
Totaal oormerken					9.100

Egalisatiereserve Personeel (NR: B003)

Dit betreft een gedelegeerde reserve waarvoor verplichtingen mogen worden aangegaan, alvorens de begroting te wijzigen. De verplichting dient te passen binnen het bestedingskader. De reserve wordt ingezet voor:

- (tijdelijke) bovenformatieve formatieplaatsen;
- tijdelijke dubbeling van een functie (voor maximaal 3 maanden);
- personele knelpunten;
- vervanging bij langdurige ziekte (langer dan zes maanden);
- complexe personeelsdossiers en / of afvloeiingskosten;
- organisatieontwikkeling;
- kosten voortvloeiend uit reorganisatie bedrijfsvoering;
- kosten voortvloeiend uit afspraken gemaakt in de cao.

Bij de Zomernota 2017 is de doelstelling van deze reserve verruimd en de naam gewijzigd (voorheen: reserve 'Personele frictiekosten'). Met ingang van 2017 worden de overschotten/tekorten op de personele budgetten voor medewerkerontwikkeling (incl. POB), management development traject, duurzame inzetbaarheid en mobiliteit, en stelpost 'Versterking organisatie' bij de jaarrekening toegevoegd of onttrokken aan deze reserve. Deze bredere inzet van budgetten maakt een meer programmatische aansturing mogelijk, waardoor de budgetten beter worden benut en tijdelijk extra personeelslasten beter kunnen worden opgevangen. Hierdoor kan de directie voor wat betreft de personele budgetten beter inhoud geven aan haar verantwoordelijkheid om de bedrijfsvoering binnen de bestaande budgetten uit te voeren en zich daarbij te conformeren aan de cao. De omvang van deze reserve wordt per bestuursperiode vastgesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B003 Personeel	3.613	2.428	-692	5.349
Bij				
Reguliere storting		900		
Restant budget stelpost 'Versterking organisatie'		1.453		
Restant budget Duurzame inzetbaarheid		15		
Restant budget POB		7		
Restant budget medewerkerontwikkeling		39		
Restant budget Participatiewet		14		
		2.428		
Af				
Salarissen voor tijdelijk bovenformatieven			-224	
Tijdelijke formatieplaatsen en tijdelijke inhuur bij langdurige ziekte			-178	
WW lasten als gevolg van complexe personeelsdossiers			-142	
Vrijval WW-lasten			-168	
Inkomsten als gevolg van arbeidsongeschiktheid			20	
			-692	

Bestemmingsreserve Monumentenzorg (NR: B008)

De reserve heeft tot doel om middelen beschikbaar te hebben om financiële bijdragen toe te kennen voor restauratie van rijksmonumenten, overeenkomstig het daarvoor vastgestelde beleid.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B008 Monumentenzorg	789	326	-265	851	40
Bij					
Reguliere storting		28			
Toevalsvondsten		40			
Matching rijksbijdrage		129			
Decentralisatie-uitkering monumentenzorg		129			
		326			
Af					
Subsidie 'Waterloopbos'			-265		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Toevalsvondsten					40
Totaal oormerken					40

Brede Bestemmingsreserve (NR: B009)

De reserve is ingesteld om projecten te realiseren / stimuleren die belang zijn voor de provincie en bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de provincie en niet passen bij het karakter van andere reserves.

Voor een beroep op deze reserve zijn de volgende randvoorwaarden gesteld:

- het gaat om - veelal grootschalige - projecten met substantiële effecten, uitstraling en betekenis voor Flevoland;
- op deze reserve wordt geen beroep gedaan op grond van het feit dat bestaande budgetten of andere reserves niet toereikend zijn;
- het gaat niet om onderwerpen die in de reguliere begroting thuishoren omdat zij met een zekere regelmaat voorkomen;
- het gaat om publieke zaken waarvan nadrukkelijk een multipliereffect mag worden verwacht.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	50.038	14.172	-9.758	54.453	60.363
Bij					
Reguliere storting begroting		4.253			
Vrijval Nieuw Beleid (NJN20)		4.396			
Restant corona NF (NJN20)		1.160			
Opheffen reserve 'Dekking afschr. lasten'		4.363			
		14.172			
Af					
Omgevingswet			-213		
Cofinanciering Leader			-200		
Aanvulling AR (weerstandsvormogen)			-4.000		
Vrijval 'Kredietfaciliteit MKB Doorstartfonds' (naar B043)			-200		
Duurzame energie (oormerk 'OVF')			-30		
Nationaal park Nieuw Land (procesgeld)			-95		
Toeristische benutting Flevolandse monumenten			-3		
Monitoring Economisch programma			-50		
Transitie CMO			-195		
Negatieve eigen vermogen DE-on			-206		
Programma 'Vitaliteit Platteland'			-2.000		
Marker Wadden			-400		
Trintelzand			-1.000		
Digitalisering Statenwerk			-16		
GLB pijler 1 (POP3)			-119		
Exploitatie Food Forum			-31		
Programma 'Krachtige Samenleving'			-1.000		
			-9.758		

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B009 Brede Bestemmingsreserve	50.038	14.172	-9.758	54.453	60.363
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Poorten Nationaal Park Nieuw Land (mandaat GS)					2.905
Beleidskader Oostvaardersplassen					68
Nota Natuur (mandaat GS)					800
Kredietfaciliteit MKB doorstartfonds (achtervang lening)					163
MITC					2.000
Toeristisch recreatieve benutting Fl. monumenten					77
Werelderfgoed Schokland					500
Cultuurbeleid 17-20					198
Achtervang lening DE-on (incl. geothermie)					7.597
Kornwerderzand (mandaat GS)					2.500
Oostrand Dronten					265
HOV Luchthaven - infrastructuur (mandaat GS)					1.000
Optimalisatie landzijdige ontsluiting Flevokust Haven					909
Kapitaallasten Innovatiepaviljoen Floriade Werkt!					669
GLB/POP3 - water					809
Cofinanciering Transitie POP3+					1.900
Marker Wadden					1.100
Statengriffie					258
ICT					448
Informatietechnologie					400
Hernieuwbare energie					500
Risicoreservering Groeifonds					1.000
Oostvaardersoevers					1.000
Onderhoud infrastructuur					5.450
Batavialand NJN					2.000
Eenzaamheid					200
Krachtige Samenleving Zorgtafel					600
Scheepswrakmarkering					100
Stikstof					2.500
Duurzame initiatieven					500
Human Capital agenda CMIP					525
Financiering & support CMIP					2.275
Derving opbrengsten OV (corona)					2.250
House of skills					100
Human Capital agenda Klimaatopgave					120
Omgevingswet					667
Onderzoek levensbestendig wonen					100
Aanvulling Luchthavenfonds					250
Landschapsvisie					650
Fonds Artistieke experimenten					2.110
Motie Koerhuis					1.900
Subtotaal oormerken					49.363
Resterende oormerken per 31-12-2020 coalitieakkoord					
MITC Dignity					3.000
Economisch programma (nieuw)					8.000
Totaal Resterende oormerken coalitieakkoord					11.000
Totaal oormerken					60.363

Het bedrag van de resterende oormerken is hoger dan de totale reserve. Dit wordt veroorzaakt doordat de geormerkte gelden over meerdere jaren zullen worden besteed en de komende jaren nog stortingen in de reserve plaatsvinden, die nog niet in het saldo per 31 december 2020 zijn opgenomen. Rekening houdend met de reeds voorziene stortingen is het saldo van de reserve toereikend om de oormerken te dekken.

Uitvoeringsreserve Sport (NR: B011)

Het doel van deze reserve betreft het versterken van provinciale maatschappelijke waarden van sport. De reserve ondersteunt de uitvoering van het sportbeleid door bijdragen te verstrekken aan grote sportevenementen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B011 Sport	330	0	0	330	276
Resterend oormerk per 31-12-2020					
Coronamaatregelen					276
Totaal oormerken					276

Uitvoeringsreserve Zuiderzeelijngelden (NR: B016)

De reserve wordt gebruikt voor de uitvoering van het ZZL-programma. Dit programma omvat de realisatie van projecten tot verbetering en versterking van de bereikbaarheid en economische ontwikkeling van provincie Flevoland, die kunnen worden gezien als compensatie voor het niet doorgaan van de Zuiderzeelijn. De reserve blijft in stand tot de daarmee te realiseren projecten zijn afgerond, daarna kan de reserve worden opgeheven (indicatie 2022).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B016 Zuiderzeelijngelden	13.975	0	-1.783	12.192	12.192
Af					
Projectbijdragen Luchthavenfonds			-33		
Provinciale bijdrage projecten ZZL			-1.750		
			-1.783		
Resterend oormerk per 31-12-2020					
Luchthavenfonds					307
Provinciale bijdrage Maritieme Servicehaven NF					5.810
Provinciale bijdragen overige projecten ZZL/NF					6.075
Totaal oormerken					12.192

Egalisatiereserve Technische bijstand Europa (NR: B017)

Voor de uitvoeringskosten van de Europese programma's zijn middelen beschikbaar gesteld, genaamd 'technische bijstand'. Dit betreft salariskosten (inclusief overhead), accountantskosten en overige (declarabele) kosten. Deze uitvoeringskosten hebben geen gelijkmatig verloop. Met deze egalisatiereserve kunnen de schommelingen in de kosten van Technische Bijstand in een verantwoordingsjaar worden opgevangen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B017 Technische bijstand Europa	611	39	0	649
Bij				
Egalisatie Technische bijstand Europa		39		

Bestemmingsreserve Procesgeldens gebiedsontwikkeling (NR: B025)

Voor de uitvoering van de gebiedsprogramma's is gekozen om de benodigde expertise in te huren, in plaats van het uitbreiden van de formatie. De reden daarvan is dat de vraag naar inzet en expertise afhankelijk is van de fase waarin een gebiedsprogramma zich bevindt. Omdat er vraaggericht wordt ingehuurd is er sprake van een ongelijkmatig verloop van de proceskosten voor de gebiedsprogramma's. Het doel van de reserve is het jaarlijks beslag op de begroting te egaliseren.

Voor elke gebiedsontwikkeling wordt een bestuursopdracht door PS vastgesteld, waarbij inzicht wordt gegeven in de uitgaven die voor de gebiedsontwikkeling zullen worden gedaan.

Zoals in de Najaarsnota 2020 is aangegeven zijn de activiteiten voor het inpassingsplan MSNF vertraagd, waardoor nu het geormerkte procesgeld is overschreden met € 7.000.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.781	1.000	-1.150	1.631	-7
Bij					
Reguliere storting		1.000			
Af					
Procesgeld Regio Deal			-67		
Procesgeld MITC			-172		
Procesgeld motie Koerhuis			-90		
Procesgeld Markermeer - IJmeer			-14		
Procesgeld Oostvaardersoevers			-78		
Procesgeld Amsterdam Lelystad Airport			-77		
Procesgeld MSNF (oormerk)			-152		
Bijdrage Trintelzand			-500		
			-1.150		
Resterend oormerk per 31-12-2020					
Procesgelden Maritieme Servicehaven NF					-7
Totaal oormerken					-7

Uitvoeringsreserve POP (NR: B027)

De reserve heeft als doel in enig jaar niet bestede cofinancieringsmiddelen voor het POP3-programma beschikbaar te houden voor latere jaren. De provinciale cofinanciering en uitvoeringskosten voor het POP3-programma is gelijkmatig over de jaren verdeeld. De feitelijke inzet hiervan wisselt echter van jaar tot jaar, vanwege de relatie met de voortgang en declaratie door derden.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B027 POP	11.588	430	-2.485	9.532	3.445
Bij					
Reguliere storting provinciale cofinanciering POP3		430			
Af					
Provinciale cofinanciering voor het programma 'POP3'			-2.015		
Vrijval uitvoeringskosten POP3/RVO			-470		
			-2.485		
Resterend oormerk per 31-12-2020					
Uitvoeringskosten POP3					3.445
Totaal oormerken					3.445

Bestemmingsreserve Bodem (NR: B029)

Het doel van de reserve is het inzetten van middelen (€ 1,8 mln.) voor onder andere gebiedsprocessen, ABW en het ontwikkelen van pilots rond bodemdaling, bodemkwaliteit en meervoudig ruimtegebruik om de bodemkwaliteit te waarborgen en een geïntegreerde benadering ontwikkelen voor de gebiedsontwikkeling in gebieden met bodemdaling.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B029 Bodem	2.191	70	-130	2.131	2.100
Bij					
Dekking lectoraat subsidie 2021		70			
Af					
Bodemdaling conform Coalitieakkoord 2019-2023			-70		
POP3			-60		
			-130		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Bodemdaling conform Coalitieakkoord 2019-2023					1.730
Lectoraat subsidie 2021					70
Duurzaam Gebruik Ondergrond					300
Totaal oormerken					2.100

Egalisatiereserve gladheidsbestrijding (NR: B030)

Voor de korte en langere termijn een flexibelere buffer te creëren om de sterk wisselende inzet (en kosten) ten behoeve van de gladheidsbestrijding op te vangen, zonder dat in het reguliere onderhoudsprogramma moet worden ingegrepen. De egalisatiereserve is bij de instelling eenmalig gevoed met € 0,33 mln. uit het rekeningresultaat 2011. Vervolgens vindt voeding plaats uit batige saldi op de begrotingspost gladheidsbestrijding in de jaren dat er lage kosten worden gemaakt. Het maximale saldo is € 0,5 mln.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B030 Egalisatie gladheidsbestrijding	307	193	0	500
Bij				
Restantbudget gladheidsbestrijding 2020		193		

Uitvoeringsreserve Cofinanciering EU-projecten 2014-2020 (NR: B031)

Het doel van de reserve is om de provinciale cofinanciering voor de projecten uit het Europese programma 2014-2020 gelijkmatig ten laste van de begroting te laten komen. De reserve wordt primair ingezet voor de cofinanciering van projecten en de uitvoering van eigen projecten, in het kader van het Europese programma 2014-2020. Daarnaast worden eventuele oninbare vorderingen uit de reserve gedekt en vervult de reserve een rol bij het afdekken van het risico dat de Europese commissie de gedeclareerde programmakosten niet volledig vergoedt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	1.129	900	-550	1.479
Bij				
Reguliere storting		900		
Af				
Operationeel Programma Kansen voor Flevoland 2014-2020			-554	
Interreg V			4	
			550	

Bestemmingsreserve Nieuwe Natuur (NR: B032)

De in de reserve beschikbare middelen worden ingezet voor de realisatie van het programma 'Nieuwe Natuur' en de afwikkeling van het voormalig Oostvaarderswold. Om het inzicht te verbeteren in de nog beschikbare middelen voor het programma is hiervoor een afzonderlijke reserve ingesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B032 Nieuwe natuur	12.720	586	-760	12.545	3.000
Bij					
Verkoop gronden		452			
Pacht gronden		134			
		586			
Af					
Bijdrage projecten			-532		
Procesgelden			-228		
			-760		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Oostvaardersoever					3.000
Totaal oormerken					3.000

Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen (NR: B033)

Op basis van de Koepelnota integraal infra beheer is een totaal dekkingsarrangement gemaakt voor de kosten van infrabeheer (jaarlijks onderhoud, niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen) voor de komende jaren. Daarbij worden de vervangingsinvesteringen geactiveerd, waarbij de kapitaallasten ('de stille lasten') worden gedekt uit het beschikbare budget voor de stille lasten (€ 4,5 mln. per jaar vanaf 2014). Dit betekent dat er in de eerste jaren ruimte binnen het stille lasten budget ontstaat, die in latere jaren nodig is om de oplopende kapitaallasten te dekken. Deze egalisatiereserve is bedoeld om de lasten van het infrabeheer in latere jaren te kunnen dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B033 Egalisatiereserve activering vervangingsinvest.	10.097	74	0	10.170
Bij				
Egalisatie budgetten vervangingsinvesteringen 2020		74		

Bestemmingsreserve Almere 2.0 (NR: B035)

Het doel van de reserve is om de voor het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) beschikbare provinciale bijdrage beschikbaar te houden totdat deze op basis van gehonoreerde projecten tot besteding komt. Bestedingen ten laste van de reserve 'Almere 2.0' zullen plaatsvinden op basis van door Provinciale Staten vastgestelde jaarprogramma's voor het FVA (incl. eventuele tussentijds vastgestelde wijzigingen).

Het geormerkte deel is per 31-12-2020 groter dan het eigenlijke saldo van de reserve door de versnelling van de bijdragen in 2020. Dit is verrekend binnen het Jaarprogramma 2021, waardoor er geen sprake is van een tekort in de provinciale financiering van het FVA.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B035 Almere 2.0	10.169	4.200	-11.775	2.594	2.750
Bij					
Reguliere storting		4.200			
Af					
Bijdrage FVA Jaarprogramma 2020 (Algemeen)			-9.925		
Bijdrage FVA Jaarprogramma 2020 (Floriade)			-1.850		
			-11.775		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Economische making of Floriade					2.750
Totaal oormerken					2.750

Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur (NR: B036)

Door de egalisatiereserve jaarlijks onderhoud infrastructuur kunnen overlopende activiteiten in het daaropvolgende jaar worden gedekt. Het maximale saldo is € 750.000. In geval van volledige uitputting van de jaarlijkse begrotingspost Jaarlijks Onderhoud wordt de reserve gebruikt om de verdere kosten van het jaarlijks onderhoud te dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B036 Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur	117	0	-60	56
Af				
Saldo budgetten jaarlijks onderhoud 2020			-60	

Egalisatiereserve Mobiliteit (NR: B037)

Het doel van de reserve is het egaliseren van de lasten voor openbaar vervoer, bereikbaarheid (verkeers- en mobiliteitsmanagement, alsmede infrastructurele projecten) en verkeersveiligheid. Dit draagt bij aan een stabiel begrotingsbeeld, maakt het mogelijk om het beleid op lange termijn te waarborgen en te verbeteren en om de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te houden. De voeding bestaat uit in het verleden aan het Provinciefonds toegevoegde structurele middelen voor verkeer en vervoer en is bedoeld ter dekking van voornoemde lasten. De reserve draagt bij aan de ambities in het programma Mobiliteit en Ruimte dat jaarlijks wordt geactualiseerd bij de begroting.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B037 Mobiliteit	58.347	32.744	0	91.092	14.455
Bij					
Opheffing reserve 'Dekking afschrijvingslasten' op basis van de Najaarsnota 2020		21.501			
Reguliere storting Mobiliteitsmiddelen uit Provinciefonds (per saldo)		10.217			
Onderuitputting Mobiliteit 2020		1.026			
		32.744			
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Bijdrage N50					500
Bijdrage busbanen Almere					9.955
Ondergrondse verduurzaming OV-infra					1.500
Fietsmaatregelen (Coalitieakkoord 2019-2023)					2.500
Totaal oormerken					14.455

Egalisatiereserve Beheer en ontwikkeling natuur (NR: B038)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten en het uitvoeren van beheermaatregelen in het kader van de decentralisatie van het Natuurbeleid. De reserve zorgt ervoor dat de verschillen in kasuitgaven tussen de jaren worden geëgaliseerd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	10.251	1.084	-1.194	10.141	3.000
Bij					
Reguliere storting conform begroting		470			
Doorschuiven budget 'Kwaliteitsverbetering Natuur' naar 2024		500			
Storten onderbesteding decentralisatie		114			
		1.084			
Af					
Bijdrage Natura2000			-1.194		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Uitvoering rapport van Geel (Coalitieakkoord 2019-2023)					3.000
Totaal oormerken					3.000

Bestemmingsreserve Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (NR: B039)

Bij de instelling van de reserve is deze eenmalig € 6,5 mln. gevoed vanuit de 'Algemene reserve'. De reserve wordt ingezet voor de kosten die gemaakt worden voor de Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (MAB).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B039 Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering	486	0	0	486

*Voorgesteld wordt om de resterende middelen binnen de reserve MAB in 2021 toe te voegen aan de reserve 'Informatiestrategie', om de laatste projecten af te kunnen ronden.

Uitvoeringsreserve Doorgeschoven Activiteiten (NR: B040)

Doel van deze reserve is het overhevelen van niet bestede budgetten voor specifieke activiteiten die over de jaargrens heen schuiven. Het gaat daarbij uitsluitend om doorgeschoven middelen voor activiteiten waarvoor geen specifieke bestemmingsreserves zijn ingesteld. Indien dit laatste wel het geval is, vindt eventuele overheveling plaats via de daarvoor geëigende reserves.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B040 Doorgeschoven activiteiten	2.608	2.220	-2.357	2.470	2.470
Bij					
Actieplan Biodiversiteit		150			
Stikstof		750			
Schone leefomgeving		100			
Innovatiegelden landbouw		200			
Subsidieverlening verbetering geluid		590			
Vernieuwend Initiatief Prijs Flevoland		40			
Circulaire economie		300			
Erfgoedprogramma		90			
		2.220			
Af					
Actieplan Het Goede Voorbeeld			-128		
Onttrekking reserve 'Doorgeschoven activiteiten'			-1.980		
Onttrekking reserve 'Doorgeschoven activiteiten' ten behoeve van TP			-250		
			2.357		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Vernieuwend Initiatief Prijs					40
Versnelling Flexwonen					250
SWUNG					590
Circulaire economie					300
Actieplan Biodiversiteit					150
Erfgoedprogramma					90
Stikstof					750
Schone leefomgeving					100
Innovatiegelden landbouwpilots					200
Totaal oormerken					2.470

Egalisatiereserve Dekking afschrijvingslasten (NR: B042)

De primaire functie van deze reserve is een bijdrage te doen aan de afschrijvingslasten, om daarmee de exploitatieruimte van de provinciale begroting stabiel te houden. De reserve wordt ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten voor investeringen in activa met maatschappelijk nut. De hoogte van de onttrekking uit de reserve is afhankelijk van de afschrijvingslasten, zoals deze jaarlijks voortvloeien uit de staat van activa.

Per 1 januari 2017 is het niet meer toegestaan volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) om bijdragen uit het eigen vermogen (reserves) of uit de eigen exploitatie direct in mindering te brengen op het te activeren bedrag van investeringen in maatschappelijk nut. Als gevolg van deze wetwijziging stijgt de hoogte

van de te activeren activa aanzienlijk, met als gevolg een toename van de jaarlijkse structurele afschrijvingslasten. Deze hogere structurele lasten kunnen een negatief effect hebben op de beschikbare begrotingsruimte. Om dit effect te voorkomen worden de (voorgenomen) bijdragen aan investeringen apart gezet om de toekomstige afschrijvingslasten te dekken.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B042 Dekking afschrijvingslasten	25.863	0	-25.863	0
Af				
Opheffing reserve 'Dekking afschrijvingslasten' conform de Najaarsnota 2020			-25.863	

Egalisatiereserve Economisch Programma (NR: B043)

Met het Economisch programma wordt het ondernemerschap en groei van het midden- en kleinbedrijf (MKB) versterkt. Doel is groei van de regionale economie en verbetering van het vestigingsklimaat, waardoor nieuwe banen worden gecreëerd. Het Economisch programma kent drie programmalijnen: 'Financiering & Support', 'Markt & Culture' en de 'Human Capital Agenda'. De reserve wordt ingezet ter dekking van de ingediende projectvoorstellen. Hierbij dienen de projectvoorstellen te voldoen aan de door Provinciale Staten vastgestelde kaders. Indien in enig jaar de begrote middelen voor de uitvoering van het Economisch Programma niet volledig worden besteed, dan worden deze toegevoegd aan de reserve 'Economisch Programma'. In het coalitieakkoord is sprake van voortzetting van het huidige economische programma, met enkele nieuwe accenten, zoals de Human Capital Agenda.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B043 reserve Economisch Programma	7.183	2.837	-2.745	7.275	4.874
Bij					
Productsaldo Economie 2020		1.637			
Flevolands Scholingsfonds conform de Najaarsnota 2020		1.000			
Vrijval oormerk B009 'Kredietfaciliteit MKB Doorstartfonds'		200			
		2.837			
Af					
Groeimakelaarschap 2019-2021			-170		
Groeibuzz 2019-2021			-200		
Voucherregeling Ondernemerschap Flevoland, tranche 2 + 3			-1.100		
MIT-regeling 2020			-600		
Financieringstafel Flevoland 2.0			-50		
Uvp Internationalisering bedrijfsleven Flevoland 2019-2021			-200		
Clustervorming MKB			-57		
PPS-regeling 2020			-306		
Human Capital agenda			-62		
			-2.745		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Human Capital agenda					671
Financiering en support					110
Internationaal Ondernemerschap					1.101
GroeiHuis					330
Netwerkversterkend ondernemerschap					662
Corona NF-Scholingsfonds					1.000
Risicoreservering Groeifonds (Coalitieakkoord 2019-2023)					1.000
Totaal oormerken					4.874

Uitvoeringsreserve Duurzame energie (NR: B044)

Het doel van de reserve is het uitvoeren van projecten binnen de opgave 'Duurzame Energie'. Aan de reserve 'Duurzame Energie' worden onttrekkingen gedaan voor projecten zoals expertise centrum, initiatieven energietransitie, actieplan Het Goede Voorbeeld en zon voor asbest waarmee Provinciale Staten hebben ingestemd.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B044 Duurzame energie	4.436	0	-1.045	3.391	2.739
Af					
Publiekscampagne			-114		
Actieplan 'Het Goede Voorbeeld'			-175		
Regeling 'Initiatieven Energietransitie'			-96		
Regeling 'Asbest eraf, zonnepanelen erop'			-185		
Energie Expertisecentrum Flevoland			-475		
			-1.045		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
Subsidieregeling energietransitie					326
Zon voor asbest-regeling					681
Actieplan 'Het Goede Voorbeeld'					273
Publiekscampagne					120
Energie Expertisecentrum Flevoland					500
Regionale energie Strategie					839
Totaal oormerken					2.739

Uitvoeringsreserve Regiodeal Noordelijk Flevoland (NR: B045)

Het doel is het reserveren van de middelen, de Rijksbijdrage en (provinciale) cofinanciering, voor de uitvoering van het Regiodeal programma. De Rijksbijdrage en de regionale cofinanciering zal worden besteed aan het realiseren van de doelen die benoemd zijn in de Regiodeal Regio Deal, gericht het toekomstbestendig maken van het Maritiem Cluster op Urk, de verduurzaming van de IJsselmeervisserij en het verzilveren van het groeipotentieel van Noordelijk Flevoland verbonden aan smart mobility. Het kader voor de besteding is vastgelegd in de Regiodeal.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12	Oormerk
B045 Regiodeal Noordelijk Flevoland	5.000	2.500	-1.900	5.600	5.600
Bij					
MCU Innovatie		2.500			
Af					
Clusterregeling Innovatie Maritiem Urk			-750		
Maritieme campus			-553		
Scholingsfonds			-597		
			-1.900		
Resterende oormerken per 31-12-2020					
MCU-Innovatie					4.250
MCU-Talent					1.350
Totaal oormerken					5.600

Bestemmingsreserve Artistieke Experimenten (NR: B046)

Het doel van deze reserve betreft het financieel ruimte bieden om op het gebied van cultuur te experimenteren.

De te bereiken doelen zijn globaal:

- Met de experimenten die het Fonds mogelijk maakt, wordt de Flevolandse cultuur aantoonbaar vernieuwd en verrijkt.
- De experimenteerruimte draagt bij aan de aantrekkingskracht van Flevoland op 'creatieven'.
- Cofinanciering voor initiatieven van derden op het gebied van grootschalige kunstwerken/landschapskunst.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B046 Artistieke Experimenten	67	33	0	100
Bij				
Reguliere storting		33		

Bestemmingsreserve Krachtige samenleving (NR: B047)

De reserve wordt onder andere ingezet voor:

- Een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt;
- gezonde en veerkrachtige Flevolandse, die langer fit en gezond blijven, en daarmee langer zelfredzaam;
- een toekomstbestendig, bereikbaar en betaalbaar zorglandschap dat past bij de behoeften en mogelijkheden van Flevoland.

De onttrekking aan de reserve is gedelegeerd aan GS conform PS besluit van 8 november 2017. Met GS-besluit van 11 december 2018 zijn de middelen uit de 'Brede Bestemmingsreserve' reeds geprogrammeerd voor de jaren 2019-2022.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B047 Krachtige Samenleving	1.090	1.220	-791	1.519
Bij				
Overboeking saldo oormerk 'Krachtige samenleving' van de 'Brede Bestemmingsreserve' (B009)		1.000		
Transitiesubsidie CMO		145		
Donatie Voedselbanken (motie)		75		
		1.220		
Af				
Programma 'Krachtige Samenleving'			-641	
Transitiesubsidie CMO			-75	
Donatie voedselbank			-75	
			-791	

Bestemmingsreserve Fonds Vitaal platteland (NR: B048)

Voeding met additionele middelen uit het coalitieakkoord à € 2,0 mln. geschiedt nadat PS daar mee instemmen. De reserve wordt ingezet voor activiteiten gericht op initiatieven die leefbaarheid van het platteland van Flevoland bevorderen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B048 Fonds Vitaal platteland	0	2.000	-43	1.957
Bij				
Reguliere storting		2.000		
Af				
Realisatie 'Vitaliteit platteland'			-43	

Egalisatiereserve Informatiestrategie (NR: B049)

In de samenleving is een 'digitale transformatie' gaande; dit heeft de komende jaren de nodige impact op de digitalisering en informatievoorziening van de provincie'. Om deze de komende jaren op het juiste niveau te brengen en te houden heeft GS de 'Informatiestrategie 2021-2024' (voor de thema's Data, Dienstverlening, Bedrijfsvoering, Innovatie en Medewerker) vastgesteld. Voor elk van deze thema's wordt een groot aantal projecten en activiteiten gerealiseerd die een langere doorlooptijd hebben. De duur en kosten per jaar wisselen naar verwachting sterk, waar de inzet van een egalisatiereserve een oplossing voor kan bieden. De reserve kan worden aangewend in jaren waarin er een tekort op de programmakosten ontstaat en worden aangevuld in de jaren waarin een begrotingsoverschot ontstaat.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B049 Informatiestrategie	580	889	0	1.469
Bij				
Reguliere storting		889		

Voorzieningen

Grondwaterbeheer (NR: V005)

De voorziening is bestemd voor het egaliseren van jaarlijkse verschillen tussen uitgaven wegens grondwaterbeheer (inclusief schadevergoedingen) en inkomsten uit de grondwaterheffing. De bestedingsdoelen van de grondwaterheffing vloeien voort uit de Waterwet (voorheen de Grondwaterwet), artikel 7.7. De doelen zijn maatregelen om nadelige effecten van grondwateronttrekkingen te compenseren, onderzoeken ten behoeve van het grondwaterbeleid, het grondwaterregister en schade in verband met onttrekkingen. Ook het met deze taken belaste personeel kan betaald worden uit de grondwaterheffing. Besteding aan andere doelen is niet toegestaan. De voorziening wordt gevoed uit de opbrengsten van de grondwaterheffing, voor zover die niet in het jaar van ontvangst zijn besteed.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V005 Grondwaterbeheer	732	0	-88	644
Af				
Egalisatie kosten grondwaterbeheer 2020			-88	

Niet-jaarlijks onderhoud provinciehuis (NR: V011)

De voorziening is bedoeld om het provinciehuis inclusief de daarin aanwezige installaties in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door Provinciale Staten vastgesteld. Het huidige plan dat op 28 maart 2017 door Provinciale Staten is vastgesteld betreft de periode 2018-2021. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V011 NJO provinciehuis	1.994	629	-128	2.495
Bij				
Reguliere storting		629		
Af				
Uitvoering onderhoud 2019 volgens onderhoudsplan			-128	

Niet-jaarlijks onderhoud infrastructuur (NR: V025)

De voorziening is bedoeld om het provinciaal wegen- en vaarwegennet voor een lange periode in stand te houden; daarvoor is periodiek groot onderhoud nodig. Op basis van inspecties en rekening houdend met de aspecten bereikbaarheid, verkeersveiligheid en staat van onderhoud worden meerjaren onderhoudsprogramma's opgesteld. Op basis hiervan wordt de jaarlijkse dotatie en onttrekking bepaald. De meerjaren onderhoudsprogramma's worden éénmaal per vijf jaar aangeboden aan Provinciale Staten. De uitwerking vindt plaats in het jaarlijks op te stellen Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI).

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V025 NJO infrastructuur	17.955	10.448	-10.307	18.096
Bij				
Reguliere storting		10.448		
Af				
Uitvoering onderhoud 2020 volgens onderhoudsprogramma's			-10.307	

Niet-jaarlijks onderhoud vestigingen (NR: V043)

De voorziening is bedoeld om de vestigingen, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door Provinciale Staten vastgesteld. Het huidige plan betreft de periode 2018-2021. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V043 NJO Vestigingen	585	86	-201	470
Bij				
Reguliere jaarlijkse storting		86		
Af				
Uitvoering onderhoud 2019 volgens onderhoudsplan			-201	

Niet-jaarlijks onderhoud NLE (NR: V044)

De voorziening is bedoeld om het pand, inclusief de daarin aanwezige installaties, in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door Provinciale Staten vastgesteld.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V044 NJO NLE	757	183	-378	562
Bij				
Reguliere storting		183		
Af				
Uitvoering onderhoud 2020 volgens onderhoudsplan			-378	

Pensioenen (oud) leden GS (NR: V015)

Uit de voorziening worden de pensioenaanspraken van (voormalige) gedeputeerden betaald.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V015 Pensioenen (oud) leden GS	9.002	520	-322	9.200
Bij				
Wachtgeld APPA		520		
Af				
Pensioenbetalingen (oud) leden GS			-322	

Oninbare vorderingen (NR: V035)

Deze voorziening is bedoeld voor het afdekken van het risico op oninbare vorderingen op debiteuren. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke vorderingen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V035 Oninbare vorderingen	48	0	-1	47
Af				
Vrijval voorziening			-1	

Oninbare leningen (NR: V037)

Deze voorziening is bedoeld voor afdekking van de risico's van oninbaarheid van verstrekte leningen. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke leningen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V037 Oninbare leningen	692	206	0	898
Bij				
Voorziening Oninbare leningen		206		

Reorganisatie bedrijfsvoering (NR: V039)

De voorziening geldt ter dekking van mobiliteits- en afvloeiingsafspraken die gemaakt zijn ten tijde van de reorganisatie bedrijfsvoering.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V039 Reorganisatie bedrijfsvoering	561	0	-384	177
Af				
Aanwending voorziening t.b.v. frictiekosten			-188	
Vrijval voorziening			-196	
			-384	

Garantstelling personeel NLE (NR: V045)

In het 'Convenant Batavialand' is afgesproken om de museale en collectiebeheertaken, inclusief het beheer van bij deze taken behorende collecties met de daarbij behorende mensen en middelen over te dragen aan Batavialand. In het Sociaal Plan is vastgelegd dat de GR Nieuwland Erfgoedcentrum (NLE) een garantie afgeeft voor de duur van 5 jaar. Deze garantstelling houdt in dat bij faillissement van Batavialand, de medewerkers bij werkloosheid een WW-suppletie en transitievergoeding ontvangen. Aangezien de kans op faillissement aanwezig is in de opstartfase van Batavialand is er voor het provinciale deel (op basis van het deelnemerspercentage in de GR NLE) deze garantstelling een voorziening getroffen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V045 Garantstelling personeel NLE	1.010	0	0	1.010

Spaarverlof (NR: V047)

De voorziening is bedoeld ter dekking van verplichtingen die ontstaan als gevolg van spaarverlof. In de CAO 2017-2018 is besloten dat met ingang van 1 januari 2018 de vervalttermijn van het bovenwettelijk verlof en aangekocht (IKB) verlof komt te vervallen. Daarnaast worden de mogelijkheden voor het extra sparen/aankopen van verlof verruimd. Werknemers mogen dan verlof sparen tot maximaal 50 x hun arbeidsduur per week (bij een werkweek van 36 uur kan dus maximaal 1.800 uur verlof gespaard worden). Dit verlof kan bijvoorbeeld ingezet worden voor mantelzorg, een sabbatical, korter werken of eerder stoppen in aanloop naar pensionering.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V047 Spaarverlof	509	11	0	520
Bij				
Voeding o.b.v. ontwikkeling verlofsaldo en tarieven		11		

Duurzame waardevermindering Flevokust Haven (NR: V048)

Het doel van de voorziening is het afwaarderen van de boekwaarden van de investeringen in Flevokust Haven. In 2018 is Flevokust Haven in gebruik genomen. Zoals reeds werd voorzien ten tijde van het investeringsbesluit dient op moment van ingebruikname, conform de verslaggevingsvoorschriften, door middel van een taxatie getoetst te worden of er sprake is van een zogeheten lagere marktwaarde ('impairment-toets'). Omdat de getaxeerde directe opbrengstwaarde (gebaseerd op marktconforme bedrijfseconomische rendementseisen) eind 2018 lager was dan de boekwaarde van de investering, moest de boekwaarde worden afgewaardeerd. De voorziening wordt in de balans gepresenteerd onder de materiële vaste activa, namelijk als onderdeel van de boekwaarde van Flevokust Haven.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V048 Duurzame waardevermindering Flevokust Haven	8.238	0	-631	7.607
Af				
Vrijval voorziening (i.v.m. afschrijving)			-631	

WW-Lasten (NR: V049)

De voorziening heeft tot doel dekking te bieden aan toekomstige WW-lasten van oud-personeel. Aan de voorziening is in 2020 € 0,17 mln. toegevoegd. Dit bedrag is onttrokken aan de reserve Personeel. De WW-lasten werden tot en met 2019 in de exploitatie verantwoord, met als dekking de reserve personeel. Vanaf 2020 is voor deze lasten een voorziening gevormd. De dekking zal, evenals voor 2020, vanuit de reserve personeel komen.

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V049 WW-Lasten	0	168	0	168
Bij				
Vrijval WW-Lasten		168		

2. Verdeling van de lasten en baten over de taakvelden

Lasten per programma naar taakveld (incl. directe personele lasten)	Rekening 2020
1 Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid	
3.9 Water, overige baten en lasten	69
8.1 Ruimtelijke ordening	227
8.3 Stedelijke vernieuwing	161
5.0 Milieubeheer, algemeen	80
9.1 Ruimtelijke ordening	1.832
7.1 Bevordering economische activiteiten	559
9.2 Volkshuisvesting	128
7.0 Algemene economische aangelegenheden	12.679
4.0 Waterhuishouding, algemeen	657
4.4 Kwalitatief beheer grondwater	442
Totaal 1 Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid	16.835
2 Landbouw, visserij en natuur	
5.1 Natuurontwikkeling	278
5.2 Beheer natuurgebieden	1.255
5.9 Natuur, overige baten en lasten	126
6.1 Agrarische aangelegenheden	947
7.9 Cult.&maatschappij, overige baten en lasten	124
7.0 Algemene economische aangelegenheden	15
5.2 Kwalitatief beheer grondwater en bod	239
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	31
6.2 Natuur	13.970
6.0 Recreatie en natuur, algemeen	6.015
0.1 Geldleningen en uitzettingen langer	141
8.0 Welzijn, algemeen	339
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	23.481
3 Economie	
4.6 Duurzaamheid	1.125
6.3 Kennis en innovatie	69
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	2.987
7.1 Bevordering economische activiteiten	4.820
7.0 Algemene economische aangelegenheden	4.584
Totaal 3 Economie	13.584
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	
4.6 Duurzaamheid	138
6.4 Recreatie en toerisme	1.522
7.1 Cultuur	1.699
7.2 Maatschappij	16
7.9 Cult.&maatschappij, overige baten en lasten	1.028
8.1 Ruimtelijke ordening	12
8.3 Kunst en oudheidkunde	4.197
8.4 Sociaal-cultuur werk en ontwikkeling	493
8.5 Maatschappelijke voorzieningen	1.210
8.2 Lichamelijke vorming en sport	759
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	11.076

5 Energie, duurzaamheid en milieu	
4.6 Duurzaamheid	1.230
4.9 Milieu, overige baten en lasten	89
6.9 Regionale economie, ov. Baten&lasten	949
5.0 Milieubeheer, algemeen	1.616
9.1 Ruimtelijke ordening	299
5.2 Kwalitatief beheer grondwater en bodem	1.170
6.2 Natuur	356
5.5 Vergunningverlening en handhaving	4.182
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	9.891
6 Mobiliteit	
2.3 Openbaar vervoer	15.680
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	21
3.4 Vervoer	17.601
3.0 Verkeer en vervoer, algemeen	2.085
3.1 Landwegen	32.871
3.3 Waterweg	2.940
Totaal 6 Mobiliteit	71.199
7 Vernieuwend bestuur	
0.6 Overhead	-22.096
0.8 Mutaties reserves	6.642
1.2 Gedeputeerde Staten	14
1.6 Openbare orde en veiligheid	168
P2 Overige kostenplaatsen	49.320
1.6 Overige zaken betreffende algemeen	1.102
2.0 Openbare orde en veiligheid, algemeen	134
1.5 Uitvoering van overige wettelijke re	66
1.2 Kabinetszaken	113
1.4 Financieel toezicht op de gemeenten	5
1.1 Gedeputeerde Staten	1.978
1.0 Provinciale staten	2.493
0.0 Geldleningen en uitzettingen korter	26
0.3 Eigen middelen	20
0.4 Overige financiële middelen	-2
0.1 Vennootschapsbelasting	0
P1 Kostenplaats kapitaallasten	2.629
0.8 Mutaties reserves die verband houden	67.775
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	110.388
Totaal Lasten	256.454
Baten per programma naar taakveld	Rekening 2020
1 Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid	
3.9 Water, overige baten en lasten	-66
8.3 Stedelijke vernieuwing	-153
7.0 Algemene economische aangelegenheden	-22
4.0 Waterhuishouding, algemeen	0
4.4 Kwalitatief beheer grondwater	-545
Totaal 1 Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid	-786
2 Landbouw, visserij en natuur	

6.1 Agrarische aangelegenheden	-133
7.0 Algemene economische aangelegenheden	-15
6.2 Natuur	-2.172
6.0 Recreatie en natuur, algemeen	-216
Totaal 2 Landbouw, visserij en natuur	-2.536
3 Economie	
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	-177
7.1 Bevordering economische activiteiten	-2.246
7.0 Algemene economische aangelegenheden	-1.137
Totaal 3 Economie	-3.560
4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	
P2 Overige kostenplaatsen	-9
7.9 Cult.&maatschappij, overige baten en lasten	-30
Totaal 4 Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving	-39
5 Energie, duurzaamheid en milieu	
6.9 Regionale economie, ov. Baten&lasten	-75
5.0 Milieubeheer, algemeen	-272
9.1 Ruimtelijke ordening	-104
5.2 Kwalitatief beheer grondwater en bodem	-611
Totaal 5 Energie, duurzaamheid en milieu	-1.062
6 Mobiliteit	
3.4 Vervoer	-7.779
3.1 Landwegen	-591
3.3 Waterweg	-133
Totaal 6 Mobiliteit	-8.503
7 Vernieuwend bestuur	
0.6 Overhead	0
0.8 Mutaties reserves	-3.779
0.1 Geldleningen en uitzettingen lager	-110
P2 Overige kostenplaatsen	-3.880
1.1 Gedeputeerde Staten	-37
1.0 Provinciale staten	-1
0.0 Geldleningen en uitzettingen korter	23
0.3 Eigen middelen	-57.991
0.9 Resultaat	11.075
0.2 Algemene uitkering provinciefonds	-116.981
0.4 Overige financiële middelen	-275
0.8 Mutaties reserves die verband houden	-68.012
Totaal 7 Vernieuwend bestuur	-239.969
Totaal Baten	-256.454
	x € 1.000

3. Specificatie van incidentele lasten en baten

In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (artikel 28 lid c) dient in de jaarstukken een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma te worden opgenomen. In de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV is het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten nader uiteengezet. Bij het opstellen van het onderstaande overzicht van de incidentele baten en lasten per programma is deze notitie gevolgd. In lijn met de verschillenanalyse in onderdeel II Programmaverantwoording zijn alle incidentele baten en lasten groter dan € 100.000 van een verklaring voorzien.

Programma / post	Bedrag	Bate / last
1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water		
FVA Smart Bridges - Floriade	0	bate / last
Toelichting:		
Het programma 'FVA Smart Bridges - Floriade' betreft een provinciaal programma (ontwikkeling tweetal innovatieve bruggen), waarvoor tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar zijn gesteld. De last wordt volledig gedekt door de (ontvangen) bate.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	268	last
Subtotaal:	268	last
2 Landbouw, visserij en natuur		
Actualisatie/uitwerken omgevingsplan	814	last
Toelichting:		
Voor het project 'actualisatie/uitwerken omgevingsplan' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Nadere Regel Floriade	0	bate / last
Toelichting:		
Het programma 'Nadere regel Floriade' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar zijn gesteld. De last wordt volledig gedekt door de (ontvangen) bate.		
Bijdrage projecten Nieuwe Natuur	533	last
Toelichting:		
Voor de projecten 'Nieuwe Natuur' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Verpachten gronden OVW	-134	bate
Toelichting:		
Het verpachten van gronden Oostvaarderswold betreffen tijdelijke inkomsten.		
Top-up Waterprogramma	119	last
Toelichting:		
Het programma 'Top-up Waterprogramma' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Afwikkelingsverschillen	216	last
Toelichting:		
In overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV vallen afwikkelingsverschillen per definitie onder incidentele baten en lasten.		
Cofinanciering Leader NPDL	200	last
Toelichting:		
Voor het project 'Leader NPDL' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Gebiedsgerichte aanpak stikstof	870	last
Toelichting:		

Het programma 'Gebiedsgerichte aanpak stikstof' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar zijn gesteld. In april 2020 is de gebiedsgerichte aanpak van start gegaan.		
Nationaal Park Nieuw Land	545	last
Toelichting:		
Voor het project 'Nationaal Park Nieuw Land' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Gronden OVW Nieuwe Natuur	-452	bate
Toelichting:		
De verkoop van gronden Oostvaarderswold betreffen tijdelijke baten (gesaldeerd met de lasten).		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	100	last
Subtotaal:	2.810	last
3 Economie		
Kapitaallasten	-420	bate
Toelichting:		
Betreft een incidentele vrijval van de voorziening 'Duurzame waardevermindering Flevokust Haven'.		
Afwikkelingsverschillen	-323	bate
Toelichting:		
In overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV vallen afwikkelingsverschillen per definitie onder incidentele baten en lasten.		
Financiering & support	-755	bate
Toelichting:		
Doel van de specifieke uitkering 'MIT' is om innovatie te bevorderen bij het MKB en om het MKB beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de Topsectoren. Voor de regeling 'MIT' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Luchthaven Lelystad	110	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Luchthaven Lelystad' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Servicehaven Noordelijk Flevoland	152	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Servicehaven Noordelijk Flevoland' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Procesgeld MITC	172	last
Toelichting:		
De procesgelden MITC betreffen incidentele provinciale lasten.		
Programma Regio Deal NF	1.900	last
Toelichting:		
Het programma 'Regio Deal NF' betreft een provinciaal programma, waarvoor tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	181	last
Subtotaal:	1.018	last
4 Aantrekkelijk Flevoland en Krachtige Samenleving		
Corona	548	last
Toelichting:		
Betreffen incidentele lasten, waarvoor tijdelijk provinciale middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Rijksmonument Waterloopbos	329	last
Toelichting:		

Voor het project 'Rijksmonument Waterloopbos' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Programma Krachtige samenleving	891	last
Toelichting:		
Voor het programma 'Krachtige samenleving' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	-11	bate
Subtotaal:	1.756	last
5 Energie, duurzaamheid en milieu		
Opgave 'Duurzame energie'	888	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Duurzame energie' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Circulaire economie - beleid	397	last
Toelichting:		
Voor de opgave 'Circulaire economie' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Duurzaamheid	-131	bate
Toelichting:		
Voor de opgave 'Duurzaamheid' zijn tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar gesteld.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	109	last
Subtotaal:	1.262	last
6 Mobiliteit		
Afwikkelingsverschillen	-1.814	bate
Toelichting:		
In overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV vallen afwikkelingsverschillen per definitie onder incidentele baten en lasten.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	15	last
Subtotaal:	-1.799	bate
7 Vernieuwend bestuur		
Meerjaren aanpak bedrijfsvoering	616	last
Toelichting:		
Betreft een incidenteel programma, waarvoor tijdelijk (provinciale) middelen beschikbaar zijn gesteld.		
Reorganisatie bedrijfsvoering	-196	bate
Toelichting:		
Betreft een incidentele vrijval van de voorziening 'Reorganisatie Bedrijfsvoering'.		
831 Brede Bestemmingsreserve	4.413	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
711 Zuiderzeelijngelden	-1.783	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
831 Procesgelden gebiedsontwikkeling	-150	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
741 Nieuwe Natuur	-175	bate

Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
831 Doorgeschoven activiteiten	-137	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
226 Fonds vitaal platteland	1.957	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Regiodeal Noordelijk Flevoland	600	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
431 Krachtige Samenleving	429	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
p-MJP/POP	-2.055	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Cofinanciering EU-projecten 14-20	350	last
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Almere 2.0	-7.575	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Milieu, duurzaamheid en energie	-1.045	bate
Toelichting:		
Betreft een reserve, in overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten aangemerkt als incidenteel.		
Afwikkelingsverschillen	-122	bate
Toelichting:		
In overeenstemming met de Notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV vallen afwikkelingsverschillen per definitie onder incidentele baten en lasten.		
Diverse incidentele baten en lasten van geringe omvang	169	last
Subtotaal:	-4.703	bate
Totaal per saldo (-=bate / +=last):	613	last

4. Single information Single audit (SiSa)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021								
BZK	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	Besteding (jaar T) ten laste Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)
			Aard controle R Indicator: C13/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/06
			€ 0	€ 0	0	0	0	nvt
			Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C13/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/08				
			nvt	Nee				
BZK	C26	Culturele voorzieningen provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle D2 Indicator: C26/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C26/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C26/03			
			€ 322.327	€ 322.327	Nee			
BZK	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen niet middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd
			Aard controle R Indicator: C41/01	Aard controle R Indicator: C41/02	Aard controle R Indicator: C41/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06
			€ 0	€ 0	€ 0	0	0	0
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C41/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/08				
			Nee	Nee				

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021								
lenW	E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020	Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Besteding (jaar T) ivm "Kosten van de concessiehouder in verband met de uitvoering van het openbaar vervoer in de periode van 1 maart 2020 tot en met 31 december 2020" zoals in bijlage 2 vd regeling is opgenomen	Besteding (jaar T) ivm "Tussen concessieverlener en concessiehouder overeengekomen maatregelen in de periode van 1 maart 2020 tot en met 31 december 2020 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt" zoals in bijlage 2 van de regeling is opgenomen.	Subsidies concessieverlener conform concessie" zoals in bijlage 3 van de regeling is opgenomen verleend (Ja/Nee)?	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5A OCW-contract studentenkaart) van de regeling
		Concessieverleners	Aard controle n.v.t Indicator: E1/01	Aard controle n.v.t Indicator: E1/02	Aard controle R Indicator: E1/03	Aard controle R Indicator: E1/04	Aard controle R Indicator: E1/05	Aard controle R Indicator: E1/06
		1 IJsselmond	OV Regio IJsselmond N.V.	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	
		Kopie naam concessiehouder	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5B Directe opbrengsten van reizigers) van de regeling	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding? (Ja/Nee)	Het totaal bedrag in (jaar T) aan teruggevorderd voordeel		
		Aard controle n.v.t Indicator: E1/07	Aard controle R Indicator: E1/08	Aard controle R Indicator: E1/09	Aard controle R Indicator: E1/10	Aard controle R Indicator: E1/11		
		1 OV Regio IJsselmond N.V.	€ 0	€ 0	Ja	€ 0		
		Kopie naam concessiehouder	Het bedrag benoemd in de subsidieverleningsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 (artikel 10 lid 1 sub a van de regeling spuk)	Het bedrag benoemd in de subsidievestigingsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 minus het bedrag dat verantwoord is bij indicator 11 (artikel 10 lid 1 sub b van de regeling spuk)				
		Aard controle n.v.t Indicator: E1/12	Aard controle R Indicator: E1/13	Aard controle R Indicator: E1/14				
		1 OV Regio IJsselmond N.V.	€ 593.930	€ 0				
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t Indicator: E1/15						
		Nee						

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021									
lenW	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen?) (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06</i>	
			1 Aanleg twee fietsbruggen in de Metropolitane hoofdfietsroute Spoorbaanpad	€ 0	€ 0	Nee	Ja	Het tijdpad van de realisatie van de bruggen is 5 maanden vertraagd. De oorspronkelijke planning van de bruggen was 'start bouw maart 2021, gereed december 2021'. De actuele planning van de gemeente Almere gaat uit van 'start bouw augustus 2021, gereed mei 2022'.	
	Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen in Jaar T				
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: E10/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: E10/11</i>				
	1 Aanleg twee fietsbruggen in de Metropolitane hoofdfietsroute Spoorbaanpad	Nee	Ja	Nee	€ 0				
lenW	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T (inclusief 2018))	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: E12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E12/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E12/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: E12/04</i>			
			€ 769.581	€ 2.245.842	€ 561.461	Nee			
			Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E12/06</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: E12/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E12/08</i>			
			1 Leemringweg (N719)	Ja	Leemringweg 7.600m	Ja			
			2 Espelerringweg (N712)	Nee	Espelerringweg 5.765m	Ja			
			3 Hanzeweg (N307)	Ja	Hanzeweg 6.500m	Ja			
			4 Biddingringweg (N305-westbaan)	Ja	Biddingringweg-westbaan 4.947m	Ja			
			5 Oldebroekerweg (N709)	Ja	Oldebroekerweg 4.862m	Ja			
6 Elburgerweg (N309-N307)	Ja	Elburgerweg 1.920m	Ja						
7 Vogelweg (N706)	Ja	Vogelweg 10.814m	Ja						
8 Slingerweg (N704)	Ja	Slingerweg 5.622m	Ja						
9 Biddingringweg (N305-oostbaan)	Nee	Biddingringweg-oostbaan 2.200m	Nee						

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021									
IenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle R Indicator: E20/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E20/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04</i>			
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid van de op te leveren en de opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (m1, m2, aantallen)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08</i>			
			1 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen (3.4.3)	Nee	13	nvt			
IenW	E46	Aanvullende bijdrage Halve aansluiting A6	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			<i>Aard controle R Indicator: E46/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E46/02</i>					
			€ 723.755	Ja					
EZK	F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar SiSa 2021. Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie.	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle R Indicator: F11/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F11/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: F11/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F11/04</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: F11/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F11/06</i>	Als bij 03 en 04 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee	Ja	nvt	
			Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde)		Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal.				
EZK	F12	Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	Totale besteding (over jaar T-1/T-2) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			<i>Aard controle R Indicator: F12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F12/02</i>	<i>Aard controle R. Indicator: F12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F12/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F12/05</i>		
			€ 255.000	€ 600.000	€ 855.000	Nee	nvt		

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 15 februari 2021

LNV	L1	Jong Leren Eten-uitkeringen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (Jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen. Vanaf SiSa 2021 invullen.		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: L1/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L1/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L1/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L1/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: L1/05</i>		
			€ 50.000	€ 50.000	Ja	Ja			
LNV	L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebiedsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T)	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L7/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: L7/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: L7/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L7/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L7/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: L7/06</i>	
			1 15	€ 0	€ 0	Nee	Nee	nvt	
LNV	L13	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland IJsselmeer	Het aantal vouchers dat in (jaar T) is verleend en vastgesteld						
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: L13/01</i>						
			4						

5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De accountant heeft op 28 april 2021 een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de Jaarrekening 2020, zie de hierna volgende pagina's.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Provinciale Staten van de provincie Flevoland

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van de provincie Flevoland te Lelystad gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van de provincie Flevoland op 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- ▶ zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten op 18 augustus 2020 en door Provinciale Staten ter kennisgeving is aangenomen op 9 september 2020.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ het overzicht van baten en lasten over 2020;
- ▶ de balans per 31 december 2020;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen (inclusief bijlagen 1 en 3);
- ▶ de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (bijlage 4);
- ▶ de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (bijlage 2).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 7 december 2011 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Flevoland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.565.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 128.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording (deel II) en de paragrafen (deel III);
- ▶ deel I. Samenvatting;
- ▶ bijlage 6. Lijst met afkortingen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voor de jaarrekening

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van Gedeputeerde Staten is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten op 18 augustus 2020 en door Provinciale Staten ter kennisgeving is aangenomen op 9 september 2020.

In dit kader is het college van Gedeputeerde Staten tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van Gedeputeerde Staten afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van Gedeputeerde Staten moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Provinciale Staten is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 7 december 2011, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's;
  - ▶ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - ▶ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen;
  - ▶ het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het college van Gedeputeerde Staten gehanteerde afweging dat de provincie in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de provincie haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de provincie de financiële risico's niet kan opvangen;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met Provinciale Staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 28 april 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. D.E. Engwerda RA

6. Lijst met afkortingen

AAA:	Amsterdam Airport Area
ABW:	Actieplan Bodem en Water
AER:	Assembly of European Regions
AGC:	Airport Garden City
AP:	Autoriteit Persoonsgegevens
APPA:	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
AVG:	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAC:	Bestuurlijke adviescommissie
BAR:	Brexit Adjustment Reserve
BBP:	Bruto Binnenlands Product
BBV:	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BIO:	Baseline Informatieveilgheid Overheid
BIS:	Basisinfrastructuur
BNG:	Bank Nederlandse Gemeenten
BO MIRT:	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
BV:	Besloten Vennootschap
BVOV:	Beschikbaarheids Vergoeding OV
BZK:	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CA:	Coalitieakkoord
CBS:	Centraal Bureau voor Statistiek
CISO:	Corporate Information Security Officer
CMO:	Centrum voor Maatschappelijk Ontwikkeling Flevoland
COL:	Corona Overbruggingslening
CPMR:	Conference of Peripheral Maritime Regions
CUP:	College uitvoeringsprogramma
CvdR:	Comité van de Regio's
DGO:	Duurzaam Gebruik Ondergrond
DNW:	Duits-Nederlandse Windtunnels
DOVA:	decentrale OV-autoriteiten
DSO:	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DSO-LV:	Digitaal Stelsel Omgevingswet Landelijke Voorziening
EBN:	Energiebeheer Nederland
EBB:	Evidence Based Beleid
EEF:	Energie Expertise Centrum Flevoland
eDocs:	Documentmanagementsysteem
EFRO:	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS:	Ecologische Hoofdstructuur
EZK:	Economische Zaken en Klimaat
FBE:	Faunabeheereenheid Flevoland
FEA:	Flevolandse Energie Agenda

FG:	Functionaris Gegevensbescherming
Fido:	Wet Financiering decentrale overheden
FTE:	Fulltime-equivalent (fulltime medewerker)
FVA:	Fonds Verstedelijking Almere
GGD:	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GLB:	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GOBS:	Groot Onderhoud Bruggen en Sluizen
GR:	Gemeenschappelijke Regeling
GS:	Gedeputeerde Staten
HNP:	Huis Nederlandse Provincies
HOF:	Wet Hof
HRM:	Human Resource Management
IBP:	Interbestuurlijk Programma
ICT:	Informatie- en Communicatie Technologie
IDA:	Interprovinciale Digitale Agenda
IDS:	Introductie Duurzaam Stortbeheer
IenW:	Infrastructuur en Waterstaat
IFA:	Investeringsimpuls Flevoland Almere
IKB:	Individueel Keuze Budget
IPO:	Interprovinciaal Overleg van en voor Provincies
ISO:	Information Security Officer
IT:	Information Technology
IUS:	Invasieve Uitheemse Soorten
IV:	Informatievoorziening
IVN:	Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid
KO`s:	Koninklijke onderscheidingen
KRW:	Kaderrichtlijn Water
LAB:	Lelystad Airport Businesspark
LAW:	Langeafstandswandelroutes
LBI:	Landelijke Bijdrage-Index
LF:	Langeafstandsfietsroutes
LISA:	Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen
LNV:	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LOI:	Letter of Intent
LTO:	Land- en Tuinbouworganisatie
MAAS:	Mobility as a Service
MAB:	Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering
MBVI:	Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud Vervangingsinvesteringen Infrastructuur
MER:	Milieueffectrapportage
MEP:	Model European Parliament
MFK:	Meerjarig Financieel Kader
MITC:	Mobiliteit en Infrastructuur Test Centrum

MIRT:	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MJOP:	Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis
MKB:	Midden- en Kleinbedrijf
mln.	miljoen
MOBLA:	Bereikbaarheid Lelystad Airport
MRA:	Metropoolregio Amsterdam
MRA-E:	MRA Elektrisch
MRB:	Motorrijtuigenbelasting
MGA:	Mutual Gains Approach
MSNF:	Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland
MW:	Megawatt
NBTC:	Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen
NDW:	Nationale Databank Wegverkeersgegevens
NF:	Noordelijk Flevoland
NJO:	Niet-jaarlijks onderhoud
NIE:	Natuurinclusieve energietransitie
NLE:	Nieuwland Erfgoedcentrum
NLR:	Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum
n.b.:	niet bepaald
n.n.b.:	nog niet bekend
NNN:	Natuurnetwerk Nederland
NPNL:	Nationaal Park Nieuw Land
NSL:	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NSP:	Nationaal Strategisch Plan
NV:	Naamloze Vennootschap
OCW:	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODNZKG:	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
OFGV:	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
OMALA:	Ontwikkelingsmaatschappij Airport Lelystad Almere
OMFL:	Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland
OV:	Openbaar Vervoer
OV-SAAL:	Openbaar Vervoer - Schiphol Amsterdam Almere Lelystad
OWNHL:	Op Weg Naar Het Lagerhuis
P&C:	Planning & Control
P&O:	Personeel en Organisatie
PAS:	Programmatische Aanpak Stikstof
PBM:	Platform Bereikbaarheid Metropoolregio
PFAS:	Poly- en perfluoralkylstoffen
p-MIRT:	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
PMR:	Programma Mobiliteit en Ruimte
pNN:	Programmaonderdeel Nieuwe Natuur
Plabeka:	Platform Bedrijven en Kantoren

POB:	Persoonlijk Ontwikkel Budget
PoC-fonds:	Proof of Concept Fonds
POP3:	Plattelandsontwikkelingsprogramma 3
PPS:	Publiek private samenwerkingen
PS:	Provinciale Staten
RBT:	Regionaal Beleidsteam
RDW:	Rijksdienst voor het Wegverkeer
REACT-EU:	Recovery Assistance for Cohesion and Territories of Europe
RES:	Regionale Energiestrategie
RHC HFA:	Regionaal Historisch Centrum Het Flevolands Archief
RIEC:	Regionaal Informatie en Expertisecentrum
RMP's:	Regionale Mobiliteitsprogramma's
ROM:	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij
RRAAM:	Rijk-Regioprogramma Amsterdam, Almere, Markermeer
RRK:	Randstedelijke Rekenkamer
Ruddo:	Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden
RVB:	Rijksvastgoedbedrijf
RVO:	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SBAB:	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid
SBA:	Stedelijke bereikbaarheid Almere
SBB:	Staatsbosbeheer
SDG's	Sustainable Development Goals
SFF:	Stichting Faunabeheer Flevoland
SISA:	Single information Single Audit
SLA:	Schone Lucht Akkoord
SNL:	Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer
SPV:	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SRE:	Schiphol Real Estate
STOP/TPOD:	Standaard Officiële Publicaties/Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten
SUP`s:	Strategische uitvoeringsprogramma's
TBES:	Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem
TBO's:	Terreinbeherende organisaties
TMI:	Technologische MKB Innovatieregeling
UP:	(college) Uitvoeringsprogramma
VNG:	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO:	Voortgezet Onderwijs
VTH:	Vergunning, toezicht en handhaving
VRN:	Voortgangsrapportage Natuur
VWS:	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WBE:	wildbeheereenheid Flevoland
WKO:	Warmte- en Koudeopslag
Wnra:	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren

Woo:	Wet open overheid
Wob:	Wet openbaarheid van bestuur
EWNT:	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector
WOL:	Monitor Wind op Land
ZZL:	Zuiderzeelijngelden